

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	
KISALTMALAR	
GİRİŞ	3
1- YASAL DAYANAK	4
2- MALİ HÜKÜMLER	6
3- KOMUTA ZİNCİRİ	9
4- ULUSAL HASTALIK KONTROL MERKEZİ (UHKM)	11
5- YEREL HASTALIK KONTROL MERKEZ(LER)İ (YHKM)	13
6- ÇEVRESEL KORUMA	16
7- ŞAP HASTALIĞI ULUSAL UZMAN GRUBU	17
8- KAYNAKLAR (PERSONEL, LABORATUVAR, EKİPMAN)	18
9- UYGULAMA KILAVUZU	19
10- ACİL AŞILAMA	20
11- EĞİTİM PROGRAMLARI	20
12- BİLİNÇLENDİRME VE HALKLA İLİŞKİLER	21
13- ENFEKTE SÜRÜLERİN DEPOPÜLASYONU VE KARKASLARIN İMHASI	21
14- ÇOK SAYIDA SALGININ ELE ALINMASI – EN KÖTÜ DURUM SENARYOSU	22
15- ŞAP HASTALIĞININ KONTROLÜNE İLİŞKİN YÖNETMELİK MADDELERİ	164
16- ŞAP VİRÜSÜNÜN İMHA EDİLMESİ İÇİN ÜRÜNLERİN İŞLEME TABİTUTULMASI	169

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
BHMTDUT	Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile M¼cadelede Temizlik ve Dezenfeksiyon Uygulama Talimatı
BHİMUGHİY	Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile M¼cadelede Uygulanacak Genel H¼k¼mlere İlişkin Y¼netmelik
ÇŞB	Çevre ve şehircilik Bakanlığı
EİY	Enfekte İşletme Yetkilisi
FAO	Gıda ve Tarım Örg¼t¼
GB	G¼zetim B¼lgesi
HSYS¼řM	Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri şube M¼d¼r¼
5996 VHBSGYK	5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu
HSZK	Hayvan Sağlığı Zabıtası Komisyonu
İMHHBİY	İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Y¼netmelik
İM	İl M¼d¼r¼
KB	Koruma B¼lgesi
GKGM	Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼
OIE	D¼nya Hayvan Sağlığı Örg¼t¼
OSİB	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
RVH	Resmi Veteriner Hekim
şHKİY	şap Hastalığının Kontrol¼ne İlişkin Y¼netmelik
GKGMGM	Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼ Genel M¼d¼r¼
TDY	Temizlik ve Dezenfeksiyon Yetkilisi
GTHİM	Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl M¼d¼rl¼đ¼
GTHB	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
UHKM	Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi
URL	Ulusal Referans Laboratuvarı
VKMAE	Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstit¼s¼
VST	Veteriner Sağlık Teknisyeni
YHKM	Yerel Hastalık Kontrol Merkezi
YB	Yetkili Birim (Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl M¼d¼rl¼đ¼)

GİRİŞ

“Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik” in 57. Maddesi gereğince, şap hastalığı için bir acil eylem planı hazırlanmıştır. Acil eylem planı, ari bölge(ler) ile yeni bir şap virusu tipinin tespit edilmesi halinde enfekte bölge(ler)de alınacak önlemler ile çevresel koruma tedbirlerini ve şap hastalığına ilişkin farkındalık ve hazırlılık düzeyinin yükseltilmesine yönelik ulusal önlemleri ortaya koymaktadır.

Acil eylem planı, ortaya çıkan bir şap salgınının hızlı ve etkin bir şekilde eradikasyonu için gereken tüm tesislere, ekipmanlara, personele ve diğer uygun materyallere erişim sağlayacak usul ve esasları belirler, komşu ülkelerle işbirliğini teşvik eder.

Bir şap salgını halinde Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görevli resmi veteriner hekimler ve diğer sorumlu personel tarafından takip edilecek prosedürler, Şap Hastalığı Uygulama Kılavuzunda ayrıntılı olarak verilmektedir.

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik gereği hazırlanan Acil Eylem Planı her beş yılda bir gözden geçirilecektir.

4 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik çerçevesinde hazırlanan acil eylem planında geçen şap hastalığına yakalanmış ya da şap hastalığından şüpheli hayvanların itlaf edilmelerine dair hükümler ile karkasların imhasına ilişkin hükümler Bakanlıkça belirlenen yerlerde uygulanacaktır.

1- YASAL DAYANAK

1.1 Şap hastalığının kontrolüne ilişkin kanuni yetkiler:

- Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu (VHBSGYK,2010/5996)
- Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik (ŞHKİY,2011)
- Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Temizlik ve Dezenfeksiyon Uygulama Talimatı (BHHMTDUT)

1.2 Destekleyici mevzuat:

- GTHB Hayvan Hastalıkları ve Zararlıları ile Mücadele Programı Genelgesi (2012/01)
- İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete No: 27823 Tarih : 22.01.2011) Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkında Karar (Bakanlar Kurulu Kararı No. 2010/158) (02.03.2010)
- Serbest Veteriner Hekimleri Salgın Hastalıklarda İstihdamı Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete No: 22384 - Tarih: 24.08.1995)
- Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği (Resmi Gazete No: 28130 - Tarih:02.11.2011)
- Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete No:28130 Tarih:)
- Gıda Hijyeni Yönetmeliği (Resmi Gazete No:28145- Tarih : 17.12.2011)
- Gıda ve Yem Resmî Kontrolleri Dair Yönetmelik (Resmi Gazete No:28145- Tarih: 17.12.2011)
- Hayvansal Gıdaların Resmî Kontrollerine İlişkin Özel Kuralları Belirleyen Yönetmelik (Resmi Gazete No:28145- Tarih : 17.12.2011)
- Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği (Resmi Gazete No:28155- Tarih : 27.12.2011)
- Küçük Kapasiteli Kesimhanelerin Genel ve Özel Hijyen Kurallarına Dair Yönetmelik Resmi Gazete No: 29617 – Tarih 7 Şubat 2016
- Gıda İşletmelerinin Kayıt Ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik (Resmi Gazete No:28145- Tarih : 17.12.2011)
- Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği (Resmi Gazete No: 22872 ve Tarih: 09.01.1997)
- Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları İle Mücadelede Temizlik Ve Dezenfeksiyon Uygulama Talimatı

1.3 Şap Şüphesinin Bildirimi

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ve söz konusu kanun çerçevesinde yayımlanan İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik gereği bulaşıcı hayvan hastalığı ya da sebebi belli olmayan hayvan ölümlerinden haberdar olan Veteriner Hekimler, hayvan sahipleri ve bakıcıları, muhtarlar, köy korucuları, celepler, çobanlar, gemi kaptanları, istasyon ya da gümrük memur veya idarecileri gibi ilgililer durumu yetkili otoriteye bildirmek zorundadır.

1.4 Şap Hastalığı Şüphesi veya Çıkışı Durumunda Alınması Gereken Önlemler

5996 Sayılı VHBSGYK nın 4 üncü Maddesi, ihbarı zorunlu herhangi bir hastalığın ortaya çıktığı alanda gerekli önlemlerin alınması için ihtiyaç duyulan yetkiyi sağlamaktadır. Bu çerçevede şap hastalığı ile mücadelede aşağıdaki temel tedbirler öncelikle alınır.

- Geçici kontrol bölgesi ile koruma ve gözetim bölgelerinin oluşturulması
- Hareket kontrolü
- Karkasların imhası
- Temizleme ve Dezenfeksiyon

1.4.1 Geçici Kontrol Bölgesi ile Koruma ve Gözetim (Sürveyans) Bölgelerinin Oluşturulması

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik'in 9. Maddesi ile yetkili makamlara hastalık için geçici bir kontrol bölgesi oluşturulması, 21. Maddesi ile şap hastalığı salgınının çevresinde bir koruma bölgesi ve bir gözetim bölgesi oluşturması konusunda resmi veteriner hekime yetki verilmiştir.

1.4.2 Hareketlerin Kontrolü ve Kısıtlanması

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik gereği;

1.4.2.1 Hastalığın bulaşmasına neden olabilecek hayvanların, hayvansal ürünlerin ve maddelerin kordon altından çıkarılmaları yasaktır.

1.4.2.2 Hastalığın bulaşmasına neden olabilecek hayvanların, hayvansal ürünlerin ve maddelerin enfeksiyon şüphesi olan veya enfekte olan tesislerden, bu tesislerle bağlantılı tesislerden ve geçici kontrol bölgelerinden geçmesi yasaktır.

1.4.3 Karkasların İmhası

5996 Sayılı VHBSGYK'nın 4 üncü Maddesi ile Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik'in gereği işletmede ölen veya itlaf edilen duyarlı türden olan hayvanların karkasları, şap virüsünün yayılma riskinin olmayacağı bir şekilde, resmi gözetim altında, vakit kaybetmeden işleme tabi tutulur.

1.4.4 Temizlik ve Dezenfeksiyon 5996 Sayılı VHBSGYK'nun 5. Maddesi ile Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 13. Maddesi gereği, temizlik ve dezenfeksiyon şap virüsünün imha edilmesini temin etmek için, resmi veteriner hekim talimatları doğrultusunda ve resmi gözetim altında ve Bakanlık tarafından izin verilmiş dezenfektanlar ve bu dezenfektanların uygun çalışma konsantrasyonları kullanılarak Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları İle Mücadelede Temizlik Ve Dezenfeksiyon Uygulama Talimatına uygun olarak yürütülür.

1.5 Hayvanların Öldürülmesi ve Tazminat Ödemeleri

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 10. Maddesi, epidemiyolojik bilgiler veya diğer bulgular gerektirdiğinde, kontamine olma ihtimali olan duyarlı türden hayvanların ve epidemiyolojik olarak bağlı üretim birimlerindeki veya bitişik işletmelerdeki hayvanların, koruyucu amaçlı öldürülmesi de dahil olmak üzere, bir koruyucu eradikasyon programı uygulama yetkisini yetkili birime vermektedir.

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 12. Maddesi gereğince, şap hastalığı salgını doğrulandığı anda yetkili birim duyarlı türden olan tüm hayvanların yerinde itlafını sağlar. İtlaf uygulanacak yerler Bakanlıkça belirlenir. 5996 Sayılı VHBSGYK'nun 5 inci maddesi gereği yayımlanan Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ile Şap hastalığı tazminatlı hastalıklar listesinde yer almaktadır. Şap hastalığında, tazminat uygulaması Bakanlıkça tespit ve ilan edilen mücadele bölgelerinde hastalığın açık belirtisini göstermesi sebebiyle veya laboratuvarlarca hastalığın varlığı ve tipi tespit edildikten sonra öldürülen veya

kestirilen şap hastalığına duyarlı hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı Kıymet Takdir Komisyonu tarafından belirlenen bedel üzerinden ödenerek gerçekleştirilir.

1.6 Aşılama

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 17. Maddesi aşılama için kullanılacak aşılama ile ilgili genel koşulları ortaya koymaktadır. 49. Maddesinde acil aşılama kararının alınması ve acil aşılama koşullarının belirlenmesine ilişkin yetki Bakanlık'tadır. Söz konusu yönetmeliğin 50. ve 51. Maddelerinde, acil ve koruyucu aşılamalara dair yürütme esasları yer almaktadır.

1.7 Kolluk Kuvvetleri ve diğer birimlerle koordinasyon

5996 sayılı VHBSGYK'nun 45. maddesi gereğince Kanun kapsamındaki faaliyetleri yürütmeye, resmî kontrolleri yapmaya, ilgili taraflara görev ve sorumluluk vermeye, koordinasyon sağlamaya Bakanlık yetkilidir.

2- MALİ HÜKÜMLER

Proje kapsamında yapılacak harcamalar, her yıl bütçe hazırlama rehberi ile birlikte yayınlanan "Analitik Bütçe Sınıflandırmasına İlişkin Harcama Rehberi"ne göre planlanır veya sınıflandırılır.

1-Harcama:

Harcama, geri ödenmeyen bir başka deyişle herhangi bir mali hak yaratmayan veya mevcut bir mali hakkı ortadan kaldırmayan Devlet ödemeleri olarak tanımlanabilir. Harcama, cari ya da sermaye nitelikli olabilir. Mal veya hizmet alımında olduğu gibi bir şey karşılığında yapılabileceği gibi karşılıksız harcama da yapılabilir.

Ekonomik sınıflandırmanın cari ve sermaye bölümlerinde aynı isim veya tanımlarla yer alan bazı detaylara rastlanması mümkün olacaktır. Burada harcamanın hangi bölüme gider kaydedileceğinin belirlenmesinde temel kriter aşağıda açıklanan cari ve sermaye ayırımında kullanılan kriterler olacaktır.

1.a Cari Harcama: Cari harcama, sermaye varlıkları veya sermaye varlıklarının üretiminde kullanılacak mal veya hizmetler için yapılan ödemeler dışında kalan, karşılıklı ödemeleri ve alıcıların sermaye varlıkları satın almasına izin verilmesi, sermaye varlıklarının uğradığı tahribat veya zarar için alıcılara tazminat ödenmesi dışında kalan, alıcıların mali sermayesinin artırılması dışındaki amaçlarla yapılan karşılıksız ödemeleri kapsar.

Analitik bütçe sınıflandırmasıyla cari ve yatırım tanımları değiştiğinden;

- ✓ Personel için yapılan ödemeler (sosyal güvenlik dâhil) ile bütçe kanunlarıyla belirlenmiş asgari değeri aşmayan ve/veya normal ömrü bir yıl veya bir yıldan daha uzun olmayan mal ve hizmet alımları ve faiz giderleri "cari giderler",
- ✓ Cari nitelikli mal ve hizmet alımlarının finansmanı amacıyla yapılan karşılıksız ödemeler "cari transferler"
- ✓ Her ikisinin toplamı ise "toplam cari giderler" olarak ifade edilecektir.

1.b Sermaye Harcaması: Sermaye harcamaları, sabit sermaye edinimleri, gayrimenkuller ya da gayri maddi aktiflerin edinimi için yapılan ödemeleri veya bu amaçlarla yapılan karşılıksız ödemeleri kapsar.

Dayanıklı malların piyasadan satın alınması ya da Devlet dahilinde üretilmesi için yapılan ödemeler sabit sermaye varlıklarının edinimi kapsamında yer alırlar. Bu bölüm, normal ömrü bir yıldan fazla olan ve hem de yılları bütçe kanunlarıyla belirlenecek asgari değerden fazla olan mal ve hizmetler için yapılan harcamaları içerir.

Bu bölüme dâhil olan dayanıklı mal türleri, tüm lojmanları, lojmanlar dışındaki binaları ve diğer inşaat işlerini kapsayan gayrimenkul sabit sermaye malları ile ulaşım araçları, makineler ve diğer teçhizat gibi menkul sabit sermaye mallarıdır. Aynı zamanda, mevcut sabit sermaye varlıklarını geliştirmek, ekonomik ömürlerini uzatmak, verimlerini artırmak, performanslarını geliştirmek veya yeniden yapılandırmak amacıyla yapılan ödemeler de bu bölüme dahildir. Ancak normal bakım ödemelerini içermeyecektir. (Normal bakım ödemeleri cari giderlere dâhil edilmelidir.)

Öte yandan, küçük aletler, iş kıyafetleri, normal bakımda kullanılan yedek parçalar, normal ömürleri bir yıldan fazla olsa dahi düşük değerli alet ve edevat, Devlet tarafından edinilen dayanıklı mallar sabit sermaye aktifleri kapsamında yer almayacaktır.

Sabit sermaye varlıkları için yapılan harcamanın miktarı, bunların satın alınması durumunda Devlet tarafından ödenen fiyattır.

Analitik bütçe sınıflandırmasında;

- ✓ Bütçe kanunları ile belirlenmiş asgari değeri aşan ve normal ömrü bir yıldan daha uzun olan mal ve hizmet alımları “sermaye giderleri”,
- ✓ Sermaye nitelikli mal ve hizmet alımlarının finansmanı amacıyla yapılan karşılıksız ödemeler “sermaye transferleri”
- ✓ Her ikisinin toplamı ise “toplam sermaye giderleri” olarak ifade edilecektir.

2-Harcamaların Türü Ve Ekonomik Kodu

Birinci düzeyde yer alan harcama grupları aşağıda belirtilmiştir. Proje kapsamında yapılacak harcamaların tüm ekonomik kodları, her yıl bütçe hazırlama rehberi ile birlikte yayınlanan “Analitik Bütçe Sınıflandırmasına İlişkin Harcama Rehberi”nde yer almaktadır.

Aşağıda yer alan ekonomik kodun sadece birinci düzeyi ele alınmıştır. Harcamaların daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirilebilmesi için “Analitik Bütçe Sınıflandırmasına İlişkin Harcama Rehberi”nde yer alan ekonomik kodların ikinci, üçüncü ve dördüncü düzeyine bakılmalıdır. Aşağıda yer alan harcamalar, her yıl yayınlanan Merkezi Yönetim Bütçe Kanunları ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına tahsis edilen ödeneklerden karşılanır.

01-Personel Giderleri

Kamu personeli ile kamu personeli olmamakla birlikte mevzuatı gereğince ilgililere bordroya dayalı olarak yapılan ödemeleri kapsamaktadır. Devletin işveren sıfatıyla ödediği sosyal güvenlik primleri “02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri”ne dahil edilecektir.

Personelin maaşları, ücretleri, fazla çalışma ücretleri vb. giderleri, 01 numaralı Personel Giderleri başlığı kapsamında karşılanır. Döner sermaye işletmesi kadrolarında bulunan personelin maaşları, ücretleri, fazla çalışma ücretleri, üretimi teşvik primleri vb. giderleri döner sermaye bütçesinden karşılanır. Döner sermaye işletmesi kadrosunda bulunmayan ancak döner sermaye faaliyetlerine doğrudan veya dolaylı olarak katkıda bulunan personellerin fazla çalışma, üretimi teşvik primi gibi giderler döner sermaye bütçesinden karşılanır.

02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri

Devletin işveren sıfatıyla Sosyal Güvenlik Kurumuna ödeyeceği sigorta primleri, bu bölümde izlenir.

03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri

Mal ve Hizmet Alımları kapsamında aşağıdaki giderler karşılanır. Faturalı olarak veya ilgili mevzuatına uygun şekilde belgelendirilerek alınan mal ve hizmet bedellerini kapsayacaktır. Devletin karşılığında herhangi bir mal veya hizmet almadığı karşılıksız ödemeler ile sermaye giderleri kapsam dışındadır.

Bu bölüm, büro malzemesi alımları, kira, yakıt, elektrik ödemeleri ile parasal limitlere bakılmaksızın rutin bakım-onarım ödemelerini, telefon vb. haberleşme giderlerini, yolluk giderlerini, taşıma giderlerini, düşük değerli veya bir yıldan az kullanım ömrü olan ekipmanlar için yapılan ödemeler ile aşağıda ifade edilen benzeri giderleri kapsayacaktır.

03.1.Üretime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları

03.2.Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları

03.3.Yolluklar

03.4.Görev Giderler

03.5.Hizmet Alımları

03.6.Temsil ve Tanıtma Giderleri

03.7.Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım Giderleri (*)

03.8.Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri (*)

Döner sermayenin faaliyet alanları ile ilgili mal ve hizmet alımları döner sermaye bütçesinden karşılanacaktır.

(*) Yılı bütçe kanunlarına ekli E işaretli cetvelde yer alan limitlere uyulur. Bu limitlerin üzerinde yer alan alımlar için 06-Sermaye (Yatırım) Giderleri ekonomik kodu kullanılır.

05- Cari Transferler

Sermaye birikimi hedeflemeyen ve cari nitelikli mal ve hizmet alımını finanse etmek amacıyla yapılan karşılıksız ödemelerdir. Bu kapsamda aşağıdaki giderler, 05.4-Hane Halkına Yapılan Transferler başlığının 05.4.6-Tarımsal Amaçlı Transfer alt başlığı altında yapılabilir.

- a) Hayvanların Kesimi, Karkasların ve Kontamine Materyallerin İmhası ve Sanitasyon Giderleri
- b) Tazminat Ödemeleri
- c) Acil Aşılama Masrafları

Döner sermayenin faaliyet alanları ile ilgili transfer harcamaları, döner sermaye bütçesinden karşılanacaktır.

06-Sermaye (Yatırım) Giderleri

Sermaye harcamaları, sabit sermaye edinimleri, gayrimenkuller ya da gayri maddi aktiflerin edinimi için yapılan ve Devlet mal varlığını artıran ödemelerdir. Ayrıca, taşınmaz mal yapımı ile bakım-onarımının gerektirdiği yıkım ve enkaz temizleme işleri de bu kapsamda değerlendirilecektir.

Bu ödemeler, her yıl bütçe kanunlarıyla belirlenecek asgari limitin üzerinde olmalıdır ve kullanım ömürleri bir yıl veya daha uzun olmalıdır.

Sermaye (Yatırım) Giderleri kapsamında yapılabilecek giderler şunlardır.

- 06.1.Mamül Mal Alımları
- 06.2.Menkul Sermaye Üretim Giderleri
- 06.3.Gayri maddi Hak Alımları
- 06.4.Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırması
- 06.5.Gayrimenkul Sermaye Üretim Giderleri
- 06.6.Menkul Malların Büyük Onarım Giderleri
- 06.7.Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri
- 06.8.Stok Alımları
- 06.9.Diğer Sermaye Giderleri

Döner sermayenin faaliyet alanları ile ilgili yatırım harcamaları döner sermaye bütçesinden karşılanacaktır.

07- Sermaye Transferleri

Bütçe dışına sermaye birikimi amaçlayan ve sermaye nitelikli mal ve hizmetlerin finansmanı amacıyla yapılan karşılıksız ödemelerdir. Transferin cari nitelikli mi yoksa sermaye nitelikli mi olduğunu belirlemek için cari-sermaye ayrımında esas alınan kriterler kullanılmalıdır.

a. Sermaye transferi niteliğindeki tekliflerde, sermaye giderleri için geçerli olan hususlar dikkate alınacak ve sermaye giderleri teklifleriyle birlikte Kalkınma Bakanlığı'na iletilecektir.

b. Kamu iktisadi teşebbüslerine bütçeden yapılacak transferler, bu kuruluşların verimlilik ve karlılıklarını artırmalarını teşvik etmek amacıyla ve özelleştirme uygulamaları da dikkate alınarak en az seviyede tespit edilecektir.

Döner sermayenin faaliyet alanları ile ilgili sermaye transferleri, döner sermaye bütçesinden karşılanacaktır.

İlave Bütçe Gereksinimleri

Acil durumlarda, ilave bütçe gereksinimleri Maliye Bakanlığının yedek ödenek tertibinden karşılanır. Yatırım Projelerine dayalı ilave bütçe gereksinimleri için Devlet Planlama Teşkilatından uygun görüş alınır.

3- KOMUTA ZİNCİRİ

3.1. Şap hastalığının kontrolünden Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı sorumludur. Bu sorumluluk, Gıda ve Kontrol Genel Müdürü'ne devredilmiştir. GKGM bünyesinde ise, şap hastalığı da dahil olmak üzere tüm hayvan hastalıklarının kontrolüne ilişkin sorumlu Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanındır.

İl sınırları içerisinde şap hastalığının kontrolü, Vali'nin sorumluluğundadır. Bu sorumluluk Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'ne devredilmiş olup, il sınırları içerisinde şap hastalığının kontrol altına alınmasına ilişkin önlemlerin yürütülmesinden Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürleri sorumludur.

İlçe sınırları içerisinde şap hastalığının kontrolü ise, Kaymakamın sorumluluğundadır. Bu sorumluluk Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü'ne devredilmiş olup, ilçe sınırları içerisinde şap hastalığının kontrol altına alınmasına ilişkin önlemlerin yürütülmesinden Resmi Veteriner Hekim sorumludur. (GTHB Organizasyon Şeması Şekil 1'de verilmektedir.)

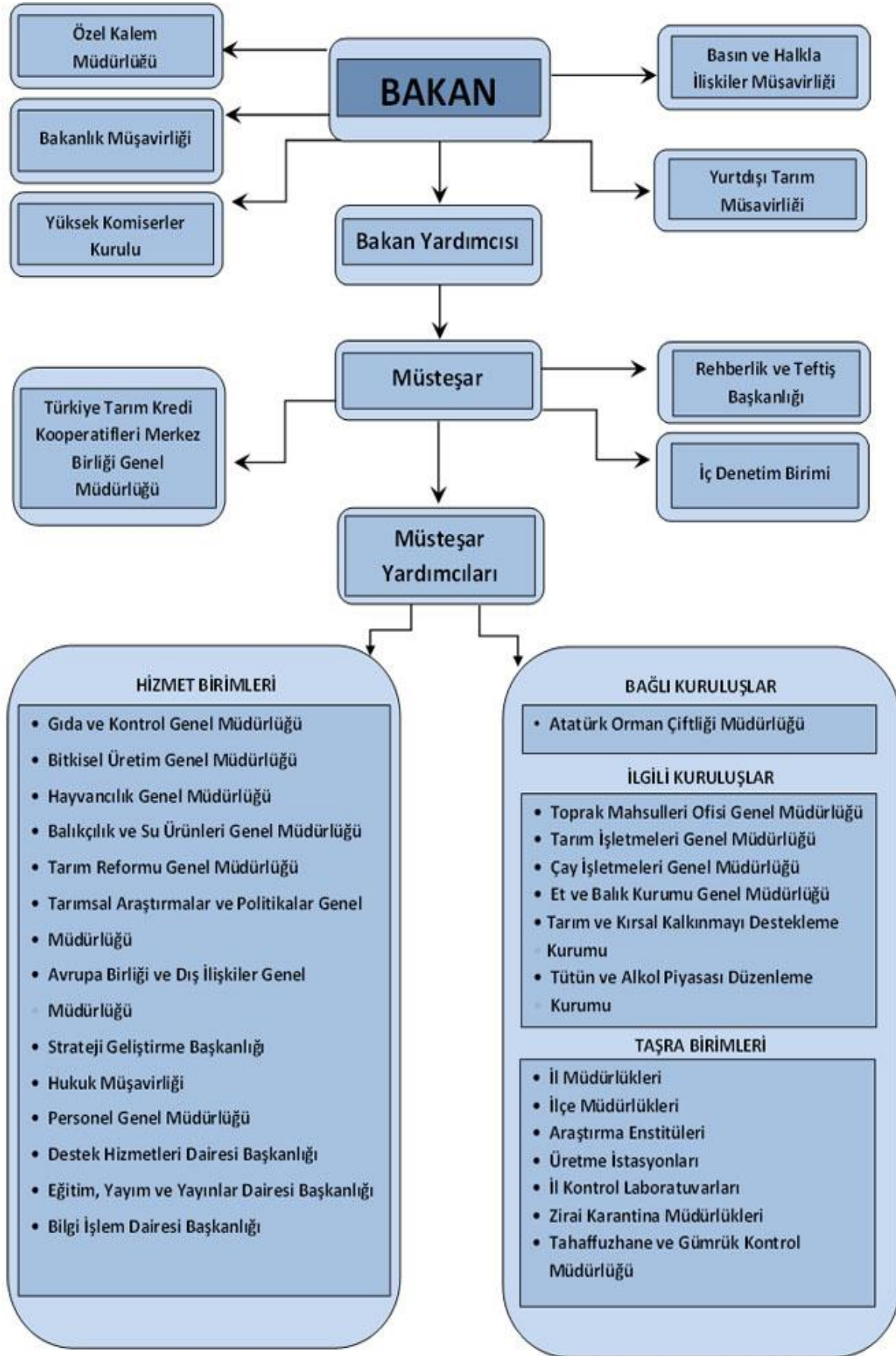
3.2. GKGMGM, Şap Hastalığı Acil Eylem Planı'na ilişkin yetki ve sorumluluğu Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi'ne (UHKM) vermiştir. Merkezin adı ve adresi, Ek 1'de verilmektedir.

Şap salgını şüphesi durumunda veya şap salgını ortaya çıktığında izlenecek ulusal stratejinin koordinasyonu, GKGMGM'nin genel yönlendirmesi altında, UHKM'nin sorumluluğu altında olacaktır. UHKM'nin başkanı, Yerel Hastalık Kontrol Merkezlerinin (YHKM) hastalığa ilişkin acil durum stratejilerini yönlendirmekle yükümlüdür.

81 Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (GTHİM), kendi bölgelerindeki şap hastalığı kontrol önlemlerinden sorumludur. İl Müdürleri ile Hayvan Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürleri isimleri ve irtibat bilgileri Ek 2'de verilmektedir.

3.2.1. İdari, istişari ve bilgilendirmeye ilişkin komuta zinciri, Ek 3'de verilmektedir.

3.2.2. 81 İlimizde GTHİM faaliyet göstermektedir. İllerin bir haritası, Ek 4'de verilmektedir.

Şekil 1 GTHB Organizasyon Şeması

4- ULUSAL HASTALIK KONTROL MERKEZİ (UHKM)

UHKM MERKEZ OFİSİ

UHKM sekreteryaya görevi Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığı tarafından yürütülecektir. Şap hastalığı şüphesi ya da salgını durumunda Gıda ve Kontrol Genel Müdürünün Onayı ile UHKM nin toplantıya çağırılması ve alınan kararların uygulanmasının koordinasyonundan Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanı sorumludur.

UHKM'nin Üyeleri

- Başkan:** GKGM Gıda ve Kontrol Genel Müdürü
Başkan V: GKGM Genel Müdür Yardımcısı
Üyeler: GKGM Hayvan Sağlığı Karantina Daire Başkanı
GKGM Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağlığı Daire Başkanı
GKGM Hayvan ve Hayvansal Ürünler Sınır Kontrol Daire Başkanı
GKGM Gıda İşletmeleri ve Kodeks Daire Başkanı
GTHB Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri
GTHB Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Temsilcisi
GTHB Personel Genel Müdürlüğü Temsilcisi
GTHB Hukuk Müşavirliği Temsilcisi
GTHB Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (Temsilcisi)
GTHB Hayvancılık Genel Müdürlüğü Temsilcisi
GTHB Ulusal Referans Laboratuvarı Müdürü (Şap Enstitüsü)
GTHB Ulusal Uzman Grubu Temsilcisi

UHKM, aşağıdakilerden sorumludur:

- a) "Hastalığın tespit edilmediği zamanlarda hastalığa karşı hazırlıklı olma ve farkındalığı temin etmek:
- Yerel Hastalık Kontrol Merkezlerinin uygulamalarını yönlendirmek ve izlemek, URL ile işbirliği içerisinde talimatlara uygunluğu sağlamak
 - Tarım ve ticari kurum ve kuruluşlar ve medya ile koordinasyonu sağlamak
 - Acil eylem planının mali hükümlerini düzenlemek
 - Eğitim programları düzenlemek
 - Simülasyon alıştırmaları düzenlemek
 - Hastalığa ilişkin farkındalık kampanyalarını düzenlemek
 - Sınır kontrol noktalarındaki, limanlardaki ve havaalanlarındaki kontrollerin yönetimini gerçekleştirmek
- b) Hastalık şüphesinde veya salgın halinde ulusal stratejiyi yürürlüğe koymak
- UHKM olarak zaman kaybetmeden toplanmak
 - YHKM'lerin uygulamalarını yönlendirmek, izlemek ve denetlemek
 - Ulusal uzman grubunun tavsiyelerini kullanarak şap hastalığı kontrol stratejilerinin genel koordinasyonunu tasarlamak
 - YHKM'lerine personel ve diğer kaynakları aktarmak
 - YHKM'lerinden ve Ulusal Referans Laboratuvarı'ndan bilgi almak ve alınan bilgileri analiz edilmek üzere ulusal uzman grubuna göndermek

• OIE'ye, FAO'ya, AB'ne ve komşu ülkelerin ulusal yetkili makamları ile çevre konusunda çalışma yapan ehil makamlara ve birimlere ve veteriner, zirai ve ticari kurum ve kuruluşlara bilgi vermek

• Bir acil aşılama kampanyası düzenlemek ve aşılama zonlarını sınırlandırmak

• Veterinerlik ve çevresel güvenlik önlemlerinin koordinasyonuna yönelik olarak yetkili makamlarla işbirliği yapmak

• Çiftçilerin bilinçlendirilmesi ve genel kamuyu bilgilendirme programlarını (basın duyuruları gibi) idare etmek ve medyayla ilişkileri düzenlemek üzere bir halkla ilişkiler merkezi oluşturmak

• Eğitim programları düzenlemek

• Uluslararası hastalık raporlarını ve uygun zamanlarda hastalıktan bölgesel veya ulusal arılık statüsünün kabulüne ilişkin belgeleri hazırlamak

• Uygun personel ile diğer kaynakların ve ilave kaynakların nereden sağlanabileceğine ilişkin güncel listeleri tutmak

• Koruma ve gözetim bölgeleri ile gerektiğinde aşılama bölgelerinin oluşturulmasında YHKM'leri ile bağlantıya geçmek

• Kullanılacaksa aşılama da dahil olmak üzere gerekli malzemeleri sipariş etmek ve dağıtımını gerçekleştirmek

• Acil Eylem Planı'nın bir parçası olarak harekete geçirilebilecek olanlar da dahil acil müdahaleye katılan diğer gruplarla bağlantı ve işbirliği halinde olmak.

• Salgın durumunda, insan kaynakları teminini gerektiği şekilde yapmak.

UHKM'nin Fiziksel Kaynakları ve İmkanları

a) Ülkenin tüm bölgelerine ilişkin il ve ilçe yapısını gösteren haritalar

b) Hayvan popülasyon yoğunluğunu gösteren haritalar

c) Yerel hastalık kontrol merkezleri, laboratuvarlar ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlar ile bilgi alışverişine izin veren bir iletişim sistemi (telefon, mobil telefon, faks ve elektronik posta vb)

d) Şap salgınıyla ilişkili tüm olayların kaydedilmesinde kullanılacak olan ve farklı faaliyetlerin birbirleriyle ilişkilendirilmesine ve koordine edilmesine olanak sağlayacak olan ortak bir günlük yayın

e) Olası bir şap salgını ile ilgisi olan ve böyle bir durumda bağlantıya geçilecek ulusal ve uluslararası kuruluşlar ve laboratuvarların listesi

f) Olası bir şap salgınında yerel hastalık kontrol merkezlerinde veya uzman gruplarında görev yapmak üzere acilen çağrılacak personelin ve diğer kişilerin listesi

g) Olası bir şap salgınında bağlantı kurulacak çevre korumada yetkili ve ehil kurum ve kuruluşlarının listesi

h) İmha çalışmaları için uygun alanları gösteren haritalar

i) Olası bir şap salgınında görevlendirilebilmek üzere, hayvan karkaslarının ve atıklarının işlenmesi veya bertarafına yetkili olan arıtma ve işleme tesislerinin isimleri, adresleri, kapasiteleri ve diğer irtibat bilgilerini gösteren liste

j) Karkasların bozunumunun / parçalanmasının bir sonucu olarak hayvan doku ve sıvılarının çevrede, özellikle de yüzey suları ve yer altı sularında, yerdeğiştirmesinin ve dezenfektan sızıntılarının izlenmesi ve kontrol altına alınmasına yönelik önlemleri içeren liste.

5- YEREL HASTALIK KONTROL MERKEZ(LER)İ (YHKM)

Yerel düzeyde şap hastalığına karşı hazırlıklı olma ve operasyonel kontrole ilişkin sorumluluk, GTHİM bünyesindeki HSYŞÜŞM'ne aittir.

Olası bir şap salgınının başlangıç aşamasında, UHKM'nin talimatıyla GTHİM bünyesindeki HSYŞÜŞM'lüğü, YHKM'olarak görev yapar. YHKM tarafından hastalığı izlemek, değerlendirmek ve alınacak önlemler ve aksaklıkları YHKM'ne raporlamak üzere bir "harekat birimi" oluşturulur. Ancak; şap salgınına kontrol altına almada zorluklarla karşılaşıldığı takdirde (aynı anda farklı yerlerde birkaç salgının ortaya çıkması veya enfekte tesislerin konumunun GTHİM'den uzakta olması gibi) YHKM'ne destek vermek üzere bir veya daha fazla "harekat birimi" kurulabilir.

Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik (BHHİMUGHİY)'in 29. Maddesi, şap hastalığı şüphesi ve/veya salgını durumunda Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu'nun kurulmasına ve komisyonun işlevlerine ilişkin esas ve usulleri ortaya koymaktadır. Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonları, hayvan sağlığını korumak, bulaşıcı hayvan hastalıkları ile mücadele etmek, ülke içindeki hayvan hareketleri ile hayvan ve maddelerinin sevkine dair tedbirleri tespit etmek ve uygulamaya konulmasını sağlamak üzere kurulur.

YHKM bulaşıcı hayvan hastalıkları ile mücadele kapsamında kurulan Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu ile Koordineli olarak çalışır.

İl Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Üyeleri

Başkan: Vali veya Vali'nin görevlendirdiği Vali Yardımcısı
İl Belediye Başkanı
İl Emniyet Müdürü
İl Jandarma Komutanı
Ticaret Odası Başkanı
Ziraat Odası Başkanı
İl Sağlık Müdürü
Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü
Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği Ve Su Ürünleri Şube Müdürü
İl Daimi Encümeni'nin bir üyesi
Ticaret Borsası Başkanı
Resmi Veteriner Hekim

İlçe Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Üyeleri

Kaymakam
Belediye Başkanı
İlçe Emniyet Müdürü
İlçe Jandarma Komutanı
İlçe Sağlık Grup Başkanı
Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürü
Resmi Veteriner Hekim
Ziraat Odası Başkanı

Köy Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu Üyeleri

Resmi Veteriner Hekim Başkanlığında
Köy Muhtarı
İhtiyar Heyeti
Köy Bekçisi veya Korucusu

YHKM Üyeleri

Başkan

:Vali Yardımcısı (Tarımdan Sorumlu)

1.Başkan Vekili

:Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü

2.Başkan Vekili

:Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şubesi Müdürü

Üyeler:

:Veteriner Hekim (Epidemiyoloji)

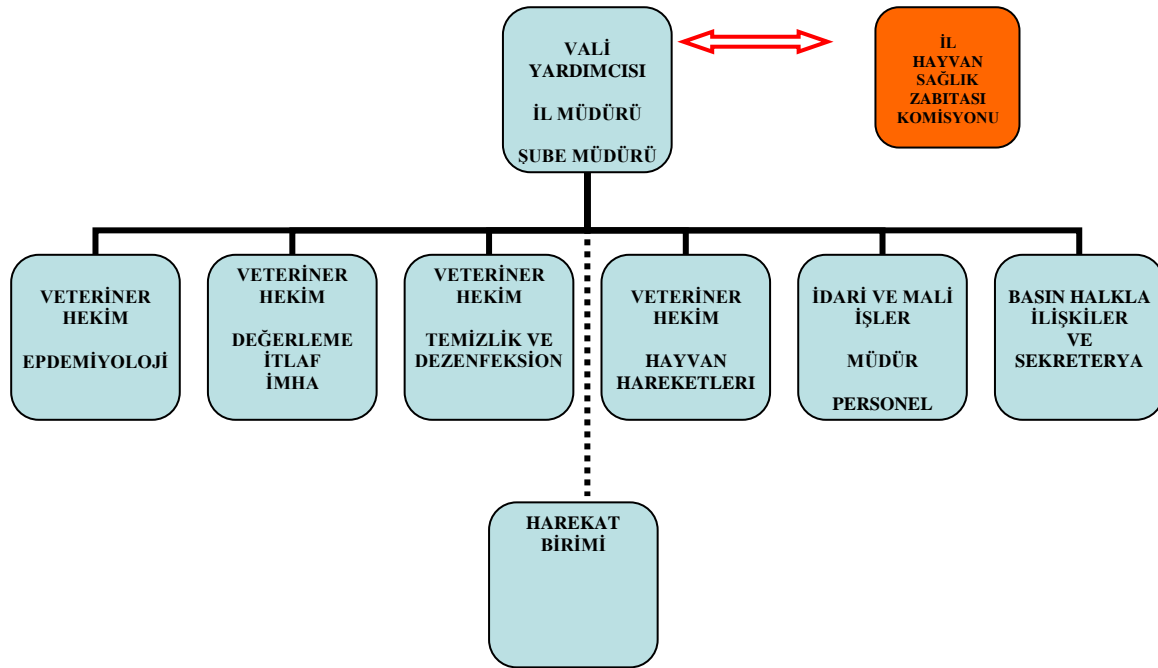
:Veteriner Hekim (Hayvan Hareketleri)

:Veteriner Hekim (Değerleme, İtlaf ve İmha)

:Veteriner Hekim (Temizlik ve Dezenfeksiyon)

:İdari ve Mali İşler Şube Müdürü ve Personelleri

:Basın, Halkla İlişkiler ve Sekreteryaya (Sorumlu kişi/kişiler)

Şekil 2 – Yerel Hastalık Kontrol Merkezi (YHKM) Organizasyon Şeması

Faaliyetleri ve İşlevleri

YHKM'nin görev ve sorumlulukları iki başlık altında toplanmaktadır:

a) Hazır olmaya yönelik görev ve sorumluluklar

- UHKM'nin talimatları doğrultusunda, bölgede hastalığa ilişkin farkındalığı ve hazır bulunmayı temin etmek
- Yerel düzeyde simülasyonlar düzenlemek ve ulusal simülasyon çalışmasına katılmak

- Ekipman ve personelin uygunluk durumu ile karkasların imhasına ilişkin olarak diğer hükümet birimleri ile bağlantı sağlamak
- Bilimsel konularda tavsiye almak üzere Ulusal Referans Laboratuvarı ve Veteriner Enstitütüleri ile kuvvetli bağlantı kurmak ve sürdürmek
- Tüm hayvanları tespit etmek

b) Hastalığın varlığında görev ve sorumluluklar

- Olası bir salgında izlenecek kontrol stratejisini UHKM ile istişare içerisinde yönlendirmek ve yürütmek
- Raporlanan hastalık şüphesinin zaman kaybedilmeden araştırılmasını sağlamak ve alınan örneklerin talimatlara uygun olarak tanı laboratuvarına gönderilmesini temin etmek
- Hastalık şüphesine ilişkin raporları UHKM'ne iletmek
- Şap Hastalığı Ulusal Uzman Grubu ile bağlantı ve koordinasyon içerisinde olmak
- Hastalık doğrulandıktan sonra Enfekte Tesisleri ilan etmek
- Koruma ve Gözetim bölgelerinin büyüklüğünün ve sınırlarının belirlenmesinde UHKM ile birlikte çalışmak
- Koruma ve Gözetim Bölgeleri içerisinde yer alan çiftlik işletmelerinde ve bunlarla epidemiyolojik olarak bağlantılı diğer işletmelerde bulunan hayvanların sayımını gerçekleştirmek
- Enfekte Tesislerdeki işlemleri denetlemek (tesisin karantina altına alınması, duyarlı hayvanların değerlendirilmesi, karkasların itlafı ve imhası, temizlik ve dezenfeksiyon)
- Koruma ve Gözetim Bölgeleri içerisinde yer alan hayvan pazarlarını kapatmak ve hayvan hareketlerini kontrol altına almak üzere belediye zabıtası, polis, jandarma ve/veya Silahlı Kuvvetler ile bağlantıya geçmek
- Koruma ve Gözetim Bölgeleri içerisindeki hayvanları gözetim (sürveyans) altına almak, Koruma Bölgesi'ndeki tüm hayvanların, hastalık doğrulanmasını takiben zaman kaybetmeden incelenmesini temin etmek, Şap Hastalığı Ulusal Uzman Grubu'nun rehberliğinde ziyaretlerin öncelik sırasını belirlemek
- Enfekte tesislere giriş ve çıkış hareketlerinin izlenmesi, gerektiğinde pazar hareketlerinin ve personel, araç, vb. izlenmesi
- Epidemiyolojik araştırmalarda toplanan verileri, verilen hareket izinlerini, kullanılan personel ve ekipmanları ve enfekte çiftlik işletmeleri ile YHKM'ndeki olaylar kayıt altına almak
- Karkasların imhası ve dezenfektanların çevre üzerindeki etkilerinin kontrol alınmasını temin etmek üzere yerel makamlar ile bağlantı ve koordinasyon içerisinde olmak.

Harekat Birimi

Aşağıdaki kriterler doğrultusunda; YHKM'nin kararıyla Bakanlık İlçe Müdürlüğü bünyesinde bir harekat birimi oluşturulabilir:

- Aynı anda birden fazla salgının ortaya çıkması,
- Enfekte tesislerin Gıda, Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü'nden uzakta olması ve
- Duyarlı hayvan popülasyon yoğunluğunun yüksek olması.

Faalivetler ve İşlevler

Görevler, faaliyetler ve işlevler, epidemiyolojik durumun yanı sıra YHKM tarafından karar verilecek kontrol önlemlerinin uygulanmasına ilişkin koşullara bağlıdır.

YHKM'nin Fiziksel Kaynakları ve İmkanları

- a) Tüm izleme çalışmaları tamamlanana kadar, bu faaliyetlere katılan personelin kullanımı için bir ofis gerekmektedir.
- b) Bu ofis içerisinde, haritaların incelenmesi ve yuvarlak masa toplantılarının ve grup çalışmalarının yapılabilmesi için ayrı bir masa bulunmalıdır.
- c) Tahsis edilen odada en az iki kişi için masa, masaüstü bilgisayar, İnternet bağlantısı ve telefon bulunmalıdır.
- d) Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi ile gerekli olan tüm ulusal veri tabanlarına, laboratuvarlara ve diğer kurum ve kuruluşlara bağlantısı olan, tercihen bilgisayar tabanlı, bir kayıt sistemi bulunacaktır.
- e) Şap salgınıyla ilişkili tüm olayların kronolojik olarak kaydedilmesinde kullanılacak olan ve farklı faaliyetlerin birbirleriyle ilişkilendirilmesine ve koordine edilmesine olanak sağlayacak olan ortak bir günlük yayın olacaktır.
- f) Olası bir şap salgını durumunda ilde bağlantıya geçilecek olan kişiler (özel veteriner hekimler dahil) ile yerel kurum ve kuruluşların güncel listesi olacaktır.
- g) Mezbahaların ve karkasların gömülmesinde kullanılacak alanların listesi olacaktır.
- h) Köy yerleşimlerinin yer aldığı ilçenin ve ilin ya da bölgenin detaylı haritası olacaktır. CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) formatında olması tercih edilen haritada topoğrafik özellikler ve kamu yolları işaretlenecektir.
- i) Olası bir şap salgınıyla ilgili olan ve böyle bir durumda bağlantıya geçilecek olan yetkili çevre koruma makamları ile diğer çevre örgütlerinin güncel listesi olacaktır.
- j) Çevreye, özellikle de yerüstü ve yer altı sularına zarar verme riski olmayacak ve karkasların gömülmesinde kullanılacak uygun imha alanlarını gösteren haritalar olacaktır.
- k) Hayvan karkaslarının ve atıklarının işlenmesi veya bertarafı konusunda işleme ve imha tesislerinin bir listesi olacaktır.
- l) Karkasların bozunumunun / parçalanmasının bir sonucu olarak hayvan doku ve sıvılarının çevrede, özellikle de yüzey suları ve yer altı sularında, yerdeğiştirmesinin ve dezenfektan sızıntılarının izlenmesi ve kontrol altına alınmasına yönelik önlemleri içeren bir liste olacaktır.
- m) Şap hastalığına ilişkin aşılama, hayvan sahipleri ve hareketleri ile ilgili olarak ilçe ve/veya il düzeyinde tutulan tüm kayıtlara kolay erişim imkanı sağlanacaktır.
- n) "Örnekleme seti" ve koruyucu giysilerin saklanması için yeterli depo alanı olacaktır.

6- ÇEVRESEL KORUMA

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı (OSİB) arasında halihazırda kurulu bir işbirliği mevcuttur.

Buna ek olarak, her GTHİM'nün OSİB'nin taşra teşkilatı ve belediyeler ile koordinasyonu bulunmaktadır. Şap hastalığının varlığı doğrulandığında, şapla enfekte hayvanların veya risk altındaki hayvanların karkaslarının imha edilmesine ilişkin olarak OSİB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB) yetkili makamlarının görüş ve önerileri alınacaktır.

Bu uygulamanın amacı;

- toprak, hava, yerüstü veya yer altı suları, bitkiler ve hayvanlar için riski
- kokunun yol açacağı rahatsızlığı ve
- kırsal alanlarda veya özel ilgi alanları üzerindeki yan etkileri en aza indirmektedir.

Enfekte bir sürünün yerinde imhası söz konusu olduğunda, imha alanının yeri, imarı ve izlemesine ilişkin olarak OSİB ve ÇŞB'nin yetkili birimleri ve belediyeyle bağlantıya geçilecektir.

7- ŞAP HASTALIĞI ULUSAL UZMAN GRUBU

“Hastalığın görülmediği zamanlarda bir Şap Hastalığı Ulusal Uzman grubu mevcut bulunmalıdır. Uzman grubu, hem şap hastalığının klinik belirtileri ve epidemiyolojisi hem de bir salgını önleme ve eradikasyon yöntemleri konusunda teknik bilgi ve beceriye sahip olacaktır. Konuyla ilgili bilgiler ve uzman listesi güncel tutulacaktır.

Uzman Grubu aşağıdakilerden oluşmaktadır:

- URL'dan 2 şap hastalığı uzmanı
- VKMAE'nden bir virolog
- GKGM Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığından iki Veteriner Hekim (şap hastalığı takibinden sorumlu resmi veteriner hekim)
- GKGM Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağlığı Daire Başkanlığından bir veteriner hekim

- VKMAE'den bir patolog

Şap hastalığı şüphesine ilişkin bir ihbarda bulunulması durumunda UHKM, Şap Hastalığı Ulusal Uzman Grubu'nu harekete geçirecektir. Grubun görevleri aşağıdaki gibidir:

- Klinik resmi ve epidemiyolojik durumu değerlendirmek,
- Şap hastalığının tanısı için gereken örnekleme ve analizlere ilişkin tavsiyeler ile alınması gereken ilave önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunmak.

Şap salgının doğrulanması halinde, Ulusal Uzman Grubu aşağıdakilerden sorumlu olacaktır:

a) Aşağıdakileri tespit etmeye yönelik olarak gereken verileri toplayabilmek amacıyla, en azından tanımlı vakalar üzerinde ve gerekiyorsa da yerinde olmak üzere, epidemiyolojik araştırmanın bir analizini ve klinik resmin bir değerlendirmesini yapmak:

- i. Enfeksiyonun menşei,
- ii. Enfeksiyöz ajanın ortaya çıkış tarihi,
- iii. Hastalığın muhtemel yayılma durumu.

b) UHKM'ne raporlama yapmak;

c) Tarama, örnekleme, test prosedürleri, kontrol ve uygulanacak diğer önlemler ile izlenecek stratejiye ilişkin tavsiyelerde bulunmak (özellikle de acil aşılama ile çiftlik işletmeler ve diğer tesislerdeki biyolojik güvenlik önlemlerine ilişkin tavsiyeler);

d) Epidemiyolojik araştırmayı izlemek ve rehberlik etmek;

e) Epidemiyolojik verileri coğrafi ve meteorolojik veriler ve diğer gerekli bilgilerle desteklemek;

f) Epidemiyolojik verileri analiz etmek ve düzenli aralıklarla risk değerlendirmeleri yapmak;

g) Hayvan karkaslarının ve atıklarının işlenmesinin çevreye asgari olumsuz etkiyle gerçekleştirilmesinin teminine destek vermek.

- Ulusal hastalık durumunu ve farklı türdeki hayvan hareketlerinin ortaya koyabileceği riskleri değerlendirmek
- Hastalığın ortaya çıkışının ve yayılmasının önlenmesi amacıyla uygun ve tutarlı olarak tavsiyelerde bulunmak
- Farklı hareket türleri için gerekli görülen ilave kontrol önlemlerine ilişkin olarak UHKM'ne tavsiyelerde bulunmak
- Durum ilerledikçe hareket kontrollerini incelemek ve UHKM'ne güncel tavsiyelerde bulunmak
- Durum iyileştikçe kontrollerin ve zaman çizelgesinin rahatlatılmasına yönelik tavsiyelerde bulunmak
- Hayvanlarla ve/veya tarım arazileri ile doğrudan ya da dolaylı temas içerebilecek farklı faaliyetlere ilişkin uygulama esaslarını ve protokolleri değerlendirmek ve UHKM'ye tavsiyelerde bulunmak.

8- KAYNAKLAR (PERSONEL, LABORATUVAR, EKİPMAN)

8.1. Personel

Olası bir şap salgınında, YHKM'ne en kısa sürede ve çok sayıda personel ve ekipman sevk edilmesi gerekecektir. Bu sevk işleminin gerçekleştirilmesine ilişkin sorumluluk, GTHB bünyesindeki GKGM'nündür. . Bu personel, salgının ortaya çıkmadığı diğer illerden tedarik edilebileceği gibi bu amaçla özel veterinerler de görevlendirilebilir..

2017 yılında Türkiye'de faaliyet gösteren veteriner hekim sayısı, aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Resmi Veteriner Hekimler	Özel Veteriner Hekimler	Veteriner Sağlık Teknisyenleri	Laboratuvarlardaki, Üniversitelerdeki ve Eğitim Kurumlarındaki Veteriner Hekimler	Lisanslı Veteriner Hekimler (Et Teftişi)	Belediyelerde Görev Yapan Veteriner Hekimler
7173	7051	1631	1921	-	2476

UHKM, sahada görev yapan resmi veteriner hekimlerin (uzmanlık alanlarıyla birlikte), özel veteriner hekimlerin ve şap hastalığı alanında uzmanlaşmış laboratuvar personelinin bir listesini tutar.

8.2. Laboratuvar

Ankara'da bulunan Şap Enstitüsü, şap hastalığının Ulusal Referans Laboratuvarı (URL) ve yine şap hastalığı açısından ulusal çaptaki tek tanı laboratuvarıdır. Şap virüsüyle enfekte olduğundan şüphelenilen hayvanlardan alınan tüm örnekler ile şap virüsüyle kontamine olduğunda şüphelenilen hayvanlardan alınan örnekler, doğrudan Şap Enstitüsü'ne gönderilir.

Enstitü'de uygulanmakta olan biyolojik güvenlik önlemleri, canlı virüsün tanı amaçlı olarak ele alınmasını mümkün kılar.

Tanı laboratuvarına gönderilen örnekler, örneklenme günü ve zamanına bakılmaksızın derhal işleme alınır. Analiz sonuçları, zaman kaybetmeden GKGM'ne bildirilir. Tanı laboratuvarında kullanılan yöntemler, OIE'nin tanı kılavuzunda da belirtilen standartlarla uyumludur.

Enstitü tarafından uygulanan test yaklaşımı, aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tespit Edilecekler	Tanısal Yöntemler
A. Antijen / Virüs Tespiti	Şap Virüsünün Tiplendirmesi için Indirekt Sandwich ELISA (antijen tespiti ELISA) Hücre Kültüründen Virüs İzolasyonu Çoklu RT – Gerçek Zamanlı PCR Yanal Akış Cihazı (LFD): Test Çubuğu Strip test
B. Antikor (yapısal - SP ve yapısal olmayan – NSP proteinlere karşı) tespiti	Likit Faz Bloklama ELISA (LPBE) ve Katı Faz Kompetisyon ELISA (SPECE) Virüs Nötralizasyon Testi (VNT) Virüs Karakterizasyon yöntemleri NSP ELISA – ticari testler
C. Moleküler Epidemiyoloji - Genetik Analiz	Polimeraz Zincir Reaksiyonu (PCR) RT – Gerçek Zamanlı ve Konvansiyonel PCR Nükleotid dizi analizi

Şap Enstitüsü, GKGM'e bağlıdır. Şap Enstitüsü, Şap Hastalığı Dünya Referans Laboratuvarı (Hayvan Sağlığı Enstisü, Pirbright, Birleşik Krallık) tarafından her yıl düzenlenen laboratuvarlar arası karşılaştırmalı test programına (ring test) katılmaktadır.

YHKM tarafından ihtiyaç duyulması halinde, epidemiyolojik çalışmalar için teknik destek sağlayabilecek yedi (7) Bölgesel Veteriner Kontrol ve bir (1) Merkez Araştırma Enstitüsü bulunmaktadır. Bu Enstitülerin yerlerini gösteren harita Ek 5'te verilmektedir.

8.3 Ekipman

Şap hastalığının etkili bir şekilde kontrolü, şap hastalığı mevzuatında ifade edilen kontrol ve eradikasyon önlemlerinin yürütülmesi için gerekli olan ekipmanların kullanıma hazır olup olmadığına bağlıdır.

Söz konusu ekipman listesi Uygulama Kılavuzu'nda verilmekte olup, GTHB'nın Merkez İkmal Müdürlüğü'nden GKGM'nün izni ile tedarik edilebilir. Merkezin adresi ve telefon numaraları aşağıdaki gibidir:

Merkez İkmal Müdürlüğü Eskişehir Yolu 9. KM Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0312 287 84 86 / 0312 287 33 38

9- UYGULAMA KILAVUZU

Merkez ve taşra teşkilatı için uygulanacak talimatlar, Şap Hastalığı Uygulama Kılavuzu'nda ortaya konulmaktadır.

Uygulama Kılavuzu, Ulusal Acil Eylem Planı'nın ayrılmaz bir parçasıdır. Kılavuz, şüpheli vakalarda ve doğrulanmış salgınlarda takip edilecek tüm prosedürlere ilişkin kapsamlı

bilgi vermektedir. Prosedürler açık, net ve kullanıcıların anlayacağı şekilde yazılmış olduğundan, yeni istihdam edilen personel gerekli görev ve sorumlulukları uygun şekilde, kolaylıkla ve hızla yerine getirebilecektir. Şap Hastalığı Uygulama Kılavuzu'nun içindekileri gösterir liste, Ek 6'da verilmektedir.

10- ACİL AŞILAMA

Türkiye'de sığır, koyun ve keçilerin şap hastalığına karşı aşılması zorunludur. Aşılama programı, hastalığın ülkedeki durumu göz önüne alınarak ve şap hastalığı uzman grubu tarafından gerçekleştirilen risk değerlendirmesine dayalı olarak her yıl GTHB tarafından belirlenir. Gerekli aşılar Şap Enstitüsü tarafından hazırlanır ve ayrıca ihtiyaç duyulduğu takdirde şap aşıları Türkiye'de tescilli olan şirketlerden ithal edilebilir.

Bir salgının kontrol aşamasında epidemiyolojik durum acil (çevre) aşılama gerektirdiği takdirde, hangi alanda aşılama yapılacağına UHKM ile istişare içerisinde YHKM karar verecektir. Bu bölüm, Türkiye Şap Hastalığından Aşısız Ari Ülke / Bölge statüsü almaya karar verdiğinde tekrar gözden geçirilecektir. Acil aşılama kararının alınmasında ve uygulanmasında Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 48., 49., 50. ve 52. Maddeleri ile Ek 9'u takip edilecektir.

11- EĞİTİM PROGRAMLARI

Personele yönelik hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesinden, GKGM'nin yetkisi altında, UHKM sorumlu olacaktır. Taşradaki hizmetiçi eğitim faaliyetlerinden ise GTHİM'leri sorumludur.

Eğitime ihtiyacı olan gruplar, aşağıda listelenmektedir:

Eğiticiler

GKGM personeli

UHKM ve YHKM'lerin üyeleri

Ulusal ve yerel uzman gruplarının üyeleri

Laboratuvar personeli

Saha personeli

Çiftçiler ve satıcılar

Güvenlik güçleri

Eğitim Programı

Eğiticilerin eğitimini takiben, her grup için uygun eğitim programları hazırlanacaktır. Eğitim programlarının en azından aşağıdaki konuları kapsamaları gerekir:

Şap hastalığı ve hastalığın ekonomik önemi

Şap hastalığının epidemiyolojisi ve klinik tanısı

Şap hastalığının kontrolü

Şap salgınlarının yönetimi

Temizlik ve dezenfeksiyon prosedürleri

Hareket kontrolleri

Bölgelerin oluşturulması

Eradikasyon ve hayvan / hayvansal ürünlerinin güvenli bir şekilde imhası

Eğitim Programının Uygulanması

Düzenli aralıklarla gerçekleştirilmesi gereken eğitim programları, GTHB tarafından belirlenerek yıllık hizmetiçi eğitim programlarında ilan edilmektedir.. Hizmetiçi Eğitim Planı'na göre konuyla ilgili eğitim sayısı, Ana Eğitim Konuları ve katılımcı sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Kurs Sayısı	Ana Eğitim Konuları	Kurs Başına Katılımcı Sayısı
4	Temel ve İleri Düzey Epidemiyoloji	Her biri için 20 katılımcı
1	Şap Hastalığının Sero Sürveyansı	20 katılımcı
(7)	Şap Simülasyon Egzersizi	>592
10	Kapasite Geliştirme	> 30 katılımcı
1	Cografi Bilgi Sistemi	8 katılımcı
1	Fayda Maliyet Analizi	20 katılımcı
1	Eğiticilerin Eğitimi	> 20 katılımcı
9	Hastalık Mihrakı Yönetimi ve Klinik Araştırmalar	>322

12- BİLİNÇLENDİRME VE HALKLA İLİŞKİLER

Hastalığın görülmediği zamanlarda hastalığa ilişkin bilinçlendirme, farkındalık yaratma ve halkla ilişkiler konularından GKGM sorumludur. Kesin bir şap hastalığı uyarısı halinde ise, bu faaliyetler merkezde UHKM taşrada ise YHKM tarafından gerçekleştirilir.

UHKM Başkanı'nın sorumluluğu altında, hem UHKM'nde hem de YHKM'nde bir Basın Bürosu ve Medyayla İlişkiler Yetkilisi görevlendirilmiştir. Bu yetkili, halkla ilişkilere ilişkin tüm faaliyetlerden sorumludur. Yetkili, hastalıkla ilgili bilgilerin hazırlanmasında veya hastalığın halka duyurulması amacıyla yapılacak basın toplantılarının düzenlenmesinde Yetkili Makamlar ve uzman gruplarından alacağı tavsiyeler doğrultusunda görev yapmaktadır.

Merkezi düzeyde, GTHB şap hastalığının kontrolü ve eradikasyonuna dair bilgileride içeren bir sürekli yayın çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra, <http://www.tarim.gov.tr> kullanılarak GKGM'nün şap hastalığı ile ilgili sayfasına ve <http://vetkontrol.tarim.gov.tr/sap> kullanılarak Şap Enstitüsü'nün web sitesine ulaşmak mümkündür.

İller düzeyinde, GTHİM tarafından yayınlanan ve veterinerlik alanındaki bilgileride kapsayan broşür, liflet, TV ve Radyo Spotları ve dergiler bulunmaktadır.

13- ENFEKTE SÜRÜLERİN DEPOPÜLASYONU VE KARKASLARIN İMHASI

13.1 Enfekte sürülerde bulunan hayvanlar resmi denetim ve gözetim altında ve şap virüsünün yayılma riskinden kaçınacak şekilde öldürülecektir. Depopülasyon esnasında izlenecek temel yöntem, barbiturat enjeksiyonu olacaktır.

13.2 Karkasların imhasında kullanılacak temel yöntem, karkasın gömülmesi olacaktır.

13.3 YHKM, uygun yerlerde, GTHB tarafından onaylanan birinci sınıf mezbahalarda kurulan imha fırınlarını kullanabilecektir.

13.4 Karkasların gömülmesi toplu olarak gerekiyorsa, alanların konumu, inşası ve izlenmesi hususlarında OSİB, ÇŞB ve belediyelerle iştişare halinde olunacaktır.

13.5 Karkasların gömülmesi toplu olarak gerekiyorsa, bu alanların sınırları belirlenmelidir. Yeryüzü sularının kontaminasyonunu en aza indirmek için kontamine sızıntıların toplanmasına yönelik sistemler de oluşturulacaktır.

14- ÇOK SAYIDA SALGININ ELE ALINMASI – En Kötü Durum Senaryosu

Şap hastalığı ile ilgili epidemiler, kısa bir süre içinde patlak veren çok sayıda salgın ya da uzun bir zaman periyodu içinde gözlenen salgınlar şeklinde olabilir. Zaman zaman, kısa bir süre içerisinde patlak veren çok sayıda salgın ya da uzun bir zaman dilimi boyunca ortaya çıkan salgınlar söz konusu olabilir. Her iki epidemi türü de, çok büyük insan kaynağı gerektirir. Pandemi yaratacak virülensi yüksek ve egzotik suşla gerçekleşebilecek önemli epidemilerde ve hayvan karkas ve atıklarının imhası için yeterli tesislere sahip olunması önemlidir.

İlave insan gücü ihtiyacı söz konusu olduğunda, GKGM, Türkiye’de var olan tüm uygun kaynakları zaman kaybetmeden kullanacaktır.

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği, 09.01.1997 tarih ve 22872 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

En kötü durum senaryosunda, bu Merkezin potansiyel kullanımı da değerlendirilmeli ve araştırılmalıdır. Zira şap hastalığı yalnızca tarım sektörü için değil turizm sektörü için de bir felaket niteliğinde olup, Türkiye’deki birçok sanayi kolunu ve insan topluluklarını etkileme gücüne sahiptir.

GKGM tarafından bilgilendirilmiş ekip, büyük ölçekli epidemilerde, özel veteriner hekimlerden destek alacaktır. GKGM, OSİB ve ÇŞB ile işbirliği içerisinde, çevreye ve su kaynaklarına herhangi bir zarar verme riski olmadan karkas gömü/gömülme alanı olarak kullanılacak arazileri belirleyecektir. Büyük salgınlarda kullanılacak onaylı arazilerin konumları, GTHB’nın web sitesinde görülebilecektir.

EKLER

Ek 1

UHKM MERKEZ BÜROSU
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü
Eskişehir Yolu 9. Km Lodumlu
Yenimahalle/ANKARATÜRKİYE
Tel: 0312 258 75 00 / 0312 258 75 20 / 0312 258 75 32
Faks: 312 258 75 21
www.gkgm.gov.tr

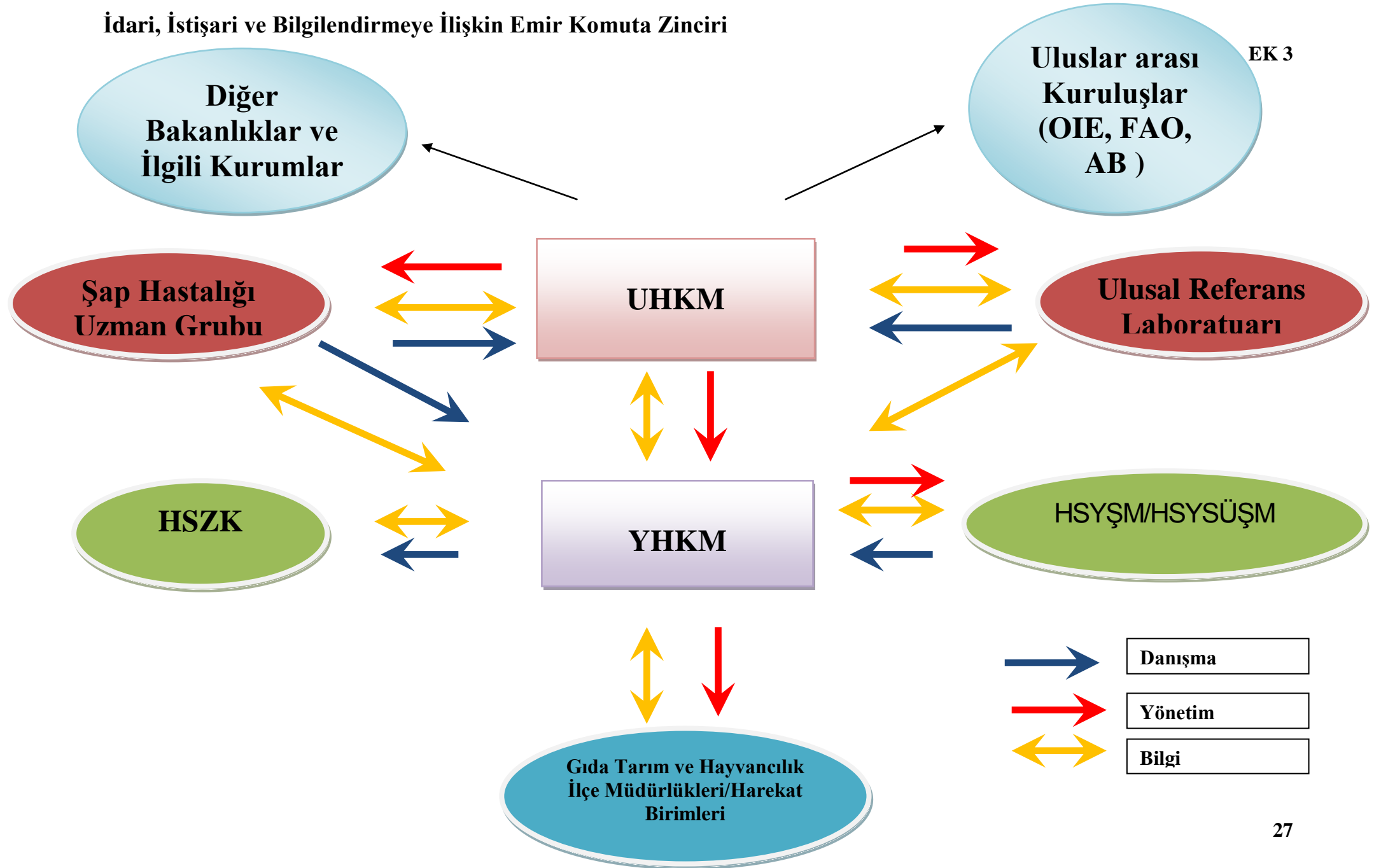
**GTHİM VE HAYVAN SAĞLIĞI YETİŞTİRİCİLİĞİ VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE
MÜDÜRLÜKLERİ İRTİBAT BİLGİLERİ**

İli	Ünvanı	Adı Soyadı	Telefon No	Fax No	e-posta
ADANA	İl Md.	Muhammet Ali TEKİN	0 322 344 16 16	0 322 344 18 18	
	HSYSSMd.	Sonay ASLAN	0 322 359 46 40	0 322 359 09 22	01.haysag@tarim.gov.tr
ADIYAMAN	İl Md.	Adil ALAN	0 416 216 17 44	0 416 216 17 40	
	HSYSSMd.	Mehmet KELEŞ	0 416 216 49 98	0 416 216 49 98	02.haysag@tarim.gov.tr
AFYON	İl Md.	Hüseyin ARAP	0 272 213 71 00	0 272 212 04 49	
	HSYSSMd.	Mehmet Ali ALPSAR	0 272 213 71 00	0 272 212 04 49	03.haysag@tarim.gov.tr
AĞRI	İl Md.	Kenan ENĞİN	0 472 215 10 36	0 472 215 27 06	
	HSYSSMd.	Mehmet GÖKTEPE	0 472 215 11 24	0 472 215 11 24	04.haysag@tarim.gov.tr
AMASYA	İl Md.	Lokman GÜLTEKİN	0 358 218 29 90	0358 218 18 51	
	HSYSSMd.	Erbil DİNÇ	0 358 218 29 90	0358 218 18 51	05.haysag@tarim.gov.tr
ANKARA	İl Md.	Bülent KORKMAZ	0 312 344 59 50	0312 315 60 07	
	HSYSSMd.	Kadir KAYA	0 312 315 76 20	0 312 327 21 58	06.haysag@tarim.gov.tr
ANTALYA	İl Md.	Mustafa ÖZEN	0 242 345 28 20	0 242 346 67 80	
	HSYSSMd.	Gürsel COŞKUN	0 242 345 04 46	0 242 346 67 80	07.haysag@tarim.gov.tr
ARTVİN	İl Md.	Dursun OKUR	0 466 212 14 05	0 446 212 27 05	
	HSYSSMd.	Mikail KAYA	0 466 212 10 37	0 446 212 39 48	08.haysag@tarim.gov.tr
AYDIN	İl Md.	Fuat Fikret AKTAŞ	0 256 211 30 00	0 256 211 30 10	
	HSYSSMd.	Aydın TARI	0 256 211 56 76	0 256 211 56 76	09.haysag@tarim.gov.tr
BALIKESİR	İl Md.	Zekeriyya ERDURMUŞ	0 266 246 26 75	0 266 246 26 74	
	HSYSSMd.	Abdulkadir ŞAHİN	0 266 246 26 70	0 266 246 26 74	10.haysag@tarim.gov.tr
BİLECİK	İl Md.	Hacı Dursun YILDIZ	0 228 212 12 06	0 228 212 12 33	
	HSYSSMd.	Devrim TORAMAN	0 228 212 10 11	0 228 212 35 92	11.haysag@tarim.gov.tr
BİNGÖL	İl Md.	Mehmet YILDIRIM	0 426 213 10 25	0 426 213 45 00	
	HSYSSMd.	Halit YÜKSEL	0 426 213 45 09	0 426 213 10 08	12.haysag@tarim.gov.tr
BİTLİS	İl Md.	Fatih ASAK	0 434 228 70 80	0 434 288 70 91	
	HSYSSMd.	Burçin ÇELİKEZEN	0 434 228 52 64	0 434 228 52 67	13.haysag@tarim.gov.tr
BOLU	İl Md.	İsmail TAŞ	0 374 215 11 35	0 374 215 37 00	
	HSYSSMd.	Faruk AKYÜREK	0 374 215 11 35	0 374 215 17 70	14.haysag@tarim.gov.tr
BURDUR	İl Md.	Oktay DARCAN	0 248 233 10 45	0 248 233 10 35	
	HSYSSMd.	Mehmet Ali TOK	0 248 233 10 45	0 248 233 10 35	15.haysag@tarim.gov.tr
BURSA	İl Md.	Ömer CEYLAN	0 224 246 42 30	0 224 247 43 24	
	HSYSSMd.	Dr. Yakup SAĞLIK	0 224 246 42 30	0 224 247 43 24	16.haysag@tarim.gov.tr
ÇANAkkALE	İl Md.	Erdem KARADAĞ	0 286 217 30 19	0 286 217 15 53	
	HSYSSMd.	Ayşegül ULUŞAN	0 286 217 30 19	0 286 217 15 53	17.haysag@tarim.gov.tr
ÇANKIRI	İl Md.	Osman ÇAKIR	0 376 213 78 17	0 376 213 15 09	
	HSYSSMd.	Kaan ÇETİNKAYA	0 376 213 76 17	0 376 213 15 80	18.haysag@tarim.gov.tr
ÇORUM	İl Md.	Erkan Elfaz ERMİŞ	0 364 213 83 26	0 364 213 27 40	
	HSYSSMd.	Arif AKAR	0 364 213 83 26	0 364 224 94 24	19.haysag@tarim.gov.tr
DENİZLİ	İl Md.	Yılmaz ERKAYA	0 258 213 73 33	0 258 212 54 87	
	HSYSSMd.	M.Ali UZAKGİDER	0 258 212 54 96	0 258 212 54 87	20.haysag@tarim.gov.tr
DİYARBAKIR	İl Md.	Mustafa Ertan ATALAR	0 412 223 88 44	0 0 412 224 51 04	
	HSYSSMd.	Necattin GÖNÇ	0 412 223 60 55	0 412 223 25 70	21.haysag@tarim.gov.tr
EDİRNE	İl Md.	Orhan SARI	0 284 235 26 89	0 284 235 26 97	
	HSYSSMd.	Nazan TÜRKARSLAN	0 284 235 26 89	0 284 235 26 97	22.haysag@tarim.gov.tr
ELAZIĞ	İl Md.	Turan KARAHAN	0 424 241 16 16	0 424 241 10 72	
	HSYSSMd.	Asım SELEN	0 424 241 16 16	0 424 241 10 72	23.haysag@tarim.gov.tr
ERZİNCAN	İl Md.	Murat ŞAHİN	0 446 214 26 61	0 446 214 31 20	
	HSYSSMd.	M.Yafes YALÇINKAYA	0 446 214 26 61	0 446 214 31 20	24.haysag@tarim.gov.tr
ERZURUM	İl Md.	Osman AKAR	0 442 235 22 72	0 442 235 10 54	
	HSYSSMd.	Bülent Zafer TAŞ	0 442 235 22 71	0 442 235 10 54	25.haysag@tarim.gov.tr
ESKİŞEHİR	İl Md.	Mehmet Salih SÖĞÜT	0 222 230 34 38	0 222 230 27 68	

	HSYŞŞMd.	Ali KAYA	0 222 258 17 17	0 222 230 27 68	26.haysag@tarim.gov.tr
GAZİANTEP	İl Md.	Mehmet KARAYILAN	0 342 321 10 66	0 342 321 10 58	
	HSYŞŞMd.	Emin KETEN	0 342 360 00 16	0 342 360 10 58	27.haysag@tarim.gov.tr
GİRESUN	İl Md.	Dr. Muhammet ANGIN	0 454 215 15 71	0 454 215 15 59	
	HSYŞŞMd.	Yunus Emre AYDOĞDU	0 454 215 00 95	0 454 215 34 97	28.haysag@tarim.gov.tr
GÜMÜŞHANE	İl Md.	Edip BİRŞEN	0 456 213 10 22	0 456 213 30 56	
	HSYŞŞMd.	Necati CEYHAN	0 456 213 10 22	0 456 213 32 63	29.haysag@tarim.gov.tr
HAKKARİ	İl Md.	Vahap ŞİMŞEK	0 438 211 66 33	0 438 211 60 16	
	HSYŞŞMd.	Medeni Erdem HANLIGİL	0 438 211 20 11	0 438 211 60 16	30.haysag@tarim.gov.tr
HATAY	İl Md.	Mehmet ANDIÇ	0 326 221 34 57	0 326 227 37 71	
	HSYŞŞMd.	Mehmet Emin UZUN	0 326 221 34 57	0 326 221 34 79	31.haysag@tarim.gov.tr
ISPARTA	İl Md.	Mehmet TUĞRUL	0 246 228 53 80	0 246 228 53 88	
	HSYŞŞMd.	Arif TAŞAGİREN	0 246 228 53 95	0 246 228 53 88	32.haysag@tarim.gov.tr
MERSİN	İl Md.	Arif BALLI	0 324 326 40 06	0 324 326 40 12	
	HSYŞŞMd.	Mustafa Kemal İLCAY	0 324 325 43 15	0 324 326 40 12	33.haysag@tarim.gov.tr
İSTANBUL	İl Md.V.	Ahmet Yavuz KARACA	0 216 467 57 34	0 216 355 37 15	
	HSYŞŞMd.	Sabri İrfan SOYSAL	0 216 468 21 91	0 216 467 76 91	34.haysag@tarim.gov.tr
İZMİR	İl Md.	Ahmet GÜLDAL	0 232 435 10 02	0 232 462 24 93	
	HSYŞŞMd.	Ayşe ŞENER	0 232 462 17 67	0 232 463 08 48	35.haysag@tarim.gov.tr
KARS	İl Md.	Dr. Hüseyin DÜZGÜN	0 474 212 70 93	0 474 212 70 95	
	HSYŞŞMd.	Reşat TAZEGÜL	0 474 212 70 98	0 474 212 70 95	36.haysag@tarim.gov.tr
KASTAMONU	İl Md.	Osman YAMAN	0 366 214 31 68	0 366 214 31 70	
	HSYŞŞMd.	Halis Turgut BAYDAR	0 366 212 86 89	0 366 214 31 70	37.haysag@tarim.gov.tr
KAYSERİ	İl Md.	Özkan KAYACAN	0 352 338 21 44	0 352 338 07 71	
	HSYŞŞMd.	Ergün TUĞLUK	0 352 338 21 44	0 352 338 07 71	38.haysag@tarim.gov.tr
KIRKLARELİ	İl Md.	Ümit ORTAN	0 288 214 35 47	0 288 214 10 71	
	HSYŞŞMd.	Şerafettin UÇAR	0 288 214 35 47	0 288 214 10 71	39.haysag@tarim.gov.tr
KİRŞEHİR	İl Md.	Kenan ŞAHİN	0 386 213 11 02	0 386 213 65 74	
	HSYŞŞMd.	Alper H.PALABIYIK	0 386 213 11 02	0 386 213 65 74	40.haysag@tarim.gov.tr
KOCAELİ	İl Md.	İlhan ÖZEL	0 262 312 13 00	0 262 312 13 10	
	HSYŞŞMd.	Ahmet YAVUZ	0 262 312 13 22	0 262 312 13 25	41.haysag@tarim.gov.tr
KONYA	İl Md.	Seyfettin BAYDAR	0 332 322 34 69	0 332 322 43 15	
	HSYŞŞMd.	Süleyman ÖZCAN	0 332 322 34 60	0 332 322 34 65	42.haysag@tarim.gov.tr
KÜTAHYA	İl Md.	Ender Muhammet GÜMÜŞ	0 274 231 16 85	0 274 231 16 90	
	HSYŞŞMd.	Mahmut BÜLBÜL	0 274 231 16 81	0 274 231 08 53	43.haysag@tarim.gov.tr
MALATYA	İl Md.	Tahir MACİT	0 422 238 14 34	0 422 238 14 35	
	HSYŞŞMd.	Zeki SADAK	0 422 238 14 34	0 422 238 14 35	44.haysag@tarim.gov.tr
MANİSA	İl Md.	İsmail KAYA	0 236 231 46 05	0 236 231 46 42	
	HSYŞŞMd.	Melikşah TAŞKIN	0 236 231 46 05	0 236 231 46 42	45.haysag@tarim.gov.tr
K.MARAŞ	İl Md.	İhsan EMIRALIOĞLU	0 344 231 32 13	0 344 225 49 47	
	HSYŞŞMd.	Salih İNAN	0 344 231 32 13	0 344 225 49 47	46.haysag@tarim.gov.tr
MARDİN	İl Md.	Ali ELÇİN	0 482 212 37 81	0 482 212 64 34	
	HSYŞŞMd.	Kenan GÜN	0 482 212 37 81	0 482 212 64 34	47.haysag@tarim.gov.tr
MUĞLA	İl Md.	Şakir Fırat ERKAL	0 252 214 12 50	0 252 214 12 42	
	HSYŞŞMd.	Hüseyin KIŞLA	0 252 241 12 50	0 252 214 12 54	48.haysag@tarim.gov.tr
MUŞ	İl Md.	Ergün ÇOLAKOĞLU	0 436 212 20 46	0 436 212 20 55	
	HSYŞŞMd.	Ahmet MANAP	0 436 212 37 90	0 436 216 19 26	49.haysag@tarim.gov.tr
NEVŞEHİR	İl Md.	Okan YILMAZ	0 384 215 20 50	0 384 215 20 55	
	HSYŞŞMd.	Rukiye PINAR	0 384 215 20 50	0 384 215 20 55	50.haysag@tarim.gov.tr
NİĞDE	İl Md.	Asım BAŞ	0 388 211 31 01	0 388 211 31 03	
	HSYŞŞMd.	Serdar KIZAR	0 388 211 31 98	0 388 211 31 46	51.haysag@tarim.gov.tr
ORDU	İl Md.	Kemal YILMAZ	0 452 233 95 35	0 452 233 95 39	
	HSYŞŞMd.	Tayfun KARA	0 452 233 95 30	0 452 233 43 16	52.haysag@tarim.gov.tr
RİZE	İl Md.	Şafak BULUT	0 464 213 04 58	0 464 213 04 57	
	HSYŞŞMd.	Nesrin ÇOMOĞLU	0 464 213 04 58	0 464 213 04 57	53.haysag@tarim.gov.tr
SAKARYA	İl Md.	Mehmet ERDEMİR	0 264 241 20 13	0 264 241 20 16	
	HSYŞŞMd.	Asef DOĞANGÜN	0 264 241 20 10	0 264 241 20 09	54.haysag@tarim.gov.tr

SAMSUN	İl Md.	Nail KIRMACI	0 362 231 37 00	0 362 233 21 63	
	HSYSSMd.	Turgut GÜLER	0 362 231 37 00	0 362 231 30 83	55.haysag@tarim.gov.tr
SİİRT	İl Md.	İzzet MURAT	0 484 223 23 31	0 484 223 42 60	
	HSYSSMd.	Nurettin GÜL	0 484 223 23 38	0 484 223 23 38	56.haysag@tarim.gov.tr
SİNOP	İl Md.	Şahin DEĞİRMEN	0 368 261 32 93	0 368 261 53 65	
	HSYSSMd.	Mehmet Fatih ŞAHİN	0 368 261 44 90	0 368 261 15 08	57.haysag@tarim.gov.tr
SİVAS	İl Md.	Sevit YILDIZ	0 346 215 17 23	0 346 215 17 20	
	HSYSSMd.	Dr.Emine SEVER	0 346 215 17 23	0 346 215 17 20	58.haysag@tarim.gov.tr
TEKİRDAĞ	İl Md.	Zekeriya SARIKOCA	0 282 258 32 10	0 282 258 32 14	-
	HSYSSMd.	Metin ÇINİ	0 282 258 32 03	0 282 258 32 14	59.haysag@tarim.gov.tr
TOKAT	İl Md.	Orhan ŞAHİN	0 356 228 07 00	0 356 228 07 07	
	HSYSSMd.	Salih ÇELİK	0 356 228 07 00	0 356 228 07 07	60.haysag@tarim.gov.tr
TRABZON	İl Md.	Cahit GÜLBAY	0 462 230 21 45	0 462 230 21 54	
	HSYSSMd.	Erol SAYIN	0 462 230 21 45	0 462 230 21 54	61.haysag@tarim.gov.tr
TUNCELİ	İl Md.	Orhan KAYA	0 428 213 17 80	0 428 213 17 79	
	HSYSSMd.	Ali Hıdır ERTAN	0 428 213 14 12	0 428 213 17 79	62.haysag@tarim.gov.tr
ŞANLIURFA	İl Md.	Dr. Murat ÇAKMAKLI	0 414 313 27 11	0 414 313 10 15	
	HSYSSMd.	Abdullah AÇIKGÖZ	0 414 313 24 69	0 414 313 10 15	63.haysag@tarim.gov.tr
UŞAK	İl Md.	Erkan KAHRAMAN	0 276 231 15 04	0 276 231 15 00	
	HSYSSMd.	Ayhan ÇANLI	0 276 231 15 04	0 276 231 15 00	64.haysag@tarim.gov.tr
VAN	İl Md.	İbrahim GÖRENTAŞ	0 432 222 02 37	0 432 222 00 67	
	HSYSSMd.	Yunus Emre AKGÜL	0 432 222 02 37	0 432 222 00 67	65.haysag@tarim.gov.tr
YOZGAT	İl Md.	Ziyaattin ÖZDEMİR	0 354 212 27 41	0 354 212 11 64	
	HSYSSMd.	İlker İPEK	0 354 212 27 41	0 354 212 11 64	66.haysag@tarim.gov.tr
ZONGULDAK	İl Md.	Cemalettin ÇATAKLI	0 372 253 90 20	0 372 253 20 90	
	HSYSSMd.	Osman Nuri ÜNÜVAR	0 372 253 90 20	0 372 253 20 90	67.haysag@tarim.gov.tr
AKSARAY	İl Md.	Bestami ZABUN	0 382 217 22 07	0 382 213 29 07	
	HSYSSMd.	Bülent SAKLAV	0 382 213 10 21	0 382 212 38 39	68.haysag@tarim.gov.tr
BAYBURT	İl Md.	Abdulkadir KARABULUT	0 458 211 74 85	0 458 211 75 84	
	HSYSSMd.	Kani YAVUZ	0 458 211 74 85	0 458 211 68 92	69.haysag@tarim.gov.tr
KARAMAN	İl Md.	Orhan ÖZÇALIK	0 338 213 16 53	0 338 213 49 80	
	HSYSSMd.	Ümit ÇAĞLAYAN	0 338 213 16 53	0 338 213 49 80	70.haysag@tarim.gov.tr
KIRIKKALE	İl Md.	Sırrı YILMAZ	0 318 224 29 38	0 318 224 25 57	
	HSYSSMd.	Orhan ÇETİN	0 318 224 25 92	0 318 224 25 92	71.haysag@tarim.gov.tr
BATMAN	İl Md.	Nurettin KIYAS	0 488 221 13 13	0 488 221 22 41	
	HSYSSMd.	Mehmet Zeki İŞCAN	0 488 221 22 45	0 488 221 22 41	72.haysag@tarim.gov.tr
ŞIRNAK	İl Md.	Bekir KILIÇ	0 486 216 20 85	0 486 216 20 84	
	HSYSSMd.	Selman DEMİREL	0 486 216 20 85	0 486 216 20 84	73.haysag@tarim.gov.tr
BARTIN	İl Md.	Abdulsetter BAYRAM	0 378 227 02 23	0 378 227 12 52	
	HSYSSMd.	Mehmet E. BAŞBAYRAK	0 378 227 02 23	0 378 227 12 52	74.haysag@tarim.gov.tr
ARDAHAN	İl Md.	Turgay ŞİŞMAN	0 478 211 34 64	0 478 211 46 37	
	HSYSSMd.	Mesut ŞİMŞEK	0 478 211 54 46	0 478 211 46 39	75.haysag@tarim.gov.tr
İĞDIR	İl Md.	Özkan YOLCU	0 476 227 63 44	0 476 227 67 25	
	HSYSSMd.	Cahit TURAN	0 476 227 63 44	0 476 227 67 25	76.haysag@tarim.gov.tr
YALOVA	İl Md.	Suat PARILDAR	0 226 814 17 11	0 226 814 11 58	
	HSYSSMd.	İskender karael	0 226 814 40 91	0 226 814 31 14	77.haysag@tarim.gov.tr
KARABÜK	İl Md.	Mustafa ŞAHİN	0 370 424 35 28	0 370 424 46 43	
	HSYSSMd.	Faruk ÜRESİN	0 370 424 35 28	0 370 424 46 43	78.haysag@tarim.gov.tr
KİLİS	İl Md.	Songül KADIOĞLU	0 348 813 10 69	0 348 813 10 45	
	HSYSSMd.	Seyfullah GENCER	0 348 814 32 43	0 348 813 10 45	79.haysag@tarim.gov.tr
OSMANİYE	İl Md.	İbrahim SAĞLAM	0 328 814 11 75	0 328 814 11 57	
	HSYSSMd.	Zeynel KARAHAN	0 328 814 11 75	0 328 814 11 57	80.haysag@tarim.gov.tr
DÜZCE	İl Md.	Harun KABAOĞLU	0 380 524 13 85	0 380 524 13 97	
	HSYSSMd.	Onur ÇOLAK	0 380 514 24 26	0 380 514 24 27	81.haysag@tarim.gov.tr

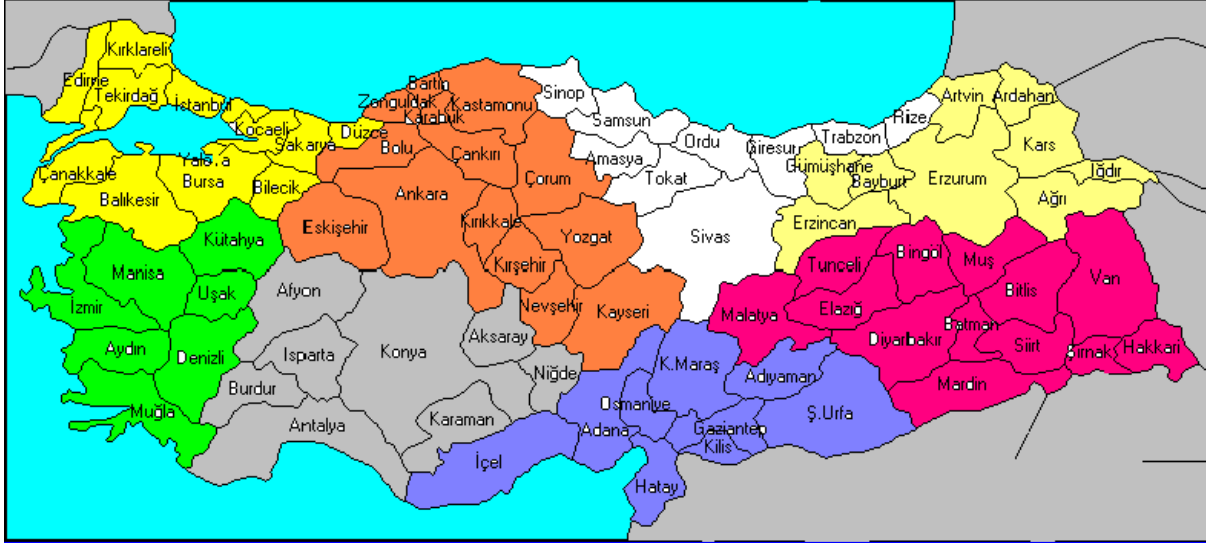
İdari, İstişari ve Bilgilendirmeye İlişkin Emir Komuta Zinciri

Türkiye İdari Haritası

Bölgesel Laboratuvarların Çalışma Alanları

- Merkez VKAE Etlik/Ankara
- VKE Pendik/İstanbul
- VKE Bornova/İzmir
- VKE Konya
- VKE Samsun
- VKE Adana
- VKE Erzurum
- VKE Elazığ

UYGULAMA KILAVUZU

İçindekiler

Bölüm Konu Başlığı

1. **Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi**
2. **Yerel Hastalık Kontrol Merkezi**
3. **Personel ve Lojistik**
4. **Personelin Biyolojik Güvenliğine İlişkin Prosedürler**
5. **Şap Şüphesinde Uygulanacak Prosedürler**
6. **Hastalık Doğrulandıktan Sonraki Kontroller**
7. **Kontrol Bölgelerinin Oluşturulması, Sayım ve Gözetim**
8. **Enfekte Tesislerin Temizliği ve Dezenfeksiyonu**
9. **Değerleme**
10. **İtlaf ve Karkasların İmhası**
11. **Salgın Sonrası Gözetim**
12. **Boşalan Tesislerde Stok Tamamlama**
13. **Kamuyu Bilgilendirme ve Bilinçlendirme**
14. **İletişim**
15. **Yasal Dayanak**
16. **Şap Virüsünün İmha Edilmesi İçin Ürünlerin İşleme Tabi Tutulması**

ULUSAL HASTALIK KONTROL MERKEZİ**GİRİŞ**

Şap hastalığı şüphesi olan vakalara veya salgınlara ilişkin çalışmalarda bulunmak üzere kalıcı olarak bir Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi (UHKM) kurulacaktır. UHKM'nin rolü, şap hastalığı ile ilgili hazırlıklı olma durumunu ve farkındalığı sağlamak ve bir salgın durumunda ulusal stratejinin etkin bir şekilde yönetilmesini temin etmektir.

Bu bölüm, bir salgın durumunda gerekli olacak kaynaklara dair ayrıntılı bilgi vermekte, hem hastalığın görülmediği hem de bir şap salgını esnasındaki yönetim yapısını ortaya koymakta ve aynı zamanda da UHKM'nin işleyişi için gereken protokoller hakkında bilgi vermektedir.

İÇİNDEKİLER

- 1- Tesis ve Ekipmanlar
- 2- Yönetim
- 3- Personel
- 4- İletişim
- 5- Avrupa Komisyonu ve Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü'ne Sunulacak Raporlar
- 6- Protokoller

1. TESİS VE EKİPMANLAR**1.1 Yer**

UHKM, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün Eskişehir Yolu 9. Km Lodumlu, Ankara adresinde faaliyet gösterecektir.

1.2 Ekipman

a) UHKM'ne aşağıdaki ekipmanlar bulunmaktadır:

- İki (2) faks hattı
- İki (2) harici telefon hattı
- İki (2) dahili telefon hattı
- Bir (3) fotokopi makinesi
- Bir (1) tarayıcı
- Bir (1) tam harita seti
- Bir (1) televizyon

b) Olası bir şap salgınında UHKM'nin ihtiyaç duyacağı diğer ilave ekipman ve malzemeler Genel Müdürlükçe temin edilecektir.

- c) Ekipmanların işlevselliği ve çalışabilirlik durumları düzenli olarak izlenecek ve tespit edilen sorunlar servis ve/veya onarım için İdari İşler ve Koordinasyon Daire Başkanlığı'na bildirilecektir. İhtiyaç duyulan bakım ve onarım söz konusu daire tarafından yaptırılacaktır.
- d) Olası bir şap salgınında UHKM tarafından kullanılan ekipman ve malzemeler, yalnızca bu amaçla kullanılmak üzere tahsis edilmiş olacaktır.

1.3 Bilgisayar ve Dosyalama

a) Bilgisayar Donanımı

UHKM'nde, İnternet ve elektronik posta erişimi olan üç (3) adet kişisel bilgisayar bulunmalıdır.

b) Dosyalama

GKGM'nün bilgisayar ağında şap hastalığına ilişkin bilgilerin depolanması için tahsis edilmiş bir sürücü bulunmaktadır. Yeni bir şap salgınının ortaya çıkması halinde, paylaşılan yeni klasörler ve alt klasörler açılacak ve kullanıma sunulacaktır. Bu dosya ve klasörlere erişim belirli kullanıcılarla sınırlandırılacak, kullanımları ise UHKM'nin yayınlayacağı talimatlar doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

Şap konusunda depolanan bilgilerin düzenlenmesi ve dosyalanmasına ilişkin sorumluluk, UHKM'nde görev yapan yetkililerden birine verilecektir. Bu görevlendirme, salgın esnasında yetkili UHKM Başkanı tarafından yapılacaktır.

Olası bir şap salgınında UHKM'nin gereksinim duyacağı ilave tüm ekipman ve malzemeler, doğrudan çalışmalarda görev alan personel tarafından belirlenecektir.

Olası bir şap salgını esnasında UHKM tarafından kullanılan Bilgi Teknolojisi ekipmanları, yalnızca bu amaçla kullanılmak üzere tahsis edilmiş olacaktır.

2. YÖNETİM

2.1 ‘Şap hastalığının görülmediği zamanlarda Yönetim

Şap hastalığının görülmediği zamanlarda şap şüphesine ilişkin tüm raporlar, Hayvan Sağlığı ve Karantina Dairesi Başkanlığında görev yapan veteriner hekimler tarafından değerlendirilir. Hayvan Sağlığı ve Karantina Dairesi Başkanı, GKGM’lüğü Genel Müdür Yardımcısı aracılığıyla Genel Müdüre (GKGMGM) rapor verir.

Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünün hastalık yönetimine ilişkin yapısını gösterir organizasyon şeması Blm-1/Ek 1’de verilmektedir.

2.2 Şap Alarmı Durumunda Yönetim

Şap hastalığının varlığı doğrulandıktan sonra, UHKM faaliyete geçirilecek ve krizin yönetimi UHKM tarafından gerçekleştirilecektir.

UHKM’nin yönetim yapısı, Blm-1/Ek 2’deki organizasyon şemasıyla gösterilmektedir.

2.3 UHKM’nin Çalışma Saatleri

Hastalığın görülmediği zamanlarda, UHKM personeli normal çalışma saatleri içerisinde faaliyet gösterir:

- Pazartesi’den Cuma’ya 09.00 – 18.00 saatleri arasında

Şap salgınında, UHKM’nin hem hafta içindeki hem de hafta sonundaki çalışma saatleri uzar. Bu dönemdeki çalışma saatleri, hem kurum bünyesinde hem de dışarıya duyurulur. Salgının seviyesine ve kapsamına göre çalışma saatleri değişebilir. Uygun çalışma saatleri duruma göre ayarlanacaktır. Her personelin, haftada en az bir gün izinli tutulması gerekir. Çalışma saatleri, ilgili kişilere duyurulacaktır.

Kilit personelle çalışma saatleri haricinde de iletişime geçilebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Tüm kilit personelin cep telefonlarını günün her saatinde yanlarında bulundurmaları zorunludur.

2.4 Toplantılar

- a) UHKM tarafından her gün, belirlenen bir saatte, bir değerlendirme/yönetim toplantısı düzenlenecektir.
- b) Toplantının amacı, hastalık durumunun dinamik bir şekilde yönetilmesini sağlamaktır.
- c) Toplantıda her birimin son çalışmalarına ilişkin bilgiler verilecek ve yerine getirilmesi gereken görev ve sorumluluklar belirlenerek öncelik sırasına konulacaktır.
- d) Toplantılara UHKM bünyesindeki her birimden en az bir yetkili (veya temsilcisi) katılacaktır (bkz. Blm-1/Ek 3).
- e) Toplantılara UHKM Başkanı (veya yokluğunda UHKM Başkan Yardımcısı) başkanlık edecektir.

- f) UHKM Başkanı, UHKM günlük toplantılarının raporlarını yazmak üzere bir yetkiliyi görevlendirecektir.
- g) Raporlar UHKM bünyesindeki uygun bir rapor dosyasında saklanacak ve gerektiğinde UHKM'nin günlük raporlarına veri ve bilgi sağlamak üzere kullanılacaktır.
- h) Raporlar, Blm-1/Ek 3'de adı geçen üyelere günlük iletilecektir.
- i) Buna ek olarak, bir dış dağıtım listesi hazırlanacak ve ihtiyaç halinde raporlar bu listedeki kişilere de gönderilecektir.
- j) UHKM bünyesinde başka iç toplantılar da gerektiğinde yapılacaktır.
- k) Hastalığın görülmediği zamanlarda, hastalığa hazırlıklı olma ve bilinçlendirme programlarının incelenmesine yönelik düzenli toplantılar yapılacaktır.

3. PERSONEL

UHKM Başkanı tarafından, UHKM personeli, salgın şüphesi durumunda veya yapılan risk değerlendirmelerine göre görevlendirilir. Söz konusu vakanın büyük ölçüde şüpheli olması halinde, aşağıda belirtilen kilit personel bilgilendirilerek kendilerine bağlı personeli alarma geçirmeleri istenir.

- Bakan
- Müsteşar
- Müsteşar Yardımcısı
- İlgili GTHİM'leri

Ari bölgedeki ilk şap vakasının doğrulanmasından sonra, aşağıdaki yetkililerden oluşan UHKM Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanı ile koordinasyon içerisinde GKGMGM tarafından aktif hale getirilecektir:

- GKGM Genel Müdür Yardımcısı
- GKGM Hayvan Sağlığı ve Karantina Dairesi Başkanı
- GKGM Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağlığı Dairesi Daire Başkanı
- GKGM Hayvan ve Hayvansal Ürünler Sınır Kontrol Daire Başkanı
- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (Daire Başkanı)
- Hayvancılık Genel Müdürlüğü Temsilcisi (Daire Başkanı)
- Ulusal Referans Laboratuvarı Müdürü
- GTHB Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri
- Ulusal Uzman Grubu Temsilcisi

- GTHB Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı Temsilcisi
- GTHB Personel Genel Müdürlüğü Temsilcisi
- GTHB Hukuk Müşavirliği Temsilcisi
- Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığı sorumlu personelleri

4. İLETİŞİM

Şap hastalığının tespit edilmediği Zamanlarda Faks Hatları : 0 312 258 75 21
Şap hastalığının tespit edilmediği Zamanlarda Direk Telefon Hatları : 0 312 258 75 00
Diğer Telefonlar: 0 312 258 75 20 - 0 312 258 75 32 - 0 312 258 75 24 - 0 312 258 75 28

Olası bir şap salgınında UHKM'ne özel ilave hatlarının kurulumu yapılır ve yeni telefon/faks/elektronik posta ve cep telefon bilgileri, irtibat detayları ile birlikte listelenerek aşağıdaki yetkililere bilgi verilir:

- Kurum dışında YHKM'lerine, ilgili GTHİM'lerine
- Kurum içinde Blm-1/Ek 3'de listelenen tüm ilgili birimlere

4.1 Telefon

Şap şüphesinin doğrulanması halinde, yapılan ve alınan aramalar için bir kayıt sistemi oluşturulmalıdır. Bu kapsamda, UHKM telefonlarının normal çalışma saatleri içerisinde yeterli şekilde kalıcı personel tarafından yanıtlanması sağlanmalıdır. Çalışma saatleri haricinde UHKM'ne tahsis edilen hatlar otomatik olarak tele sekretere düşecektir.

4.2 Elektronik Posta

Bir şap salgınının doğrulanması halinde, görevli UHKM yetkilisi, e-mail mesajı hazırlayarak, şap hastalığının kontrolüne ilişkin acil mesajların direk gönderileceği ilgili adreslere göndererek mesajın bu adreslere ulaşıp ulaşmadığını teyit edecektir.

UHKM'nde görev yapan personel, elektronik postalarını düzenli olarak kontrol edecektir. Mesajlar, UHKM'nin ilgili sürücüsünde arşivlenecektir. Gelen elektronik posta mesajlarını kontrol etmekle yükümlü olan personel, gerektiğinde bu mesajların dağıtımını yapmaktan da sorumlu olacaktır.

Gelen ve giden elektronik mesajlar, belirli görevlilerin sorumluluğuna verilecektir. Giden elektronik postalar, geri çağrılmalarını kolaylaştıracak şekilde dosyalanacaktır. Gelen elektronik postalar kağıda basılmalı ve gelen faks mesajlarında olduğu gibi, eğer acilse ilgililere ulaştırılmalıdır. Bu mesajlara fax mesajları için öngörülen esaslar dahilinde işlem yapılacaktır. Gelen elektronik postalardan konuyla ilgili olanlar UHKM'nin bu iş için tahsis edilen sürücüsünde depolanmalı, ilgisiz olanlar silinmelidir.

4.3 Faks

Gelen ve giden faks mesajlarını, bu işle görevlendirilen UHKM personeli kontrol edecektir.

Tüm faks mesajlarına bir referans numarası verilecek ve yazılı bir kayıt defterine işlenecektir. Bu kayıtlarda, faksı gönderen / alan kişinin bilgileri yer alacaktır.

Acil faks mesajları uygun şekilde işaretlenip, UHKM'de ilgililerin bildiği bir noktada bulundurulacaktır.

Fakslarla ilgilenen görevliler, acil faks mesajlarının zaman kaybedilmeden uygun kişilerce görülmesini ya da uygun kişilerin bilgilendirilmesini sağlayacaktır.

Giden faks mesajlarına ait tüm teyit raporları kontrol edilerek, mesajdaki tüm sayfaların tam ve doğru olarak iletildiği kontrol edilecek ve uygun şekilde dosyalanacaktır.

4.4 UHKM Günlük Durum Raporları

Bir UHKM günlük durum raporunda, aşağıdaki Blm-1/Ek 4'de yer alan bütün bilgiler bulunmalıdır. Günlük raporlar, bir UHKM görevlisi tarafından hazırlanacaktır. UHKM Başkanı ve Başkan Yardımcısı'na raporun birer kopyası iletilecektir. Asıl kopya, ilgili UHKM dosyasına konulacaktır.

5. AVRUPA KOMİSYONU'NA VE DÜNYA HAYVAN SAĞLIĞI TEŞKİLATI'NA (OIE) SUNULACAK RAPORLAR

5.1 Avrupa Komisyonu

a) AB Hayvan Hastalıkları Bildirim Sistemi (ADNS)

Türkiye, aday ülke olarak, AB Hayvan Hastalıkları Bildirim Sistemi'ne bilgi vermektedir.

Hayvan hastalıklarının bildirimini ile ilgili 82/894/EEC sayılı Avrupa Birliği Konsey Direktifi ile hayvan hastalıklarının bildirimini için hazırlanmış form ve kodları düzenleyen 2005/176/EC sayılı Avrupa Birliği Komisyon Kararına paralel olarak çıkarılan İhbarı ihbarı mecburi hayvan hastalıkları ve bildirimine ilişkin yönetmelik gereğince varlığı doğrulanmış birincil şap salgınlarının 24 saat içerisinde bildirim zorunludur. Bu kapsamda bildirilecek bilgilerin detayları, aşağı Blm-1/Ek 5'de verilmiştir.

Bildirimler, Hayvan Sağlığı ve Karantina Dairesi Başkanlığında web tabanlı ADNS sistemini kullanmak üzere görevlendirilen bir kişi tarafından yapılacaktır. Buna ek olarak, GKGMGM tarafından Komisyon'a bir yazı gönderilecektir.

b) Gıda Güvenliği ve Tüketicinin Korunması Genel Müdürlüğü'ne (DG-SANCO) Sunulacak Raporlar

Gıda Güvenliği ve Tüketicinin Korunması Genel Müdürlüğü'ne, hastalığın durumunu açıklayan haftalık raporlar gönderilecektir. Söz konusu Komite'ye yeni salgınların bildirilmesine ilişkin rapor formatı Blm-1/Ek 6'da verilmektedir.

5.2 Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü'ne (OIE) Sunulacak Raporlar

OIE'nin 2009 tarihli Uluslararası Hayvan Sağlığı Kodu (18. Basım) Bölüm 1.3, OIE'ye üye ülkelerin veteriner idarelerince ortaya çıkan salgınların nasıl bildirileceğine ilişkin esas ve usulleri ortaya koymaktadır. Buna göre, söz konusu bölümde yer alan Madde 1.1.3 de aşağıdaki hükümler yer almaktadır.

Madde 1.1.3. Veterinerlik Makamları aşağıdakilere ilişkin olarak Merkez Büro'ya bilgi verecektir:

1. Ulusal OIE delegesi, aşağıdaki hallerin herhangi birine dair olarak 24 saat içerisinde telgraf, faks veya elektronik posta yoluyla *bildirimde* bulunacaktır:
 - a. OIE listesinde bulunan bir hastalığın ve/veya enfeksiyonun bir ülkede / bölgede veya zonda / bölümde ilk defa ortaya çıkması;
 - b. Salgının sona erdiğine ilişkin raporu takiben, OIE listesinde bulunan bir hastalığın veya enfeksiyonun bir ülkede / bölgede veya zonda / bölümde yeniden ortaya çıkması;
 - c. OIE listesinde bulunan bir hastalığın bir patojeninin yeni bir suşunun bir ülkede / bölgede veya zonda / bölümde ilk defa ortaya çıkması;
 - d. OIE listesinde bulunan ve bir ülkede / bölgede veya zonda / bölümde halihazırda aktif olan bir hastalık nedeniyle mortalite ve morbidite oranlarında ani ve beklenmeyen bir artış olması;
 - e. Yüksek bir morbidite / mortalite oranına veya zoonotik potansiyele sahip olan yeni bir hastalık ortaya çıkması;
 - f. OIE listesinde bulunan bir hastalığın epidemiyolojisinde değişiklik olduğuna yönelik kanıtlar (konakçı yelpazesi, suş patojenitesi gibi), özellikle de zoonotik bir etki söz konusuysa.
2. Yukarıda 1 inci maddede bahsi geçen bildirim takiben, telgraf, faks veya elektronik posta aracılığıyla haftalık raporlar gönderilecektir. Haftalık raporların amacı, acil bildirimde bulunulan olayın gelişimine ilişkin ilave bilgi vermektir. Bu raporlar, hastalığın eradikasyonu veya endemik hale gelmesine kadar gönderilmeye devam edilecektir. Hastalığın endemik hale gelmesi durumunda, altı aylık raporlama dönemine geçilecektir. Her durumda, konuya ilişkin bir final raporu sunulacaktır.

6. PROTOKOLLER

6.1 Yazıların Dosyalanması

Yazıların numaralandırılmasına ilişkin protokol, Blm-1/Ek 7'de verilmektedir.

6.2 UHKM Dosyalarının Denetlenmesi

Enfekte olduğu doğrulanan tesislerin her biri için aşağıda belirtilen belgelerin birer kopyası bulunacaktır:

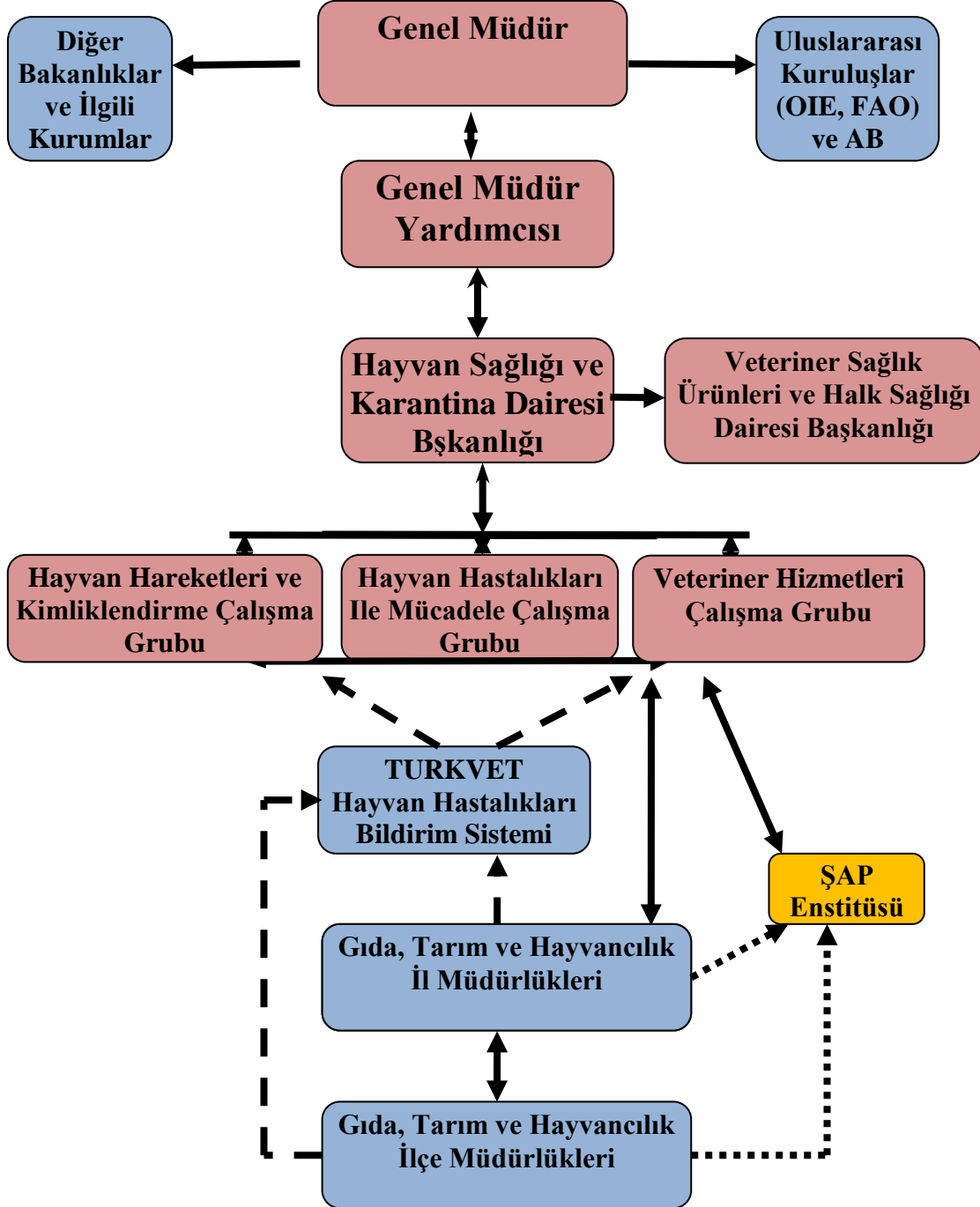
- Hastalık Çıkış Raporu
- Telefonla Raporlama Formu
- Şap Hastalığı Epidemiyolojik İnceleme Formu

- Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararı
- Hastalık ıkış Sönüş Raporu
- Laboratuvar Raporu
- İtlaf Yapılan iftliğe Ait Rapor (Blm-1/Ek 8-9)

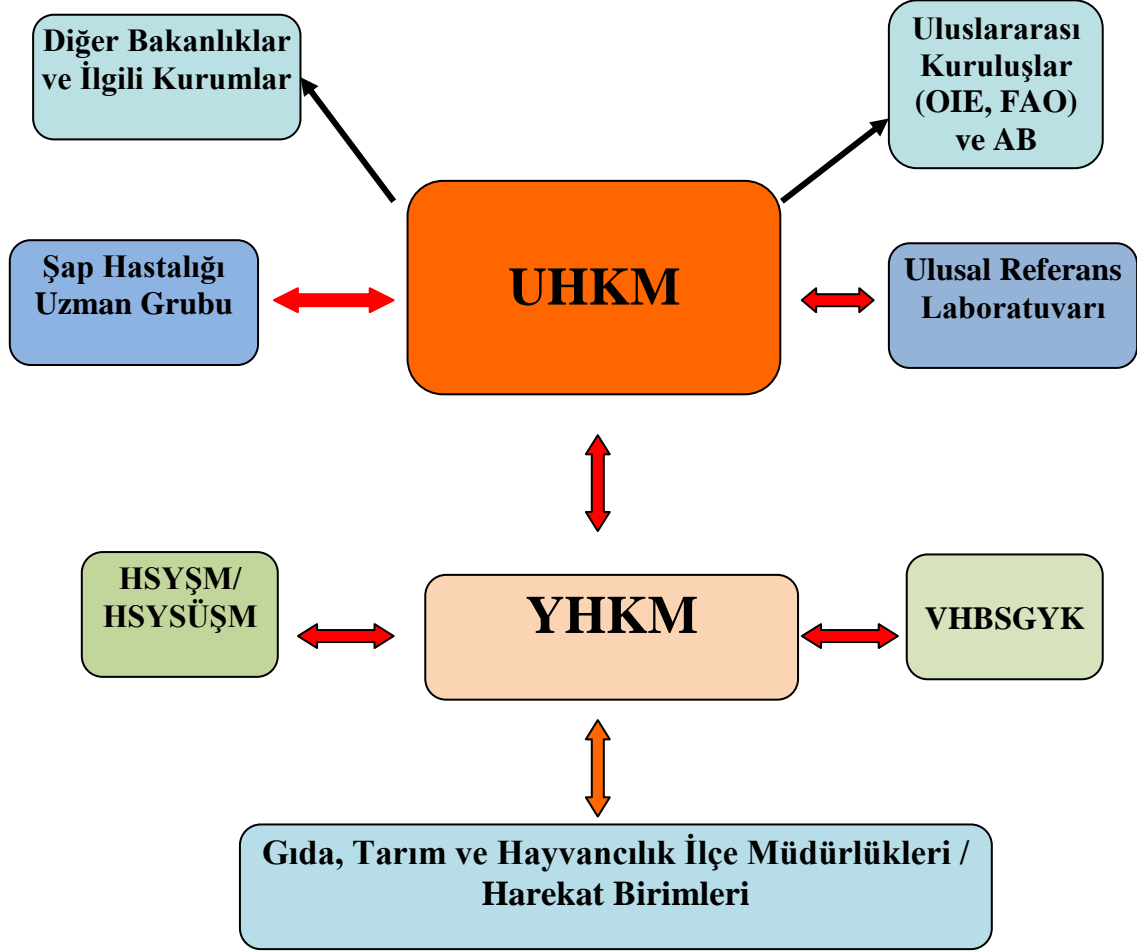
6.3 Genelgelerin Referanslaması

- a) UHKM tarafından çıkarılacak genelgelerin ve bilgilendirmelerin kontrolü, yönetimi ve gönderilmesi amacıyla UHKM tarafından bir koordinatör görevlendirilecektir.
- b) Yapılacak ilk işlerden biri, UHKM tarafından GKGM'nün ilgili tüm birimlerine gönderilecek olan bir bilgi notudur. Salgının herhangi bir boyutuyla ilgili olarak yayınlanması düşünölen tüm genelgeler, referanslanmak üzere UHKM Başkanına gönderilecektir.
- c) Bu tür genelgeler, ancak UHKM'nde referanslandıktan sonra gönderilebilir. Gönderilen tüm genelgeler, uygun şekilde sınıflandırılarak dosyalanacaktır.

GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN HASTALIK YÖNETİM YAPISI (HASTALIĞIN GÖRÜLMEDİĞİ ZAMANLARDA)

GIDA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN HASTALIK YÖNETİM YAPISI (ŞAP SALGINI ALARMINDA)

UHKM İLETİŞİMİ İÇİN İRTİBAT / DAĞITIM LİSTESİ

Adı – Soyadı	Görev Yeri	Görevi	İrtibat Adresi
Muharrem SELÇUK	GKGM	Genel Müdür V.	0312 258 76 10
Doç Dr. Veli GÜLYAZ	GKGM	Genel Müdür Yrd.V.	0312 258 76 13
Dr. Özhan TÜRKYILMAZ	Hayvan Sağlığı ve Karantina Dairesi	Daire Başkanı	0312 258 75 00
Ümit ZORAY	Hayvan Sağlığı ve Karantina Dairesi	Hayvan Hastalıkları İle Mücadele Çİş.Grup.Sor	0 312 258 75 20
Adil ADIGÜZEL	Hayvan Sağlığı ve Karantina Dairesi	Veteriner Hekim	0 312 258 75 32
Bayram SERTKAYA	Hayvan ve Hayvansal Ürünler Sınır Kontrol Daire Başkanı	Daire Başkanı	0 312 258 75 02
Selman AYAZ	Gıda İşletmeleri ve Kodeks Daire Başkanı	Daire Başkanı	0 312 258 77 13
Mustafa BEBEK	Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağlığı Dairesi	Daire Başkanı	0312 258 75 07
	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü Temsilcisi	Daire Başkanı	0 312 315 33 92
	Hayvancılık Genel Müdürlüğü Temsilcisi	Daire Başkanı	0 312 258 73 06
Nedret ÇELİK	Ulusal Referans Laboratuvarı	Enstitü Müdürü V.	0 312 287 36 00
	GTHB Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri	Müşavir	
Ünal PARLAK	Ulusal Uzman Grubu Temsilcisi	UZMAN	
	GTHB Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı Temsilcisi	Daire Başkanı	
	GTHB Personel Genel Müdürlüğü Temsilcisi	Daire Başkanı	
	GTHB Hukuk Müşavirliği Temsilcisi	Daire Başkanı	

UHKM GÜNLÜK DURUM RAPORU FORMATI

Her gün yapılan UHKM brifing toplantısını takiben günlük olarak hazırlanır. İlgili üye, her başlık altında duruma ilişkin kısa bir güncelleme yapacaktır.

DURUM RAPORU

1. Şüpheli Vakalara İlişkin Özet Bilgi

Son Rapor Tarihinden İtibaren Ortaya Çıkan Yeni Vaka Sayısı	
Bugüne Kadar Ortaya Çıkan Toplam Vaka Sayısı	

2. Doğrulanmış Vakalara İlişkin Özet Bilgi

Son Rapor Tarihinden İtibaren Ortaya Çıkan Yeni Vaka Sayısı	
Bugüne Kadar Ortaya Çıkan Toplam Vaka Sayısı	

3. Salgının Doğrulandığı Tesisler (son 24 saat içerisinde)

Salgın No.	Tesisin Adı	Adresi

4. Enfekte Alanlar

No	Belirlenme Tarihi	İlan Tarihi	Kordon Kaldırma Tarihi

5. İtlaf / İmha Sayıları (Enfekte Tesisler)

Çiftlik:	Sığır	Koyun	Keçi	Domuz	Diğer
İtlaf İçin Belirlenen Hayvan Sayısı					
İtlaf Edilen Hayvan Sayısı					
İtlaf Bekleyen Hayvan Sayısı					
İmha Edilen Hayvan Sayısı					
İmha Bekleyen Hayvan Sayısı					

Bugüne Kadar İtlaf Edilen Toplam Hayvan Sayısı					
Çiftlik	Sığır	Koyun	Keçi	Domuz	Diğer

6. İtlaf / İmha Sayıları (önlem olarak kesim – tehlikeli temas, vb.)

Çiftlik	Sığır	Koyun	Keçi	Domuz	Diğer
İtlaf İçin Belirlenen Hayvan Sayısı					
İtlaf Edilen Hayvan Sayısı					
İtlaf Bekleyen Hayvan Sayısı					
İmha Edilen Hayvan Sayısı					
İmha Bekleyen Hayvan Sayısı					

Bugüne Kadar İtlaf Edilen Toplam Hayvan Sayısı					
Çiftlik	Sığır	Koyun	Keçi	Domuz	Diğer

7. Günde İtlaf Edilen Hayvan Sayısı

Tarih	Sayı

8. Doğrulanmış Vakaları Gösteren Grafik

9. Kısıtlama Altındaki Tesislerin Sayısı

10. Konuyla İlgili Diğer Özet Bilgiler Hareket kontrolleri (örneğin uygulamaya konan yeni kurallar gibi)

**HAYVAN SAĞLIĞI BİLDİRİM SİSTEMİ (ADNS) YOLUYLA AB
KOMİSYONUNA SALGIN BİLDİRİMİ İÇİN GEREKEN BİLGİLER**

- 1. Bildirimin Tarihi:**
- 2. Bildirimin Saati:**
- 3. Menşe Ülke:**
- 4. Hastalık;**
- 5. Boylam (Türkiye Ulusal Ağı X Koordinatları yeterlidir)**
 - a. (_ _ _ _ _)
- 6. Enlem (Türkiye Ulusal Ağı Y Koordinatları yeterlidir)**
 - a. (_ _ _ _ _)
- 7. Salgının seri numarası:**
 - a. _ _ _ _ / _ _ _ _ (yıl/sayı)
- 8. Hastalığın Tipi / Alt-Tipi:**
 - a. O, A, C, SAT 1, SAT 2, SAT 3, ASIA 1
- 9. Etkilenen Bölge:**
 - a. ilçe:
- 10. Eğer kısıtlamalar başka bir bölgeyi de etkiliyorsa, belirtiniz.**
 - a. ilçe ya da ülke
- 11. Salgının türü:**
 - a. birincil ya da ikincil
- 12. Bu salgının ilgili olduğu salgının referans numarası:**
 - a. ilçe / hastalık / seri numarası
- 13. Hastalığın menşei:**
 - a. bilinmiyor
 - b. atık gıda
 - c. pazar teması

- d. komşu sürü**
- e. hayvan satın alımı**
- f. nakliye aracı**
- g. insan teması**
- h. ekipman teması**
- i. damızlık hayvan**
- j. suni dölleme**
- k. çiftlik işletmesinde saklı (latent)**
- l. nüksetme**
- m. yaban hayvanıyla temas**
- n. yaban hayvanıyla dolaylı temas**
- o. enfekte kuru ot**
- p. diğ er**

14. Kontrol önlemleri

- a. yok**
- b. bütün hayvanların yerinde itlafı**
- c. bütün hayvanların başka yerde itlafı**
- d. bazı hayvanların yerinde itlafı**
- e. bazı hayvanların başka yerde itlafı**
- f. hastalıktan klinik olarak etkilenen hayvanların yerinde itlafı**
- g. hastalıktan klinik olarak etkilenen hayvanların başka yerde itlafı**
- h. tüm hayvanların çiftlikte aşılması**
- i. bazı hayvanların çiftlikte aşılması**
- j. halka aşılama**
- k. acil aşılama**
- l. hayvanların yerinde gömülme suretiyle yok edilmesi**
- m. n. hayvanların renderin tesisinde yok edilmesi**

- o. insan tüketimi için kurtarma – ısıtma işlemi**
- p. insan tüketimi için kurtarma – ısıtma işlemi**
- q. hastalıktan etkilenen çiftlik işletmesinin çevresinde hareket kontrolü**
- r. çiftliğe giriş – çıkış hareketlerinin izlenmesi**
- s. diğer**

15. Çiftlik işletmesinde hastalık şüphesinin ortaya çıkış tarihi:

16. Çiftlik işletmesindeki duyarlı hayvanların sayısı:

- a. sığır, domuz, koyun, keçi, yaban domuzu haricindeki yaban hayvanları, yaban domuzu**

17. Klinik olarak etkilenen hayvan sayısı:

- a. her tür için**

18. Çiftlik işletmesindeki ilk enfeksiyonun tahmini tarihi:

19. Çiftlik işletmesinde hastalıktan ölen hayvanların sayısı:

- a. her tür için**

20. Öldürme işlemlerinin tahmini tamamlanma tarihi:

21. Çiftlik işletmesinde öldürülen hayvanların sayısı:

- a. her tür için**

22. Yok etme işleminin tahmini tamamlanma tarihi:

23. İmha edilen karkas sayısı

- a. her tür için**

24. Diğer bilgiler

Örnek: salgının bir mezbahada veya nakliyede, halka aşılama alanında, acil aşılama alanında doğrulanmış olması gibi.

**DAİMİ KOMİTEYE SUNULACAK RAPOR FORMATI
ŞAP/0001 SAYILI ŞAP SALGININA İLİŞKİN ÖN RAPOR**

1. Çiftlik Sahibi

Adı:

Adresi:

İlçesi:

2. Çiftliğe İlişkin Bilgiler

Sığır Sayısı:

Domuz Sayısı:

Koyun Sayısı:

Keçi Sayısı:

Geyik Sayısı:

Diğer:

3. Şüph

Şüph Tarihi:

RVH Ziyaret Tarihi:

Klinik Belirtiye Sahip Hayvan Sayısı ve Türü:

Klinik Belirtiler:

Ölen Hayvan Sayısı ve Türü:

4. Doğrulama / Teyit

Doğrulama Tarihi:

Tanının Konulduğu Laboratuvar:

Tanı Yöntemi:

- Virüs tespiti (ELISA, VIT, PCR) :
- Antikor tespiti (ELISA, VNT) :

5. İtlaf

İtlaf Tarihi:

İtlaf Yöntemi:

6. İmha

İmha Tarihi:

İmha Yöntemi:

7. Ön Temizlik ve Dezenfeksiyon

Ön Temizlik ve Dezenfeksiyon Tarihi:

8. Epidemiyoloji

Enfeksiyonun Tahmini Ortaya Çıkış Tarihi:

Temaslar (Salgın No.) :

Temas Tür:

ŞÜPHELİ / TAKİP ALTINDAKİ / TEYİTLİ TESİSLER İÇİN DOSYALAMA FORMATI

1. Kullanılan Kısaltmalar:

R = Rapor (şüphenin)

T = Takip

ŞAP = Doğrulanmış Salgın

2. ŞAP Şüphesi Raporu

Şap şüphesine ilişkin raporlar, aşağıdaki şekilde dosyalanmalıdır:

SOL ÜST KÖŞEYE:

ŞAP ___ ___ ___ (yıl) / R ___ ___ ___

3. Takip raporu

Takip dosyaları, aşağıdaki şekilde dosyalanmalıdır:

SOL ÜST KÖŞEYE:

ŞAP ___ ___ ___ (yıl) / T ___ ___ ___

Takip altındaki bir tesiste salgından şüphelenildiğinde, dosya referans kodunun T'den R'ye çevrilmesi, referans numarasının da sıralamaya göre veri tabanı tarafından Rapor için verilen bir sonraki sıra numarasına değiştirilmesi gerekmektedir. Hem R hem de T referanslarının dosya üzerinde belirgin şekilde görünür olması önemlidir.

3. Doğrulanmış salgın

Şap hastalığının varlığının doğrulanmasını takiben, farklı bir renkte yeni bir dosya açılacaktır. Söz konusu dosya şüphe / takip dosyasına eklenecek ve aşağıdaki şekilde numaralanmalıdır:

SAĞ ÜST KÖŞEYE

ŞAP ___ ___ ___ (yıl) / ___ ___ ___ (salgın numarası)

İTLAF YAPILAN HAYVANCILIK İŞLETMESİNE İLİŞKİN RAPOR

ENFEKTE ÇİFTLİK İŞLETMESİNİN	SALGIN NO
1- Adı ve Adresi	
Sürü / Birim No	
2. Şüphe Tarihi	
2.1. Doğrulama Tarihi	
3. Hayvanların Sayısı	
3.1 Hayvanların Türü	
3.2 İtlaf Tarihi	
3.3 İmha Tarihi	
4. İtlaf Yöntemi	
4.1 İmha Yöntemi	
5. Şüphe	
5.1 Ne Tip Örnek Alındığı	
5.2 Alınan Örnek Sayısı	
5.3 Gerçekleştirilen Laboratuvar Testinin İsmi	
5.4 Test Sonuçları	
6. Depopülasyon	
6.1 Ne Tip Örnek Alındığı	
6.2 Alınan Örnek Sayısı	
6.3 Gerçekleştirilen laboratuvar testinin ismi	
6.4 Test Sonuçları	
7. Hastalığın Tahmini Menşei	

İTLAF YAPILAN ÇİFTLİK İŞLETMESİNE İLİŞKİN RAPOR
TEMAS HALİNDEKİ ÇİFTLİK İŞLETMESİ

TEMAS HALİNDEKİ İŞLETMENİN	SALGIN NO
1- Adı ve Adresi	
Sürü / Birim No	
2. Hayvanların Sayısı	
2.1 Hayvanların Tipi	
2.2 İtlaf Tarihi	
2.3 İmha Tarihi	
3. İtlaf Yöntemi	
3.1 İmha Yöntemi	
4. Depopülasyon	
4.1 Ne Tip Örnek Alındığı	
4.2 Alınan Örnek Sayısı	
4.3 Gerçekleştirilen laboratuvar testinin ismi	
4.4 Test Sonuçları	
5. İşletmenin temas halinde olduğu salgın (şüpheli veya doğrulanmış)	
5.1 Salgın Referans No	
5.2 Adı	
5.3 Adresi	
5.4 Sürü / Birim No	
5.5 Temasın Şekli	

YEREL HASTALIK KONTROL MERKEZİ**GİRİŞ**

İl sınırları içerisinde bir şap salgını başlaması halinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (GTHİM) Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü / Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Su Ürünleri Şube Müdürlüğü bünyesinde bir Yerel Hastalık Kontrol Merkezi (YHKM) kurulacaktır. YHKM'nin rolü, UHKM ile istişare içerisinde, hastalığa dair kontrol stratejisini yönlendirmek ve yürütmektir.

İÇİNDEKİLER

- 1- Yerel Hastalık Kontrol Merkezi'nin Kurulması
- 2- Yönetim Yapısı
- 3- Personel
- 4- Eğitim
- 5- Personelin Konaklaması
- 6- İletişim
- 7- Güvenlik

1. YEREL HASTALIK KONTROL MERKEZİ'NİN KURULMASI**1.1 Yer**

- a) Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü / Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü içinde uygun bir bölüm, Yerel Hastalık Kontrol Merkezi için tanımlanacaktır.
- b) Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü / Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şubesi'nde tanımlanan yer şap salgınına ilişkin tüm çalışmaları yürütecek olan YHKM'ni barındıramayacak kadar küçükse, alternatif bir çalışma alanına ihtiyaç duyulabilir. YHKM'nin işlevi, yalnızca tüm imkanlar alternatif mekanda tam olarak yer aldığında taşınabilir.
- c) Şap salgınlarını kontrol altına almakta güçlük çekilirse (örneğin birkaç salgının aynı anda ortaya çıkması, enfekte tesislerin GTHİM'den çok uzakta olması gibi), YHKM'ne destek vermek üzere bir veya daha fazla 'harekat birimi' kurulabilir.

1.2 Yerel Personel

Sahaya ilişkin detaylı ve kapsamlı bilgi sahibi olduklarından ötürü yerel personelin (GTHİM personeli, serbest veteriner hekimler, vb.) YHKM'ne görevlendirilmesi son derece önemli ve faydalıdır. Gerektiğinde ve uygun görülürse, YHKM'nin günlük işleyişinde ve YHKM görevlendirilen personel yerine GTHİM ihtiyaç duyduğu işlevleri yerine getirmek üzere dışarıdan personel görevlendirilmesi yoluna gidilebilecektir.

2. YÖNETİM YAPISI

2.1 YHKM'NİN Örgütsel Yapısı

YHKM'nin Üyeleri

Başkan: Vali Yardımcısı (Gıda, Tarım ve Hayvancılıktan Sorumlu)

1. Başkan Vekili: Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü

2. Başkan Vekili: Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü / Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü

Üyeler: Veteriner Hekim (Epidemiyoloji)

Veteriner Hekim (Hayvan Hareketleri ve Karantina) Veteriner Hekim (değer biçme, İtlaf ve İmha) Veteriner Hekim (Temizlik ve Dezenfeksiyon) İdari ve Mali İşler Basın, Halkla İlişkiler ve Sekreteryası YHKM'nin örgütlenme şeması, Blm-2/Şekil 1'de gösterildiği gibi olabilir.

Şap hastalığının mümkün olan en kısa sürede eradike edilebilmesi için gerekli olan önlemlerin tam koordinasyonunu sağlamak üzere yetkili birim Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğinin 59 uncu ve 61 inci maddelerinde yer alan yerel YHKM kurar veya kurdurur.

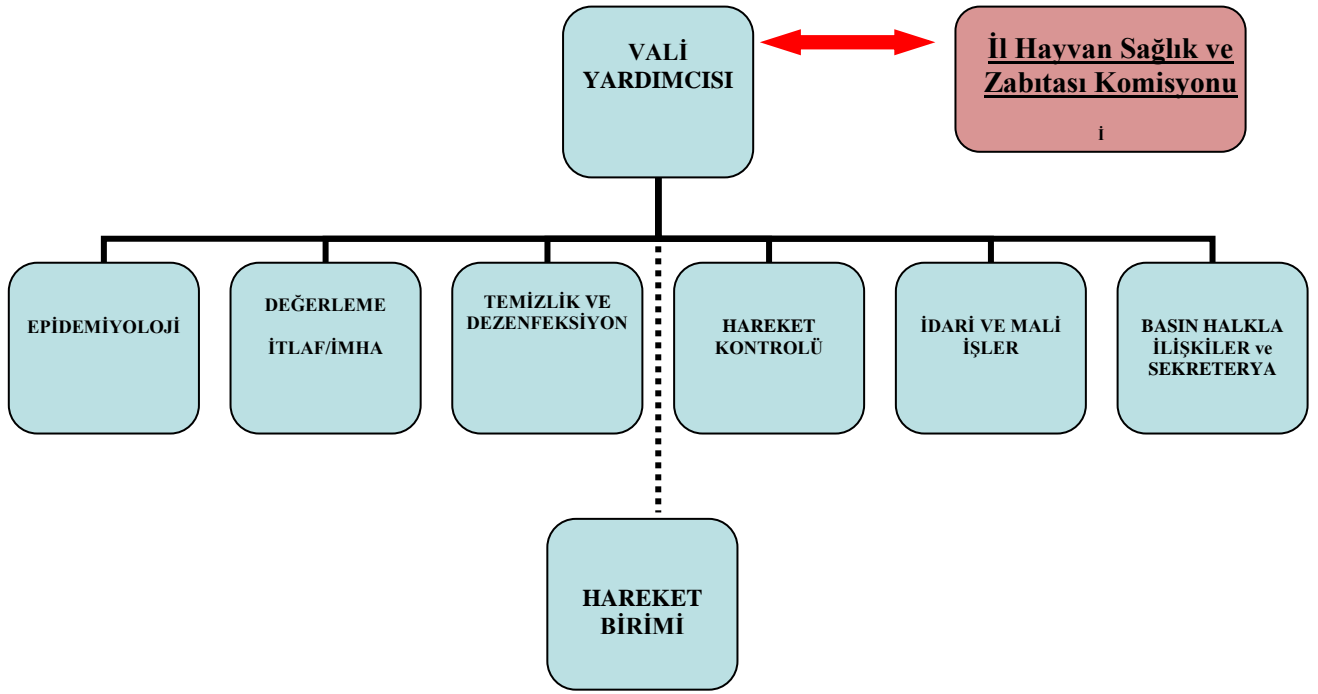
Hastalık mihraklarında, Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonları, 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu kapsamında hayvan sağlığını korumak, bulaşıcı hayvan hastalıkları ile mücadele etmek, ülke içindeki hayvan hareketleri ile hayvan maddelerinin sevkine dair tedbirleri tespit etmek ve uygulamaya konulmasını sağlamak üzere oluşturulur.

Yerel Hastalık Kontrol Merkezi, İl Hayvan Sağlık ve Zabıtası Komisyonu'na bağlı olarak görev yapar.

İl Hayvan Sağlık ve Zabıtası Komisyonu

Başkan: Vali veya Vali'nin görevlendirdiği Vali Yardımcısı

Üyeler: İl Belediye Başkanı
İl Emniyet Müdürü
İl Jandarma Komutanı
Ticaret Odası Başkanı
Ziraat Odası Başkanı
İl Sağlık Müdürü
Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü
Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği Ve Su Ürünleri Şube Müdürü
İl Daimi Encümeni'nin bir üyesi
Ticaret Borsası Başkanı
Resmi Veteriner Hekim

Blm-2/Şekil 1 – Yerel Hastalık Kontrol Merkezi (YHKM) Organizasyon Şeması

2.2 YHKM Yapısındaki Kişiler ve Birimlerin Sorumlulukları

YHKM Başkanı'nın Görevleri

- Bölgedeki şap hastalığı kontrol önlemlerinin genel koordinasyonundan sorumludur.
- Yapılan yönetim toplantılarına başkanlık eder.
- YHKM sahasında UHKM politikasının uygulanmasını temin eder.
- YHKM'ni yönlendirir ve performansını izler, her bir birim için bir birim lideri ve yardımcısını belirler,
- Farklı rol ve görevlere sahip pozisyonların YHKM örgütlenmesinde yer almasını temin eder ve ilgilerin irtibat numaralarının UHKM'ne, URL'na ve YHKM'de görev yapan tüm personele dağıtılmasını sağlar.
- Günlük olarak UHKM'ne rapor verir.
- Sahada görev yapan tüm personelin hijyen protokolü ve konularında eğitilmelerini temin eder.
- Hayvan Sağlık ve Zabıtası Komisyonu ile koordinasyonu sağlar.

Epidemiyoloji Birimi'nin Görevleri

- UHKM ve Şap Hastalığı Ulusal Uzman Grubu ile birlikte çalışır.
- Salgının kaynağını araştırır.
- Dosyaların tutulması da dahil olmak üzere, enfekte işletmeler ve şüpheli işletmelere ilişkin tüm konulardan sorumludur.
- Enfekte tesislere giriş ve çıkışları takip eder. Birçok enfekte tesis olması halinde, ayrı bir Takip Biriminin kurulması gerekebilir.
- Tehlikeli temasta olan işletmeleri tespit eder ve itlaf için gerekli tavsiyelerde bulunur.
- Şüpheler ve takiplerle ilgili tüm raporları inceler.
- Her enfekte işletmedeki epidemiyolojik verileri kaydeder.
- Risk değerlendirmesi temelinde bazında diğer birimlerin iş önceliklendirmelerine yönelik tavsiyelerde bulunur (sürveyans, itlaf, temizlik gibi).
- Yönetim toplantılarında günlük özet rapor verir. (sayım, yapılan ziyaretler, yeni şüpheler, vb.).
- YHKM'ne ön (birkaç saat içerisinde), ara (gereklikçe) ve final raporlar hazırlayıp sunar.
- UHKM ve Şap Hastalığı Ulusal Uzman Grubu ile işbirliği içerisinde koruma ve gözetim bölgelerini belirler.
- Ziyaretlerde kullanılacak yerel haritaları hazırlar.
- Tüm saha personelinin hijyen protokolleri, ziyaret protokolleri ve raporlama prosedürleri konularında yeterli eğitim almış olmalarını temin eder.
- Hayvanlar, hayvan ürünleri ve yan ürünleri hakkındaki sayım verilerini toplar.
- Bölgedeki tüm hayvan pazarlarını, mezbahaları, üretim tesislerini, mandıraları, vb. tespit eder
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın taşra teşkilatı ile işbirliği içerisinde bölgedeki yaban hayatının durumunu değerlendirir.
- Saha ziyaretlerinin raporlarını alır. (saha görevlilerini bilgilendirir).
- Hastalık şüphesine ilişkin raporları alır ve diğer birimleri bilgilendirir.

Değerleme, İtlaf ve İmha Birimi'nin Görevleri:

- Epidemiyoloji Birimi'nin tavsiyeleri doğrultusunda, YHKM başkanından itlaf edilecek tesisler listesini alır.
- Listeyi öncelik sırasına göre düzenler.
- Konuya dahil olan işletmelerden yerel bilgilerin alınmasında ve çiftçilere doğru danışmanlık hizmeti verilmesinde yerel GTHİM personeli ile birlikte çalışır.
- Gerekliği takdirde itlaf öncesi klinik incelemeler ve örnekleme için işletmelere ziyaretler düzenler.
- İtlaftan önce işletmede değerlendirme yapılması için Yerel Kıymet Takdir Komisyonunun oluşturulmasına yardımcı olur.
- Hayvanların çiftlik dışında önleyici amaçlı itlafı için uygun yer ve personeli ayarlar.
- itlaf/imha ekiplerini organize eder.
- Ön temizlik ve dezenfeksiyonun yapıldığının teyidini sağlar.
- Tüm değerlendirme, itlaf ve imha personelinin hijyen protokolleri ve uygun ziyaret ve raporlama prosedürleri konusunda eğitim almalarını temin eder.
- Yönetim toplantılarında itlaf/imha edilen sürü sayıları, geçen süre, itlaf/imha bekleyen sayılarla ilgili günlük özet rapor verir.
- İtlaf yerlerini, itlaf edilecek türleri, itlaf tarihlerini, yöntemlerini ve itlaf edilecek hayvan sayılarını ve itlaf edilen tüm sürülerin imha bilgilerini kaydeder.

Temizlik ve Dezenfeksiyon Birimi'nin Görevleri

- Temizlik ve Dezenfeksiyon Birimi, ön temizlik ve dezenfeksiyonu takip eden 24 saat içerisinde final temizlik ve dezenfeksiyonun yapılmasını temin eder.
- Teknik personelle işbirliği içerisinde, enfekte tesislerin ve tehlikeli temas noktalarının temizliğini ve dezenfeksiyonunu organize eder. Bu amaçla, özel yükleniciler kullanılabilir.
- Tüm personelin hijyen protokolleri ve ziyaret ve raporlamalara dair uygun prosedürler konusunda eğitilmelerini sağlar.
- Yönetim toplantılarında temizlenen ve dezenfekte edilen sürülerin / çiftliklerin sayısı ile temizlenmeyi ve dezenfekte edilmeyi bekleyen sürülerin / çiftliklerin sayısına ilişkin günlük rapor verir.
- Personelin, motorlu araçların ve ekipmanların sürekli olarak yüksek standartlarda temizlik ve dezenfeksiyonunu sağlar.

- Bu görevlerin yerine getirilmesinde izlenecek detay hususlar Bölüm 8 (Enfekte Tesislerin Temizliği ve Dezenfeksiyonu)’de verilmektedir.

Hareket Kontrolü Birimi’nin Görevleri

- Jandarma ve polis kuvvetleriyle işbirliği içerisinde kontrol noktalarını organize eder.
- Kontrol noktasında görev yapan personelin izleyeceği kılavuz ilkeleri hazırlar.
- Başvuruların işleme konması, işletmelerin statülerinin veri tabanında doğrulanması, izinlerin çıkarılması ve kayıtların tutulmasını içeren hareket izni işlemlerini gerçekleştirir.
- Tüm izinlerin geçerli protokollere uygun olarak çıkarılmasını ve personelin bu konuda eğitim almasını temin eder.
- Yönetim toplantılarında kontrol noktalarındaki gecikmeler, verilen izin sayısı gibi konularda günlük rapor verir.

İdari ve Mali İşler Birimi’nin Görevleri

- Başlangıçta YHKM’nin kurulmasında görev yapar ve gerektiğinde destek verir.
- Personeli ilgilendiren konularla ilgilenir (konaklama, geçiş izinlerinin çıkarılması gibi)
- Tedarikleri sağlar.
- Yapılan tüm harcamaların onaylanmış ve doğru harcamalar olmasını ve kamu bütçesinden yapılan bu harcamaların geçerli esas ve usullere uygun olarak yapılmasını temin etmek üzere gereken tüm çalışmaları yapar.
- İtlaf tazminat ödemelerinin belgelerini hazırlar.
- Aşağıdakiler de dahil tüm bilgi teknolojisi konularından sorumludur:
 - Bilgisayarların kurulumu
 - Elektronik posta, haritalandırma sistemleri, hastalık veri yönetim sistemi gibi gerekli yazılımların sağlanması ve kurulumu
 - Ekipman ve yazılımların bakımı

Basın, Halkla İlişkiler ve Sekreteryaya Birimi’nin Görevleri :

- Basın Bürosu tarafından verilen tavsiyeler doğrultusunda medya konularından ve çiftçi toplantılarından sorumludur.
- UHKM’nden gelen tüm talepleri kaydeder ve gereğini yapar.

- Yönetim toplantısında birim sorumlularından alınan günlük raporlar doğrultusunda UHKM'ne sunulmak üzere günlük rapor hazırlar.
- Günlük yönetim toplantılarının tutanaklarını birleştirir ve ilgili taraflara dağıtımını yapar.
- Olayların ve faaliyetlerin kaydını tutar.
- YHKM'nin örgütlenme şemasını ve telefon / mobil telefon / elektronik posta irtibat listesini URL'na ve UHKM'ne iletir.

2.3 Yönetim Toplantıları

a) Günlük yönetim toplantısının formatı:

- Birim liderleri bir önceki gün yapılanlar ve o günün öncelikleri hakkında rapor verir, sorunların altını çizer ve çözüm önerileri getirir.
- YHKM'nin Başkan Yardımcısı UHKM'nin politikalarını ve Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu'nun kararlarını özetler / günceller ve gerekli yönlendirmeleri yapar.
- Her toplantının raporu Basın, Halkla İlişkiler ve Sekreteryaya tarafından hazırlanır ve UHKM'ne, YHKM Birimlerine ve Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu'na dağıtılır.

b) Çalışma günü boyunca, gerektiğinde, seçilen ekip üyelerinden oluşan alt gruplarla ilave toplantılar yapılması faydalı olacaktır.

3. YEREL HASTALIK KONTROL MERKEZİ PERSONELİ

- #### **a) YHKM'nin çalışmalarında hem GTHİM personeli (dahili) hem de GTHİM haricinde çalışan personel (harici) görev yapacaktır. Diğer illerden veteriner ve teknik saha personeli sağlanması, UHKM'nin sorumluluğunda olacaktır. Personele ilişkin talep ve soruları YHKM Başkanı alacak, kendi yetkisi dalinde çözümleyemeyeceği talepleri UHKM'ne iletacaktır.**

b) Jandarma / Polis

- Enfekte tesislere ve şüpheli tesislere giriş ve çıkışlarda hareket kontrolünün uygulanması
- Kordon altına alınan bölgelerde hareket kontrolünün uygulanması

c) Yerel İdari Personel (Belediye, ÇOB, vb.)

- Gömme alanlarının onaylanması
- Ağır iş makinelerinin tedariki

d) Serbest Veteriner Hekimler

- İşletme ziyaretleri (hastalık sürveyansı)
- YHKM Başkanı'nın talimatları doğrultusunda YHKM'nin diğer çalışmalarına destek sağlanması

4. EĞİTİM

Yeni personele YHKM'ne varışlarında brifing verilmesi grup liderlerinin sorumluluğunda olacaktır. Brifinglerde, yeni personelin görev ve sorumlulukları ile konuya ilişkin prosedürler, biyolojik güvenlik protokolleri ve konaklama ya da yol ve yevmiye bedelleri gibi personel meseleleri hakkında bilgi verilecektir.

5. PERSONELİN KONAKLAMASI

İdari ve Mali İşler Birimi, personele gecelik konaklamaları için uygun yerlerin listesi hazır bulundurulacaktır.

6. İLETİŞİM

6.1 Telefonlar

- a) UHKM'nden
 - YHKM Başkanı'na ve Epidemiyoloji Birimi Sorumlusu'na direkt telefon hattı olacaktır.
- b) Tüm birimlere dahili hat veren güçlendirilmiş bir telefon santrali olacaktır.
- c) Tahsis edilen idari personel, telefonların cevaplanmasından ve aramaların, faksların ve elektronik postaların kaydedilmesinden sorumlu olacaktır.
- d) Her zaman ulaşılabilirliğini sağlamak üzere tüm kilit yönetim personeline yeni mobil telefonlar verilecektir (sıkı şekilde kontrol edilen irtibat numaralarına erişim olan).

6.2 Elektronik Posta

- a) Tüm Birim Sorumlularına elektronik posta olanağı sağlanacaktır.
- b) Mümkün olan durumlarda laboratuvar sonuçları, genelgeler, vb. elektronik postayla iletilmelidir.

6.3 Dosyalama

- a) Birim Sorumluları, uygun şekilde isimlendirilmiş klasör ve alt-klasörlerin bulunduğu etkin elektronik dosyalama sistemleri kullanmalıdır.
- b) Dosyalar, içeriği ve tarihi işaret edecek şekilde uygun olarak isimlendirilmelidir.

6.4 Faks

- a) Telefon santralinde en az bir faks makinesi bulunacaktır.
- b) Gerektiğinde, ilave makineler talep edilebilir.

6.5 Saha Personeli İçin Mobil Telefonlar

Saha ekiplerine mobil telefonlar verilecektir.

Birim Sorumluları, YHKM'nin çeşitli birimlerinde görev yapan uygun irtibat personelinin isimlerini ve numaralarını saha personeline bildirecektir.

7. GÜVENLİK

7.1 YHKM'nin çalışma alanlarına erişim, yetkili personelle sınırlanmalıdır. Bu sınırlamanın amacı, uygun çalışma koşullarını sağlamak ve dikkatlerin dağılmasını engellemektir.

7.2 Değerli ekipman ve kayıtların güvenliği, YHKM'nde gün boyu garanti altındadır.

7.3 Yalnızca yetkili personelin ve randevusu olan kişilerin girişini sağlamak amacıyla gerekli güvenlik önlemleri alınacaktır.

PERSONEL VE LOJİSTİK**GİRİŞ**

Olası bir şap salgınında, insan kaynakları ve ekipman ihtiyacı çok büyük olacaktır. Böyle bir durumda kullanılmak üzere tüm gereksinimlerin karşılanabilmesi için bir yedek tedarik planının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bölüm, bir salgın durumunda söz konusu taleplerin nasıl karşılanacağına dair detaylı bilgi vermektedir.

İÇİNDEKİLER

1. Personel

2. Yetkilendirme

3. Ekipman

Blm.3-Ek 1 – Şap Salgınında Görev Almaya Uygun Personel

Blm.3-Ek 2 – GTHİM'lüğü İçin Ekipman Listesi

Blm.3-Ek 3 – Merkez Depo İçin Ekipman Listesi

1. PERSONEL

1.1 Personel Genel Müdürlüğünde, mevcut olan veteriner ve teknik personelin bir listesi UHKM ihtiyaç duyduğunda kullanıma sunulur.

1.2 UHKM, Çalışma Planı'nın bir parçası olarak, bir şap salgını şüphesinde veya mihrak durumunda görev yapacak yeterli personel olmasını temin edecektir.

1.3 Veterinerlik hizmetleri öncelikli olarak mevcut GTHİB personelinden, ihtiyaç halinde özel veteriner hekimlerden karşılanacaktır.

1.4 Gerekirse, normal saha çalışmalarından teknik personel görevlendirilecektir.

1.5 GTHİM, Blm 3-Ek 1'de verilen formu kullanarak, görev yapmaya uygun personelin listesini Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne sunacaktır.

1.6 GTHİM'lerinde çalışan veteriner ve teknik personelin görevlendirilmesinde, yereldeki şüpheli ve takip vakalarına ilişkin çalışmaları yürütmeye yetecek sayıda personel kalmasına dikkat edilecektir.

1.7 UHKM esasen kendi bünyesinde görev yapmayan personele yapılacak ödemeyi belirleyecek ve bunu her yıl gözden geçirecektir.

1.8 Personel tahsisi ve görevlendirilmesini kolaylaştırmak amacıyla, personelin görev ve sorumluluklarının yerel düzeyde açık ve net olarak tanımlanması gerekmektedir.

1.9 Personelin konaklaması, eğitimi (başlangıçta yapılacak brifing oturumu dahil) ve kullanacakları ekipmanların tedariği, YHKM'nin sorumluluğu altındadır.

2. YETKİLENDİRME

Tüm personel, 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu çerçevesinde yayımlanan “Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları İle Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik” gereğince gerektiğinde Resmi veteriner hekimlerin yanında serbest veteriner hekimlerde görevlendirilebilir. Serbest veteriner hekimlerin görevlendirilmesi halinde, 24 Ağustos 1995 tarih ve 22384 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Serbest Veteriner Hekimlerin Salgın Hastalıklarda İstihdamı Hakkında Yönetmelik uyarınca bir protokol imzalanmalıdır.

3. EKİPMAN

3.1 Hastalığın görülmediği zamanlarda tüm GTHİM’lerinde bulunması gereken ekipman ve malzemelerin listesi Blm 3-Ek.2’de verilmektedir.

En az iki şüpheli vakanın aynı anda araştırılmasına imkan verecek yeterlilikte ekipman olmalıdır. Bu liste, UHKM tarafından her yıl gözden geçirilir. Kendi bölgelerindeki tedarikçilerin bir listesini tutup bu tedarikçi listesini her yıl gözden geçirmek de, YHKM’nin sorumluluğu altındadır.

3.2 Blm 3-Ek.3’de de ayrıntıları verildiği üzere, merkez depoda ekipmanların yedekleri bulunacaktır.

Bu ekipmanlar her yıl gözden geçirilecek ve gerektiği şekilde kontrol edilecektir.

ŞAP HASTALIĞINA İLİŞKİN GÖREVLERİ YERİNE GETİRMEYE UYGUN PERSONEL LİSTESİ

Personel Transferi İle İlgili Düzenlemeler İçin İrtibat Kurulacak Kişi	UYGUN PERSONELİN	ACİL DURUMDA ULAŞILACAK TELEFONLAR		
	Adı - Soyadı – Yeri	İş Telefon No.	Mobil Telefon No.	Ev Telefon No.
İsim / Yer / Telefon Numaraları				

İL/İLÇE GIDA TARIM VE HAYVANCILIK MÜDÜRLÜKLERİ İÇİN EKİPMAN LİSTESİ

Aşağıda listesi verilen ekipman ve malzemeler, genellikle, bir GTHİM / YHKM bölgesinde ortaya çıkan iki şüpheli vakayı aynı anda incelemeye yeter sayıda olacaktır. Ekipman ve malzemelere ilişkin olarak yerel tedarikçilerin belirlenmesi gerekmektedir. Olası bir salgın durumunda YHKM'nin ilave ekipman ve malzemeye ihtiyacı olacaktır. Bu ekipman ve malzemelerin bir kısmı yerel piyasadan, bir kısmı ise Merkez Depo'dan karşılanabilecektir.

GTHİM Ekipman Listesi – Yerel Depoda Sürekli Saklanacak Ekipman ve Malzemeler

a) Merkez Depodan Karşılanmak Üzere

- Sıvı geçirmez koruyucu giysi (4 adet)
- Tek kullanımlık tulum (100 adet)
- Reflektörlü ceket (4 adet)
- Eldiven, maske ve gözlük (her birinden bir kutu)
- Dezenfektan (5 litre)
- Klinik çöp torbası (10 adet)
- Su geçirmez A4 not defteri ve kalem (4 adet)
- Bıçak konteyneri (4 adet)
- İğne (100 adet) ve enjektör (10 adet)
- Broşürler – bölge halkı, servest veterinerler ve sürü sahipleri için
- Posterler – Enfekte Tesisler için (10 adet)
- Farklı türler için sürgülü silah ve mermi
(önceden bildirilmek suretiyle kısa süre içerisinde UHKM tarafından karşılanmak üzere)
- Anestezi ilacı (50 sığır ve 50 koyun için)
- Haritalar (4)
- Form ve bildirimlerin tamamını içeren bir set (4 set)

b) Yerel Olarak Karşılanmak Üzere

- Kova ve fırça (4'er adet)
- Basınçlı hortum (2 adet)
- Sırt pompası (5 adet)
- Paspas (GTHİM binasına tüm girişleri kapatacak şekilde – hastalığın görülmediği zamanlarda da biyolojik güvenliğe ilişkin farkındalık yaratmak amacıyla yolun girişine bir paspas konulacaktır)
- Büyük plastik torba (10 adet)
- Tek kullanımlık fotoğraf makineleri (2 adet)
- Sıvı geçirmez kimlik kartları ve kartlıklar (10 adet)
- Bağ (2 paket)

Yukarıda belirtilen ekipman ve malzemeleri tedarik edebileceklerin listeleri, yerel bazda hazırlanacaktır (salgından sonra satın alınmak üzere)

MERKEZ DEPOLAR İÇİN EKİPMAN VE MALZEME LİSTESİ

Hava Perdeli Yakma Fırını

- Ark lambası (3 set)
- Paspas
- Yol işaretleri / tabelası
- Enfekte Tesis tabelası / işareti
- Doldurulması gereken formları
- Broşürler
- Posterler
- (Donatım Tespit Serisi) haritaları *Ordnance Survey Discovery Series* haritaları
- Koruyucu sıvı geçirmez giysi
- Tek kullanımlık tulumlar
- Üzerinde “Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı” ibaresi yazılı olan reflektörlü ceketler
- Eldiven, maske ve gözlük
- Dezenfektan
- Klinik çöp torbası
- Su geçirmez A4 not defteri ve kalem
- Bıçak konteyneri
- İğne ve şırınga
- Farklı türler için sürgülü silah ve mermi
- Anestezi ilacı

PERSONELİN BİYOLOJİK GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN PROSEDÜRLER**GİRİŞ**

Bu bölüm, işletmelere giriş ve çıkışlarda insanların ve taşıtların takip etmesi gereken biyolojik güvenlik prosedürlerini açıklamaktadır. Yerel Hastalık Kontrol Merkezi'nde (YHKM) uygulanan biyolojik güvenlik önlemlerinin gözetimine ilişkin yönetsel hususlar da yine bu kapsamda ele alınmaktadır.

Burada ortaya konan protokoller, aşağıdaki durumlarda geçerlidir:

- GTHİM(YHKM) / VKMAE/VKE / URL personelinin şüpheli işletmeleri ziyaret etmesi
- YHKM saha personelinin kendi taşıtlarını kullanması (şüpheli vakanın klinik incelemesi, sürveyans ekipleri, epidemiyoloji / takip / veteriner tetkikleri)
- YHKM personelinin GTHİM'nün araçlarından birini kullanması (itlaf / sürveyans ekipleri)
- YHKM'nin belirlediği Enfekte İşletme temizlik ve dezenfeksiyon personeli, değerlendirme uzmanları, itlaf ekipleri ve itlafda görev alan et işleme tesisi personeli
- Kontrollü bir alandaki diğer saha ziyaretçileri (gazeteciler gibi).

İÇİNDEKİLER

1. İdari Hususlar (YHKM)
2. Resmi / Özel Taşıtlar Kullanarak Şüpheli İşletmeleri Ziyaret Eden YHKM(GTHİM) / VKAE/VKE / URL Personeli
 - Motorlu Taşıtlar
 - Kişiler
 - İşletmelere Giriş
 - İşletmelerden Çıkış

1. İDARİ HUSUSLAR (YHKM)

- 1.1** Saha ziyaretlerinin sıklığı en aza indirilmeli, ancak gerek epidemiyolojik gereksinimler ve takip, gerekse Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin esas ve usulleri ihmal edilmemelidir.
- 1.2** Saha görevlileri, enfeksiyon yayma riskini en aza indirgeyecek şekilde harekete geçirilmelidir.
- 1.3** İşletmelerinin risk analizi ve değerlendirmesi yapılmalıdır.
- 1.4** Enfekte olan veya enfeksiyon şüphesi olan işletmelerde çalışan personel ‘kirli’ olarak değerlendirilir ve bu personelin yalnızca enfekte işletmelerde çalışmalarına izin verilir.
- 1.5** Sürveyans ekiplerinin çalışmaları belirli işletmelerle sınırlanmalı ve temas halindeki işletmelere ayrı ekipler verilmelidir.
- 1.6** Bu gruplar arasındaki personel değişimi, en asgaride tutulmalıdır.
- 1.7** Tüm saha ziyaretlerinde (her çeşit) görev alan personelin günlük olarak kaydı tutulmalı ve YHKM’de tutulan kayıtlarla çapraz karşılaştırması yapılmalıdır.
- 1.8** Saha görevlerinde yer alan tüm personel, görevlerinde başlamadan önce bu bölümde anlatılan konulara aşina olmalıdır.
- 1.9** Saha görevlerinde yer alan tüm personel, ya ilk brifing oturumlarından sonra ya da YHKM’nde, personelin biyolojik güvenliği konusunda eğitime katılmalıdır.
- 1.10** Personelin biyolojik güvenliğine ilişkin önlemler, kontrollü alan içerisindeki duyarlı hayvanlarla temas içerisinde olan herkes için (itlaf ekibi, enfekte işletmelerdeki kesimlerde yer alan kasaplar gibi) geçerli olup, her günün başında ve sonunda gerçekleştirilmelidir.

2. RESMİ / ÖZEL TAŞIT KULLANARAK ŞÜPHELİ İŞLETMELERİ ZİYARET EDEN YHKM (GTHİM) / VKAE /VKE/ URL PERSONELİ

2.1 Motorlu Taşıtlar

- a) Hareket etmeden önce aracın içi ve dışı temiz olacak, araçtaki alakasız ekipmanlar çıkarılacaktır.
- b) Araçtaki ‘temiz’ ve ‘kirli’ bölgeler belirlenecek, (arka koltuk ‘temiz’, bagaj ‘kirli’ gibi.) Eğer aracınızın tipi bu alanların her ikisinin de aynı hava boşluğunda olmasını gerektiriyorsa (steysin vagon veya jip gibi), araçtaki temiz ve kirli bölgelerin birbirlerinden en uzak bölgeler olması sağlanacaktır.
- c) Hem ‘temiz’ hem de ‘kirli’ bölgeler tek kullanımlık plastik örtülerle kaplanacaktır.
- d) Sürücü ve yolcu koltuğu ile aracın ayak basılan yerlerini de benzer şekilde kaplanacaktır. (çiftlikteki bölümlere yolcularla gitme ihtimalinize karşı).
- e) Yola çıkmadan önce, Liste-1’deki maddelerden araçta yeterince bulunduğundan emin olunacaktır.

LİSTE 1

- Kişisel koruyucu giysiler (sıvı geçirmez giysiler, sıvı geçirmez şapka, tek kullanımlık Tyvek önlük ve tulumlar, bot galoşları, eldivenler, plastik çizmeler, sıkı ve yüze oturan maskeler)
- Su konteyneri + su
- Dezenfektan
- Yapılacak iş için gereken ekipmanlar (örnekleme, itlaf, termometre, keskin alet kutusu gibi)
- Fermuarlı, kilitli çift plastik torba içerisinde taşınan şarjlı mobil telefon
- Giysi ve ekipmanların taşınması ve/veya imhası için otoklavlanabilir torbalar ve bağlar
- Dezenfeksiyon için fırça ve kova
- Büyük temiz plastik örtüler
- Günlük giysileri koymak için temiz plastik torba
- Dezenfekte edilebilir not defteri ve kalemler

- f) Temiz ve/veya kullanılmamış tüm ekipman ve malzemeler (giysiler, örnekleme malzemeleri, vb.), ‘temiz’ bölgede tutulacaktır.
- g) ‘Kirli’ alandaki hiçbir şey, aracın ‘temiz’ alanına konmayacaktır.
- h) YHKM geri döndüğünde araçların içi temizlenip dezenfekte edilecektir. Temizlik ve dezenfeksiyon işlemi aracın temas edilen kısımlarına (direksiyon, pedallar gibi) ve ‘kirli’ bölgeye özellikle dikkat edilecektir. Aracın dışını temizlemek için basınçlı su cihazlarını kullanılacaktır.

2.2 Kişiler

- a) Tesise ziyarete gidildiğinde kişisel koruyucu giysiler çiftlikte giyilmelidir. (bkz. Liste 2).

LİSTE 2

- Tek kullanımlık tulum (tulumun paçaları plastik çizmelerin içinde kalacak şekilde)
- Plastik çizmeler
- Sıvı geçirmez giysi (sıvı geçirmez pantolonun paçalarını plastik çizmelerin üzerinde tutun)
- İlave bir sıvı geçirmez tulum (tulumun paçaları plastik çizmelerin dışında kalacak şekilde)
- Sıvı geçirmez şapka

- Plastik çizmelerin üstüne giyilecek bot galoşları
- Eldivenler (giymek üzere alacağınız iki çift eldivenin yanı sıra çiftliğe ekstra eldiven getirin)
- Yüz maskesi (sıkı ve yüze oturan)
- Tesis domuz çiftliğiyse kulak koruma

2.3 İşletmelere Giriş Esnasında İzlenecek Prosedürler

- a) Araç, işletmenin girişinin yakınındaki uygun bir noktaya (dezenfeksiyon noktası) park edilecektir. Sahaya araçla gidilmeyecektir.
- b) İşletmeye yalnızca ihtiyaç olan malzemeler götürülecektir. Çalışma tamamlanmadan araca geri dönülmesi gerekirse, giysiler tamamen değiştirilecektir.
- c) Görevliler üzerindeki palto, pardesü gibi giysileri çıkaracak ve yanına yalnızca gerekli malzemeleri alacaktır. (örneğin anahtar, cüzdan, vb. araçta bırakılır.)
- d) Normal günlük giysiler üzerine koruyucu giysiler (Liste 2) deki gibi giyilecektir.
- e) Çiftlikten çıkarken giysileri değiştirmek için çiftliğin giriş kapısının dışarısında ki TEMİZ BİR NOKTADA yere temiz bir plastik örtü yayılacak ve örtü, taş gibi ağır maddelerle sabitlenecektir.
- f) Suyu ve yeterli miktarda dezenfektan, kova, fırça, otoklavlanabilir torba, değiştireceğiniz ayakkabılar ve giysiler, vb. bu noktada bırakılacaktır.
- g) Çiftlikten çıkarmanız gereken herhangi bir şeyi paketleyip dezenfekte edebilmeniz için çiftlik kapısının hemen içerisine (çiftlik tarafına) bir kova, dezenfektan, su (çiftlikte yoksa) ve otoklavlanabilir temiz torba ve bağ bırakılacaktır.

2.4 İşletmeden Çıkış Esnasında İzlenecek Prosedürler

- a) Çiftlikten mümkün olan en az sayıda enfekte maddeyle ayrılmak çok önemlidir. Bu nedenle, bırakabilecek herşey yakılarak imha edilmek üzere çiftlikte **bırakılacaktır**. Bu maddelerin, ev atıklarıyla birlikte tutulmaması çok önemlidir.
- b) **Çiftlik kapısının içerisinde**, kovayı, dezenfektanı ve torbaları bıraktığınız yerde çiftlikten çıkarmanız gereken tüm ekipmanlar ve malzemeler dezenfekte edilecektir. Bu amaçla, % 0.2 sitrik asit kullanılabilir.
- c) Çiftlikte kullanılan tüm sarf malzemeleri otoklavlanabilir torbalara koyulacak ve ağzı mühürlenecektir. Keskin malzemeler ve bıçaklar, çiftliğe getirilen keskin alet kutusuna koyulacaktır. Mümkünse torbalalar ve keskin malzemeler çiftlikte bırakılacaktır. Bu mümkün değilse, çiftlikten gideceğiniz 'temiz noktaya' götürmeden önce bu malzemeleri dıştan dezenfekte edilecektir.
- d) **Mobil telefonunuzu** koyduğunuz torbanın dışı da dezenfekte edilecektir.
- e) Üzerinizdeki **koruyucu giysilerin** ilk tabakasını, çiftlik kapısının çiftlik tarafında ve aşağıdaki sırada çıkarılacaktır; bot galoşları, tulum, yüz maskesi, eldivenler (üstteki çift). Bunların tümünü otoklavlanabilir bir torbaya koyulacak, ağzını kapatılacak ve

imha edilmek üzere **çiftlikte bırakılacaktır**. Bu mümkün değilse, çiftlikten gideceğiniz ‘temiz noktaya’ götürmeden önce bu torba dıştan dezenfekte edilecektir.

- f) Çiftlik kapısının dışında belirlenen temiz noktaya, **yalnızca temizleyip dezenfekte etmiş olduğunuz malzemeleri götürülecektir**. Çok miktarda dezenfektan ve bir fırça kullanarak sıvı geçirmez giysiler ve plastik çizmeler tamamen dezenfekte edilecektir. Çizmelerin tabanlarının temizlenmesine özellikle dikkat edilecektir.
- g) Temizlenen **plastik çizmeler** temiz ve sızdırmaz bir plastik torbaya konularak emniyet altına alınacaktır.
- h) **Sıvı geçirmez giysileriniz** (yağmur şapkanız dahil) çıkarılacak ve dezenfektanla dolu bir kovanın içine bastırılacaktır. Daha sonra temiz, sızdırmaz bir plastik torbaya konularak emniyet altına alınacaktır.
- i) Tırnaklarınıza özellikle dikkat ederek **elleriniz, kollarınız ve yüzünüz iyice yıkanacak ve dezenfekte** edilecektir.
- j) Belirlediğiniz temiz bölgedeki plastik örtü **dezenfekte edilecektir**. Otoklavlanabilir bir torbaya konup, ağzı kapatılacaktır.
- k) Üzerinizdeki diğer tulum veya benzeri giysiler çıkarılacak, eğer mümkünse giysiler değiştirilecek ve ayakkabıları giyilecektir. Çıkardığınız tüm malzemeler temiz bir otoklavlanabilir torbaya konulacak ve ağzı kapatılacaktır.
- l) Son olarak **elleriniz** tekrar yıkanacak ve dezenfekte edilecektir.
- m) **Araca gidilecek** ve aracın içinin kontamine olmasını engellemek için, çiftlikte çıkarılan herşey mühürlü ve sızdırmaz plastik torbaların içine konulduğundan emin olunacaktır. Torbalar, aracınızın ‘kirli’ bölgesine konulacaktır.
- n) Laboratuvar **örneklerini** gittiğiniz yerdeki ‘temiz’ bir görevliye vermek için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- o) **Duyarlı hayvan(lar)ınız yoksa**, doğrudan eve gidilecek, giysiler değiştirilecek ve aşağıda belirtildiği şekilde dış alınacaktır.
- p) **Duyarlı hayvan(lar)ınız varsa**, bir otele veya başka bir uygun yere gidilecek, dış alınarak ve giysiler değiştirilecektir.
- q) **Tek kullanımlık ekipmanlar** güvenli bir şekilde imha edilecek ve **koruyucu giysileriniz** mümkünse otoklavlamayla temizlenecektir.
- r) **Aracınız ve diğer ekipmanlar** dezenfekte edilecektir.
- s) **Kişisel giysileriniz** otoklavlama yoluyla dezenfekte ettikten sonra (115° C’de 30 dakika süreyle), sıcak suyla yıkanacaktır. (80° C’de standart deterjanla yıkama). **Kuru temizleme, şap virüsünü ortadan kaldırmayacaktır**.
- t) Tam olarak **dış alınacak**; tırnaklarınızı ve saçlarınızı temizlerken özellikle dikkatli olunacaktır.
- u) En az üç (3) gün süreyle **duyarlı hayvanlara yaklaşılmayacaktır**.

ŞAP ŞÜPHESİNDE UYGULANACAK PROSEDÜRLER**Giriş**

Şap hastalığı oldukça bulaşıcı bir hastalık olup, çiftliklerde ve köylerde ortaya çıkabilecek bir salgının son derece ciddi ekonomik etkileri olacaktır. Bu nedenle de, herhangi bir şüpheli vakaya dair tüm ihbarlara hızla ve en etkili bir şekilde müdahale edilmesi hayati önem taşımaktadır.

Bu bölüm, böyle bir ihbar alındıktan sonra zaman kaybetmeden takip edilmesi gereken prosedürleri detaylarıyla ortaya koymaktadır. Bu kapsamda vakayı araştıran Resmi Veteriner Hekim (RVH) tarafından izlenecek prosedürler ile biyogüvenlik ve klinik incelemeler, yasaklama ve kısıtlama bildirimleri ve inceleme sonuçlarının raporlanması konularını ele almaktadır.

İçindekiler

1. Senaryolar
2. Şüpheli Hayvan Tanımı
3. Şüpheli Hayvan Sahibinin / Bakımıyla Görevli Kişinin Sorumluluğu
4. Yetkili Makamın Sorumluluğu
5. İşletmeye Gitmeden Önce İzlenecek Prosedürler
6. İşletmede İzlenecek Prosedürler
7. Şüphenin Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi'ne Raporlanması
8. Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararının (HSZKK) Alınması
9. Test Sonuçlarını Beklerken Alınacak Önlemler

Blm 5-Ek 1 – Telefonla Raporlama Formu

Blm 5-Ek 2 – Klinik İnceleme Protokolü

Blm 5-Ek 3 – Şap Hastalığının Klinik Resmi

Blm 5-Ek 4 – Uygun Tanı Örnekleri

Blm 5-Ek 5 – Tanı Örneklerinin Toplanması ve Taşınmasına İlişkin İlkeler

Blm 5-Ek 6 – Şüpheli Bir İşletmede Alınacak Önlemler [Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik]

Blm 5-Ek 7 – Şap Hastalığı Epidemiyolojik İnceleme Formu

Blm 5-Ek 8(a,b)– Hastalık Çıkış Formu

Blm 5-Ek 9 – Şap Hastalığı Numune Gönderme Formu

Blm 5-Ek 10(a,b)– Şap Hastalığı Mihrak Bilgi Formu

1. Senaryolar

RVH, şap hastalığı şüphesi olan bir çiftlikte aşağıdaki üç senaryodan bir tanesi ile karşılaşabilir:

1.1 Karşılaşılması en olası senaryo, ‘**ilk vaka**’ **senaryosudur**. Böyle bir durumda, vakanın yüksek düzeyde bir klinik uzmanlık kullanılarak incelenmesi gerekir. RVH, çoğu halde kesin tanı koymak için laboratuvar ve uzman desteğine ihtiyaç duyabilir.

1.2 Deneyimler göstermiştir ki, ilk vakanın şap hastalığıyla enfekte olduğu doğrulandığı zaman, hatta bazen doğrulanmadan bile önce, durumun çoktan ‘**orta**’ veya muhtemelen ‘**en kötü durum**’ senaryosuna yükselmiş olma olasılığı büyüktür.

HSZKK alınması, uygulanacak kısıtlamalar ile örneklem rejimine ilişkin kararlar, Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi (UHKM) ile istişare içerisinde alınacaktır. Şüpheli vaka ihbarından sonraki aşamadaki kilit hedef, hareketlerin durdurulması sürecinin başlatılmasıyla birlikte, klinik incelemeler, örnekleme, değerlendirme ve itlaf süreçlerinin gerçekleştirilmesi olacaktır.

Bu süreçlerin, şüpheli vaka ihbarından sonraki 24 saat içerisinde yerine getirilmesi gerekmektedir.

Acil aşılama gidilmesi yahut enfekte işletmenin çevresindeki 1 km’lik bölge içerisindeki sürülerin veya bitişik sürülerin itlafına ilişkin politika kararları, UHKM tarafından alınacaktır.

2. Şüpheli Hayvan Tanımı

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 4. Maddesinde şüpheli enfekte hayvan “şap hastalığına benzer klinik semptomları veya post-mortem (ölüm sonrası) lezyonları gösteren, laboratuvar testleri ile şüphe duyulması halinde şap hastalığından şüphelenilmesi makul olan duyarlı hayvan türü” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu belirtileri gösteren duyarlı hayvanlar şüpheli enfekte hayvan olarak kabul edilecektir.

3. Şüpheli Hayvan Sahibinin / Bakımıyla Görevli Kişinin Sorumluluğu

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğinin 5. Maddesine göre; “hayvanlarla ilgilenen veya hayvanlara bakan herhangi biri veya hayvan sahibi, bir hayvanda veya karkasta şap hastalığının mevcut olduğunu veya şap hastalığı şüphesini yetkili makamlara veya resmi veteriner hekimine gecikmeksizin bildirmekle yükümlüdür.”

Uygulamada, ihbar ve bildirimler en yakın il veya ilçe tarım müdürlüklerine yapılır.

4. Yetkili Makamın Sorumluluğu

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 6.Madde’si, yetkili makamın zaman kaybetmeden aşağıdaki sorumlulukları yerine getirmesini hüküm altına almıştır.

- işletmeye kısıtlama uygulanması (Hayvan, hayvansal ürün, insan ve araç)
- şüphe bildirimini resmi olarak incelenmesi
- gerekli örneklerin alınması

5. İşletmeye Gitmeden Önce İzlenecek Prosedürler

5.1 Hareketlerin Durdurulması

- Çiftçinin / veteriner hekimin (VH) işletmede kalması sağlanır.
- VH işletmeyi terk etmişse, başka bir işletmeye gitmemesi söylenir.

5.2 İletişim

- Şüpheli bildirimine ilişkin olarak İl / İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü bilgilendirilir.

5.3 Bilgi ve Veriler

Mümkün olduğu kadar fazla bilgi ve veri toplanır:

- İşletmedeki/Köydeki hayvanların türleri ve sayıları
- Şüpheli lezyonlar görülen hayvan türleri ve sayıları
- İşletmede telefon olup olmadığı
- Şüpheli hayvan(lar)ın konumu (içeride veya işletme dışında merada)

5.4 Ekipman: 'İlk Vaka' Senaryosu

İşletmeye giderken aşağıdaki malzemeleri yanınıza almayı unutmayın:

- Telefonla Raporlama Formu (Blm 5-Ek 1),
- Hastalık Çıkış Formu (Blm 5-Ek 8a,b)
- Şap Hastalığı Epidemiyolojik İnceleme Formu,(Blm 5-Ek 7)
- Protokoller – Biyogüvenlik Protokolü (Bölüm 4), Klinik İnceleme (Blm 5-Ek 2)
- Şüpheli Tesislerde Alınacak Önlemler (Blm 5-Ek 6),
- Biyogüvenlik Protokolündeki listeye uygun koruyucu giysiler
- Kova, fırça ve dezenfektan
- Mobil telefon

Vakaların Artması Senaryosunda Gereken İlave Ekipmanlar

- Örnek almak amacıyla hayvanları uyuşturmak için Rompun (+ şırınga ve iğneler)
- Örnekleme protokolleri (Blm 5-Ek 4 ve Blm 5-Ek 5)
- Yeterli numune alma kabı
- Vakumlu kan alma tüpleri

Şüpheli işletmeye:

- ‘İlk vaka’ senaryosunda 24 saat içerisinde
- ‘Artış’ senaryosunda 8 saat içerisinde

Ulaşmak için her türlü çaba gösterilmelidir.

6. İşletmede İzlenecek Prosedürler

6.1 Biyolojik Güvenlik

Bölüm 4’da verilen Biyolojik Güvenlik Protokolü takip edilir.

6.2 Klinik İnceleme

- (a) Klinik inceleme, Blm 5-Ek 2’de verilen protokole uygun olarak gerçekleştirilir.
- (b) Bir ‘ilk vaka’ senaryosunda hayvanların klinik incelemesinden elde edilen sonuçlar **şap hastalığı şüphesini ortadan kaldıramıyorsa**, ilgili Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü’ne (HSYSÜŞM) danışılır ve daha sonra danışmak üzere VKAE/VKE veya URL’ndan bir uzmanla bağlantıya geçilir.
- (c) Örneklerin alınması, paketlenmesi ve Ulusal Referans Laboratuvarı’na ulaştırılmasından RVH sorumludur.
- (d) Örneklerin alındığına ilişkin olarak UHKM’nin bilgilendirilmesinden HSYSÜŞM sorumludur.

6.3 Şap Tanısı İçin Örnek Toplanması

Şüpheli bir şap vakasından örnek alınması işlemi çiftlikte, hayvan pazarında, işleme tesisi veya hayvanların toplandığı herhangi bir yerde olabilir. Örnekleme işlemine dahil olan tüm personele, her zaman kişisel biyolojik güvenlik önlemlerine dikkat etmeleri hatırlatılmalıdır.

6.3.1 Şüpheli Vakaların Klinik Değerlendirilmesi

- a) Blm 5-Ek 4, şap hastalığının klinik belirtileri ve ayırıcı tanısına ilişkin uygun tanı örnekleri verilmektedir.
- b) İnceleme ve örnekleme için hayvanlar seçilir. Yalnızca hastalığa ilişkin bir karara varabilmek için gereken sayıda hayvan incelemeye alınmalıdır. Örnekler, seçilen hayvanlardan uygun şekilde alınmalıdır. (Blm 5-Ek 4 ve Blm 5-Ek 5)
- c) Klinik değerlendirme, vakanın çiftlik dışında da değerlendirilebilmesine imkan verecek yeterli bilgileri içermelidir (şüpheli lezyonların yaşı dahil).

6.3.2 Örnekleme Yöntemi

- a) Örnekler, Blm 5-Ek 4 ve Blm 5-Ek 5’de belirtildiği şekilde toplanmalıdır.
- b) Virüs izolasyonu için alınan örneklerin (epitelyum veya probang örnekleri gibi) nakliyesinde, şap virüsüne özel viral taşıma ortamı kullanılmalıdır.
- c) **Kan örneklerinin şişeleri, tanı amaçlı olarak tamamen doldurulmalıdır.**
- d) Barkot veya önceden basılı etiket yoksa, örneklerin taşındığı şişelerin etiketlenmesi için suya dayanıklı silinmeyen mürekkepli bir kalem kullanılmalıdır.

e) Tanı çalışmalarına yardımcı olmak ve referans materyali olarak arşivlenmek üzere, eğer uygunsa dijital fotoğraf makinesi kullanılarak şüpheli hayvanlardaki lezyonların resimleri çekilmeli ve elektronik posta aracılığıyla URL'na gönderilmelidir.

f) Bölüm 4 - Personelin Biyolojik Güvenliğine İlişkin Prosedürler'de belirtildiği gibi, örneklerin yer aldığı tüm konteynerler şüpheli tesislerden çıkmadan önce dezenfekte edilmelidir. Şüpheli tesislerden çıkış yapılmadan önce biyolojik güvenlik önlemleri tam olarak alınmalıdır.

g) RVH, şüpheli tesisler terk edildikten sonra, şap tanısı için örneklerin toplanıp toplanmadığına ilişkin olarak zaman kaybetmeden HSYSÜŞM'nü bilgilendirmelidir.

h) Araştırmayı yürüten RVH, laboratuvara gönderilecek örnekleri şap hastalığı numune gönderme formu ve şap hastalığı mihrak bilgi formu ile birlikte göndermelidir (Blm 5-Ek 9 ve Blm 5-Ek 10 a,b).

6.3.3 Ayırıcı Tanı

a) Şap hastalığı şüphesinin bertaraf edilemediği veya bir vakanın şap şüphesi olarak doğrulandığı durumlarda, ayırıcı tanı için yalnızca histopatoloji örnekleri toplanabilir. Bu örneklerin %10 serum fizyolojik içerisine toplanması ve konteynerlerin dezenfekte edilmesi gerekmektedir.

b) Vakanın şap şüphesi olarak değerlendirilmemesi ve bu nedenle de şap tanısı için herhangi bir örnek gönderilmemesi halinde, tanı konmasına yardımcı olmak için hangi örnekler gerekiyorsa toplanmalıdır.

6.4 Araştırmanın Sonuçları

(a) Bir 'ilk vaka' senaryosunda, araştırmanın dört muhtemel sonucu vardır:

- RVH, şap hastalığının varlığını reddedebilir.
- RVH, şap hastalığı ihtimalini ortadan kaldıran ikinci bir görüş almak için HSYSÜŞM'nü çağırır.
- RVH, ikinci bir görüş almak için VKAE/VKE/URL'den bir uzman çağırır. Uzman şap hastalığı şüphesini reddedemez ve Ulusal Referans Laboratuvarı'na gönderilmek üzere örnek alınır.
- RVH, ikinci bir görüş almak için VKAE/VKE/URL'den bir uzman çağırır. Uzman şap hastalığından şüphesini kabul eder ve Ulusal Referans Laboratuvarı'na gönderilmek üzere örnek alınır.

(b) Bir 'artış' senaryosunda, HSYSÜŞM ile yapacağı görüşme sonrasında RVH iki sonuca varması olasıdır:

- Şap hastalığı şüphesi ortadan kalkmıştır.
- Şap hastalığı klinik temellere dayanarak doğrulanmıştır.

6.5 Dokümantasyon

(a) Kısıtlama Bildirimi

Klinik incelemenin sonucuna bağlı olarak, kısıtlama bildirimi yapılır:

- Bildirim yok (Şap hastalığı şüphesi ortadan kalkmış ve hiç örnek alınmamıştır)

- Şap hastalığı şüphesi nedeniyle numune alınmışsa, HSZKK alınarak yönetmelik gereği kısıtlamalar uygulamaya konulur.
- HSZK Kararı gereği uygulanacak kısıtlamalar hakkında yetiştiriciler bilgilendirilmelidir.

(b) Rapor Formları

Aşağıdaki formlar doldurulmak suretiyle hastalığın muhtemel kaynağının ve potansiyel yayılma durumunun belirlenmesine yönelik epidemiyolojik bir çalışma başlatılır:

- **Telefonla Raporlama Formu** (Blm 5-Ek 1) (her durumda)
- **Şap Hastalığı Epidemiyolojik İnceleme Formu** (Blm 5-Ek 7) (eğer örnek alınmışsa)

6.6 İşletmede Sayım ve Hareket Kontrolü

- (a) Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 6. Maddesi ile işletmelerdeki tüm hayvanların sayımının yapılması ve şap hastalığı şüphesi ortadan kalkana kadar Blm 5-Ek 6'de listelenen herşeyin hareketlerine ilişkin kısıtlamaların devam ettirilmesi hüküm altına alınmıştır.
- (b) Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 6. ila 11. Maddelerinde ifade edilen zorunlu ve destekleyici önlemlerin listeleri, Blm 5-Ek 6'de de verilmektedir. Alınacak ve uygulanacak önlemlerin derecesine UHKM karar verecektir.

7. Şüphenin UHKM'ne Raporlanması

7.1 Elde edilen sonuç ne olursa olsun şap şüphesine ilişkin olarak hazırlanan Telefonla Raporlama Formu **doldurularak** UHKM'ne fax ile iletilmeli ve telefon ile de bilgi verilmelidir. Bilgi verilirken Epidemiyolojik inceleme formu da eklenmelidir. (Blm 5-Ek 7).

7.2 Aşağıdaki formların birer kopyası, en kısa süre içerisinde UHKM'ne fakslanmalıdır ve hastalık çıkış formu bilgileri TÜRKVET veritabanına girilmelidir.

- Hastalık Çıkış Formu
- HSZKK
- Şap Hastalığı Epidemiyolojik İnceleme Formu

8. HSZK Kararı

8.1 HSZK Kararı alınması

(a) Araştırmayı yürüten RVH bir çiftlik işletmesinde şap hastalığının varlığından şiddetle şüpheleniyorsa, HSZKK alınmasını ve bu kararın gerektirdikleri konusunda sürü sahibini bilgilendirmesi gerekir.

(b) Buna ek olarak, 3 ve 10 kilometrelik bir etki alanı içerisinde acil hareket kontrolü önlemleri alındığına dair UHKM ye bilgi verecektir.

(c) Eğer 3 km'lik alan içerisinde hareket kontrolü önlemleri uygulamaya konmuşsa, UHKM, İl/İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün RVH'nden jandarmaya veya polise HSZK kararının bir kopyasını vermesini isteyecektir.

(d) HSZKK'da belirtilen kısıtlamalar, ileriki bir kararla uzatılmadığı sürece, 48 saat içerisinde otomatik olarak sona erer.

(e) Eğer gerekli görülürse, YHKM'nin yayınlayacağı başka bir bildirimle kısıtlama bölgesinin 10 km'lik bir alanı kapsayacak şekilde genişletilebilir.

8.2 HSZKK alındıktan Sonra İl/İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Tarafından Alınacak nlemler

(a) Jandarma veya polis telefonla bilgilendirilir.

(b) HSZKK aslı jandarmaya veya polise elden verilir ve bir kopyası UHKM'ne fakslanır.

(c) Jandarma veya polisle işbirliği içerisinde, YHKM personelinin 3 ve 10 km'lik bölgedeki sınırlarda yapılan kontrollere destek vermesi sağlanır.

(d) Aşağıdakilerden hiçbirinin bölge sınırları dışına çıkarılmaması temin edilir:

- Hayvanlar
- Karkaslar
- Sperm, embriyo, yumurtalar
- Süt

(e) Yukarıdakilerin kısıtlama bölgesinden geçmesine, ancak **nakliye ana yol üzerinden yapılıcaksa izin verilir.** (VHBSYK Madde 6 ve şHKİY'nin ilave önlemler ve muafiyetler kısmı Madde 24,25,26,27,28)

9. Test Sonuçları Beklenirken Alınacak nlemler

9.1 Virüs antijen ELISA testinin n sonuçları, 24 saat içerisinde elde edilmiş olmalıdır. Antijen ELISA testinin sonucu negatif ise, örneklerin virüs izolasyon testiyle tekrar test edilmesi gerekmektedir. Bu testin tamamlanması, 2-5 gün alacaktır.

9.2 Eğer şap hastalığına dair ciddi bir şüphe söz konusuysa, hastalık ortaya çıktıktan sonra uygulanması gereken prosedürlerin zaman kaybetmeden başlatılması çok önemlidir. şüphenin doğrulanması için beklenirse çok geç kalınabilir. Özellikle :

- “şüpheli” işletmedeki RVH, iftlikteki hayvanların itlafı için uygun bir yer tespit etmeli ve bu işlemi yerine getirmek için gerekli kaynakları temin etmelidir.
- Gıda,Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nde görev yapan HSYSşM, itlaf işleminin gerçekleştirilmesi için gerekli geçici düzenlemeleri yapmalıdır.
- HSYSşM, TurkVet veri tabanını kullanarak, şüpheli işletmenin etrafındaki 3 km'lik ve 10 km'lik alan içerisindeki duyarlı hayvanların sayımını yapmalıdır. Bu bilgi, hastalığın doğrulanmasını takiben 48 saat içerisinde UHKM'ne iletilmelidir.
- İşletmede bulunan RVH, tehlikeli temasta olan işletmeleri tespit etmelidir:

- a) komşu işletmeler
- b) hastalığın kuluçka döneminde olabileceği hayvanları almış olan işletmeler
- c) 'şüpheli' hayvanlarla temasa girmiş olan personelin ziyaret ettiği işletmeler

9.3 Geçerli olan senaryoya bağlı olarak, UHKM aşağıdaki eylemlerden herhangi birinin yerine getirilmesine yönelik talimat verebilir:

- 'şüpheli' hayvanların itlafı
- 'şüpheli' ve 'temasta bulunan' tüm hayvanların itlafı
- 'şüpheli işletmedeki ve tehlikeli temas işletmelerindeki hayvanların itlafı

9.4 İtlaf kararı verildiğinde, izlenecek politika aşağıdaki gibi olacaktır:

- şüpheli tesislerdeki 'şüpheli' ve 'temasta bulunan' hayvanların **bildirimi takiben 24 saat içerisinde** itlaf edilmesi
- 'tehlikeli temasta bulunan' hayvanların **bildirimi takiben 48 saat içerisinde** itlaf edilmesi

**RESMİ VETERİNER HEKİM TARAFINDAN UHKM'NE GÖNDERİLECEK ŞAP
HASTALIĞI TELEFONLA RAPORLAMA FORMU**

Raporu Alan UHKM RVH'nin Adı	Tarih	Saat
Raporu Gönderen RVH'nin Adı	İli / İlçesi	Mobil Telefon No.

Hastalık ihbarının Kaynağı

Sürünün Sahibi / Muhtar Serbest Veteriner Sürveyans Takip Diğer

Tarihi	Saati

İşletme No	Telefon No	Adı ve Adresi
Hastalığın Geçmişi ve Belirtileri		
Lezyonların Durumu ve Yaşı		

	Sığır	Koyun / Keçi	Domuz	Diğer
HAYVAN SAYILARI				
Toplam				

İşletmede hastalıktan etkilenen hayvan sayısı	
İşletmenin Tipi: Süt / Besi / Dana / Karışık Domuz / Koyun / Diğer Karışık Türler	
Diğer Bir Salgınla TEMASI: Var / Yok / Bilinmiyor (evet ise, aşağıdaki alanı doldurun) Adı ve Kısa Adresi	
TEMASIN TÜRÜ	
Doğrudan Temas (Hayvan – İnsan – Motorlu Araç – Diğer)	
Enfekte İşletmeye Komşu / Enfekte İşletme Dışındaki Çiftliklere Komşu	
Tehlikeli Temas / Diğer Temas	
Enfekte İşletme Olarak İlan Edilsin mi? EVET / HAYIR	

İmza: _____ Tarih / Saat

KLİNİK İNCELEME

1. Şüpheli hayvan(lar) ve civardaki temasları incelenmelidir.
2. Şüpheli vakaların klinik incelemesinde aşağıdaki bilgilerden ve Blm.5-Ek 3'te yer alan Şap hastalığının genel tanıtımından yararlanılmalıdır:
 - Şap hastalığının klinik belirtileri
 - Şap hastalığının ayırıcı tanısı
 - Lezyonların yaşı
3. Diğer hayvanların enfeksiyona maruz kalmasını önleyecekse, hayvan kısıtlama amacıyla daha uygun bir yere taşınabilir.
4. Hayvanın geçici bir ahırda tutulması tercih edilebilir.
5. Hayvan sahibinin onayı alınarak, zaptedilmesi zor olan hayvanların Rompun kullanılarak sakinleştirilmesi gerekebilir.
6. Şap hastalığından şüphelenildiğinde ya da 'ilk vaka' senaryolarında şap şüphesi bertaraf edilemiyorsa, RVH'in HSYŞÜŞM ile bağlantıya geçip VKAE/URL'den bir uzmanın gönderilmesini talep etmesi gerekir. Bu uzman, örneklerin alınması, paketlenmesi ve gönderilmesi ile UHKM'nin detaylardan haberdar edilmesinden sorumlu olacaktır.
7. 'Ari' bir bölgede yeni salgınların raporlandığı veya doğrulandığı 'artış' senaryolarında, incelemeyi yürüten RVH'ye, her şüpheli vakayı araştırmadan önce kullanması için bir örnekleme kiti verilecektir. İnceleme süresince, RVH'nin UHKM ile sürekli bağlantı halinde olması gerekmektedir. İstişare ve görüşmeleri takiben, RVH uygun örneklerin toplanmasına başlayacaktır: tam kan, serum ve doku örnekleri (epitelyum).
8. Raporlamaya geçmeden önce, eğer mümkünse, uygun hijyen önlemlerini almak suretiyle sürüdeki diğer tüm hayvanların da klinik olarak incelenmesi gerekmektedir. Bu, özellikle de başlangıçtaki durumun şüpheli hayvanların çiftlikteki tek vaka olmadığına işaret ettiği hallerde çok önemlidir.
9. Yine de, diğer hayvanların sayısı veya buldukları yer raporlamada kabul edilemez bir gecikmeye yol açacaksa, bu inceleme ertelenebilir.

ŞAP HASTALIĞININ GENEL TANITIMI

Picornavirüsün neden olduğu şap hastalığı, bilinen hayvan hastalıkları içinde en bulaşıcı olanlarından biridir. Şap virusunun O, A, C, SAT 1, SAT 2, SAT 3 ve Asia 1 olmak üzere yedi (7) adet farklı serotipi bulunmaktadır. Hastalığın klinik belirtileri hafif ile şiddetli dereceler arasında değişmekte, özellikle de genç hayvanlarda ölümlere yol açmaktadır.

1. BULAŞMA ŞEKLİ VE MİNİMUM ENFEKTİF DOZLAR

Hastalık doğrudan temas, hayvansal ürünler (et, süt, sperm), hava yolu veya mekanik yollarla (insanlar, yaban hayvanları, kuşlar, motorlu araçlar, fomitler) bulaşır. Viral ekskresyon klinik hastalığın ortaya çıkmasından yaklaşık 24 saat önce başlar (sütte 4 güne kadar) ve birkaç gün devam eder. Bir büyükbaş hayvanın enfeksiyonu kapması için 10^1 ila 10^2 virüs partikülü yeterlidir. Enfekte sığır, koyun ve keçiler, hava yolu veya damlacık olarak günde yaklaşık 10^3 ila 10^8 veya daha fazla virüs partikülünü dışarı atabilirler. Domuzlarda bu miktar çok daha yüksektir.

2. KULUÇKA DÖNEMİ VE GENEL BELİRTİLER

2- 14 günlük bir kuluçka dönemini takiben (genellikle iki ila sekiz gün sürer) gözlenen ilk belirti 40° C ile 41° C arasında seyreden yüksek ateş ve buna bağlı olarak süt veriminde ciddi bir düşüştür. Buna, şiddetli depresyon eşlik eder. Hayvanlar iştahsızdır ve geviş getirmezler.

2.1 Ağız Lezyonları

Birkaç saat içerisinde, önce ağızda daha sonra da ayaklarda veziküller belirir. Hayvanlarda salivasyon artar (kalın salya akması) ve dudaklar 'yapış yapış' olur. Dudakların içerisinde, damakta, dilin dorsal yüzeyinde, burun deliklerinde ve ağız kısmında da vezikül olabilir. Yırtılmamış veziküller yaklaşık 1 ila 2 santimetre büyüklüğünde olup, dorsal yüzeylerinde kıvrımlar (ondulasyon) vardır. Duvarları oldukça ince olan veziküllerin içi, saman rengi sıvıyla doludur. Veziküller, genellikle, 24 saat içerisinde yırtılırlar. Yeni yırtılan vezikülleri, ilk belirtileri takip eden 1- 3 gün içerisinde görmek mümkündür. Yaralar başlangıçta açık kırmızı renkli ülserlerle karakterizedir. Epitel parçaları yaralara bitişik ve lezyonun kenarları oldukça keskin ve belirgindir. Lezyonların birbirleriyle birleşme eğiliminde olması nedeniyle, müdahale esnasında büyük epitelyum alanlarının kaybolma olasılığı vardır. Ağız lezyonlar, lezyonun hem ortasından hem de kenarlarından oldukça hızlı bir şekilde kaybolmaya başlar. Yaklaşık dördüncü günde lezyonun bulunduğu alanda sero-fibrinöz eksudat görülür. Bunun sonucu olarak da, ülserin çiğ kırmızı görünümü yok olup ve kenarları giderek daha az belirgin bir hal alır. Dördüncü günden itibaren, granülasyon dokusu da belirginleşmeye başlar. Onuncu gün itibariyle de dokular tamamen kaybolur, dilin papillasını kaybetmiş alanları iyice belirginleşir.

2.2 Lezyonların Yaş Tayini

<http://www.sap.gov.tr/uploadimg/pdf/saplezyonguntayini.pdf> (resimler için bakınız)

Lezyon yaşını görüntülerinden tayin edebilme kabiliyeti, hastalığın epidemiyolojisi ve kontrolü açısından son derece önemlidir.

LEZYONLARIN GÖRÜNÜMÜ	YAKLAŞIK YAŞI
Yırtılmamış veziküller	0 – 2 gün
Epitelyumun bir kısmı hala lezyonların kenarına bitişik olan yeni yırtılmış veziküller. Ülserler çiğ kırmızı renktedir. Ülserli alanların kenarları oldukça keskin hatlıdır.	1 – 3 gün
Epitelyumu kaybolmuş yırtık veziküller. Sero-fibrinöz eksudat başlangıçtaki çiğ kırmızı görünümü ortadan kaldırmıştır. Ülserin kenar hatları daha az keskindir. Fibrin ve granülasyon dokuları, lezyonu doldurmaya başlamıştır.	3 günden sonra ama 7 günden önce
Fibröz doku proliferasyonu, belirgin yara dokusu, papillası kaybolmuş dilde yaralı bölgeler.	7 – 10 gün (ya da daha geç)

2.3 Ayak Lezyonları

Tırnak arasındaki ve meme uçlarındaki lezyonların gidişatı birbirine benzer olsa da, boynuzdaki problemler ve sekonder enfeksiyon genellikle iyileşmeyi geciktirir. Ayaklardaki veziküller koroner bantta, tırnak arası yarıklarda ve topukta görülür. Domuzlarda arka tırnaklarda ve bacaklardaki diğer basım noktalarında da görülür. Ayaklardaki veziküllerin yırtılması akut ağrılara yol açar; bu nedenle de enfekte hayvanlar genellikle topallar veya yatar.

2.4 Meme Lezyonları

Veziküller görülmeden önce süt de virüs bulunması mümkündür. Lezyonlar memede veya meme uçlarında ortaya çıkabilir. Meme ucu lezyonları mastitisle ilişkilendirilir.

2.5 Düşük

Enfeksiyonla birlikte düşük ve infertilite sıklıkla görülür.

2.6 Perinatal Mortalite

Perinatal mortalite, hastalığın sığır, koyun ve domuzlarda gözlenen diğer bir özelliğidir. Yeni doğanlar, akut viral miyokardit nedeniyle ölebilir. Virüs semptomların görülmesinden dört gün öncesine kadar süte geçebileceğinden, böyle bir mortalitenin etiyojisi sıklıkla birkaç gün sonra, hastalık lezyonları ahırda görülmeye başlandıktan sonra belirgin hale gelir.

3. DİĞER TOYNAKLILARDAKİ BENZER BELİRTİLER

Topallama, domuzlardaki ve koyunlardaki ilk asıl işaretken (hayvanlar genellikle yatar durumdadır), sığırlarda sıklıkla ağız lezyonları ve bununla birlikte gelen salivasyon görülür.

3.1 Koyun

Koyunlarda lezyonlar, sığırlardaki lezyonlara benzer olsa da, ağız lezyonları fazla yoğun değildir ve çoğunlukla dişetlerinde yoğunlaşmaktadır. Cilt pigmentasyonu olduğu durumlarda lezyonların görülmesi özellikle zordur. Hastalıktan etkilenen hayvanlarda şiddetli topallama ve hatta halsizlik görülür. Ülseratif pododermatitisten ayırt edilmesi son derece güçtür.

3.2 Domuz

Domuzlarda ağız lezyonları sabit değildir; ancak dişetlerinde, dilde ve daha da sıklıkla burunda ve meme bezlerinde veziküller görülür. Bu veziküller, genellikle, hızla iyileşir. Ayaklarda ve parmak aralarında vezikülasyona oldukça yaygın olarak rastlanır. Hastalığın başlangıç aşamalarında eski toynak düşmemişse, büyüyen yeni toynak 'yüksükümsü' bir görünüm alır ve yaş tayininde de oldukça fayda sağlar. Düşük görülebilir. Morbidite yüksek, ancak mortalite oranı düşüktür. Yine de, emziren domuzlar bazı suşlarda ciddi kayıplarla karşılaşılabilir. Bazı suşlar, yaşça büyük domuzlarda önemli sayıda ölüm vakalarına yol açabilir.

4. AYIRICI TANI

Şap hastalığı, aşağıdaki hastalıklardan klinik olarak ayırt edilemez:

Egzotik Hastalıklar: Veziküler Stomatitis

Domuz Veziküler Hastalığı (SVD)

Domuz Veziküler Ekzantem

Karıştırılma olasılığı olan diğer hastalıklar:

Endemik Hastalıklar: BVD/MD

Enfeksiyöz Bovine Rhinotracheitis / Enfeksiyöz Pustular Vulvovaginitis

Malignant Catarrhal Fever

Bovine Mammillitis

Bovine Papular Stomatitis

Boğaz / Ağız Yaralanmaları

Ülseratif Pododermatitis

Laminitis

Kimyasal / Termal Yanıklar

Zehirlenmeler (Hemlock)

Orf

Sığır Vebası

Mavidil

UYGUN TANI ÖRNEKLERİ

Uygun örnekler şunlardır:

Akut enfeksiyon, ateş, gözle görülen bir lezyon yok

- tam kan (heparinli)

Akut enfeksiyon, gözle görülür lezyonların yaşı 4 günden küçük

- epitel örnekleri / veziküler sıvı, tam kan (heparinli)

Akuf enfeksiyon, gözle görülür lezyonların yaşı 4-7 gün arası

- epitel örnekleri / veziküler sıvı, tam kan (heparin), serum

7 gün öncesinden enfeksiyon veya şüpheli semptomsuz taşıyıcı

- serum, probang örnekleri

Bkz. Blm.5-Ek 5 – Tanı Örneklerinin Toplanması ve Taşınması

Epitel Örnekleri / Veziküler Sıvı Özofageal / Farengeal Sıvı Alımlarında Hatırlatmalar

i) Epitel Örnekleri / Veziküler Sıvı

- Laboratuvar tanılarında, tercih edilen doku epitelyumdur.
- İdeal olarak, yırtılmamış veya yeni yırtılmış bir vezikülden en az 1 gram epitel doku alınmalıdır.
- Örnekleri alan personelin yaralanmasını önlemek amacıyla, aynı zamanda hayvan refahına ilişkin nedenlerden de dolayı, örnekler alınmadan önce hayvanların sakinleştirilmesi önerilmektedir.
- Veziküler materyalleri örneklenirken, kullanılan araçların ve epitel örneklerinin dezenfektanla bir araya GELMEMESİ gerekir. Aksi halde, var olabilecek virüsün hızla inaktive edilmesi söz konusu olabilir.

ii) Özofageal / Farengeal Sıvı

- Ruminantlardan epitel örneklerin alınamaması durumunda (ileri seviyedeki veya iyileşme dönemindeki vakalarda) ya da klinik belirtiler olmadan enfeksiyondan şüphelenildiği hallerde (taşıyıcı hayvanlar), virüs izolasyonu amacıyla laboratuvara sunulmak üzere probang yoluyla (veya domuzlarda boğazdan sürüntü almak suretiyle) özofageal / farengeal sıvı örnekleri alınabilir.

Yöntem: Sığır

- Örnekler, katı karbon dioksit (kuru buz) üzerinde donmaya dayanma kabiliyetine sahip yaklaşık 5 ml kapasiteli hava sızdırmaz konteynerde 2 ml'lik buffer/transfer bufferi/transfer çözeltilisi (0.08M fosfat tampon, pH 7.2) alınmalıdır.

- Özofageal / farengeal sıvı örneğinin probang yoluyla alınmasından sonra, kabın içindikileri geniş ağızlı bir şişeye boşaltılmalıdır (örneğin 60ml kapasiteli şişelere).
- Sıvının niteliği incelenmeli, gözle görülebilen hücresel maddeler içerdiğinden emin olunmalıdır.
- 2ml'lik buffer/transfer bufferi/transfer çözeltisi alınan sıvıdan 2ml eklenmeli ve karışım nazıkçe çalkalanmalıdır. Elde edilen son pH değeri, 7.6 olmalıdır.
- Ruminal maddelerde kontamine olan örnekler asidik olacağından KULLANILMAMALIDIR. İçerisinde kan olduğu görülen örneklerin kullanılması da uygun değildir. Böyle bir durumda, hayvanın ağız suyla veya fosfat tamponlu serum fizyolojik ile yıkandıktan sonra örnekleme tekrar yapılmalıdır.

Yöntem: Küçük Ruminantlar

- Koyunlardan alınan örnekler oldukça küçük ve sümüksü bir yapıya sahip olduğundan, probangdan ayrılmaları oldukça güçtür.
- Küçük ruminantlardan probang örneği toplamanın en iyi yolu, 2 ml'lik buffer/transfer bufferi/transfer çözeltisi geniş ağızlı bir şişe içerisine (örneğin 60ml kapasiteli bir şişe gibi) yerleştirilmesidir.
- Örnek alındıktan sonra, probang kabı medya içerisinde yıkanarak özofageal / farengeal sıvı örneğinin medyaya boşalması sağlanmalıdır.
- Örnek, daha sonra, taşınmak üzere katı karbon dioksit (kuru buz) üzerinde donmaya dayanma kabiliyetine sahip yaklaşık 5 ml kapasiteli hava sızdırmaz konteynere alınmalıdır.
- Ruminal maddelerde kontamine olan örnekler asidik olacağından KULLANILMAMALIDIR. İçerisinde kan olduğu saptanan örneklerin kullanılması da uygun değildir. Böyle bir durumda, hayvanın ağız suyla veya fosfat tamponlu serum fizyolojik ile yıkandıktan sonra örnekleme tekrar yapılmalıdır.

Önemli Hususlar

- Şap virüsünün izolasyonu için toplanan probing örnekleri toplandıktan hemen sonra kuru buz üzerinde DONDURULMALI ve nakliye esnasında buzun erimesini önlemek amacıyla yeterli miktarda kuru buz içerisinde taşınmalıdır.
- Karbon dioksit gazlarının örneğe girmesini önlemek üzere, örneklerin konulduğu tüplerin hava sızdırmaz özellikte olması hayati önem taşımaktadır. Kullanılan konteynerin ağzında lastik bir halka olmalı ve hava sızdırmaz özellikte bir kapakla çevrilerek kapatıldıktan sonra kapağın şişeye bir bantla bantlanması gerekmektedir. Özofageal / farengeal sıvı örneklerine karbon dioksit girmesi, pH değerini düşürecek, bu da örneğin içerisinde var olabilecek şap virüsünü inaktive edecektir.

Not

Örnekler toplanırken, her hayvandan örnek alınmadan önce probangın %0.2 sitrik asit içeren bir kovada dezenfekte edilmesi ve sonrasında da suyla durulanması (en az üç ayrı kova içerisinde yıkanarak) gerekmektedir.

TANI ÖRNEKLERİNİN TOPLANMASI VE TAŞINMASINA İLİŞKİN İLKELER

ÖRNEĞİN TÜRÜ	TOPLAMA YÖNTEMİ	TOPLANACAK ÖRNEĞİN MİKTARI	TAŞIYICI MEDYA GEREKİYOR MU? (EVET / HAYIR)	TAŞIYICI MEDYANIN TÜRÜ	ÖRNEKLERİN TOPLANMASINDA KULLANILAN KONTEYNER	NAKLİYEDE GEREKEN SICAKLIK
Tam Kan	Venipuncture (Damar Girişi)	10 ml	Hayır	-	Lityum Heparin Vacutainer (Yeşil Kapaklı)	+4 °C
Yırtılmamış veya Yeni Yırtılmış Veziküllerden Alınan Epitelyum Veziküler Sıvı	Sakinleştirilmiş bir hayvandan mümkün olduğunca steril bir şekilde	≥ 1g	Evet	0.04 M fosfat / gliserol tampon pH 7.2-7.6	20 ml Universal (10 ml medya + 1 g doku her universal için)	+4 °C
Serum	Venipuncture - Damar Girişi (pıhtılaşmış tam kan örneğinden alınan serum)	≥ 4 ml serum (hayvan başma) (> 10 ml tam kan gerekir)	Hayır	-	5 ml bijoux	4oC ya da RT, oda sıcaklığı
Özofageal / Farengeal Sıvı	Probang (sığır, koyun, buzağı) Sürüntü (domuz)	2 ml	Evet	0.08 M fosfat tampon pH 7.2	5 ml bijoux (2 ml medya + 2 ml örnek/sürüntü çubuğu)	-70oC, +4 °C Kuru Buz

ŞÜPHELİ TESİSLERDE ALINACAK ÖNLEMLER	
Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 6., 7., 8., 9., ve 11. Maddeleri	
Şüpheli Tesisler	
Duyarlı türlerden olan hayvanların sayımı	Ölü, hasta ve sağlıklı gösteren tüm kategoriler (doğumlar ve ölümlere göre her gün güncellenmek üzere)
Ürünlerin sayımı	Süt, süt ürünleri, et, et ürünleri, karkaslar, postlar, deriler, yünler, sperm, yumurtalar, embriyolar, çamur, gübre, yem, altlık stoklarının kayıtları (gerektiğinde güncellenmek üzere)
Duyarlı türler (ruminantlar ve domuz)	Ayrı bir bölümde yaşayan veya tecrit edilmiş olan ve çiftlik işletmesine girişleri / çıkışları yasaktır.
Diğer türler	Çiftlik işletmesine izinsiz girişleri / çıkışları yasaktır.
Duyarlı hayvanların eti veya karkası, süt ürünleri, spermleri, yumurtaları veya embriyoları ya da hayvan yemleri, araç-gereçler, nesnelere veya yün, post ve deri gibi diğer maddeler, hayvan kılı, hayvan atığı, çamur, gübre veya şap virüsünü bulaştırabilecek herhangi başka bir şey	Çiftliği terk etmesi yasaktır.
Süt	Çiftliği terk etmesi yasaktır. Tesislerde imhasına <u>karar verilebilir</u> . Yetkili makamlar, işlemek üzere en yakın mekana uygun şekilde donatılmış araçlarla ve resmi gözetim altında götürülmesine <u>izin verebilir</u> .
Kişiler	Çiftlik işletmesine izinsiz giriş/ çıkışları yasaktır.
Motorlu Araçlar	Çiftlik işletmesine izinsiz giriş / çıkışları yasaktır.
Dezenfeksiyon	Çiftlik işletmesine ve hayvan barınaklarına her giriş / çıkışta yapılır.
Epidemiyolojik İnceleme	Virüsün ortaya çıkma zamanı, muhtemel orjini, temasta bulunan tesisler, kişilerin / motorlu araçların / maddelerin tesisten veya tesise hareketi

Yer:

<u>İl</u>	
<u>İlçe</u>	
<u>Köy/Mahalle/Mezra/Yayla</u>	
<u>Rakım</u>	
<u>Koordinatlar</u>	
<u>Tarih</u>	

Araştırmayı Yapan Yetkili(ler):**Hastalık İhbarını Yapan:****Araştırmanın Nedeni:**

- 1) Resmi veteriner raporu
- 2)’den geriye doğru izleme (ref.)
- 3)’den ileriye doğru izleme (ref.)
- 4) Komşu ilçeden gelen bilgiler (ref.)

1) ŞAP HASTALIĞINA HASSAS HAYVAN SAYILARI

<u>Köy</u>				
	<u><1 Yaş</u>	<u>1-3 Yaş</u>	<u>>3 yaş</u>	<u>Toplam</u>
<u>Sığır</u>				
<u>Manda</u>				
<u>Koyun</u>				
<u>Keci</u>				
<u>Diğer</u>				

<u>Hastalık Çıkan İşletme</u>				
	<u><1 Yaş</u>	<u>1-3 yaş</u>	<u>>3 yaş</u>	<u>Toplam</u>
<u>Sığır</u>				
<u>Manda</u>				
<u>Koyun</u>				
<u>Keci</u>				
<u>Diğer</u>				

2) Köydeki Genel Hayvancılık Uygulamaları

Toplam hane sayısı	
Sadece büyük baş hayvan olan işletme sayısı	
Sadece küçükbaş olan işletme sayısı	
Karışık işletme sayısı	
Toplam yetiştirici sayısı	
Ortak mera kullanımı	
Ortak su kaynağı kullanımı	

3) Şap Hastalığının Köydeki Geçmişi

Köyde veya komşu köylerde daha önce şap hastalığı görülmüşse:

En son salgının tarihlerini belirtiniz: _____ den _____ 'e kadar

**Salgından etkilenen türler (ve sayıları): Sığır _____ Koyun/Keçi _____
 Diğer _____**

Laboratuvar sonucu var mı? EVET / HAYIR

Şap virüsü serotipi / suşu? _____

Ayırıcı (laboratuvar) tanısı yapılmamışsa:

Şap hastalığı tanısı neye dayanmış?:

Çiftçilerin şüphesi? EVET / HAYIR

Bir veterinerin gözlemlediği klinik belirtiler? EVET / HAYIR

İl Müdürlüğü bilgilendirilmiş mi? EVET / HAYIR

Köyde daha önce başka şap salgınları olmuşsa:

Tahmini ortaya çıkış tarihlerini belirtiniz:

(1) _____ (2) _____ (3) _____

4) Aşılama Geçmişi

Şap hastalığına ilişkin son üç aşılama kampanyasının tarihi:

	Tarih	Aşılanan Hayvan Miktarı	Tarih	Aşılanan Hayvan Miktarı	Tarih	Aşılanan Hayvan Miktarı
Sığır/Manda						
Koyun/Keçi						

5) Mevcut Salgın

<u>İlk Mihrak İşletme Sahibinin Adı-Soyadı</u>	
<u>İşletme No</u>	
<u>Telefon/Fax</u>	
<u>Hastalık başlama tarihi</u>	
<u>Hastalığın İl/İlçe Müdürlüğüne bildirim tarihi</u>	
<u>İl/İlçe Müdürlüğünün mihrak yerine gidış tarihi</u>	
<u>Marazi madde alınmışsa, tarihi</u>	
<u>Marazi maddenin Şap Enstitüsü'ne gönderilme tarihi</u>	

<u>Alınan Marazi Maddenin Türü</u>	
<u>Laboratuvar Teşhis Tarihi</u>	
<u>Hastalığın Tipi</u>	
<u>Hastalığın Komsu İl ve İlçelere Bildirim tarihi</u>	
<u>Uygulanan Şap Aşısı</u>	
<u>Seri No</u>	
<u>Son Kullanma Tarihi</u>	
<u>Aşı Uygulanma Tarihi</u>	

Hastalıktan etkilenen türve sayıları):

	Sığır	Koyun / Keçi	Diğer
Mevcut klinik vaka sayısı			
İyileşen hayvan sayısı			
Ölen hayvan sayısı			
Toplam klinik vaka sayısı			

Gözlemlenen Klinik Belirtilerin Özeti:

	Sığır	Küçük Ruminant	Diğer
Şap Hastalığıyla Bağlantılı Klinik Belirtiler			
yüksek ateş			
iştahsızlık / anoreksi			
süt veriminde azalma			
topallama			
salivasyon			
ağız lezyonları*			
ayak lezyonları*			
meme başı lezyonları			
Şap Hastalığıyla Daha Az Bağlantılı Olan veya Hiç Bağlantısı Olmayan Klinik Belirtiler			
meme iltihabı			
Yavru atma			
kilo kaybı			
burun akıntısı			
göz lezyonları			
öksürük			
nefes almada zorluk			
diyare			
idrarda kan			

Kontrol Önlemleri:

Önlem	Yapılanlar		Yapılacaklar	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Hayvan ve hayvansal ürün hareketlerinin yasaklanması				
Temizlik/Dezenfeksiyon				
Orjinin İzlemesi				
Yayılma izlemesi				
Kısmi imha/Kesim				
İmha				
Çevre Aşılması				
Yaban hayatı rezervuar kontrolü				
Eğitim				
Pazar kapatma				

Hastalıktan etkilenen epidemiyolojik gruplar:

Epi. grup	Tanım: tür ve hayvan sayısı	Sahip(ler)i	İlk vaka tarihi	Son vaka tarihi	Şu anda etki altında mı?
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR
					EVET / HAYIR

Köyün bir haritasını çizerek duyarlı hayvanların dağılımını gösterin ve farklı epidemiyolojik grupları işaretleyin ((± varsa her grupta etkilenen hayvan sayısını belirtin).

6) Temas Takibi

Köydeki hayvanlar arasındaki temas durumu nedir?

	Sığır (Evet/Hayır)	Koyun-Keçi (Evet/Hayır)
Hayvanlar şu anda dışarıda mı otuluyor?		
Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar merada birlikte mi otuluyor?		
Ortak paylaşılan su kaynakları var mı?		
Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar ahırlarda birlikte mi tutuluyor?		

Komşu köylerle/İşletmelerle temas durumu nedir?

Diğer köylerle ortaklaşa kullanılan otlatma alanları var mı?	
Diğer köylerle ortaklaşa kullanılan sulama imkanları var mı?	
Diğer köylerle ortaklaşa kullanılan ahır veya barınak var mı?	
Komşu köylerdeki hayvanlarla başka doğrudan temas yolları var mı?	
Hangi köyler?	

Son dönemde köye hayvan girişi oldu mu?

Tarih	Hayvanların Türü ve Sayısı	Kaynak (Pazar, Satıcı, Özel)	Yer (Köy / İlçe / İl)

Son dönemde köyden hayvan çıkışı oldu mu?

Tarih	Hayvanların Türü ve Sayısı	Variş Yeri (Pazar, Satıcı, Özel)	Yer (Köy / İlçe / İl)

Hayvanlar, yabani hayvanlarla veya yaylacı sürülerle temas etti mi?

EVET / HAYIR

EVET ise, hangi türlerle temas etti? _____; ± nereden? _____

Hayvanlar, şap enfeksiyonu taşıma potansiyeli olan başka bir kaynakla temas etti mi?

İnsanlar EVET / HAYIR _____

Araçlar EVET / HAYIR _____

Hayvansal ürünler EVET / HAYIR _____

Diğer EVET / HAYIR (belirtiniz) _____

Komşu köylerde şap hastalığı varlığına ilişkin herhangi bir söylenti oldu mu?

EVET /

HAYIR

EVET ise, nerede?

Muhtemel Kaynaklar ve Yayılmaya İlişkin Risk Değerlendirmesi

Muhtemel risk faktörleri	KAYNAK Takibi			YAYILMANI N takibi
	Risk Faktörünün Varlığı	Temas Sayısı	Sıralama	Risk Faktörünün Varlığı
İşletmeye/Köye yasal hayvan girişi				
İşletmeye/Köye illegal hayvan girişi				
Birbirine komşu enfekte köyler				
Göçebe/Transit hayvanlar ile temas				
Yabani hayvanlar ile temas				
İşletmeye celep ziyareti				
İşletmeye resmi/özel veteriner hekim ziyareti				
İşletmeye diğer ziyaretçiler				
Hayvan pazarı				
Ortakmera/su kullanımı				
Çiftlik çalışanı / çoban veya zirai yüklenici				
Suni Tohumlama				
Süt toplama tankeri				
Çiftlik araçları / ekipmanları				
Diğer araçlar				
Hayvanlar ile ziyaretçi kişiler/araçlar arasında doğrudan temas				
Satın alınan yem				
DİĞER (belirtiniz)				

Mevcut risk faktörü

E = evet (takip sürecinde risk faktörünün var olması; H = hayır (takip sürecinde risk faktörünün var olmaması)

Sıralama+ muhtemel ancak uzak ihtimal; ++ muhtemel ve oldukça yakın bir ihtimal; +++ en muhtemel kaynak (yalnızca bir kere kullanın!)

Bundan sonraki önlemlerin önceliklendirilmesine yardımcı olmak üzere Yerel Hastalık Kontrol Merkezi'nde doldurulacak köy verilerinin özeti ve analizi

Kaynak ve yayılma takipleri için tahmini zaman dilimi

Klinik belirtilerin ve lezyonların özeti:

En eski lezyonun tahmini yaşı (gün olarak):

Lezyonların tahmini ilk ortaya çıkış zamanı (tarih):
[± 1 gün]

Virüsün atılması: ilk lezyonların görülmesine bağlı aralık ve en yüksek atılma periyotları																								
İlk lezyon zamanı	-8	-7	-6	-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Domuz																								
Stıjr																								
Koyun																								

Kuluçka döneminin 2 ila 14 gün arasında olduğu varsayımından hareketle

Virüsün ortaya çıktığı dönem, büyük olasılıkla, _____ (tarih) ile _____ (tarih) arasındadır.

YA DA enfeksiyon kaynağının belirli bir aracı / temas olduğu düşünülüyorsa, virüs _ 'da ortaya çıkmıştır.

Virüsün bulaşma dönemi, büyük olasılıkla, _____ (tarih) ile _____ (tarih) arasındadır.

Kaynak Takibi: _____ (tarih) ile _____ (tarih) arasındaki temaslarn önceliklendirilmesi.

Yayılmanın Takibi: _____ (tarih) ile _____ (tarih) arasındaki temaslarn önceliklendirilmesi.

Muhtemel virüs kaynak(lar)ı ve daha fazla yayılma yolları:

Blm-5-Ek 8a

**İLÇE MÜDÜRLÜĞÜNDEN İL MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLECEK HASTALIK ÇIKIŞ
BİLDİRİMİ RAPORU**

T.C.
.....KAYMAKAMLIĞI
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü

Sayı :
Konu : Hastalık Çıkışı

.../.../201...

..... VALİLİĞİNE
(Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü)

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'na uygun olarak ihbarı yapılan hastalıkla ilgili veriler TURKVET veri tabanına kaydedilmiş olup gerekli tedbirlerin alındığını arz ederim.

İMZA

(Kaymakam/İlçe Müdürü)

HASTALIK ÇIKIŞ BİLDİRİMİ

Hastalık, Etkenin Tipi		İli									
Bildirim No		İlçesi									
Mihrak Tipi		Köyü ve Mahallesi									
Çıkış Tarihi		Haber Alma Şekli									
Haber Alma Tarihi		Hayvan Sahibi									
Variş ve Kordon (şüphe) Tarihi		İşletme No									
Teşhis/Numune Alınan Yer		İşletme N Koordinatı									
Teşhis Metodu		İşletme E Koordinatı									
Lab. Adı		Kısıtlanan Diğer Bölge/İşl.									
Lab. Gön.Yaz.Tarih, No		En Yakın İşl./Köye Uzaklığı									
NTS Protokol No		Filyasyon									
Lab. Gel. Yaz. Tarih, No		Kaynak Yer/Ülke									
Tahmini Son İtlaf Tarihi		Kaynak Mihrak No									
Tahmini Son İmha Tarihi		Kaynaktan Sevk Tarihi									
Etkilenen İnsan Sayısı ve Yaşı		Kaynaktan Geliş Tarihi									
Nev'i	Şüpheli	Tutulan	Ölen	İmha/İtlaf	Kesilen	Aşıl原因	Test	İHS	K/MHS	KBHS	GBHS
Sığır	0	2	0	0	0	0	2	56	622	566	0
Kullanılan Aşı-Serum ve Biyolojik Madde (Hastalık Çıkışından Önce ve Sonra)		Adı	Seri No		Uygulama Tarihi						
Hastalık Yerine Yapılan Ziyaret Sayısı ve Tarihleri		Ziyaret		Ziyaret tarihi							
Alınan Kontrol Tedbirleri		1, 2, 3		Kordon, Karantina, Eğitim, Duyuru, Dezenfeksiyon							
17.02.2017, 17.02.2017, 24.02.2017											

Sahada yapılan çalışmalar ile bu çıkış bildirimindeki bilgilerin birbiri ile aynı olup veritabanında doğru bir şekilde kayıtlı olduğunu taahhüt ederim.

İMZA
(Hastalığı Takip Eden Veteriner Hekim)

İMZA
(İlçe Müdürü)

T.C.
.....VALİLİĞİ
Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

Sayı :

.../.../201...

Konu : Hastalık Çıkışı

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞINA
(Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü)

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'na uygun olarak ihbarı yapılan hastalıkla ilgili veriler TURKVET veri tabanına kaydedilmiş olup gerekli tedbirlerin alındığını arz ederim.

İMZA

(Vali/Vali Yrd./İl Müd.)

HASTALIK ÇIKIŞ BİLDİRİMİ

Hastalık, Etkenin Tipi		İli	
Bildirim No		İlçesi	
Mihrak Tipi		Köyü ve Mahallesi	
Çıkış Tarihi		Haber Alma Şekli	
Haber Alma Tarihi		Hayvan Sahibi	
Variş ve Kordon (şüpheli) Tarihi		İşletme No	
Teşhis/Numune Alınan Yer		İşletme N Koordinatı	
Teşhis Metodu		İşletme E Koordinatı	
Lab. Adı		Kısıtlanan Diğer Bölge/İşl.	
Lab. Gön.Yaz.Tarih, No		En Yakın İşl./Köye Uzaklığı	
NTS Protokol No		Filyasyon	
Lab. Gel. Yaz. Tarih, No		Kaynak Yer/Ülke	
Tahmini Son İtlaf Tarihi		Kaynak Mihrak No	
Tahmini Son İmha Tarihi		Kaynaktan Sevk Tarihi	
Etkilenen İnsan Sayısı ve Yaşı		Kaynaktan Geliş Tarihi	

Nev'i	Şüpheli	Tutulan	Ölen	İmha/İtlaf	Kesilen	Aşıl原因	Test	İHS	K/MHS	KBHS	GBHS
Sığır											

Kullanılan Aşı-Serum ve Biyolojik Madde (Hastalık Çıkışından Önce ve Sonra)	Adı	Seri No	Uygulama Tarihi

Hastalık Yerine Yapılan Ziyaret Sayısı ve Tarihleri	Ziyaret	Ziyaret tarihi

Alınan Kontrol Tedbirleri

Kordon,Karantina,Eğitim,Duyuru,Dezenfeksiyon

Sahada yapılan çalışmalar ile bu çıkış bildirimindeki bilgilerin birbiri ile aynı olup veritabanında doğru bir şekilde kayıtlı olduğunu taahhüt ederim. İlçe Müdürlüğü tarafından yapılan hastalık çıkışına ait bilgilerin kontrol edildiğini ve veritabanında doğru bir şekilde kayıtlı olduğunu taahhüt ederim.

İMZA

(Hastalığı Takip Eden/Düzenleyen Veteriner Hekim) (Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü)

İMZA

ŞAP HASTALIĞI MARAZİ MADDE VE SERUM GÖNDERME FORMU

A. MATERYALİN ALINDIĞI İŞLETME İLE İLGİLİ BİLGİLER

- ✓ İLİ :
 ✓ İLÇESİ :
 ✓ KÖYÜ : İŞLETME NO:
 ✓ İŞLETME SAHİBİNİN ADI VE SOYADI:
 ✓ İŞLETME SAHİBİNİN TELEFONU :
 ✓ İŞLETME TİPİ : BESİ: SÜT: KARIŞIK:
 ✓ İŞLETMEDEKİ HAYVAN SAYILARI

	Sığır	Koyun	Keçi	Manda	Diğer
İşletmede hastalanan ve iyileşen hayvan sayısı					
İşletmede ölen hayvan sayısı					
İşletmede toplam hayvan sayısı					
İşletmede şap aşılı hayvan sayısı (son aşlamaya göre)					

A. MATERYALLE İLGİLİ BİLGİLER

- DİL EPİTELİ : DUDAK/DAMAK EPT. : KALP KASI :
 AYAK EPT. : PROBANG SIVISI : SERUM :
 DİĞER :

B. MATERYALİN ALINDIĞI HAYVANA AİT BİLGİLER:

- ✓ TÜRÜ: SİĞİR : KOYUN : KEÇİ : DİĞER:
 ✓ İRKİ: (.....) (.....) (.....) (.....)
 ✓ CİNSİ: ERKEK : DIŞI :
 ✓ YAŞI: 0-6 AY : 6-12 AY : 1-3 YIL: +3 YIL :
 ✓ KULAK NO:
 ✓ SÜRÜYE KATILMA ŞEKLİ:
 DOĞUM: SON 1 AY İÇİNDE SATIN ALMA : DİĞER :
 ✓ ŞAP AŞILAMALARINDA DÜZENLİ OLARAK AŞILANDI MI?:
 EVET : HAYIR: BELİRSİZ:
 ✓ SON ŞAP AŞILAMASINDA AŞILANDI MI?:
 EVET: (SeriNo ve SKT:) HAYIR: BELİRSİZ:

C. MATERYALİN GÖNDERİLME NEDENİ

- ŞAP HASTALIĞI TİP TAYİNİ : AYIRICI TANI: DİĞER:

D. MATERYALİN ALINDIĞI HAYVANIN ŞAP HASTALIĞI DURUMU:

- ✓ LEZYONLAR AKTİF :
 ✓ LEZYONLAR İYİLEŞMİŞ :
 ✓ ÖNCEKİ SALGINLARDA ENFEKSİYONA YAKALANMIŞ :
 ✓ ENFEKSİYONA HİÇ YAKALANMAMIŞ :

E. ANAMNEZE GÖRE KLİNİK BELİRTİLERİN BAŞLAMA TARİHİ:...../...../.....**F. ŞAP HASTALIĞI LEZYONLARININ YAŞI ****

- 1 GÜN : 1-2 GÜN : 1-3 GÜN :
 4-7 GÜN : 7-10 GÜN : +10 GÜN :

G. LEZYONLARIN LOKALİZASYONU

- DİL : DUDAK/DAMAK : AYAK : MEME :

FORMU DOLDURAN GÖREVLİNİN:

ADI SOYADI:

GÖREVİ:

TELEFON:

E-MAİL:

TARİH:

İMZA:

*Bu formdan her bir hayvan için 1 adet doldurulmalıdır. Bu form Şap Enstitüsü Web sitesinden (www.sap.gov.tr) indirilebilir.

ŞAP HASTALIĞI MİHRAK BİLGİ FORMU

İLİ :
 İLÇESİ :
 KÖYÜ : TELEFON (MUHTARLIK):
 HASTALIK ÇIKIŞ TARİHİ:
 ÖNCEKİ ŞAP HASTALIĞININ ÇIKIŞ TARİHİ/TARİHLERİ:

HASTALIĞIN MUHTEMEL KAY NAKLARI:

1. ÇEVREDE YABAN DOMUZU VARLIĞI:
 VAR: YOK:
2. HAYVAN HAREKETLERİNİN YOĞUNLUĞU (Göçer hayvan hareketleri, hayvan ticareti, karayoluna yakın yerleşim, mezbaha varlığı, hayvan pazarı varlığı vb.)
 ÇOK YOĞUN: YOĞUN: AZ YOĞUN: YOK: DEĞİŞİR:
3. YAKIN KÖY VE İŞLETMELERDE ŞAP HASTALIĞI VARLIĞI:
 VAR: YOK: (varsa ayrıntı yazılacak)
4. SON BİR AY İÇİNDE MİHRAKA GİREN HAYVAN VARLIĞI:
 VAR: YOK: (varsa orijini yazılacak)
5. SON BİR AY İÇİNDEKİ MİHRAKTAN ÇIKAN HAYVAN VARLIĞI
 VAR: YOK: (varsa gittiği yer yazılacak)

ŞAP AŞISI UYGULAMALARI

- Yetiştiricilerin genel olarak aşı uygulamalarına istekli olup, olmama durumu:
 İSTEKLİ: İSTEKSİZ: DEĞİŞİR:
- Düzenli olarak yılda 2 kez şap aşısı yapılır mı?
 EVET: HAYIR: DEĞİŞİR:
- Son Şap Aşısı Uygulaması:
 Uygulama tarihi: Seri No: Son kull.Trh: Markası:
- Son Şap Aşısını uygulayan:
 Resmî: Serbest Vet. Hekim: Diğer:

MİHRAKTAKİ HAYVAN SAYILARI

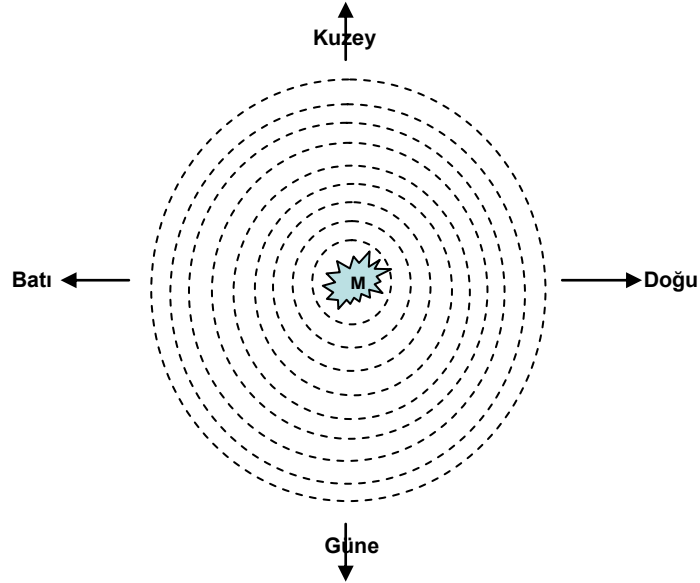
	Sığır	Koyun	Keçi	Manda	Diğer
Mihrakta hastalanan ve iyileşen hayvan sayısı					
Mihrakta ölen hayvan sayısı					
Mihrakta toplam hayvan sayısı					
Mihrakta şap aşılı hayvan sayısı (son aşılamaya göre)					

FORMU DOLDURAN GÖREVLİNİN:

ADI SOYADI: GÖREVİ:
 TELEFON: E-MAIL:
 TARİH: İMZA:

*Bu formdan her bir mihrak için 1 adet doldurulmalıdır. Bu form Şap Enstitüsü Web sitesinden (www.sap.gov.tr) indirilebilir.

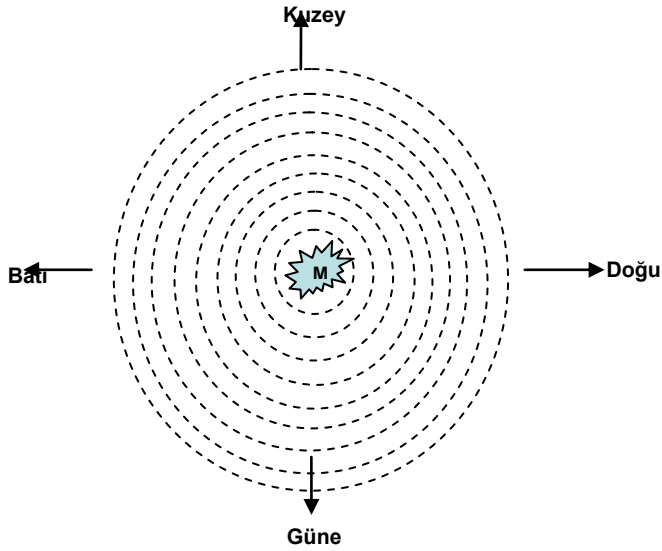
ŞAP HASTALIĞI MİHRAK BİLGİ FORMU
Mihrakın dışında 1-10 Kilometrelik alanda yapılan aktif tarama sonucu
A-Çıkıştaki durum

Filyasyon kaynağı bu tarama sonucunda mı belirlendi?
B-Sönüşteki durum

Evet

Hayır

**Mihrakın dışında 1-10 Kilometrelik alanda
taranan işletme sayıları**

	Enfekte işletme sayısı (E)	Enfekte olmayan işletme sayısı (T)	Toplam ziyaret edilen işletme sayısı
Çıkışta			
Sönüşte			

Açıklama: "M", rapor edilen mihrakın temsili yerini göstermektedir. Her bir kesik çizgili halka 1 km ye karşılık gelmektedir. 1-10 km lik alanda taranan işletme veya bunların bulunduğu köyler, enfekte ise (E) enfekte değil ise (T) ile mihrağa olan uzaklığı ve yönüne göre ölçek üzerinde belirtilecektir. Bu rapor hem çıkış (marazi madde ile) hem de sönüşte gönderilecektir. Bu ziyaretlerde hastalığın çevreye yayılmaması için gereken biyogüvenlik kurallarına uyulacaktır. Bu form virusun bulaşma hızını ve yönünü izlemek amacıyla hazırlanmıştır. Şap hastalığı aktif taraması ve filyasyon araştırmasının sadece 1-10 km lik bir alanda değil daha kapsamlı olması gerektiği unutulmamalıdır.

ŞAP HASTALIĞI DOĞRULANDIKTAN SONRAKİ KONTROLLER**GİRİŞ**

Şap hastalığının doğrulandığı bir bölgede farklı seviyelerde hareket kontrollerinin gerçekleştirilmesi gerekir. Bu bölümde, enfekte işletmede, koruma ve gözetim bölgelerinde ve güvenlik önlemlerinin bir sonucu olarak kısıtlama kapsamına alınabilecek bölgelerde uygulanacak kontrol türlerinden bahsedilmektedir. Bu kontrollerin nasıl uygulanacağına (izinler, kontrol noktaları, vb.) ve kontrol / gözetim bölgelerinin hangi koşullarda kaldırılabilmesine ilişkin detaylar yine bu bölümde ele alınmaktadır.

Koruma ve gözetim bölgelerinin oluşturulması hakkında, Bölüm 7 Kontrol Bölgelerinin Oluşturulması, Sayım ve Gözetim bakınız

İÇİNDEKİLER

- 1. Bir İşletmede Şap Hastalığının Doğrulanması**
- 2. Koruma ve Gözetim Bölgeleri**
- 3. Bölgeselleşme**
- 4. Bölge Sınırlarındaki Kontroller**
- 5. Bölgeler İçerisindeki Kontroller (İzin ve Lisanslar)**
- 6. Koruma ve Gözetim Bölgeleri ile Kontrollü Bölgelerin Kaldırılması**

Blm.6-Ek 1 Enfekte İşletmelerde Uygulanan Kontroller

Blm.6-Ek 2 3 km ve 10 km'de Hareket Kontrolleri

Blm.6-Ek 3 Hastalık Sönüş Raporu

1. BİR İŞLETMEDE ŞAP HASTALIĞININ DOĞRULANMASI

- 1.1** Bir işletmede şap hastalığının varlığı doğrulandığında, işletmenin sahibine HSZK Kararı tebliğ edilmelidir. (eğer şüpheli aşamasında verilmemişse). Bu karar, şüpheli vakanın araştırılmasında görev alan RVH tarafından bizzat teslim edilmelidir.
- 1.2** Doğrulanmış bir şap vakasının ilanı kamuyu ilgilendiren bir durumdur ve GKGM Genel Müdürü tarafından yapılması uygundur. Çiftçinin ve ailesinin durumu kamuya ilan edilmeden önce bilgilendirilmesine yönelik bir prosedürün oluşturulması ve basın söz konusu çiftliğe erişiminin engellenmesi için gerekli önlemlerin alınması çok önemlidir.
- 1.3** HSZKK'nın onaylı bir kopyası da elden Jandarmaya / Polise verilmeli, bir kopya da UHKM'ne fakslanmalıdır.
- 1.4** Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 12.-16. Maddeleri kapsamında, aşağıda Blm.6-Ek 1'de listelenen önlemlerin enfekte işletmede yürürlüğe konması gerekmektedir. Bu önlemler, aşağıdakileri içermektedir:

- duyarlı türlerin itlafi ve karkasların güvenli bir şekilde imhası

- hayvanların, hayvansal ürünlerin, insanların, motorlu taşıtların ve ekipmanların işletmelere giriş ve çıkışlarının kontrolü
- hastalık kaynağının ve hastalığın işletmeden yayılma ihtimalinin araştırılması
- hayvanların enfekte olduğu dönem içerisinde işletmeden çıkan yüksek riskli hayvansal ürünlerin takibi ve yok edilmesi
- işletmelerin temizlenmesi ve dezenfeksiyonu.

1.5 Bu kontrollerin amacı:

- enfekte hayvanların daha fazla virus saçmasını önlemek
- şap virusunun hayvan, et, altlık, insan ve motorlu taşıtlar vasıtası ile diğer işletmelere yayılmasını önlemek
- ileride enfekte olabilecek duyarlı türlere ait başka hayvanların işletmeye girişlerini önlemek
- işletmede virüsün canlı kalmasını önlemektir.

2. KORUMA VE GÖZETİM BÖLGELERİ

2.1 Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 21. Maddesi kapsamında, bir işletmede şap hastalığı şüphesi doğrulandıktan sonra RVH'nin zaman kaybetmeden:

- bir Koruma Bölgesi (minimum 3 km yarıçaplı) ve
 - bir Gözetim Bölgesi (minimum 10 km yarıçaplı)
- oluşturması gerekmektedir.

2.2 Bölgelerin sınırları, Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 21 (2) maddesinde açıklandığı şekilde belirlenecektir.

2.3 Her bölgede uygulanacak olan kontrol önlemleri, Koruma Bölgesi için Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 22.-33. Maddeleri Gözetim Bölgesi için aynı yönetmeliği 36.-42. Maddelerinde detaylı olarak açıklanmakta olup aşağıda Blm.6-Ek 2'de özetlenmektedir. Bu önlemler arasında, aşağıdakiler de yer almaktadır:

- bölgelerde yer alan işletmelerin (ve hayvanların) belirlenmesi
- Koruma Bölgesi'nde klinik sürveylans
- Hayvanların, hayvan ürünlerinin ve ulaşım araçlarının bölgelere giriş – çıkışı ve bölgeler arasındaki hareketlerinin kontrol altına alınması
- hayvan pazarlarının, fuarların vs. yasaklanması
- yüksek riske sahip olan faaliyetlerin kontrol altına alınması (suni tohumlama)
- menşei bu bölgeler olan hayvan ürünlerinin kontrol altına alınması

2.4 Bu kontrollerin amacı:

- diğer enfekte işletmelerin varlığını tespit etmek
- enfeksiyonun özellikle enfekte alanın dışına yayılmasını önlemek

- risk altındaki hayvan sayısını ve dolayısıyla genel mali yükümlülüğü artırmamak adına, alana duyarlı türden başka hayvan girişini önlemek
- her işletmedeki hayvan sayısını tespit ederek hayvanların alandan yasadışı çıkışlarını önlemektir.

3. BÖLGESELLEŞME

3.1 Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 44. Maddesine uygun olarak alınan önlemlere rağmen şap virüsünün yayılmaya devam ettiği ve salgının daha da yaygınlaştığı görülürse ve her durumda acil aşılamaya gidildiğinde (aşısız arılık durumunda), Ülke içinde kısıtlanmış ve serbest bölgeler oluşturmak amacıyla ülkede bir veya birden fazla bölge oluşturulabilir. Bunun anlamı, koruma ve gözetim bölgelerinin oluşturulduğu alanın dışına canlı hayvan ve hayvan ürünlerinin hareketinin daha da kontrol altına alınması gerektiğidir. Bu bölge, kısıtlanmış bölge olarak belirlenecektir. Kısıtlanmış bölgede asgari olarak bir il bulunacak olup, duruma göre komşu illerin de bölgeye dahil edilmesi söz konusu olabilecektir.

3.2 Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 45., 46. ve 47. Maddelerde, kısıtlanmış bölgede uygulanacak önlemlerden, duyarlı hayvanların tanımlanmasından ve hareket kontrollerinden bahsedilmektedir.

4. BÖLGE SINIRLARINDAKİ KONTROLLER

4.1 Koruma Bölgeleri

- a) Kontrol bölgelerinin Koruma ve Gözetim Bölgeleri olarak ayrıştırılması, yalnızca veteriner kontrolleri ile ilişkilidir. Koruma Bölgesi'nin sınırına kontrol noktası koymaya gerek yoktur
- b) Koruma Bölgesi'nde yer alan tüm işletmelerde periyodik veteriner kontrollerinin yapılması zorunludur. Bu kontroller, Gözetim Bölgesi'nde yer alan işletmeler için zorunlu değildir.
- c) Bu veteriner kontrollerinde kayıtlar ve biyolojik güvenlik önlemleri kesinlikle incelenmelidir. Bunların yanı sıra, bu kapsamda klinik inceleme veya örnekleme (koyun ve keçilerden) çalışmaları da yapılabilir.
- d) Operasyonel nedenlerden dolayı, Koruma Bölgesi'nin sınırları afişlerle ve/veya işaretlerle belli edilebilir.

4.2 Gözetim Bölgeleri

Gözetim Bölgelerinin sınırlarında aşağıdaki kontrol önlemlerinin alınması gerekir:

- a) Aşağıdakilere yönelik olarak kontrol noktalarının konulması:
 - hayvanların veya hayvan ürünlerinin izinle (ya da sağlık sertifikasıyla) bölgeye giriş çıkışı söz konusuysa
 - boş hayvan nakliye araçları, süt tankerleri veya yem dağıtım kamyonları bölgeyi terk etmeden önce dezenfekte ediliyorsa
 - bölgeye giriş yapan yem dağıtım araçları veya süt tankerlerinin konuya ilişkin izinleri varsa.
- b) Bölgeyi terk eden tüm motorlu araçların dezenfekte edilmesini temin etmek üzere dezenfeksiyon noktalarının tespit edilmesi.

5. BÖLGELER İÇERİSİNDEKİ KONTROLLER (İZİN VE LİSANSLAR)

İzinler ve lisanslar, YHKM'nin hareket kontrol birimi tarafından verilir.

6. KORUMA / GÖZETİM BÖLGELERİNİN VE KONTROLLÜ BÖLGELERİN KALDIRILMASI

6.1 Koruma ve Gözetim Bölgelerinin Kaldırılmasına İlişkin Kriterler

Bölgeler, ancak aşağıdaki koşullar yerine geldiğinde kaldırılabilir:

- Enfekte hayvanların itlafının tamamlanmasından ve tüm enfekte işletmelerin ön temizlik ve dezenfeksiyonlarından sonra en az 30 gün geçmiş olması
- Bölüm 7 – Kontrol Bölgelerinin Oluşturulması, Sayım ve Gözetim'in Ek 1'inde verilen Bölge Temizleme Protokolü uyarınca Bölgelerdeki klinik ve serolojik sürveyansın tamamlanmış olması
- Koyun ve keçilerin serolojik örneklemesine ihtiyaç varsa, bu enfekte hayvanların itlafının tamamlanmasından ve tüm enfekte işletmelerin ön temizlik ve dezenfeksiyonlarından sonra en az 21 gün daha başlayamayabilir.

6.2 Koruma ve Gözetim Bölgelerinin Kaldırılmasında Yaşanabilecek Gecikmeler

Bölgelerin kaldırılmasına yaşanabilecek gecikmelerin olası nedenleri aşağıdaki gibidir:

- Enfekte işletmelerdeki hayvanların veya tehlikeli temasların itlafının gecikmesi
- Ön temizlik ve dezenfeksiyonun tamamlanmasının gecikmesi
- Klinik ve serolojik sürveyansın son kısmının tamamlanmasının gecikmesi
- Klinik veya serolojik sürveyans sonuçlarının pozitif olması

6.3 Bölgelerdeki Kontrollerin Kaldırılması

- a) Belirlenen bölgeler üzerindeki kontrol zorunluluğu, ilgili YHKM / UHKM Kararı'nda belirtilen tarihte geceyarısında otomatik olarak sona erecektir.
- b) Tüm güvenlik önlemleri, son gelişmelerin ışığında, UHKM'nde incelenecektir. Karar'da geçen tarihler, koşullar veya alanlar, geçerli koşullara uygun olarak uzatılabilecek veya azaltılabilecektir. Kontroller, koruma ve gözetim bölgeleri kaldırılmadan önce veya sonra kaldırılabilir.
- c) Şap hastalığı çıkan bölgelerdeki kontrollerin kaldırılması için gerekli şartlar oluştuğunda hastalık sönüş raporu (Blm.6-Ek 3) düzenlenir ve TÜRKVET sistemine hastalık sönüşü kaydedilir.
- d) Olası bir şap salgınında, Bakanlıkça OIE'ne düzenli bilgilendirme yapılır. UHKM'de görev yapan yetkililer, bu sürece dahil edileceklerdir.
- e) OIE'ne detaylı, doğru ve güncel bilgi sağlanması son derece önemlidir. Bu durum, Ülkemizde alınan önlemlere ve atılan adımlara güven duyulmasını sağlayarak güvenlik önlemlerinin daha kısa süre içerisinde kaldırılmasına yol açabilecektir.

ŞAP HASTALIĞINA İLİŞKİN KONTROL ÖNLEMLERİ

HASTALIĞIN DOĞRULANDIĞI ENFEKTE İŞLETMELER	ALINACAK ÖNLEMLER
Örnekleme	İtlaf öncesinde veya itlaf süresince epidemiyolojik inceleme için gereken örnekler alınır (işletmeler, uygun ve yeterli sayıda örneğin halihazırda alınmış olduğu birincil bir kaynağa epidemiyolojik olarak bağlı ikincil bir kaynaksa, örnek alınmasına gerek yoktur)
Duyarlı Türler	Resmi gözetim altında yerinde itlaf edilir. <i>(istisnai olarak en yakın uygun yerde – bu durumda UHKM bilgilendirilir)</i>
	YHKM, UHKM ile istişare içerisinde, epidemiyolojik bağlantısı olan işletmelerde koruyucu amaçlı itlaf yapabilir (Klinik incelemenin ve serolojinin tamamlanmış olmasına dikkat edilir. Böyle bir niyetin varlığından UHKM’ne bilgi verilir)
	UHKM, belirli hayvanların itlafından vazgeçebilir (ulusal çıkarlarla ters düşmediği takdirde laboratuvar, hayvanat bahçesi, koruma altındaki türler, nadir ırklar, bilimsel amaçlarla - UHKM’nin bilgilendirilmesi gerekir)
Duyarlı Olmayan Türler	YHKM, UHKM ile istişare halinde, itlaf ve imha talimatı verebilir. Bu talimat; tecrit edilebilecek, temizlenip dezenfekte edilebilecek ve tek tek tanımlanabilecek türlere, özellikle de atlara ve köpeklere uygulanmaz.
İşletmede ölen duyarlı türlerin karkasları ile itlaf edilen hayvanların karkasları	Tercihen onaylı rendering tesislerinde, virüsün yayılma riskini ortadan kaldıracak şekilde işlenirler (şartlar yakılmalarına veya gömülmelerine izin veriyorsa, ancak yalnızca acil eylem planında öne sürülen talimatlara göre ve çevre ve kamu sağlığı mevzuatına uygun olarak)
Et, et ürünleri, karkaslar, sperma, ova, embriyo, hayvan yemi veya altlığı, araç-gereç, nesne, yün, post, deri, kıl, hayvan atığı, çamur, gübre veya hastalığı bulaştırabilecek diğer maddeler	Virüsün yok edilmesini sağlayacak şekilde resmi gözetim altında işleme tabi tutulur. Bu işlemler Bölüm 16’da açıklanmıştır.
Süt ve süt ürünleri	Virüsün yok edilmesini sağlayacak şekilde

	resmi gözetim altında işleme tabi tutulur
Hastalığın muhtemel ortaya çıkış tarihinden itibaren itlaf edilen duyarlı türlerin eti, et ürünleri, karkasları, yünleri, postları, derileri, gübreler, hayvan yemleri ve atlıklar	Resmi gözetim altında takip edilir ve şap hastalığının kontrolüne ilişkin yönetmeliğe uygun olarak işleme tabi tutulur.
Hastalığın muhtemel ortaya çıkış tarihinden itibaren toplanan süt ve süt ürünleri	Resmi gözetim altında takip edilir ve işleme tabi tutulur.
Hastalığın muhtemel ortaya çıkış tarihinden itibaren toplanan sperma, ova ve embriyolar	Resmi gözetim altında takip edilir ve işleme tabi tutulur.
Hayvan barınakları, çevreleri, motorlu taşıtlar ve ekipmanlar (kabul edilebilir bir kontaminasyon şüphesi varsa, insanların yaşam alanlarına veya çalışma alanlarına yaygınlaştırılabilir)	Resmi gözetim altında ve uygun şekilde belgelenmiş olarak onaylı dezenfektanlar ve konsantrasyonlarla temizlenir ve dezenfekte edilir (çevresel etkilerin en aza indirgenmesi)
Stok tamamlama	Temizlik ve dezenfeksiyonun tamamlanmasından sonra en az 21 gün geçmesi gerekir.
Epidemiyolojik araştırma	Hastalığın menşei, tesiste bulunma süresinin uzunluğu, hastalığı bulaştırabilecek canlı hayvanların, motorlu araçların ve maddelerin hareketi.
Önlemler, şüpheli işletmelerde uygulananlara ilavedir.	

3 KM VE 10 KM'LİK BÖLGELERDE HAREKET KONTROLLERİ

	3 KM'LİK KORUMA BÖLGESİ	10 KM'LİK GÖZETİM BÖLGESİ
İşletmeler	M.22.1 (a) ve (b) Duyarlı türden hayvanları barındıran işletmelerin kaydedilmesi ve buralardaki hayvanların sayımı. Periyodik veteriner denetimleri (biyogüvenlik önlemleri ve kayıt tutma – klinik inceleme ve koyun / keçilerin örnekleme dahil)	M.36.1 Duyarlı türden hayvanları barındıran işletmelerin kaydedilmesi ve buralardaki hayvanların sayımı. Periyodik veteriner denetimleri (biyogüvenlik önlemleri ve kayıt tutma – klinik inceleme ve koyun / keçilerin örnekleme dahil)
Duyarlı türden hayvanların işletmelerden hareketi	M.22.1 (c) ve 22.2 Klinik incelemeden sonra doğrudan bölge sınırları içerisindeki bir kesimevine veya resmi gözetim altında ve izinli olarak başka bir kesimevinde acil itlaf için nakiller dışında yasaktır. Bu nakillerde kullanılan araçlar her defasında resmi gözetim altında temizlenir ve dezenfekte edilir	M.36.1 ve 2 Bölge dışına hareket yasaktır (bölgedeki kapasite yetersizse acil itlaf için belirlenen bir kesimevine gözetim altında nakil durumu + holding kayıtlarının resmi kontrollere tabi tutulması + tüm hayvanların veteriner incelemesinde negatif yanıt vermesi + istatistiksel olarak temsili nitelikte hayvan örneğinin klinik incelemede negatif çıkması + epidemiyolojik takiplerde şüphe görülmemesi + belirlenen kesimevinin bölgeye mümkün olduğu kadar yakında olması + etin Madde 38'de belirtildiği şekilde işlenmesi haricinde)
Duyarlı türden hayvanların nakli	M.23, M.24.1 ve 2 Duyarlı türden hayvanların nakli yasaktır. Ancak, yetkili makamlar bu türlere ait hayvanlar için sadece ana yollar veya tren yolları kanalıyla koruma bölgesi üzerinden transit geçişine izin verebilir. Yetkili makamlar, bölge dışından gelen ve belirli bir kesimevine belli bir güzergah kullanılarak yönlendirilmiş duyarlı hayvanların nakline, nakil sonrası araçların resmi gözetim altında temizlenmesi ve dezenfekte edilmesi şartı ile izin verebilir.	M.37 Bölge içerisindeki kamu yollarında hareket yasaktır. (son salgının üzerinden en az 15 gün geçtikten sonra duyarlı hayvanlarla temas etmeden bölge içerisinde otlamak ve klinik ve serolojik sonuçların negatif olup resmi gözetim altında doğrudan bölgedeki kesimevine nakiller + kayıtların incelenmesi + klinik inceleme veya ana yollar ya da tren yollarından transit geçiş veya bölge dışından bölge içindeki kesimevine direkt nakil haricinde)
Duyarlı olmayan türden hayvanların nakli	M.24.1(a) ve (b) ve 2(a) Ana yollar ve demiryolları haricinde bölgeden transit geçiş, bölgeye giriş veya bölgeden çıkış yasaklanabilir. Yönetmeliğin Ek 5'ine uygunsa atların hareketine izin verilebilir.	
İnsanları bir araya getiren etkinlikler	M.24.1(c) Duyarlı türden olan hayvanlarla temas ihtimali varsa yasaklanabilir.	
Bölge dışından bölgedeki kesimevine gelen duyarlı türden hayvanlar	M.24.2(b) Belirli bir güzergah kullanılırsa, belirli tesislere gidilirse, nakliye aracının resmi gözetim altında temizlik ve dezenfeksiyonu söz konusuysa ve kayıt defterine işlenebilirse izin verilebilir.	
Seyyar hizmetler	M.23(c) Yasaktır	
Suni tohumlama, ova ve embriyo toplama	M.23(ç) ve M.24.1 Yasaktır – Duyarlı olmayan türden hayvanlar için de yasaklanabilir	

	M.24.2 Çiftlik personeli tarafından gerçekleştirildiği ve spermanın çiftikte üretildiği veya depolandığı ya da çiftlik işletmesinin çevresine dağıtıldığı durumlarda suni tohumlamaya izin verilebilir.	
Fuarlar, pazarlar, gösteriler ve toplantılar	M.23(b) Duyarlı hayvanlar için yasaktır.	
Bölgedeki duyarlı türden hayvanlardan elde edilen etler	<p>M.25.1, 3 ve 4 Pazara sürülmesi yasaktır (tahmini enfeksiyon tarihinden en az 21 gün önce üretilmiş + bu tarihten sonra üretilen etten ayrı nakliye edilmiş ve depolanmış olması haricinde). Mevzuata uygun olarak işaretlenmeli + Ek 7'ye göre işlenmek üzere belirlenen tesise kadar mühürlü konteynerlerde taşınmalıdır.</p> <p>M.25.7 Koruma bölgesinde 30 günden daha uzun süre ile kalmış hayvanlardan elde edilen etlerin sağlık işareti ile işaretlenerek yalnızca yerel piyasada pazarlanmasına GTHB tarafından izin verilebilir.</p>	<p>M.38 Pazara sürülmesi yasaktır (tahmini enfeksiyon tarihinden en az 21 gün önce üretilmiş + mevzuata göre işaretlenmiş + bu tarihten sonra üretilen etten ayrı nakliye edilmiş ve depolanmış olması veya sürünün klinik denetimi geçmiş olması + kayıtların ve epidemiyolojik durumun incelenmesi + temsil yetisine sahip rastgele örneklemin klinik olarak incelenmiş olması + kesimevinin belirlenmiş ve veteriner kontrolü altında olması + Ek 6 Kısım A'ya uygun olarak müdahale edilmesi + mevzuata göre işaretlenmiş olması + ayrıca nakledilmesi ve depolanması ya da Ek 7'ye göre işlenmek üzere belirlenmiş olan tesise resmi gözetim altında nakledilmesi + mevzuata göre işaretlenmiş olması haricinde). İhracat için, Bakanlığın uyum durumunu belgelendirmesi ve onaylı tesislerin listesini kayıt altına alması gerekir.</p> <p>M.38.9 Gözetim bölgesinde 30 günden daha uzun süre ile kalmış hayvanlardan elde edilen etlerin sağlık işareti ile işaretlenerek yalnızca yerel piyasada pazarlanır.</p>
Bölgede bulunan tesislerde üretilen etler	M.25.2 ve 5 ve 6 Pazara sürülmesi yasaktır (tesisin veteriner kontrolü altında olması + tahmini enfeksiyon tarihinden en az 21 gün önce veya bölge dışından gelen ve itlaf edilen ya da bölge dışından direkt olarak itlaf için resmi gözetim altında hayvanlardan üretilmiş olması + mevzuata uygun ve doğru şekilde işaretlenmiş olması + ayrı olarak nakledilmiş ve depolanmış olması haricinde). İhracat içinse, Bakanlığın uyum durumunu belgelendirmesi ve onaylı tesislerin listesini kayıt altına alması gerekir.	M.38 Pazara sürülmesi yasaktır (tesisin veteriner kontrolü altında olması + etin tamamının ŞKY Ek 8 Kısım B'ye göre işlenmiş olması veya koruma bölgesi dışındaki hayvanlardan elde edilmiş olması + mevzuata uygun ve doğru şekilde işaretlenmiş olması + ayrı olarak nakledilmiş ve depolanmış olması haricinde). İhracat içinse, Bakanlığın uyum durumunu belgelendirmesi ve onaylı tesislerin listesini kayıt altına alması gerekir.
Et ürünleri	M.26 Ek-7'de belirlenen işlemlerden birinden geçen veya enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az 21 gün öncesinde üretilen ve ayrı bir şekilde depolanıp nakledilmiş et ürünleri haricinde, menşei koruma bölgesi olan hayvanlardan elde edilen et ürünlerinin pazara sürülmesi yasaktır.	M.38 Pazara sürülmesi yasaktır (tesisin veteriner kontrolü altında faaliyet gösteriyor olması + tüm et ürünlerinin ya da Ek 6 Kısım B'deki işlemlerden birinden geçmiş ya da koruma bölgesi dışındaki hayvanlardan üretilmiş olması + mevzuata uygun sağlık işareti taşıyor olması ayrı bir şekilde depolanıp nakledilmiş olması haricinde). İhracat içinse, Bakanlığın uyum durumunu belgelendirmesi ve onaylı tesislerin

		listesini kayıt altına alması gerekir.
Bölgedeki duyarlı hayvanlardan elde edilen süt ve süt ürünleri	M.27.1 & 3 - 6 Pazara sürülmesi yasaktır (enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az yirmibir gün öncesinde üretilmiş olması + ayrı bir şekilde depolanıp nakledilmiş olması ya da koruma bölgesindeki bir tesiste veya gözetim bölgesinde sıkı veteriner kontrolü altında tüm sütlerin ayrı olarak işlendiği, açıkça tanımlandığı, nakledildiği ve depolandığı bir yerde Ek 8'de ortaya konan işlemlerden birine tabi tutulmuş olması haricinde). İhracat içinse, Bakanlığın uyum durumunu belgelendirmesi ve onaylı tesislerin listesini kayıt altına alması gerekir.	M.39 Pazara sürülmesi yasaktır (enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az yirmibir gün öncesinde üretilmiş olması + gözetim bölgesinde sıkı veteriner kontrolü altında tüm sütlerin ayrı olarak işlendiği, açıkça tanımlandığı, nakledildiği ve depolandığı bir yerde Ek 8'de ortaya konan işlemlerden birine tabi tutulmuş olması haricinde). İhracat içinse, Bakanlığın uyum durumunu belgelendirmesi ve onaylı tesislerin listesini kayıt altına alması gerekir.
Koruma bölgesinde yerleşik olan tesislerde üretilen süt ve süt ürünleri	M.27.2 ve 5 ve 6 ve 7 Pazara sürülmesi yasaktır (koruma bölgesinde sıkı veteriner kontrolü altında olan ve tüm sütlerin koruma bölgesinin dışından geldiği veya buralarda ayrı olarak işlendiği, açıkça tanımlandığı, nakledildiği ve depolandığı bir işletmede üretilmesi haricinde). Koruma bölgesi dışından süt nakli, nakil işleminden önce temizlenmiş ve dezenfekte edilmiş ve daha sonra koruma bölgesi içerisinde yer alan işletmelerle temasta bulunmayan vasıtalar ile gerçekleştirilmelidir. İhracat içinse, Bakanlığın uyum durumunu belgelendirmesi ve onaylı tesislerin listesini kayıt altına alması gerekir.	M.39.2 ve 4 ve 5 ve 6 Pazara sürülmesi yasaktır (gözetim bölgesinde sıkı veteriner kontrolü altında olan ve tüm sütlerin koruma/gözetim bölgesinin dışından geldiği veya buralarda ayrı olarak işlendiği, açıkça tanımlandığı, nakledildiği ve depolandığı bir işletmede üretilmesi haricinde). Bölge dışından süt nakli, nakil işleminden önce temizlenmiş ve dezenfekte edilmiş ve daha sonra koruma/gözetim bölgesi içerisinde yer alan işletmelerle temasta bulunmayan vasıtalar ile gerçekleştirilmelidir. İhracat içinse, Bakanlığın uyum durumunu belgelendirmesi ve onaylı tesislerin listesini kayıt altına alması gerekir.
Koruma bölgesi içindeki işletmelerden, bölge dışındaki tesislere çiğ süt nakledilmesi ve işlenmesi	M.27.8 Belirlenen tesislerde ve belirlenen bir güzergah üzerinden yapılırsa izin verilecektir. Nakilde kullanılan araçlar sızıntıya müsaade etmeyecek ve hava yoluyla bulaşmayı engelleyecek şekilde donatılmış olması, belirli bir alana tahsis edilmiş ve buna göre işaretlenmiş olmalı, her işletmeyi terk etmeden veya yeni bir toplama alanına doğru yola çıkmadan önce temizlenmiş ve dezenfekte edilmiş olmalı ve diğer çiftlik işletmelerini ziyaret etmemiş olmalıdır.	M.39.8 Belirlenen tesislerde ve belirlenen bir güzergah üzerinden yapılırsa izin verilecektir. Nakilde kullanılan araçlar sızıntıya müsaade etmeyecek ve hava yoluyla bulaşmayı engelleyecek şekilde donatılmış olması, belirli bir alana tahsis edilmiş ve buna göre işaretlenmiş olmalı, her işletmeyi terk etmeden veya yeni bir toplama alanına doğru yola çıkmadan önce temizlenmiş ve dezenfekte edilmiş olmalı ve diğer çiftlik işletmelerini ziyaret etmemiş olmalıdır.
Çiğ süt örnekleri	M.27.9 Çiğ süt örneklerinin alınması ve şap hastalığı tanısı için onaylanmış olan veteriner tanı laboratuvarları dışında başka bir laboratuara nakledilmesi ve sütün buralarda işlenmesi yasaktır.	M.39.9 Çiğ süt örneklerinin alınması ve şap hastalığı tanısı için onaylanmış olan veteriner tanı laboratuvarları dışında başka bir laboratuara nakledilmesi ve sütün buralarda işlenmesi resmi izne ve şap virusunun bulaşma ihtimalini önleyecek önlemlere tabidir.
Sperma, ova ve embriyolar	M.28 Enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az 21 gün öncesinde toplanan ve depolananlar haricinde, koruma bölgesindeki duyarlı türden olan hayvanlardan elde edilen ürünlerin pazara sürülmesi yasaktır. Enfeksiyon tarihinden sonra toplanan ve ayrı bir şekilde depolanan sperma, koruma bölgesindeki tüm	M.41 Enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az 21 gün öncesinde toplanan ve depolananlar haricinde, bölgedeki duyarlı türden olan hayvanlardan elde edilen ürünlerin pazara sürülmesi yasaktır. Enfeksiyon tarihinden sonra toplanan ve ayrı bir şekilde depolanan sperma, koruma

	önlemlerin kaldırılmış olması ve merkezdeki tüm sığır ve domuz cinsi hayvanların klinik incelemelerinin, diğer hayvanların ise serolojik inceleme sonuçlarının negatif olması veya tüm hayvanların klinik inceleme sonuçlarının negatif olması ve laboratuvar incelemesinin spermanın toplanma tarihinden önceki ve sonraki 30 gün süresince donörde enfeksiyona rastlanmadığını doğrulaması ve son olarak her toplamadan elde edilen spermanın %5'inin (asgari beş zerre) virüs nötralizasyon testinde negatif olması halinde serbest bırakılır.	bölgesindeki tüm önlemlerin kaldırılmış olması ve merkezdeki tüm sığır ve domuz cinsi hayvanların klinik incelemelerinin, diğer hayvanların ise serolojik inceleme sonuçlarının negatif olması veya tüm hayvanların klinik inceleme sonuçlarının negatif olması ve laboratuvar incelemesinin spermanın toplanma tarihinden önceki ve sonraki 30 gün süresince donörde enfeksiyona rastlanmadığını doğrulaması ve son olarak her toplamadan elde edilen spermanın %5'inin (asgari beş zerre) virüs nötralizasyon testinde negatif olması halinde serbest bırakılır.
Postlar ve deriler	M.30.1 ve 2 Enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az yirmibir gün öncesinde çıkartılan ve ayrı olarak saklanan ya da Ek 6 Kısım A'da belirtilen şekilde işlenenler haricinde bölgedeki duyarlı türden olan hayvanlardan elde edilen post ve derilerin pazara sürülmesi yasaktır.	M.41 Enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az yirmibir gün öncesinde çıkartılan ve ayrı olarak saklanan ya da ŞKY Ek 6 Kısım A'da belirtilen şekilde işlenenler haricinde bölgedeki duyarlı türden olan hayvanlardan elde edilen post ve derilerin pazara sürülmesi yasaktır.
Koyun yünü, geviş getiren hayvanların kılı ve domuz kılı	M.31 Enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az 21 gün öncesinde elde edilen ve ayrı olarak saklanan ya da Ek 6 Kısım A(3)'de belirtilen şekilde işlenenler haricinde, menşesi koruma bölgesi olan koyun yünü, geviş getiren hayvanların kılı ve domuz kılının pazara sürülmesi yasaktır.	M.41 Enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az 21 gün öncesinde elde edilen ve ayrı olarak saklanan ya da Ek 6 Kısım A(3)'de belirtilen şekilde işlenenler haricinde, menşesi bölge olan koyun yünü, geviş getiren hayvanların kılı ve domuz kılının pazara sürülmesi yasaktır.
Yem, saman, kuru ot ve saplar	M.33 Enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az yirmibir gün öncesinde üretilen ve ayrı olarak saklanan ve nakledilen ya da izne tabi olarak koruma bölgesi dahilinde kullanımı amaçlanan veya duyarlı türden hayvanları barındırmayan veya yalnızca sürülebilir arazilerde bulunan tesislerde üretilmiş olanlar haricinde, menşesi koruma bölgesi olan yem, saman, kuru ot ve sapların pazara sürülmesi yasaktır. (M.33.3 Buhar veya formalinle işlenen ya da en yakın şap hastalığı vakasına 2 km'den yakın olmayan binalarda, paketlenen ve depolanan ve temizleme ve dezenfeksiyon önlemlerinin tamamlanmasını takip eden 3 ayın tamamlanmasından önce binadan çıkarılmayan sap ve saman pazara sürülebilir.)	
Duyarlı türden hayvanların gübre ve dışkıları	M.29 Duyarlı türden olan hayvanların barındırıldığı işletmelerden dışkı veya gübrenin koruma bölgesi içinde nakli ve dağıtımı yasaktır. (Bu durumun istisnası olarak, mevzuat hükümlerine göre bu amaç için belirlenmiş bir tesise işleme tabi tutulmak üzere nakledilmesine veya ara depolanmasına ve aşağıdaki koşullarda şap şüphesi veya varlığı olmayan işletmelerdeki hayvan gübrelerinin belirlenen alanlara	M.40 Duyarlı türden olan hayvanların barındırıldığı işletme ve diğer tesislerden dışkı veya gübrenin gözetim bölgesi içine ve dışına nakledilmesi ve dağıtılması yasaktır. (Bu durumun istisnası olarak, istisnai durumlarda, kullanımdan önce ve sonra iyice temizlenen ve dezenfekte edilen nakil araçları ile gözetim bölgesi dahilinde duyarlı türden olan

	dağıtılmasına izin verebilir: gübrenin tümü, enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihinden en az 21 gün önce üretilmiş olmalı + dışkı veya gübre duyarlı türden olan hayvanların barındırıldığı işletmelerden yeterli uzaklıkta bir araziye alçaktan serpilmeli + bir an evvel toprakla karıştırılmalı ya da büyükbaş hayvanlara veya domuzlara ait gübreler söz konusu ise tüm hayvanların klinik inceleme sonuçları negatif olmalı + gübrenin tümü muayeneden en az 4 gün önce üretilmiş olmalı + koruma bölgesindeki seçilmiş arazilere toprağa yakın serpilerek karıştırılmalı. Konuya ilişkin izinler, özellikle sızıntı yapmayan nakil araçlarının kullanılması ve araçların yükleme yapıldıktan sonra ve işletmeyi terk etmeden önce temizlenmesi ve dezenfeksiyonu başta olmak üzere, şap virusunun yayılmasını engelleyen sıkı önlemler alınmasına bağlıdır.	hayvanların barındırıldığı ve resmi veteriner hekim tarafından yapılan muayene sonunda şap virusu ile enfekte hayvan şüphesi bulunmayan işletmelere yeterli uzaklıkta olan belirlenen alanlara dağıtılması + gübrenin zemine yakın olarak dağıtılması + hemen ardından toprakla karıştırılması veya veteriner hekim tarafından yapılan klinik muayene sonucunda negatif sonuç elde edilmiş olması + gübrenin toprağa enjekte edilmesi ya da gübrenin mevzuat hükümlerine göre belirli bir tesise işleme tabi tutulmak üzere nakledilmesi veya ara depolanması).
Hayvan nakli için tasarlanmış olan taşıtlar	M.24.1 Hareketleri sınırlanabilir.	
İşletmede özel tüketim amaçlı kesim	M.24.1 Yasaklanabilir.	
<p>M.35.1 ve 2 ve 3 Koruma bölgesinde uygulanan önlemler, enfekte hayvanların itlafını veya enfekte tesislerin ön temizlik ve dezenfeksiyonunun tamamlanmasını takiben en az onbeş gün süreyle devam edecektir. Koruma alanı içerisinde yerleşik olan ve duyarlı türden olan hayvanları barındıran tüm işletmelerde klinik +/- serolojik tetkiklerin tamamlanması ve negatif sonuçların elde edilmesi gerekir. Serolojik tetkikler hayvanların depopülasyonu ve enfekte işletmenin temizlik ve dezenfeksiyonu tamamlandıktan 21 gün sonra yapılabilir. Daha sonra, gözetim bölgesi önlemleri geçerlidir.</p> <p>M.43.1 & 2 Gözetim bölgesinde uygulanan önlemler, enfekte hayvanların itlafını veya enfekte tesislerin ön temizlik ve dezenfeksiyonunun tamamlanmasını takiben en az otuz gün süreyle devam edecektir. Koruma alanı içerisindeki klinik +/- serolojik tetkiklerin tamamlanması ve negatif sonuçların elde edilmesi gerekir. Önlemler, koruma bölgesinin kaldırılmasını takiben en az 15 gün daha devam etmelidir. Daha sonra gözetim alanı içerisinde bir klinik +/- serolojik tetkikin tamamlanması ve negatif sonuçların elde edilmesi gerekir.</p>		

T.C.
.....KAYMAKAMLIĞI
Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü

Sayı :
Konu : **Hastalık Sönüşü**

.../.../201...

..... VALİLİĞİNE
(Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü)

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'na uygun olarak sönüşü yapılan hastalıkla ilgili veriler HAYBİS veri tabanına kaydedilmiş olup uygulanan tedbirlerin kaldırıldığını arz ederim.

İMZA

(Kaymakam/İlçeMüd.)

HASTALIK SÖNÜŞ BİLDİRİMİ

Hastalık, Etkenin Tipi		İli	
Bildirim No		İlçesi	
Mihrak Tipi		Köyü ve Mahallesi	
Çıkış Tarihi		Haber Alma Şekli	
Haber Alma Tarihi		Hayvan Sahibi	
Variş ve Kordon (şüphe) Tarihi		İşletme No	
Kordonun Kaldırıldığı Tarih		İşletme N Koordinatı	
Teşhis/Numune Alınan Yer		İşletme E Koordinatı	
Teşhis Metodu		Kısıtlanan Diğer Bölge/İşl.	
Lab. Adı		En Yakın İşl./Köye Uzaklığı	
Lab. Gön.Yaz.Tarih, No		Filyasyon	
NTS Protokol No		Kaynak Yer/Ülke	
Lab. Gel. Yaz. Tarih, No		Kaynak Mihrak No	
Tahmini Son İtlaf Tarihi		Kaynaktan Sevk Tarihi	
Tahmini Son İmha Tarihi		Kaynaktan Geliş Tarihi	
Etkilenen İnsan Sayısı ve Yaşı			

Nev'i	Şüpheli	Tutulan	Ölen	İmha/İtlaf	Kesilen	Aşılanan	Test	İHS	K/MHS	KBHS	GBHS

Kullanılan Aşı-Serum ve Biyolojik Madde (Hastalık Çıkışından Önce ve Sonra)	Adı	Seri No	Uygulama Tarihi
Hastalık Yerine Yapılan Ziyaret Sayısı ve Tarihleri	Ziyaret	Ziyaret tarihi	
Alınan Kontrol Tedbirleri			
Tecrit, Kordon, Karantina, Eğitim, Duyuru, Dezenfeksiyon			

Sahada yapılan çalışmalar ile bu çıkış bildirimindeki bilgilerin birbiri ile aynı olup veritabanında doğru bir şekilde kayıtlı olduğunu taahhüt ederim.

İMZA
(Hastalığı Takip Eden Veteriner Hekim)

İMZA
(İlçe Müdürü)

T.C.
.....VALİLİĞİ
Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü

Sayı :
Konu : Hastalık Sönüşü

.../.../201...

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞINA
(Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü)

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'na uygun olarak sönüşü yapılan hastalıkla ilgili veriler HAYBİS veri tabanına kaydedilmiş olup uygulanan tedbirlerin kaldırıldığını arz ederim.

İMZA
(Vali/Vali Yrd./İl Müd.)

HASTALIK SÖNÜŞ BİLDİRİMİ

Hastalık, Etkenin Tipi		İli	
Bildirim No		İlçesi	
Mihrak Tipi		Köyü ve Mahallesi	
Çıkış Tarihi		Haber Alma Şekli	
Haber Alma Tarihi		Hayvan Sahibi	
Variş ve Kordon (şüphe) Tarihi		İşletme No	
Kordonun Kaldırıldığı Tarih		İşletme N Koordinatı	
Teşhis/Numune Alınan Yer		İşletme E Koordinatı	
Teşhis Metodu		Kısıtlanan Diğer Bölge/İşl.	
Lab. Adı		En Yakın İşl./Köye Uzaklığı	
Lab. Gön. Yaz. Tarih, No		Filyasyon	
NTS Protokol No		Kaynak Yer/Ülke	
Lab. Gel. Yaz. Tarih, No		Kaynak Mihrak No	
Tahmini Son İtlaf Tarihi		Kaynaktan Sevk Tarihi	
Tahmini Son İmha Tarihi		Kaynaktan Geliş Tarihi	
Etkilenen İnsan Sayısı ve Yaşı			

Nev'i	Şüpheli	Tutulan	Ölen	İmha/İtlaf	Kesilen	Aşıl原因an	Test	İHS	K/MHS	KBHS	GBHS

Kullanılan Aşı-Serum ve Biyolojik Madde (Hastalık Çıkışından Önce ve Sonra)	Adı	Seri No	Uygulama Tarihi
Hastalık Yerine Yapılan Ziyaret Sayısı ve Tarihleri	Ziyaret	Ziyaret tarihi	
Alınan Kontrol Tedbirleri			

Sahada yapılan çalışmalar ile bu çıkış bildirimindeki bilgilerin birbiri ile aynı olup veritabanında doğru bir şekilde kayıtlı olduğunu taahhüt ederim.
İlçe Müdürlüğü tarafından yapılan hastalık çıkışına ait bilgilerin kontrol edildiğini ve veritabanında doğru bir şekilde kayıtlı olduğunu taahhüt ederim.

İMZA
(Hastalığı Takip Eden/Düzenleyen Veteriner Hekim)

İMZA
(Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube
Müdürü)

Bir örneği Enstitüsü Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

KONTROL BÖLGELERİNİN OLUŞTURULMASI, SAYIM VE SÜRVEYANS**GİRİŞ**

Bu bölümde, koruma ve gözetim bölgelerin oluşturulmasına, sayımın gerçekleştirilmesine ve gözetim (sürveyans) programının yürütülmesine ilişkin ilkeler anlatılmaktadır. Salgının sonunda kısıtlamaların kaldırılması için gereken adımlar ve sürveyans programına temel teşkil eden epidemiyolojik birim tanımlaması da yine bu kapsamda ele alınmaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. Koruma ve Gözetim Bölgelerinin Oluşturulması
2. Sayım
3. YHKM'deki Sürveyans Ekiplerinin Yönetimi
4. Epidemiyolojik Birim Tanımlanması

Blm.7-Ek 1 Bölgedeki Kısıtlamaların Kaldırılması için izlenecek Yol Haritası

1. KORUMA VE GÖZETİM BÖLGELERİNİN OLUŞTURULMASI

- 1.1** Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 21. Maddesi, enfekte işletmenin etrafında yarıçapı en az 3 km'lik bir Koruma Bölgesi'nin (KB) ve yarıçapı en az 10 km'lik bir Gözetim Bölgesi'nin (GB) kurulmasını öngörmektedir.
- 1.2** Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik, ayrıca, "bu bölgelerin coğrafi sınırları oluşturulurken; idari sınırların, doğal engellerin, gözetim imkanlarının, hava veya diğer yollarla şap virusunun muhtemel yayılmasının tahmin edilmesini mümkün kılan teknolojik ilerlemelerin de dikkate alınmasını ve eğer gerekli ise bölgelerin sınırlarının bu gibi unsurlar ışığında yeniden gözden geçirilmesini" öngörmektedir.
- 1.3** KB'nin sınırları, yollar, nehirler ve dağlar gibi doğal sınırlar dikkate alınarak her zaman genişletilir, hiçbir zaman doğal sınırlara göre daraltılmaz.
- 1.4** Doğal sınırın KB'nin sınırına yakın (100 ila 200 metre) olduğu yerlerde, bölgeyi belirlemek için bu sınırın kullanılması mantıklı olacaktır. Ancak KB'nin gerekenden çok daha büyük olmaması gerekir; çünkü bölgenin büyüklüğündeki artışlar, sürveyans programının işyükünde de önemli ölçüde artışa neden olacaktır.
- 1.5** KB, çiftlik işletmesi içerisindeki merkezi bir noktadan değil, enfekte çiftliğe ait arazilerin en dış kenarları temel alınarak çizilecektir. Bu durum, tüm hayvanların endeks vakasının raporlanmasından önce en az 21 gün süreyle barındığı vakalar hariç tüm vakalar için geçerlidir. Böyle bir durumda, bölge sınırı, çiftlik binalarının merkezi esas alınarak çizilecektir.
- 1.6** Yerel bilgiler ışığında, endeks vakasının raporlanmasından önce en az 21 gün süreyle bölge içerisinde yer alan meralarda, tarlalarda ve çiftlik binalarında duyarlı türler bulunmadığına inanıyorsanız, bu kısımları gözardı edebilirsiniz.
- 1.7** GB, yukarıda 1.4 – 1.6 arasında KB için açıklanan yöntemlerin aynıları kullanılarak oluşturulur. Buna ek olarak, epidemiyolojik ilkeler ışığında, bölgenin en akılcı

konfigürasyona göre genişletilmesinde nehirler, yollar veya dağlar gibi doğal ya da insan yapımı coğrafi özellikler dikkate alınacaktır.

1.8 Çoğu durumda, KB ve GB için kullanılabilecek bir yöntem kullanılarak, itlaf işleminin gerçekleştirilebileceği alanı belirlemek üzere yarıçapı en az 1 km çapında bir bölge oluşturulur. Enfekte çiftliğe yakınlığı açısından bakıldığında en kritik bölge burası olduğundan, bu bölge içerisindeki tarlaların / kısımların geçerliliğini doğrulamak üzere çiftlik ziyaretlerinin yapılması gerekmektedir. Duyarlı türden hayvan barındıran her bir kısmın / binanın dikkate alınmış olması son derece önemlidir.

2. SAYIM

2.1 Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 22. Maddesi gereğince;

- her bir bölgede bulunan risk altındaki duyarlı türden hayvanların sayısını,
- personel (kişi sayısı ve deneyim derecesi) ve örneklem ekipmanlarına ilişkin ihtiyaçların belirlenebilmesi için çiftlik işletmelerinin sayısını ve
- yasadışı hareketlerin önlenmesi için her çiftlikte bulunan hayvan sayısını

tespit etmek üzere, hem KB hem de GB’nde yer alan tüm çiftlik işletmelerinde bir sayım yapılması gerekmektedir.

2.2 Çiftlik işletmelerinin sayısını ve her bir duyarlı türe ait hayvan sayısını gösteren bir ön sayımın en kısa süre içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Başlangıç tahminleri, mevcut veri tabanlarından (TURKVET) elde edilebilir.

2.3 ŞAP veri tabanına girilecek nihai sayımın doğru olması son derece önemlidir. Sürü daha sonraki aşamada itlaf edilirse, burada yapılan herhangi bir hata ciddi sonuçlar doğurabilir. Bu sayım işleminde, RVH’in veya VST’nin sahayı ziyaret ederek mevcut veri tabanlarında listelenen tüm işletmelerde duyarlı türlerin var olup olmadığını tespit etmesi gerekir. Bu saha ziyaretlerinde, ayrıca, mevcut veritabanlarında yer almayan başka hayvancılık işletmelerinin olup olmadığına da bakılmalıdır. Bu ziyaretlerde, yerel bölgeye ilişkin bilgi sahibi olan personelin kullanılması çok önemlidir.

2.4 Hayvanların tamamının sayılması, sınıflandırılması ve yerlerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Hayvan türlerinin her biri, ayrı ayrı alt sınıflara ayrılmalıdır: inek, buzağı, düve, boğa gibi. Her sınıfta ve türde yer alan hayvanların sayısı her kısım için ayrı ayrı kaydedilmelidir. Buna ek olarak, içinde buldukları bölgenin belli edilmesi açısından her kısma bir değer verilecektir. Kayıt altına alınan sayımın, çiftçi veya çiftlik yetkilisi tarafından imzalanması gerekmektedir.

3. KORUMA VE GÖZETİM BÖLGELERİNDE SÜRVEY

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik, sürvey “şap hastalığının varlığını, yokluğunu veya derecesini ortaya koymak üzere tasarlanmış sistematik bir araştırma programı” olarak tanımlamaktadır. “Sürvey, klinik belirtilerin kontrol edilmesini ve viral antikorlar için örneklem alınmasını da içerir”.

3.1 Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 22. Maddesi, KB içerisinde bulunan sürülerin veteriner hekim tarafından periyodik olarak muayene edilmesini öngörmektedir (muayenelerin sıklığı Blm.7 Madde 3.14’de açıklanmıştır.)

3.2 Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 36. Maddesi, periyodik muayenelerin GB’nde de gerçekleştirilmesini şart koşmaktadır.

- 3.3** YHKM'ne gelen saha personelinde, aşağıdaki konularda bir başlangıç brifingi verilecektir:
- a) şap hastalığının belirtileri
 - b) inceleme / muayene protokolü
 - c) şüpheli vakaları ele alma ve raporlama prosedürü
 - d) biyolojik güvenlik (kişisel, ekipman ve taşıtlar)
 - e) haritalar ve harita okuma
 - f) hastalığın alandaki durumunun özeti
 - g) epidemiyolojik birimin tanımlanması (Blm.7- Madde 4)
 - h) sayımın doğru olarak kaydedilmesi
 - i) hayvan refahı konuları
- 3.4** Her sabah, tüm saha personelinin katılacağı bir toplantı düzenlenerek aşağıdaki konu başlıkları ele alınacaktır:
- a) önceki gün meydana gelen gelişmelere ilişkin bilgi ve güncellemeler
 - b) sürveyans programına ilişkin yeni / değiştirilmiş talimatlar
 - c) karşılaşılan problemlere ilişkin olarak saha görevlilerinden alınan geri bildirimler
 - d) "hastalığının bulunmasının ve yayılmamasının sağlanmasının önemi"ne ilişkin düzenli hatırlatıcılar
- 3.5** Bölgenin tanımlanmasına Epidemiyoloji Birimi de dahil olacaktır. Buna karar verildikten sonra, Sürveyans Ekibi ziyaret edilecek sürüleri belirleyecektir. İdari açıdan, çalışmalar Sürveyans Birimi tarafından listelenecektir. (ayrıntılar Bölüm 2 Yerel Hastalık Kontrol Merkezinde açıklanmıştır.)
- 3.6** Ziyaretler süresince yapılacak çalışmalara ilişkin olarak açık ve net bir şekilde hazırlanmış olan talimatlar tüm saha ekiplerine verilecektir. Örnekleme ve/veya muayenelere dair esasların da bu talimatlara dahil edilmesi gerekmektedir. Sürü sahibinin telefon numarası, bilinen stok sayısı, ilgili sürüler, hayvanların bulunduğu yer gibi ziyareti gerçekleştirecek olan veteriner hekimin bilmesinde fayda olan tüm bilgiler de yine burada yer alacaktır.
- 3.7** Genel sürveyans tetkikleri, ilk olarak tüm hayvanların görsel muayenesini ve bunu takiben de 'Yüksek Risk' altındaki hayvanların (örneğin hasta, topallayan, salya akıtan veya sağlıklı olmadığına dair başka belirtiler gösteren hayvanlar gibi) detaylı olarak muayene edilmesini kapsar. Yatar durumda olan hayvanlar, muayene için ayağa kaldırılmalıdır.
- 3.8** Çiftçi, hayvanlarını otlatırken hayvanlarda dikkat etmesi gereken belirtiler konusunda bilgilendirilmelidir. Çiftçi, aynı zamanda, hastalığın yayılmasını önlemek üzere gerekli biyolojik güvenlik önlemlerinden de haberdar edilmelidir. Bunlara ek olarak, herhangi bir şüpheli bulguyu vakit kaybetmeden YHKM'nin Sürveyans Birimi'ne (ya da doğrudan ziyaretçi veteriner hekime) raporlaması söylenmelidir. YHKM'nin telefon numara(lar)ı ve ilgili veteriner hekimin mobil telefon numarası çiftçiye verilmelidir.

- 3.9** Sürvey ekipleri, yanlarında, yeter miktarda klinik inceleme formu, haritalar, koruyucu giysiler, dezenfektan, doku örnekleme kitleri, kan örnekleme kitleri, vb. bulundurmalıdır.
- 3.10** Bir sürü sürvey programının bir parçası olarak birden fazla yer ziyaret edilecekse, tüm ziyaretlerin aynı ekip tarafından gerçekleştirilmesi tercih edilir. Böylece, veteriner hekimin çiftçiye, sürüye, bölgeye, vb. aşına olması sağlanmış olur. Bu tür bir düzenleme, tavsiye ihtiyacı duyduğunda doğrudan temasa geçebileceği bir irtibat noktası bulan çiftçi için de faydalı olacaktır.
- 3.11** Veteriner ekiplerinin çalışma alanı, aynı coğrafi bölgede yaşayan sınırlı sayıda sürüyle sınırlanacaktır. Böylece, bu sürülerden herhangi birinde şap hastalığına rastlandığında enfeksiyon riski altında olacak sürü sayısının da sınırlı olması sağlanmış olacaktır. Kısımlara ayrılmış çiftlik işletmelerinde zorluklar yaşanabileceğinden, sürveyans ekibi liderinin bu tür vakalarla ilgilenmeleri gerektiğine dair saha personeline tavsiyelerde bulunması gerekmektedir.
- 3.12** İlk ziyaretin tamamlanmasına kadar geçen zamanın kayıt altına alınması, sonraki ziyaretlerin planlanmasında faydalı olacaktır (NOT: İlk ziyaretin süresi, büyük olasılıkla sonraki ziyaretlerden daha uzun olacaktır).
- 3.13** Pozitif veya şüphe derecesi yüksek vakalarla temas halinde olan personelin kontamine olduğu düşünülmeli ve bu personelin en az 3 gün süreyle ya da UHKM tarafından belirtilen süre içerisinde duyarlı hayvanlarla temastan kaçınması gerekmektedir. Böyle personele, enfekte tesislerde veya ofiste görev verilmelidir.
- 3.14** Sürvey ziyaretlerinin sıklığına ilişkin kararlar üzerinde, hastalık senaryosu, personelin uygunluğu ve hastalığın yayılma riski etkili olacaktır. Ziyaret sıklığına, Ulusal Uzman Grubu karar verecektir. Eğer mümkünse, sürülerin
- birinci hafta her 48 saatte bir,
 - ikinci hafta her 72 saatte bir ve
 - 21. günde
- ziyaret edilmesi uygun olacaktır.
- 3.15** Sürüler bölgedeki kısıtlamaların kaldırılmasınının (Blm.7 Ek 1) bir parçası olarak ziyaret edildiğinde, Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik hayvanların muayene edilmesini şart koşar. Muayenenin derecesine ilişkin talimatları, UHKM'nin Epidemiyoloji Birimi verecektir.
- 3.16** Sürvey ziyaretleri, aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:
- Sayım
 - Sayım + Klinik İnceleme (+ Örnekleme)
 - Şüphe
 - Takip / Temas
 - İtlaf Öncesi Klinik İnceleme
 - Son Temizleme
 -

4. HAYVANLARIN OLUŞTURDUĞU EPİDEMİYOLOJİK BİRİMİN TANIMLANMASI

4.1.1 ‘Epidemiyolojik Birim’ kavramının tüm saha personeli tarafından iyice anlaşılması gerekmektedir. Bu, özellikle de bölgedeki kısıtlamaların kaldırılmasından önce ve örnekleme programının etkili olması isteniyorsa son derece önemlidir. Koyunlar ve keçiler, ‘95/5’ istatistiksel rejimine göre örneklenir. (% 95 güven aralığı içerisinde % 5’lik bir prevalans tespit üzere bir gruptan alınacak örnek sayısı.)

4.1.2 Bir epidemiyolojik birimi oluşturan grupların sayısında yanlışlık yapılırsa, ciddi örnekleme hataları oluşacaktır.

Örneğin her biri 100 hayvandan oluşan iki grubun 200 hayvanlık bir epidemiyolojik birim oluşturduğu kabul ediliyorsa, örneklerin sayısı (51) iki grup ayrı ayrı örneklendiğinde çıkacak sayıdan (90) büyük ölçüde daha az olacaktır. Hastalığın belirlenmesinde başarısız olunmasına yol açabilecek olan böyle bir durumdan kaçınılmalıdır.

GRUBUN BÜYÜKLÜĞÜ	95/5 İÇİN GEREKEN ÖRNEK SAYISI
100	45
200	51

4.1.3 Saha görevlisi, oluşturdukları epidemiyolojik birim sayısını belirleyebilmek için hayvan gruplarının durumunu ve yakın geçmişte nasıl bakıldıklarını iyice değerlendirmelidir. Tanımlanan grup sayısı arttıkça, gerekli olacak örneklem sayısı da daha yüksek olacaktır.

4.1.4 Eğer saha görevlisi iki hayvan grubuna bakıyor ve bir epidemiyolojik birim mi yoksa iki epidemiyolojik birim mi oluşturduklarına karar veremiyorsa, şu soruyu sormalıdır: “Hastalık bu gruplardan birine girmiş, ancak diğerine yayılmamış olabilir mi?” Eğer bu soruya verilen yanıt “Evet” ise, grupların ayrı ayrı ele alınması gerekir. Basit kuralımız şudur: Gerçekleşen veya olası bir burun buruna temas yoksa, ayrı epidemiyolojik birim olarak ele alınır.

4.1.5 Çiftlik işletmesinde var olan kısımlar, her zaman epidemiyolojik birimler arasındaki sınırları göstermez. İki kısmın, bir epidemiyolojik birim olarak değerlendirilmesi gereken durumlar olabilir. Örneğin; her iki kısımdaki hayvanlar yalnızca örnekleme zamanından hemen önce birbirlerinden ayrılmış ise, bölge temizleme örnekleme açısından tek bir epidemiyolojik birim olarak ele alınmaları gerekir.

**BÖLGEDEKİ KISITLAMALARIN KALDIRILMASI İÇİN
İZLENECEK YOL HARİTASI**

	KOYUNLAR VE KEÇİLER	DİĞER DUYARLI TÜRLER
KORUMA BÖLGESİ		
KLİNİK İNCELEME	Tüm hayvanlar, tüm işletmeler	Tüm hayvanlar, tüm işletmeler
DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUS	Enfekte İşletmeyle temas olasılığı olan diğer işletmeler	Enfekte İşletmeyle temas olasılığı olan diğer işletmeler
KAYITLAR	Kayıtların incelenmesi: <ul style="list-style-type: none"> • hastalık • ölüm • düşük • besin alımı • verimlilik • alış / satış • hastalığı yayma ihtimali olan kişilerin ziyaretleri 	Kayıtların incelenmesi: <ul style="list-style-type: none"> • hastalık • ölüm • düşük • besin alımı • verimlilik • alış / satış • hastalığı yayma ihtimali olan kişilerin ziyaretleri
SEROLOJİ	<ul style="list-style-type: none"> • Tüm işletmeler • İşletmedeki hayvanlar için 95/5 • İtlaftan ve son Enfekte Tesisin ön temizlik ve dezenfeksiyonundan sonra 21. günden itibaren 	Epidemiyoloji Birimi tarafından tavsiye ediliyorsa
İSTİSNA	Son 21 gün içerisinde sığırlarla dolaylı temasta olan koyun ve keçiler için serolojiye gerek yoktur.	
GÖZETİM BÖLGESİ		
KLİNİK İNCELEME	Tüm hayvanlar, tüm işletmeler	Tüm hayvanlar, tüm işletmeler
DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUS	Enfekte İşletmeyle temas olasılığı olan diğer işletmeler	Enfekte İşletmeyle temas olasılığı olan diğer işletmeler
KAYITLAR	Kayıtların incelenmesi:	Kayıtların incelenmesi:

	KOYUNLAR VE KEÇİLER	DİĞER DUYARLI TÜRLER
	<ul style="list-style-type: none"> • hastalık • ölüm • düşük • besin alımı • verimlilik • alış / satış • hastalığı yayma ihtimali olan kişilerin ziyaretleri 	<ul style="list-style-type: none"> • hastalık • ölüm • düşük • besin alımı • verimlilik • alış / satış • hastalığı yayma ihtimali olan kişilerin ziyaretleri
SEROLOJİ	<ul style="list-style-type: none"> • bölgedeki işletmeler için 95/2 (azami 150) – bölgedeki tüm idari birimleri temsilen • işletmelerdeki hayvanlar için 95/5 • İtlaftan ve son Enfekte Tesisin ön temizlik ve dezenfeksiyonundan sonra 21. günden itibaren 	Epidemiyoloji Birimi tarafından tavsiye ediliyorsa
İSTİSNA	Son 30 gün içerisinde sığırlarla dolaylı temasta olan koyun ve keçiler için serolojiye gerek yoktur.	

ENFEKTE İŞLETMELERİN SON TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYONU**GİRİŞ**

Bu bölümde, enfekte işletmelerdeki, Yerel Hastalık Kontrol Merkezi'ndeki (YHKM) ve sahadaki son temizlik ve dezenfeksiyon çalışmalarının yürütülmesi ve yönetilmesi konusu ele alınmaktadır. Sahanın ön değerlendirmesi, gereken kaynaklar, izlenecek prosedürler, tutulacak kayıtlar ve sağlık, güvenlik, biyolojik güvenlik ve hukuki ihtilaf problemlerinden nasıl kaçınılacağına ilişkin hususlar da yine bu kapsamda değerlendirilecektir.

İÇİNDEKİLER

1. Temizlik ve Dezenfeksiyonun Amacı
2. Dikkate Alınacak Hususlar
3. Enfekte İşletmelerde Temizlik ve Dezenfeksiyon
4. Temizlik ve Dezenfeksiyonu Gerçekleştiren Resmi Veteriner Hekimin Kullanacağı Temel Malzemeler
5. İşletmeye Varışta İşletmenin Emniyet Altına Alınmasına İlişkin Protokol
6. Saha Değerlendirmesi (Haritalandırma, Eylem Planı, Çalışma Takvimi)
7. Personel ve Ekipman Tedariği
8. Tutulacak Kayıtlar
9. Sağlık ve Güvenlik Bilgileri
10. Problemlerin Önlenmesi
11. Sahayı Terk Etmeden Yapılması Gereken Son Faaliyetler

Blm.8-Ek 1 – Temizlik ve Dezenfeksiyon İlkeleri

Blm.8-Ek 2 – Sağlık ve Güvenlik Bilgileri

Blm.8-Ek 3 – Sahanın Emniyet Altına Alınmasına İlişkin Protokol

Blm.8-Ek 4 – Saha Değerlendirmesi ve Temizlik / Dezenfeksiyon Eylem Planı

Blm.8-Ek 5 – Enfekte İşletmeler Saha Değerlendirme Formu

1. TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYONUN AMACI

Son temizlik ve dezenfeksiyon çalışmasının amacı:

1. İşletmelerin, insanların, ekipmanların ve taşıtların etkin ve etkili bir şekilde dekontaminasyonunu sağlayarak enfeksiyonun yayılmasını önlemek,
2. Hayvan stoğunun tamamlanmasından sonra enfeksiyonun tekrarlamasını önlemek ve
3. Yasal gerekliliklere uyum sağlamaktır.

NOT. Ön ve son temizlik ve dezenfeksiyonun tamamlanma tarihleri çok önemlidir. Bunun nedeni, alan üzerindeki kısıtlamaların kaldırılabilceği tarih ile işletmeye en erken ne zaman hayvan alınabileceğine ilişkin tarihleri etkileyecek olmasıdır.

2. DİKKATE ALINACAK HUSUSLAR

1. Son temizlik ve dezenfeksiyon, duyarlı türden hayvanlar imha edildikten ve ön dezenfeksiyon tamamlandıktan en az 24 saat sonra başlar. Son dezenfeksiyon ilk dezenfeksiyondan en az 7 gün sonra tekrarlanır.
2. Enfekte işletmenin bulunduğu arazi üzerinde veya yakınında bir gömme alanı belirlenecektir.
3. Enfekte işletme; herhangi bir çiftlik, pazar, toplanma merkezi, hayvan yetiştirme merkezi veya mezbaha olabilir.
4. İşletmeler bölümlenmiş olabilir. Bölümlerde binalar olabilir ya da olmayabilir.
5. Bölümlenmiş işletmelerde, her bir bölüme nasıl müdahale edileceğine bölümler arasındaki temasın durumuna göre YHKM karar verecektir.
6. Enfekte işletme, son dezenfeksiyondan sonra en az 21 gün daha hastalık riski taşıyor olarak kabul edilmelidir.
7. Enfekte işletmelerin belirli kısımları (örneğin karkasların gömüldüğü saha, göletler ve gübre yığınları), 6 ay süreyle hastalık riski taşıyabilir.
8. Tüm personelin sağlık ve güvenliği temin edilmelidir.
9. Çevrenin kirlenmesini önleyecek önlemler alınmalıdır.

3. ENFEKTE İŞLETMELERDE TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYON

3.1. YHKM'de Temizlik ve Dezenfeksiyon Biriminin Sorumluluk ve Çalışma prensipleri

- a) Her Enfekte İşletme için bir temizlik ve dezenfeksiyon stratejisi oluşturmak ve koordinasyonu sağlamak üzere bir veya birden fazla Enfekte İşletmeden sorumlu bir Temizlik ve Dezenfeksiyon Yetkilisi (Resmi Veteriner Hekim - RVH ya da Veteriner Sağlık Teknisyeni – VST) görevlendirmek ve izlemek.
- b) İtlaf yöntemleri, itlaf yer(ler)i, gömme sahaları, ön dezenfeksiyon tarihleri ve diğer riskli alanlara ilişkin olarak enfekte işletmenin itlaf birimi ile eşgüdüm içerisinde olmak.

- c) Her enfekte işletmede (ve gerekli görüldüğü takdirde tehlikeli temas işletmelerinde) hayvanların tutulduğu yerleri ve enfeksiyonun tahmini başlangıç tarihlerinin enfeksiyon tarihlerini (epidemioloji birimi tarafından işaret edildiği şekilde) dikkate almak.
- d) RVH'ler tarafından sunulan saha değerlendirme raporlarını değerlendirmek ve buna göre hareket etmek.
- e) Yerel İdare'nin mühendisleri ve çevre konusunda görev yapan yetkililerle istişare içerisinde bulunmak.
- f) RVH'leri denetlemek ve hem RVH'lerle hem de YHKM ile günlük olarak konuya ilişkin hususlarda istişare halinde bulunmak.
- g) Her enfekte işletmede, doğru yasal kısıtlamaların uygulanmasını temin etmek.
- h) Son dezenfeksiyon çalışmasını tekrar teftiş etmek ve sonuç tatminkarsa onaylamak.
- i) Her enfekte işletmenin ön ve son dezenfeksiyon tamamlanma tarihlerini kaydetmek (ve UHKM ile gerekli güncellemeleri yapmak).
- j) Biyogüvenlik, sağlık ve güvenlik ve çevresel tüm önlemlerin alınmasını temin etmek.

Bir enfekte işletmede, başlangıcından bitişine kadar aynı ekibin (YHKM RV ve VST) görev yapması önemlidir. Böylece, gereken ve beklenen çalışma standardına ilişkin iletişim bozukluklarının ve yanlış anlamaların önüne geçilebilir. Temizlik ve dezenfeksiyon faaliyetlerinde görev alan personelin, temizlik ve dezenfeksiyon çalışması esnasında duyarlı türden hayvanlarla herhangi bir temas içerisinde olmaması gerekir.

3.2. Temizlik ve Dezenfeksiyon Yetkilisinin Görevleri (RVH/VST)

Bir Temizlik ve Dezenfeksiyon Yetkilisi (TDY), işletmelerin büyüklüğüne ve iş yoğunluğuna bağlı olarak 10 kadar enfekte işletmeden sorumlu olabilir. Eğer sadece bir enfekte işletme varsa, Enfekte İşletme Yetkilisi'nin (EİY) yerine de geçebilir. TDY'nin görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

- a) Her enfekte işletme için bir EİY görevlendirmek.
- b) Saha değerlendirmesini yapmak ve YHKM'nin onayına sunmak.
- c) Her enfekte işletme için bir çalışma takvimi hazırlamak.
- d) Temizlik ve dezenfeksiyon çalışmaları için gereken personeli ve ekipmanı temin etmek.
- e) Gereken kayıtların yeterli bir şekilde tutulmasını sağlamak.
- f) Tüm maliyetlerin kontrol edilmesini ve tüm hasarın kayda geçmesini temin etmek.
- g) Enfekte İşletmeleri her gün ziyaret ederek, sürdürülen çalışmaları kontrol etmek.
- h) Her enfekte işletmeden günlük rapor ve haftalık ilerleme raporu almak (uygun durumlarda).
- i) YHKM'ne günlük olarak ve gerektiğinde rapor vermek.
- j) Son dezenfeksiyon çalışmalarını denetlemek ve YHKM'ne yazılı olarak bildirmek.

3.3. Enfekte İşletme Yetkilisi'nin (EİY) Görevleri

- a) Temizlik ve dezenfeksiyon çalışmaları kapsamında bir enfekte işletmeden sorumlu olup, gerekli denetimleri gerçekleştirmek.
- b) Sahada görev yapan tüm personelin, enfekte işletmelere giriş ve çıkışlara ilişkin kurallardan haberdar olmalarını temin etmek.
- c) Çalışma takvimini uygulamak.
- d) Giriş / çıkışların yanı sıra temizlik ve dezenfeksiyon çalışmaları esnasında da biyolojik güvenlik kurallarına uyulmasını temin etmek.
- e) Her gün enfekte işletmeyi terk eden tüm personelin YHKM'ne rapor verdiğini takip etmek ve doğrulamak.
- f) Sahada meydana gelen olayların günlük olarak kaydını tutmak.
- g) Personelin çalıştıkları saatleri ve kiralanan tüm ekipmanların ayrıntılarını kayıt altına almak.
- h) Belgelerin ve kayıtların enfekte işletmede güvenli bir şekilde tutulmasını temin etmek (örneğin dosya dolabı gibi).
- i) Belgelerin enfekte işletmeden çıkarılmasında biyolojik güvenlik kurallarını sıkı sıkıya takip etmek.
- j) Tüm personelin sağlık ve güvenlik kurallarından haberdar olmalarını, tüm protokollerin sağlık ve güvenlik konusunu dikkate almalarını ve sağlık ve güvenliğe ilişkin tüm olayların kayıt altına alınmasını temin etmek.
- k) Yıkama suları da dahil olmak üzere atıkların imhasının, çevreye zarar vermeyecek şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak.
- l) TDY'ne günlük ve haftalık rapor vermek.

4. TDY VE EİY TARAFINDAN KULLANILACAK TEMEL MALZEMELER

4.1. Ekipmanlar

- a) Mobil telefon
- b) Fotoğraf makinesi
- c) İlk yardım çantası
- d) Lastik botlar
- e) Kova ve fırça
- f) Koruyucu giysi tedarigi
- g) Tek kullanımlık ve kumaş eldivenler
- h) Yüz maskeleri
- i) Otoklavlanabilir plastik torbalar / dayanıklı plastik torbalar + bağ kabloları
- j) Dezenfektan

- k) Gözlük
- l) Yıkanabilir ilan panosu ve not kağıtları
- m) Notluk ve kalem

4.2. Dokümantasyon

- a) Onaylı yerel mal ve hizmet tedarikçilerinin listesi ve telefon rehberi
- b) Hareket izinleri
- c) Yerel İdare'nin hendekler / göletler / suyolları vb.ye ilişkin olarak çıkarmış olduğu raporlar veya taahhütlerin birer kopyası.
- d) Dezenfektanlara ilişkin teknik bilgiler ve şap virüsüne etkili dilüsyonları hakkında veri tabloları
- e) Temizlik ve dezenfeksiyon ilkeleri (Blm.8- Ek 1)
- f) Sağlık ve güvenlik bilgileri (Blm.8- Ek 2)
- g) Saha değerlendirmesi ve çalışma takvimi için gerekli evraklar:
 - Enfeksiyonun tahmini başlama tarihi (Epidemiyoloji Birimi tarafından verilecektir)
 - İmha ekibi liderinin tavsiyeleri
 - Enfekte işletmenin uygun ölçekteki harita ve çizimleri (tesisler, çiftlik ve araziler)
YHKM, biri sahada asılmak diğeri ise kendi kayıtlarında tutulmak üzere iki kopya verecektir.
 - Sahanın Emniyet Altına Alınmasına İlişkin Protokol (Blm.8-Ek 3)
 - Saha Değerlendirme ve Temizlik Ve Dezenfeksiyon Eylem Planına İlişkin Protokol (Blm.8- Ek 4)
 - Enfekte İşletmeler Saha Değerlendirme Formu (Blm.8- Ek 5)

5. VARIŞ GÜNÜNDE ENFEKTE İŞLETMENİN EMNİYET ALTINA ALINMASINA İLİŞKİN PROTOKOL

EİY, Blm.8-Ek 3'de verilen Sahanın Emniyet Altına Alınmasına İlişkin Protokol'de ifade edilen önlemlerin sahaya varır varmaz uygulamaya konmasını temin etmelidir.

6. SAHA DEĞERLENDİRMESİ (HARİTALANDIRMA, EYLEM PLANI, ÇALIŞMA TAKVİMİ)

Enfekte işletme emniyet altına alındıktan sonra, Saha Değerlendirme ve Temizlik ve Dezenfeksiyon Eylem Planı Protokolü (Blm.8- Ek 4) ve Enfekte İşletmeler İçin Saha Değerlendirme Formu (Blm.8- Ek 5) kullanılarak saha değerlendirmesi yapılmalıdır.

7. PERSONEL VE EKİPMAN TEDARİĞİ

7.1. Genel İlkeler

- a) Çalışma takvimi, temizlik ve dezenfeksiyon çalışmaları esnasında ihtiyaç duyulabilecek personel sayısı ve ekipman türlerine ilişkin bir projeksiyonda bulunacaktır.
- b) En uygun düzeyde personel ve ekipman temini yapılmalıdır. Ne gerekenden çok fazla, ne de çok az.
- c) Enfekte işletmede görevlendirilen bütün personelin sağlık güvencesi olmalıdır.
- d) Tüm personel ilan edilen sağlık ve güvenlik bilgilerini okumalı ve okuduklarına dair bir beyan imzalamalıdır.

7.2. Tercih Sırasına Göre Personel ve Ekipman Kaynakları

- a) Mevcut işletme personeli ve ekipmanları.
- b) Yerel İdare'nin yüklenicileri ve/veya personeli. Örneğin Yerel İdare, hayvan atıklarının yok edilmesi ve imhası için gereken ağır iş makinelerini ve operatörlerini sağlayabilir. Bu makineler, sigortalı olmalıdır. Yapılan işlerin kayıtları, personelin çalıştığı saatler ve her makinenin kiralama süresi hakkında en azından haftalık olarak Yerel İdare'ye bilgi verilmelidir.
- c) Yapılacak iş veya gerçekleştirilecek göreve bağlı olarak, işlerin bir kısmı veya tümünü yerine getirmek üzere onaylı yüklenicilerle anlaşılabilir.
- d) Mümkünse, her enfekte işletme için birden fazla yüklenicinin teklif vermesi gerekmektedir. Yapılacak işin yerine getirilmesinde maliyetin düşürülmesi için en etkin yöntem bu olacaktır. Bu yöntemin dezavantajları, karşılaşılabilecek gecikmeler ve enfekte işletmeleri ziyaret eden personel sayısındaki artış olacaktır. Böyle bir durumda yapılanların doğru ve ayrıntılı bir değerlendirmesinin de yapılması gerekeceği gibi, kalite kontrol sağlanmasında daha büyük zorluklarla da karşılaşılacaktır.

8. TUTULACAK KAYITLAR

8.1. Her saha için aşağıdaki kayıtların tutulması gerekmektedir:

- a) Sahada gerçekleşen tüm olayların günlükleri (tümyapılanlar)
- b) Faturalar, alındı makbuzları.
- c) Sahada bulunan personel.
- d) İşgünlerinde ve tatil günlerinde sahada bulunan ekipmanlar.
- e) Personel / yüklenicilerle yapılan sözleşmelerin birer kopyası.
- f) Sağlık ve güvenliğe ilişkin tüm olayların kayıtları.
- g) Haftalık ilerleme raporları (TDY için, YHKM'ne iletilmek üzere).
- h) İşi gerçekleştiren kişiler tarafından hazırlanan ve EİY tarafından imzalanan günlük çalışma raporları:

- her gün için günlük işlerin listesi
- her birim tarafından çalışılan saat sayısı
- her gün için kullanılan tüm makine ve ekipmanların detayları.

9. SAĞLIK VE GÜVENLİK BİLGİLERİ

9.1. Temizlik ve dezenfeksiyon çalışmasında görevli olan tüm personele (çiftçiler / yükleniciler / diğer personel), Blm.8-Ek 2'deki Sağlık ve Güvenlik belgesinin bir kopyası verilmelidir. Belgenin kaplanmış bir kopyası da, enfekte işletme içerisinde çalışan tüm personelin görebileceği bir yere asılmalıdır.

9.2. Enfekte İşletmede Çalışan Personelin Yaralanması / Hastalanması

Herhangi bir kişi enfekte işletme sınırları içerisindeyken tıbbi müdahaleye ihtiyaç duyarsa, yaşanabilecek gecikmelerin hastaya ilave bir risk getirmeyecek olması halinde, normal Personel İçin Biyolojik Güvenlik prosedürleri uygulanmalıdır. Personel için biyolojik güvenlik prosedürleri uygulanmayacaksa, en yakın fırsatta uygun biyolojik güvenlik önlemlerinin alınmasına dikkat edilmelidir. (ambulansın dezenfeksiyonu gibi).

10. PROBLEMLERİN ÖNLENMESİ

10.1. Başlangıçta

- a) Acele etmeyin veya acele ettirmeyin.
- b) Sakin ve soğukkanlı bir planlama ve yürütme, daha iyi sonuçlar elde etmenizi sağlayacaktır.
- c) Temizlik ve dezenfeksiyon yorucu ve meşakkatli bir çalışmadır. Standartları sağlamak için büyük özen gösterilmesi gerekir.
- d) İletişimlerinizde açık ve şeffaf olun. Tüm talimatların net olarak anlaşıldığından emin olun. Gerekliğinde, talimatlarınızı yazıya dökün.

10.2. Sağlık ve Güvenlik

- a) Elektrik bağlantıları kapatılır.
- b) Hiçkimsenin çatılar üzerinde yürütmesine ya da dışkı tanklarının içerisine girmesine izin verilmez.
- c) Çatıların dış kısımlarının temizlenmesine ve dezenfekte edilmesine gerek yoktur.
- d) Güneşten azami ölçüde faydalanılması gerekir.

10.3. Biyolojik Güvenlik

- a) Duyarlı türden hayvanlar ile teması olan personel görevlendirmekten kaçının.
- b) Alt kısımların temizlenmesi ve dezenfekte edilmesi mümkün olmadığından, alçak araçların sahaya girmesine izin vermeyin.
- c) Enfekte işletmeyi terk eden insanlar ve ekipmanlar için çok sıkı kontrol edilen hijyen önlemlerini uygulayın.

- d) Hayvan atıkları tozluysa, kaldırmadan önce dezenfektan kullanarak ıslatın.
- e) Hastalığın hava yoluyla yayılmasını önlemek amacıyla yıkama araçlarında kullanılan suyun dezenfekte edilmesi gerekir.
- f) Dezenfektanlar, organik materyallerin varlığında etkisiz olma eğilimindedir.
- g) Sitrik asit ve çamaşır sodası birbirini nötr hale getirir.
- h) Uygun temas zamanı, dezenfeksiyonun önemli bir ögesidir.
- i) Temizlenip dezenfekte edilen alanların, temizlenip dezenfekte edilmeyi bekleyen alanlar tarafından çapraz kontaminasyonunu engelleyin. İlk temizlik ve dezenfeksiyon çalışması tamamlandıktan sonra, alanları etrafını bantla kordona almak faydalı olabilir.
- j) Enfekte işletmelerdeki materyaller ve evraklarla YHKM'ni kontamine etmekten kaçının. Bu bağlamda, sıkı biyolojik güvenlik kurallarının takip edilmesi gerekmektedir ('enfekte' iki sayfanın arkaları birbirine bakacak şekilde konup A4 boyutunda fermuarlı bir plastik gömleğe konması gibi). YHKM'ne gönderilmek üzere enfekte işletmeden çıkarılmadan önce, bu dosyaların dışlarının mühürlenip dezenfekte edilmesi gerekir. Evrakların kopyalanması işlemini, plastik dosyaların üzerinden yapın. Evrakları dosyalardan çıkarmayın. Evrakları, dosyalanmak üzere, dosyaların içerisinde çiftliğe iade edin. Plastik dosyalar, gerekli olduğunda tekrar kullanılabilir.
- k) Temizleme işleminde kullanılan ekipmanı düzenli olarak temizlemeyi unutmayın.

10.4. Masraflar ya da Hukuki İhtilaflara İlişkin Anlaşmazlıkların Önlenmesi

- a) Güvenli bir şekilde kurtarılabilecek malzemeleri yok etmeyin.
- b) Makine ve ekipmanların kira bedelleri, insangücü ve mallara ilişkin ticari piyasa fiyatlarını ve Yerel İdare'ye özel verilen fiyatlardan haberdar olun.
- c) Yapılacak işi açık ve net olarak tanımlayın. Çiftçilerle, yüklenicilerle veya üçüncü taraflarla üzerinde anlaşmaya varılan ödemeleri kayıt altına alın.
- d) Mümkün olan yerlerde, yok edilecek kalemlerin değerlemesine karar verilir ve bu karar yazılı olarak kayıt altına alınır.
- e) Değerleme üzerinde herhangi bir anlaşmaya varmak mümkün değilse, kalemin doğru bir tanımlamasının yapılıp dosyalanması gerekir.
- f) Belirli bir değere sahip olan kalemler yok edilmeden önce, YHKM'den izin istenir.
- g) Ekipmanlar üzerinde doğru dezenfektanları kullanın. Bazı ekipmanların, dezenfekte edildikten sonra pas önleyici maddeyle kaplanması gerekebilir.
- h) Temizlik ve dezenfeksiyon çalışmaları esnasında zarar gören bina veya ekipman varsa, konuyla ilgili ayrıntıları kayıt altına alın. Bu masrafların, üçüncü bir tarafça karşılanması mümkün olabilir.
- i) İşin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için gereken asgari personel ve ekipman düzeyini koruyun.
- j) Makineleri mümkün olduğu kadar kısa süre içerisinde serbest bırakın. Makinelerin çalışmadığı süreye ilişkin istem ve talepler önemli olabileceğinden, gerekli olmayan dönemlerde kullanımı gözardı etmeyin.

11. SAHAYI TERK ETMEDEN ÖNCE YAPILMASI GEREKEN SON İŞLER

11.1. Sahayı terk etmeden önce, aşağıdaki prosedürlerin yerine getirildiğinden emin olun:

- a) Tüm taşıtların ve ekipmanların saha dışına çıkmalarına izin verilmiştir.
- b) Tüm su ve elektrik sayaçları okunmuş ve kaydedilmiştir.
- c) Tüm ilgili evrak işleri ve dokümantasyon tamamlanmıştır (son dezenfeksiyon çalışmasının tamamlandığına dair sertifika gibi).
- d) Doğru yasal kısıtlamalar uygulanmaya devam edilecektir. Kısıtlamalar işletmeye hayvan girişi tamamlandıktan sonra kaldırılacaktır.
- e) Tüm kayıtlar, YHKM tarafından talimat verildiği şekilde bir araya getirilecek ve saklanacaktır (buharla dezenfeksiyondan sonra).

12. ENFEKTE İŞLETMELERDEN SORUMLU YETKİLİYE TAVSİYELER

a) Tüm kazalar, olaylar, kılıpayı önlenen durumlar ve tehlikeli haller, sahadan sorumlu olan temizlik ve dezenfeksiyon yetkilisine raporlanmalıdır.

b) Temizlik ve dezenfeksiyon yetkilisi tarafından verilen talimatlar, önceden görüşülüp üzerinde anlaşmaya varılmadan geçersiz kılınmamalıdır.

c) Prosedürlere ilişkin olarak önerilen değişiklikler, uygulamaya konmadan önce temizlik ve dezenfeksiyon yetkilisi ile görüşülerek onaylanmalıdır.

d) Sahada yeterli ilk yardım olanaklarına sahip olunmalıdır.

e) Sahada yeterli tuvalet ve yıkanma tesisleri var olmalıdır.

f) İşçilerin yemeklerini yiyip içecekleri ve mola verebilecekleri uygun imkanlar olmalıdır.

g) Süpervizörler, tüm işçilerin yeterince mola vermelerini ve uzun saatler çalışmamalarını temin etmek zorundadır.

TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYONUN İLKELERİ

1. TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYONDA TEMEL ADIMLAR

- a) Fazla kir birikintilerini kabaca temizleyin.
- b) Islatarak deterjanı kirli yüzeye dökün.
- c) Etkenin eriyip dağılmasına, çözünmesine ve kirin farklı bileşenleri üzerine yayılmasına izin verin.
- d) Çözünen kiri ve deterjan kalıntılarını durulayın; ancak bunu yaparken temiz yüzeyleri kirletmekten kaçınin.
- e) Kalan virüs partiküllerini öldürmek için dezenfektan uygulayın.
- f) Dezenfektan kalıntılarını durulayın.

2. TEMİZLİK

Dezenfektanlar organik maddelerin varlığında aktif olmadığından, dezenfekte edilmeden önce yüzeylerin temizlenmesi gerekir.

2.1. Su

- a) Temizlikte su çok önemlidir; çünkü su:
 - temizlik ve dezenfektan bileşikleri için çözücü görevi görür;
 - temizlenecek yüzeyi ıslatır;
 - kiri ortadan kaldırır;
 - temizlik ve dezenfektan bileşiklerinin kalıntılarını yıkar.
- b) En uygun temizlik maddesine ve kullanım miktarına karar vermede suyun sertliği çok önemli bir faktördür.

2.2. Kir

- a) Yüzey üzerindeki kirin miktarı ve kompozisyonu, kirin yok edilmesi için gereken fiziksel ve mekanik işlemin derecesini etkileyecektir.
- b) Kirin ekipmanın malzemesiyle olan etkileşimi, ekipmanın yüzeyine işleme derecesi ve ekipman tasarımı (ve dolayısıyla da temizlik için yüzeylere erişebilirlik durumu), temizliğin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini etkileyen önemli faktörlerdir.
- c) Hayvanların karkaslarında bulunan ve yüksek düzeyde protein ve yağ içeren maddeler, sıcak değil ılık su kullanılarak hafifçe yıkanarak yok edilmelidir; aksi halde kekleşme, topaklanma veya katılaşmaya neden olabilir.

2.3. Temizlik Maddeleri

Temizlik maddeleri:

- suyun yüzey tansiyonunu düşürüp maddenin temizlenecek yüzey ile temas edip yüzeye işleyebilme kabiliyetini artıran nemlendirici etmenlerdir;
- yağları bulamaç haline getirerek, daha sonra fiziksel veya mekanik yollarla ortadan kaldırılmalarını kolaylaştırırlar;
- kirlerin küçük partiküllere ayrılarak daha kolayca yok edilmelerine yardımcı olurlar;
- protein kalıntılarının, kimyasal işleme, daha çözünebilir özelliğe sahip olan ve protein bileşiklerinden daha kolay yok edilebilen peptitlere bölünmesine yardımcı olurlar.

2.4. Temizlik Performansı

Temizliğin etkililiği, aşağıdakilere bağlıdır:

- Mekanik işlemler – daha büyük, daha iyidir – ekipmana zarar vermeyecek şekilde olmalıdır.
- Temizlik işleminin konsantrasyonu – üreticilerin tavsiyeleri dikkate alınmalıdır.
- Sıcaklık – genellikle sıcaklık ne kadar yüksekse o kadar iyidir (80°C'ye kadar) – özellikle de yağlı birikintiler söz konusu olduğunda.
- Temas süresi – etken maddenin görevini yerine getirmesi için yeterli zaman verilmesi gerekir.

SAĞLIK VE GÜVENLİĞE İLİŞKİN BİLGİLER

TESPİT EDİLEN TEHLİKELER	ÖNLEMLER
<p>1. ELEKTRİK</p> <p>Tesisatların büyük çoğunluğu güvenlik standartlarına uymayacağı için, elektrik çarpma riski oldukça yüksektir. ISLAK YERLERDE RİSK DAHA DA ARTAR.</p>	<p>Temizlik ve dezenfeksiyon çalışmaları başlamadan önce, tesislerdeki güç kaynağının kapatılması veya ehil bir elektrikçi tarafından izole edilmesi ve süpervizörden ya da elektrikçiden onay alınana kadar tekrar aktif hale getirilmemesi gerekmektedir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • İş başlamadan önce, süpervizörün elektriğin kapalı olup olmadığını kontrol etmesi gerekmektedir.
<p>2. MAKİNELER / MOTORLU TAŞITLAR</p> <p>Bazı tesislerde motorlu taşıtlar yalnızca belli kısıtlı alanlarda çalıştırılabileceğinden, diğer taşıtlara veya yayalara çarpma riski artacaktır.</p> <p>DON VE/VEYA BUZLU HAVALARDA RİSK DAHA DA ARTACAKTIR.</p>	<p>Yalnızca ehliyetli ve yeterli sürücüler / operatörler kullanılmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sürücüler, diğer araçların ve/veya yayaların varlığının sürekli olarak farkında olmalıdır. • Makineler / araçlar çalışırken, yaya personel 'güvenli' bölgeye alınmalıdır. • Görünürlüğü yüksek, kolay fark edilebilen ceketler giyilmelidir. • Kullanılan tüm makinelerin bakımlarının ve teknik servislerinin gerektiği şekilde yapılmış olmalarına ve yapılan işe uygun olmalarına dikkat edilmelidir.
<p>3. KAPALI TANKLAR / SİLOLAR / ÇUKURLAR / VB.</p> <p>Toksik gazlardan veya oksijen yokluğundan kaynaklanan nefes alamama / boğulma / zehirlenme riski.</p>	<p>Bu alanlarda kapalı alan talimatları uygulanmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • İş izni sisteminin uygulanmasına gerek olabilir. • Bu işi, yalnızca yakın denetim altındaki ehil kişiler yapabilir. • Yöntem beyanları hazırlanmalı, güvenli sistem işleyişi temin edilmeli ve iş izni sistemleri uygulanmalıdır. <p>NOT: Dışkı tankları ve silaj gibi kapalı alanlara girerken, özel nefes alma aparatlarının kullanılması gerekebilir. Bu işi, ancak eğitilmiş ve ehil kişiler yapabilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yükleniciler kendi risk değerlendirmelerini yapıp, çalışmalarına buna göre devam etmelidirler. • Süpervizörler, bu işi YALNIZCA EĞİTİMLİ UZMAN OPERATÖRLERİN yapmasını temin ederler.
<p>4. ÜSTÜ AÇIK TANKLAR, GÖLETLER, LAGUNLAR, SİLOLAR, ÇUKURLAR VB.</p> <p>Boğulma / nefes alamama riski vardır.</p>	<p>Etrafları uygun şekilde çitle çevrilmemiş durumdaysa, bu tür alanların etrafı bantla kordona alınmalı ve erişim engellenmelidir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uyarı tabelaları konmalıdır.

TESPİT EDİLEN TEHLİKELER	ÖNLEMLER
	<ul style="list-style-type: none"> Görevli personel drenajların, tankların, hendeklerin kapatılmasına ihtiyaç olup olmadığını değerlendirecektir. Görevli personel, yalnızca drenajların kapatılacağı düşük riskli alanlarda çalışacaktır. Herkes, işaret tabelalarını ve konulan çitleri dikkate almak zorundadır.
<p>5. YANGIN</p> <p>Saman gibi kuru maddelerin depolandığı, büyük miktarda yağın bulunduğu, toz problemi olan ve yanıcı sıvıların depolandığı tesislerdeki en büyük risktir.</p>	<p>Tesislerde çalışırken sigara içmeyiniz.</p> <ul style="list-style-type: none"> YANGIN MÜDAHALE önlem ve eylemlerini bilinmeli ve uygulanmalıdır. Acil durum prosedürleri bilinmelidir.
<p>6. GÜVENLİ VE SAĞLAM OLMAYAN BİNALAR / YAPILAR</p> <p>Binanın veya yapının çökmesi halinde yaralanma riski vardır.</p>	<p>Tehlikeli addedilen binalar, çalışmalara başlanmadan önce bilirkişi tarafından kontrol edilmelidir.</p> <p>Böyle binaların etrafına bantla kordona alınmalı ve uyarı tabelaları konulmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> Güvenli ve/veya sağlam olmadığı bilinen ya da şüphelenilen binalara girilmemeli, diğerlerinin girmesi de engellenmelidir.
<p>7. YÜKSEK BİNALARDAKİ ÇALIŞMALAR</p> <p>Düşme sonucu yaralanma ve ölüm riski vardır.</p>	<p>Yüksek binalarda veya binaların üst katlarındaki çalışmalar, yalnızca uygun şekilde inşa edilmiş yapı iskeleleri varsa ve uygun erişim aletleri kullanılarak yapılmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> Yüksek binalarda veya binaların üst katlarındaki çalışmalar, yalnızca ehil kişiler tarafından ve uygun iş güvenliği sistemleri kullanılarak yapılmalıdır. Bu tür çalışmalar, ışığın zayıf olduğu koşullarda yapılmamalıdır. Gerekiyorsa ilave ışıklandırma sağlanmalıdır. Tüm işçiler baret ve kaymaz tabanlı ayakkabılar giymelidir.
<p>8. YETERSİZ IŞIKLANDIRMA</p> <p>Birçok tesiste ışıklandırma yetersiz, elektrikler de kesik olacaktır. İyi görülemediği için de kaza riski artacaktır.</p>	<p>Işıklandırmanın yetersiz olduğu, loş yerlerde çalışılmamalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> düşük voltajlı bir besleyici kullanılarak ilave ışıklandırma sağlanmalıdır.
<p>9. Dezenfektanlar (ve dezenfektan olarak kullanılan kimyasallar) / deterjanlar / temizleyiciler</p> <p>konsantre ürünler aşındırıcı olabilir ve derinin yanmasına da yol açabilir. sulandırıldığı zaman normalde tehlikeli olmasa da, maruziyet süresi uzarsa tahriş edebilir.</p>	<p>Süpervizörler, bu tür ürünler kullanılmadan önce risk değerlendirmelerinin yapılmasını ve gerekli kontrollerin ve önlemlerin alınmasını temin etmelidirler.</p> <ul style="list-style-type: none"> Bu tür ürünler, yalnızca üreticilerin / tedarikçilerin talimatlarına ve güvenlik verilerine göre, doğru şekilde sulandırılarak kullanılmalıdır. Bu tür ürünler kullanılırken daima gözleri koruyucu gözlük, sıvı geçirmez tulum ve

TESPİT EDİLEN TEHLİKELER	ÖNLEMLER
	<p>lastik eldiven kullanılmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu ürünler, diğer kimyasallarla karıştırılmamalıdır. • CİLTLE VEYA GÖZLE TEMAS HALİNDE, ZAMAN KAYBETMEDEN BOL MİKTARDA SUYLA YIKANMALIDIR.
<p>10. BASINÇLI PÜSKÜRTÜCÜLER</p> <p>Penetrasyon / enjeksiyon sonucu yaralanma riski.</p>	<p>Süpervizörler, ekipmanların yalnızca ehil kişiler tarafından ve imalatçıların / tedarikçilerin talimatlarına göre kullanılmasını temin etmelidir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Püskürtme borusu, çalışmayı yapan kişiden ve diğerlerinden uzağa çevrilmelidir. • PÜSKÜRTME JETİ, HİÇBİR ŞEKİLDE BAŞKA BİR KİŞİYE DOĞRULTULMAMALIDIR.
<p>11. FORMALDEHİTLE FÜMİGASYON</p> <p>Buhara maruz kalma, ciddi solunum yaralanmalarına ve uzun süreli solunum problemlerine neden olabilir.</p>	<p>Formaldehitte fümigasyon (buharla dezenfeksiyon), başka hiçbir seçenek olmadığında son çare olarak kullanılmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu işlem, kişiler tarafından kendi başlarına yapılmamalıdır. • Bu işlem için, özel yardım gereklidir.
<p>12. TOZ</p> <p>Özellikle eski binalarda ve yem depolarında görülen bir risktir.</p>	<p>Uygun yüz maskeleri kullanılmalıdır.</p>
<p>15. AMONYAK</p> <p>İdrar drenajının yetersiz olduğu altlıklarda probleme yol açabilir.</p>	<p>Uygun yerlerde, amonyak düzeyinin belirlenmesine yönelik testler yapılmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alanın havalandırılması, durumu iyileştirebilir. • Yüz maskeleri ve gözlük kullanılmalıdır.

SAHANIN EMNİYET ALTINA ALINMASINA İLİŞKİN PROTOKOL

1. Enfekte işletmede meydana gelen bütün olaylar, günlük şeklinde yazılır ve kayda geçer.
2. Ön ve son temizlik ve dezenfeksiyon çalışmalarının tamamlanma tarihlerinin kaydedilmesi çok önemlidir. Bu tarihler, sahadaki kısıtlamaların kaldırılmasına ve işletmeye yeniden hayvan girişine ilişkin tarihleri etkileyecektir.
3. Sahanın sınırlarının belirlenmesi ve emniyet altına alınması sağlanır. Gerekli yerlere yasak bölge işaretleri konur ve gerekirse sahanın etrafı bantla kordona alınır.
4. Çiftliğin tüm giriş ve çıkışları ve çiftlik kapılarının emniyet altına alınması sağlanır. İzinsiz giriş ve çıkışları kontrol etmek amacıyla başlangıçta bir güvenlik personelinin varlığına ihtiyaç duyulabilir.
5. Giriş / çıkışların tek bir noktayla sınırlanması sağlanır ve oluşturulacak bir dezenfeksiyon noktasından sorumlu olacak birisi görevlendirilir. Bu noktada püskürtmeli yıkama aracı ile koruyucu giysiler kullanıma hazır bulunacaktır.
6. Enfekte işletme tetkik edilir. Tetkikle ilgili notlar almak üzere haritalar ya da taslak şekiller kullanılır.
7. Enfekte işletmedeki tüm taşıtlar kayıt altına alınır ve hiçbir taşıtın temizlenip dezenfekte edilmeden tesisi terk etmemesi sağlanır.
8. Hayvanların tutulduğu, itlaf edildiği, gömüldüğü veya yakıldığı yerler belirlenir.
9. Duyarlı olmayan türden hayvanların (örneğin köpekler, atlar ve kümes hayvanları gibi) tutulduğu yerler belirlenir ve bu hayvanların kapalı tutulması sağlanır.
10. Su tedarikinin, dağıtım noktalarının ve depolama alanlarının yerleri belirlenir. Eğer su tedariki yoksa, suyun tankerlerle getirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılır.
11. Tüm taşıtlar, makineler ve ekipmanlar için bir iç temizlik ve dezenfeksiyon noktası oluşturulur ve bu noktada bir kişi görevlendirilir. Bu amaçla, bir püskürtmeli yıkama aracı ve su tedarikinin bulunacağı iyi drene edilmiş beton bir alana ihtiyaç duyulacaktır.
10. Dışarıdaki giriş / çıkış noktasını içerideki temizlik ve dezenfeksiyon noktasına bağlayan erişim yolunun kendisi her gün düzenli olarak temizlenmeli ve dezenfekte edilmelidir. Her bir temizlik ve dezenfeksiyon noktasında dezenfektan matlar bulunmalı ve buradaki dezenfektan günde iki kere yenilenmelidir.
11. Aşağıdaki amaçla uygun yerler tesis edilir:
 - personelin giysi değiştirmesi (temiz / kirli ayrımı yapılmış olarak)
 - yiyecek ve diğer ihtiyaçlar.
12. Tüm personelin YHKM tarafından sağlanan duş imkanını en azından her günün sonunda kullanması sağlanır.
13. Kalan ve kullanılmasına gerek kalmayan imha ekipmanları temizlenir, dezenfekte edilir, denetimleri için gerekli düzenlemeler yapılır ve izinleri çıkarılır. Çoğu durumda, yüklenicilerden edinilen ekipmanların temizlenip dezenfekte edildikten sonra zaman kaybetmeden teslim edilmesi gerekir; böylece, boş yere ücret ödenmesi önlenir.
14. Kemirgenler için bir tuzak sistemi oluşturulur ve düzenli olarak kontrol edilir.
15. Çiftçiler ve personel tarafından kullanılan giysilerin ve ayakkabıların / botların temizlik ve dezenfeksiyonu ile depolanmaları için gerekli düzenlemeler yapılır.
16. Çiftliğe posta, yemek servisi gibi hizmetlerin getirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılır.

SAHA DEĞERLENDİRMESİ VE TEMİZLİK / DEZENFEKSİYON EYLEM PLANI

1. SAHA DEĞERLENDİRMESİ ÇALIŞMA DÜZENİ

1.1 Epidemiyoloji ve imha raporları incelenir.

1.2 İşletmeler teftiş edilir, haritalara veriler eklenir ve başlangıç gereksinimleri ve gözlemler ile birlikte temizlik ve dezenfeksiyon eylem planına kaydedilir.

1.3 Temizlik ve dezenfeksiyon eylem planına son hali verilir. Gerekli görülürse, özellikle de atıkların imhası ve arıtılmasına ilişkin konularla ilgili olarak YHKM'nin ve Yerel İdare uzmanlarının (mühendisler, atık yöneticileri, çevreciler gibi) görüşlerine başvurulur.

1.4 Yukarıda bahsi geçen tüm evraklar çoğaltılır ve bunlardan iki kopya YHKM'ne teslim edilir.

1.5 Çalışma takvimi hazırlanır.

2. ENFEKTE İŞLETMEYE AİT HARİTALARIN VE EYLEM PLANININ TAMAMLANMASI

2.1 Çiftçinin yardımı ve desteğiyle, tüm araziler, tarlalar, binalar, açık alanlar, hayvan atık alanları, depolar, yem depoları, makinelerin bulunduğu yerler, vb. harita üzerinde işaretlenir.

2.2 Duyarlı türden olan hayvanlar tarafından kontamine edilen, itlaf çalışmalarında kullanılan ya da aşırı düzeyde kirlenmiş olduğu düşünülen alanlar işaretlenir.

2.3 Kontamine olmamış alanlar tespit edilir ve işaretlenir.

2.4 Yanlışlıkla kazılmamasını temin etmek üzere, çiftçinin elektrik, su, drenaj gibi yeraltındaki tesisatların yerlerini göstermesi gerekir.

2.5 İsimlendirilen tüm kalemler temizlik ve dezenfeksiyon eylem planı üzerinde belirtilir ve listelenen her kalem için gereken temizlik ve dezenfeksiyon işleminin tanımı ve ayrıntıları yazılır.

2.6 Her alan ve bağlı kısımlar için en uygun temizlik ve dezenfeksiyon tekniği seçilir.

2.7 Aşağıda belirtilen alanlar hem harita üzerinde hem de temizlik ve dezenfeksiyon eylem planında işaretlenir (enfeksiyonun enfekte işletmeye girdiği tarihten itibaren olmak kaydıyla):

a) Hayvan atığı veya hayvansal ürünler, gübre, altlık, süt bulunan tüm alanlar ile kullanılmakta olan depolama alanları

b) Hayvanların barındığı, itlaf edildiği, gömüldüğü veya yakıldığı tüm alanlar

c) Her türden hayvan yemi veya tamamen ya da kısmen kontamine olma ihtimali olan hayvansal ürünler içeren tüm alanlar

d) Kontamine olma ihtimali olan hizmet alanları (makine / ekipman depoları, mandıra, çiftlik giysilerinin saklandığı yerler gibi)

e) Ev hayvanları da dahil, duyarlı olmayan türden olan hayvanların barınakları

f) Temizlik ve dezenfeksiyon gerektirmeyen ya da gömülmesine veya yok edilmesine gerek olmayan tüm alanlar / kalemler (açılmamış yem çuvalları, silajları, siloları, açılmamış ilaçlar, suni tohumlama çubukları, kullanılmayan gübre yığınları / lagünler, kontamine olmamış diğer alanlar, binalar veya tesisler)

g) Katı gübre / organik maddelerin gömülmesi / kompostlanması (her çeşit yem, saman, yün, temizlenmeyen izolasyon malzemeleri gibi kontamine olan veya olmayan

kalemler dahil) ve çamur, süt ve yıkama suları gibi sıvı atıkların arıtılması için ayrılan uygun alanlar

h) Çamurların veya sütün arıtılması için ihtiyaç duyulabilecek geçici lagünler için ayrılan uygun yerler ile ihtiyaç duyulan tahmini miktarlar ve işlemden sonraki muhafaza süresi

i) Yıkama sularının arıtılması için ihtiyaç duyulabilecek geçici lagünler için ayrılan uygun yerler ile ihtiyaç duyulan tahmini miktarlar ve işlemden sonraki muhafaza süresi

j) Hayvanların gömüldüğü alan(lar). Bozulma veya gömülmemiş kontamine madde olup olmadığı not düşülür. Çukur hayvanlar ya da saman ya da kuru ot için kullanılmışsa, kalanların da gömülmesi gerekir.

k) Tehlikeli / köhne ve harap binalar (çatıları asbest olanlar dahil). Binaların durumları not alınır ve fotoğraflarır. Gerekirse mühürlenir ve tüm giriş ve çıkışlara uyarı tabelaları ve işaretleri konur.

l) Çiftlikten çıkan ve akarsuları kirletme potansiyeli olan tüm drenaj çıkışları.

m) Hasat edilen ve/veya depolanan tüm ürünler (kuru ot, silaj, tahıl, yün ve kullanımdaki tüm yem depoları) ile kontamine ve yanabilir kalemlerin yakılması veya gömülmesi için ayrılan yerler (saman, kuru ot, dezenfekte edilemeyen ahşap paletler, yalıklar gibi).

n) Betonda onarılması gereken küçük çatlak olan alanlar

o) Kontamine olmuş toprak tabanlar ve kırık betonlar (kaldırılmak ve gömülmek üzere)

p) Sökülmesi gereken tesisatların olduğu alanlar (söküm işleminin temizlik ve dezenfeksiyon işleminden önce yapılması gerekir)

r) Temizlik ve dezenfeksiyon işleminin uzmanlar tarafından yapılması gereken hassas ekipmanlar (elektrikli ekipmanların, motorların, fanların ve radyatörlerin buharla dezenfeksiyonu gibi).

2.8 Enfekte işletmeyle ilgili tüm bilgileri ve detayları YHKM'ne iletmek üzere tesisin fotoğrafları çekilir ve bu kayıtlar herhangi bir anlaşmazlık halinde kullanılabilir. YHKM için fotoğraflardan çift kopya istenir. Filmler / fotoğraf makineleri steril bir torbaya konulduktan sonra YHKM'ne getirilir. Tamamlanan haritaların ve temizlik ve dezenfeksiyon eylem planının kopyaları YHKM'ne teslim edilir. Bu belgelerin kopyaları, sahada da bulundurulur. YHKM'nin, gerektiğinde üzerinde değişikliğe giderek, saha değerlendirmesine onay vermesi gerekmektedir.

ENFEKTE İŞLETMELER SAHA DEĞERLENDİRME FORMU

İsim _____ Sürü No. _____
Adres _____ Enfekte İşletme No. _____
İşletmenin Tipi _____ Mandıra _____ Dana _____ Koyun _____ Domuz _____
İtlaf Edilen Hayvan Sayısı _____ Kalan Hayvan Var mı? E / H _____
Çiftliğin Büyüklüğü _____
Çiftlikte gübrelik var mı? E / H _____
Çiftlikte sıvı dışkı var mı? E / H _____
Tahmini Depolama Kapasitesi (litre olarak) _____
Bina Sayısı: _____
Binaların Durumu: İyi _____ Ortalama _____ Yıkık _____ Listede _____
Asbest var mı? E / H _____ İmha gerekli mi? _____ E / H _____
Mandıra odası var mı? E / H _____ Uzman bulunmasına gerek var mı? E / H _____
İçilebilecek kalitede iyi su var mı? _____ E / H _____
İmha sahasının ikamesi _____ E / H _____
Plastik imhası gerekiyor mu? _____ E / H _____
Lagün veya imha sahası kazılması gerekiyor mu? _____ E / H _____
Ön dezenfeksiyon tamamlanmış mı? _____ E / H _____ Tarih: ____/____/_____
Son dezenfeksiyon tamamlanmış mı? _____ E / H _____ Tarih: ____/____/_____
(...) Personel İçin Tahmini Temizlik Süresi _____ gün / _____ hafta
Temizlik ve Dezenfeksiyon Gerektiren Makine Listesi
1 _____ 2 _____ 3 _____
4 _____ 5 _____ 6 _____
7 _____ 8 _____ 9 _____

İmza _____ Tarih ____/____/_____
İsim _____ Mobil Telefon No. _____

DEĞERLEME (KIYMET TAKDİRİ)

GİRİŞ

Olası bir şap salgınında, hem enfekte işletmelerdeki duyarlı hayvanların hem de hastalığa maruz kalmış olma ihtimali bulunan tüm hayvanların itlaf edilmesi gerekecektir. Salgının yönetilmesi ve kontrol altına alınmasında zirai toplulukların işbirliği ve tam desteğinin alınması açısından, itlaf edilecek hayvanlara doğru ve adil bir biçimde değer biçilmesi çok önemlidir. Bu bölüm, bu konuda UHKM tarafından izlenecek prosedürleri ayrıntılarıyla açıklamaktadır.

1. MEVZUAT

5996 sayılı VHBSGYK'nun 4 ve 5 inci maddeleri ve ŞKY 12 nci ve İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmeliği, Tazminatlı Hayvan Hastalıkları Ve Tazminat Oranlarına Dair Yönetmeliği ve Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ile şap hastalıklarından dolayı öldürülen veya itlaf edilen hayvanların sahiplerine tazminat ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Hayvan sahiplerine ödenen tazminatın bütçesi her yıl yayımlanan Tarımsal Desteklemelere İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında karşılanmaktadır.

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 10. Maddesi, epidemiyolojik bilgiler veya diğer bulgular gerektirdiğinde, kontamine olma ihtimali olan duyarlı türden hayvanların ve epidemiyolojik olarak bağlı üretim birimlerindeki veya bitişik işletmelerdeki hayvanların, koruyucu amaçlı öldürülmesi de dahil olmak üzere, bir koruyucu eradikasyon programı uygulama yetkisini yetkili makama vermektedir.

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 12. Maddesi gereğince, şap hastalığı salgını doğrulandığı anda yetkili makam duyarlı türden olan tüm hayvanların yerinde öldürülmesini sağlar.

5996 sayılı VHBSGYK'nun 5 inci maddesi kapsamında, tazminatlar, işletmenin bulunduğu mahallin rayiç bedelleri dikkate alınarak yerel kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenir. Yerel kıymet takdir komisyonu, bir Bakanlık temsilcisi, mahallin mülkî idare amirinin belirlediği bir üye ile hayvan sahibinin konuyla ilgili sivil toplum kuruluşları temsilcileri arasından seçeceği bir üye olmak üzere üç kişiden oluşur.

Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmeliğin 29. Maddesi, şap hastalığı şüphesi ve/veya salgını durumunda Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu'nun kurulmasını ve komisyonun işlevlerine ilişkin esas ve usulleri ortaya koymaktadır. Hayvan Sağlık Zabıtası komisyonları, 5996 Sayılı VHBSGYK Kanunu yürütmek üzere oluşturulur.

Yetkisini 5996 Sayılı VHBSGYK'nundan alan bulaşıcı hayvan hastalıkları ile mücadelede uygulanacak genel hükümlere ilişkin yönetmeliğin 29 maddesi ikinci fıkrada c) bendi ile Tazminat ödenecek hastalıklar kapsamında yetiştiriciye ödenecek tazminatı belirlemek için kurulan Yerel Kıymet Takdir Komisyonuna katılmak üzere, hastalığın il ya da ilçede oluşuna göre vali/vali yardımcısı ya da kaymakam tarafından il veya ilçe hayvan sağlık zabıtası komisyonu üyelerinden biri görevlendirilir. Aynı fıkrada ç) bendinde ise "Hayvan sağlık zabıtası komisyonları mahallince yapılması mümkün olmayan husus ve ihtiyaçlarını bir üst hayvan sağlık zabıtası komisyonuna bildireceği hüküm altına alınmıştır. İl hayvan sağlık zabıtası komisyonu en üst komisyondur.

2. TAZMİNATIN REDDEDİLEBİLECEĞİ DURUMLAR

14.01.2012 tarih ve 28173 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliğinin 9 maddesinde açıklanmıştır.

3. DEĞERLEME (Kıymet Takdiri)

3.1 Genel İlkeler

Tazminatlar, işletmenin bulunduğu mahallin rayiç bedelleri dikkate alınarak yerel kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenir. Değerlemede, hayvanların salgının ortaya çıkmasından hemen önceki piyasa fiyatlarının temel alınması gerekir.

3.2 Sığır ve Koyunların Piyasa Değeri

Tazminata esas hayvanların kıymet takdirleri Bakanlığımızca her yıl yayımlanan Hayvan Hastalıkları İle Mücadele ve Hayvan Hareketleri Kontrolü Genelgesi ile belirlenmektedir.

Hayvanların tazminata esas bedeli tespit edildiğinde her yıl yayımlanan Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkında Uygulama Esasları Tebliğinde yer alan Kıymet Takdir Komisyon Tutanağı ve Hak Ediş Belgesi tanzim edilir.

ÖDEME ZAMANI

Tazminat ödemelerinin, hayvanlar itlaf edildikten sonraki 90 gün içerisinde yapılması gerekir.

KARKASLARIN İMHASI**GİRİŞ**

Olası bir şap salgınında, enfekte işletmede bulunan hayvanlar itlaf edilecektir, ayrıca önleyici olarak tehlikeli temasta olan veya bitişik işletmelerde bulunan hayvanlar da itlaf edilebilecektir. Bu bölümde imha işlemiyle ilgili seçeneklerin yanı sıra bu konuda süreç dahil olacak birimler ve prosedürlerin yürütülmesine ilişkin protokollerden bahsedilmektedir.

İÇİNDEKİLER

1. İmha Yöntemleri
2. Üçüncü Tarafların Rolü
3. Karkasların Gömülmesi
4. Karkasların Yakılması
5. Lojistik

Blm.10-Ek 1 – Karkasların Gömülmesine İlişkin Protokol

Blm.10-Ek 2 – Karkasların Yakılmasına ve Odun Yığınının Oluşturmasına İlişkin Protokol

Blm.10-Ek 3 – Odun Yığınının Oluşturulmasını Gösterir

İMHA YÖNTEMLERİ

- 1.1** İtlaf edilen hayvanların imha yönteminde karar verirken göz önüne alınması gereken iki temel husus vardır:
 - Virüsün yayılmasını önlemek
 - Çevre üzerindeki zararı en aza indirmek
- 1.2** Ülkemizde imhada kullanılan temel yöntemler öncelikli olarak gömme ve ikinci olarak yakmadır. Hangi yöntemin kullanılacağına karar verirken, yerel koşulların göz önüne alınması gerekir.
- 1.3** Bu karar, UHKM ve Şap Hastalığı Ulusal Uzman Grubu ile istişare içerisinde, YHKM tarafından verilecektir.

2. ÜÇÜNCÜ TARAFLARIN ROLÜ

- 2.1** GTHİM haricinde, imhaya ilişkin lojistik ayarlamaların önceden eşgüdüm içerisinde yapılması gereken iki taraf vardır:
 - Yerel İdareler / Belediyeler
 - OSİB Taşra Teşkilatı
- 2.2** Karkasların imha edilmesinde, ilgili yerel idarelerin işbirliği ve desteği mutlaka alınmalıdır.

3. KARKASLARIN GÖMÜLMESİ

3.1 Enfekte İşletmelerdeki Gömme İşlemleri İçin Yer Tahsisi

- a) Gömme, gömme çukurunun uygun şekilde inşa edilmesi koşuluyla, çok sayıda ölü hayvanın imhası için güvenli bir yöntemdir.
- b) Yerel idarenin yetkilileri, aşağıdakileri de göz önüne alarak, uygun bir gömme sahası seçmelidir:
 - Yerüstü ve yeraltı suları (nehirler, akarsular, göller, göletler, rezervuarlar, suyolları ve diğer iç sular – doğal veya yapay)
 - Jeoloji ve jeolojik örtü / yük
 - Gazlı boşalıklar
 - Kirletici likit sızıntı
- c) Gömme alanının yeri çiftlik işletmesinin haritası üzerinde işaretlenmeli ve bir kopyası dosyaya kaldırılmalıdır.

3.2 Çukurların Açılması

- a) Çukurların nasıl açılacağına ilişkin detaylı talimatlar, Blm.10-Ek 1’de yer alan Karkasların Gömülmesine İlişkin Protokol de açıklanmıştır.
- b) Çukur en az 4 metre derinliğinde ve 3 metre genişliğinde olmalıdır. Çukurun uzunluğu, gömme alanının fiziksel konumuna ve gömülecek hayvan sayısına bağlı olarak belirlenecektir. Buna ilişkin örnekler, Blm.10-Ek 1’de verilmektedir. Tek bir işletme içerisinde birden fazla çukur açılması gerekebilecektir.
- c) Tüm çukurlar, 2 mm’lik Yüksek Yoğunluklu Polietilen ile kaplanmalıdır.
- d) Çukur içerisinde metan ve karbon dioksit gazlarının birikmesini önlemek amacıyla, gömme işleminden hemen önce rumenler delinmelidir.
- e) Yerel idarenin mühendisi tarafından kirletici sızıntıların toplanması hakkında verilen tüm talimatlara uyulmalıdır.

4. KARKASLARIN YAKILMASI

4.1 Hava Perdeli Brülör

- a) Yakma işleminde tercih edilen yöntem, Hava Perdeli Brülör kullanılmasıdır.
- b) Bu tip brülörlerde, büyük bir fan laminar hava akımı sağlar. Bu akım, yanma odasına doğru yöneltilir ve tutuşmayı / yanmayı hızlandırır. Sürekli çalışma halinde, atık tahtalar (örneğin paletler) ile karkaslar alternatifli olarak beslenir.
- c) Bu brülörlerin sağladığı avantajlar şunlardır:
 - Kurulumları, odun yığınlarının kurulmasından daha kısa zaman alır.
 - Odun yığınlarından daha az zararlı gaz salımı yapar.
 - Modeline bağlı olarak, saatte 40 sığıra kadar yakabilir.
 - Odun yığınlarından daha yüksek sıcaklıklarda yakarlar (800 °C - 1200°C).
 - Kül, kıl, tüy ve derilerin rüzgârla dağılması olasılığı, odun yığınlarında olduğundan daha azdır.
 - Taşınabilir.
 - Bıraktığı ve yok edilmesi gereken kalıntılar çok azdır ve bıraktığı kalıntılar kendi içerisinde kalır.

- d) Hava perdeli brülör kullanılacaksa, yerel idareyle istişare içerisinde belirlenen uygun bir alana yerleştirilmeli, karkaslar buraya getirilmeli ve yakılmalıdır.
- e) Bu brülörlerin tedarikçilerine ilişkin irtibat bilgileri, UHKM'nin dosyalarında bulunur. Konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgi, www.airburners.com adresinden alınabilir.

4.2 Odunla Yakma

- a) Odunla yakma, yalnızca Enfekte İşletmelerde'de yerinde gömme işlemi yapılamayacaksa kullanılacaktır. Odun yığınlarının kurulması vakit alır. Hazırlayıp yakmak için yaklaşık üç gün gerekir. Bu tür yakma işlemleri, bölgede itirazlara ve tepkilere de neden olabilir, olumsuz tanıtıma yol açabilir.
- b) Odun yığınlarının kurulmasına ilişkin planlar Blm.10.Ek 2 ve Ek 3'de verilmektedir.

5. LOJİSTİK

5.1 En Kötü Durum Senaryosu

- a) Aşağıdaki rakamlar, en kötü durumda imha edilmesi gerekebilecek karkas sayılarını göstermektedir.
İngiltere'deki 2001 salgınında aşağıda belirtilen sayıda hayvan imha edilmiştir:
- b) Krizin zirve yaptığı dönemde her gün yaklaşık 50 yeni vaka raporlanmış ve haftada yaklaşık 600.000 karkas imha edilmiştir.
- c) Böyle bir durumda, 1.500 ilave veteriner hekimin ve 2.000 askerin desteği alınmıştır. Diğer rakamlar aşağıdaki gibidir:

Enfekte İşletme Sayısı	2.026
Tehlikeli Temaslar (komşu sürüler dahil)	7.139
Şüphe Üzerine İtlaf	247
Toplam	9.412
Sığır	600.600
Koyun	3.172.012
Domuz	138.731
Diğer	4.506
Toplam	3.915.849
Tüm Türler Toplam	2.548.990

KARKASLARIN GÖMÜLMESİNE İLİŞKİN PROTOKOL

1. Gömme işleminin yapılacağı alanın seçimi, Yerel İdarenin sorumluluğunda olacaktır. Mümkün olan yerlerde, seçilen alanın kamu yollarından görünmeyen bir bölgede ancak evlerden ve bahçelerden rahatlıkla ulaşılacak uzaklıkta olmalıdır.
2. Geçici bir yol inşa edilmesi gerekli olabilir.
3. Tesis ve tüm ekipmanlar, Yerel İdare tarafından ayarlanacaktır.
4. Çukurun kazılmasına ilişkin çalışmalar mümkün olduğu kadar çabuk başlamalıdır; böylece, itlaf edilmiş olan hayvanların evlerde ve bahçelerde uzun süre kalması engellenmiş olacaktır. Tüm ekipman ve materyaller, mümkün olan en erken zamanda sahaya getirilmiş olmalıdır. Gecikmeleri önlemek için sahadaki tüm ekipmanlar için yeterli yakıt stoğu bulunmalıdır.
5. Hayvanların itlafı, enfekte hayvanlardan başlamak üzere, çukur hazır olmadan da başlatılabilir.
6. Karkasların gömme alanına getirilmeleri için ekipman ve araca ihtiyaç duyulacaktır. Bu amaçla, işletmelerdeki traktör ve römorkların kullanılması söz konusu olabilir. Böyle bir durumda, araçların sahiplerinden veya kullanıcılarından gerekli izinlerin alınması gerekir.
7. Yerel İdare, kadvraların gömme alanına götürölmek üzere römorklara yüklenmesi için gereken zincirleri de tedarik edecektir. Kullanıldıktan sonra imha edilemedikleri sürece, bu amaçla ip/urğın kullanılması uygun değildir.
8. Karkasların taşınması ve gömülmesi işlemlerinin, ilgili YHKM personelinin denetimi ve gözetimi altında yapılması gerekmektedir.
9. Çukurun açılması ve kapatılmasında kullanılan tüm araç ve ekipmanların sahayı terk etmeden önce temizlenmesi ve dezenfekte edilmesi gerekmektedir. Ekipman ve makineleri kullanan kişiler tarafından giyilen tüm giysilerin de, karkas imha faaliyetlerinin tamamı bitene kadar sahada bırakılması gerekir. Sahadayken giyilen dış giysiler, hiçbir koşul altında, temizlenmeden / yıkanmadan veya başka bir uygun arıtma işleminden geçmeden tesisleri terk edemeyecektir.
10. İtlaf edilecek hayvan sayısına bağılı olarak, gömme işlemini ve çukurun kapatılmasını tek bir faaliyet olarak tamamlamak mümkün olmayabilecektir. Gece de çalışmaya devam edilmesine karar verilirse, uygun bir ışıklandırmanın kullanılması gerekecektir. Böyle bir ışıklandırma sisteminin YHKM’de mevcut olmaması halinde, Yerel İdare personeli kiralanmasını sağlayabilecektir.
11. Karkasların gömülmesi tamamlandıktan sonra, çukurun etrafında yaklaşık 2.5 metre uzaklığa kadar olan toprak tabakasının saha kapatılmadan önce çukurun içerisinde doldurulması gerekmektedir. Sahanın tesviyesi yapılmalı ve işaretlenmelidir. İşletmeye yeni hayvan girişi başlamadan önce, gömme alanının etrafı çitle çevrilmeli ve hayvanların bu alana erişimleri engellenmelidir.
12. 20 sığır ya da 60 koyun ya da 60 domuzun gömülmesi için 6 metre uzunluğunda, 3 metre genişliğinde ve 4 metre derinliğinde bir gömme çukurunun açılması uygundur. Bu ölçüler, çukur kapatıldığında karkasların üzerinde yaklaşık 2 metrelik bir toprak örtüsü olmasını sağlayacaktır.
13. Çalışmalar esnasında yüklenicilerin araçlarından biri mülke zarar verirse, zarardan yüklenici sorumlu olacaktır. Bu tür bir zararın incelenip, YHKM’nde görevli resmi veteriner yazılı olarak raporlanması gerekmektedir. Resmi veteriner, neden olunan zarara ilişkin herhangi bir sorumluluk / yükümlülük kabul etmeyecektir.

KARKASLARIN YAKILMASINA VE ODUN YIĞINININ OLUŞTURULMASINA İLİŞKİN PROTOKOL

1. Karkasların yerinde gömülmek suretiyle imhası mümkün değilse, alternatif olarak yerinde yakılmak suretiyle imhası düşünülmelidir. Bu yönetime ilişkin olarak çok sayıda uygulama zorluğu mevcuttur. Bu zorluklar, yakma yönteminin en az tercih edilen yöntem olmasına nedendir.
2. Odun yığınının kurulacağı alanın seçilmesi için, mülk sahibiyle / mülkte yaşayanlarla görüşülmelidir. Odun yığını işletmenin en açık alanında, evlerden ve kamu yollarının görüş alanı dışarısında, ancak bahçelerden ve evlerden erişilebilecek uzaklıkta olmalıdır.
3. Gerekli olan malzeme miktarı çoktur; bu nedenle de bu malzemelerin alana teslimi için gerekli imkanların ve erişimin sağlanması gerekmektedir. Ateşin uygun şekilde yakılabilmesi için malzemelerin belirli bir plana göre ve belirli bir süre içerisinde teslim edilmesi gerekmektedir.
4. Malzemelerin ateş yakılacak alana getirilmesini kolaylaştırmak için, dört çekişli bir traktörün veya aracın alanda bulundurulması araçların alana erişmesine yardımcı olması gerekebilir. Toprağın cinsine ve yılın hangi zamanında olduğuna bağlı olarak, alanda geçici bir yüzey oluşturulabilir. Böyle bir durumda, Yerel İdarede görev yapan yetkililerin desteği alınacaktır.
5. Bir ateş yakılmadan önce, yerel itfaiye görevlisine bilgi verilmesi gerekir. İtfaiye görevlisinde, ateşin tam olarak ne zaman yakılacağı da bildirilmelidir.
6. Ateşin yakılacağı odun yığınının oluşturulması emek yoğun bir çalışmadır ve alanda sürekli bir ekibin bulunmasını gerektirir. Zaten kısıtlı olan insangücü kaynağını daha da azaltacağından, Müdürlük personelinin bu amaçla kullanılması tavsiye edilmez.
7. Bir ateş yakabilmek için gereken malzemeler aşağıdaki gibidir:
 - a) Demiryolu Traversi ya da Kereste (30 cm x 240 cm)
 - Her yetişkin sığır tipi hayvan için bir tane (+ % 5)
 - b) Saman
 - Her yetişkin sığır tipi hayvan için bir standart boy balya (bir ton kömür başına 50 balya)
 - c) Kömür
 - Bir yetişkin karkası için 180 kilo (karkas sayısı arttıkça, gereken kömür miktarını azaltmak mümkündür)

d) ıra

- Her 10 ton kömür için 1 ton (bir yetişkin sığır cinsi hayvan için 23 kilodan az)

e) Plastik Torba (Gübre Tipi)

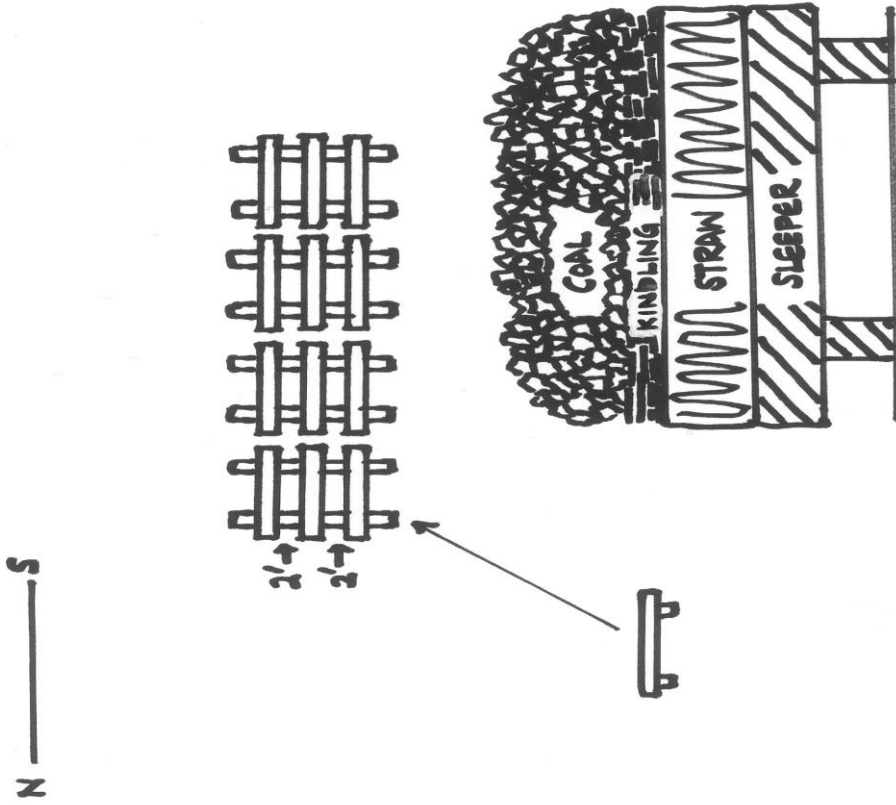
- Her enfekte karkas için 5 adet

f) Dizel Yakıt

- Odun yığınının her 90 cm'i için 4.5 litre (ateşlemeyi başlatmak için ateşleme noktalarında gazyağı kullanılmalıdır)

8. Odun yığını, kuzey/güney yönünde uzunlamasına konumlanmalıdır. Yakılacak her bir yetişkin sığır cinsi hayvan için yaklaşık 90 cm uzunluk bırakılmalıdır. Malzemelerin yerleştirilmesini kolaylaştırmak amacıyla, çukurun kenarları ve boyutları inşaata başlanmadan önce işaretlenmelidir.
9. Odun yığını inşa edildikten sonra, tüm malzemelerin üzerinde dizel yakıt dökülmelidir. Karkaslar odunların üzerinde yerleştirildiklerinde, odunlar ateşlenir ateşlenmez tüylerin alev almasını kolaylaştırmak amacıyla, karkasların üzerinde de dizel yakıt pskrtlmeli ya da dökülmelidir.
10. Yakma alanına komşu olan evler, yakma işlemlerinden haberdar edilmeli ve tüm pencerelerin kapatılarak dışarıda asılmış olan çamaşırların içeriye alınması söylenmelidir. Yakma hattı içerisinde kalan tesislerdeki sığırılar da kapalı barınaklara alınmalı veyahut rüzgarın ters yönünde kalan otlaklara çıkarılmalıdır.
11. Odun yığınının ve ateşi kontrol edebilmek için çok sayıda alet ve edevata ihtiyaç duyulacaktır: atal, tırmık, dayanıklı iş eldivenleri ve gözlükler gibi.
12. Odun yığınının inşası ve karkasların taşınmasında kullanılan tüm malzemeler ile ateşn yakılmasında görev almayan tüm personel, ateş yakılmadan önce güvenli bir uzaklıkta bulunmalıdır.
13. Ateş yanarken sürekli olarak ve söndürüldükten sonra da yaklaşık iki gün süreyle yetkili ve ehil kişiler tarafından kontrol altında tutulması gerekmektedir.
14. 36 saat sonra yanmayan maddelerin küllerden alınması ve ateşin halen yanmakta olan kısmına konması gerekmektedir.

ODUN YIĞINLARININ OLUŞTURULMASINI GÖSTEREN ŞEKİL

SALGIN SONRASI SURVEY

Bu bölüm, bir salgın sonrasında koruma ve gözetim bölgelerinde alınmış olan önlemler kaldırılmadan önce yürütülen survey çalışmaları ve OIE'den şap hastalığından aşılı arilik statüsünün geri kazanılmasına ilişkin diğer çalışmalar ile ilgilidir.

İÇİNDEKİLER

A -Koruma ve Gözetim Bölgelerinde Salgın Sonrası Survey

B - Şap Hastalığından Aşılı Arilik Statüsünün Geri Kazanılması

Blm.11-Ek 1 - Klinik Araştırma Formu

Blm.11-Ek 2 - Trakya Bölgesi İçin Tarama Tasarımı

A - Koruma ve Gözetim Bölgelerinde Salgın Sonrası Survey

Koruma Bölgesi ve Gözetim Bölgesi'nde alınmış olan önlemler kaldırılmadan önce, koruma bölgesi içerisinde yer alan ve duyarlı türden olan hayvanların bulunduğu tüm çiftlik işletmelerinde klinik ve serolojik araştırmalar yapılması ve bu araştırmalardan elde edilen sonuçların negatif olması gerekmektedir.

1. Klinik İnceleme

Klinik inceleme; koruma bölgesindeki son enfekte tesisteki ön temizlik ve dezenfeksiyon işleminin tamamlanmasından 15 gün sonra koruma bölgesinde, 30 gün sonra ise gözetim bölgesinde yapılmalıdır.

- 1.1. Tüm çiftlik işletmelerinde, duyarlı türden hayvanların tamamı şap hastalığı belirti ve işaretlerine karşı klinik muayeneden geçmelidir.
- 1.2. Riskli çiftlik işletmelerinden nakledilmiş veya riskli çiftlik işletmeleriyle yakın temasta olan kişiler veya ekipmanlarla yakın temasta olan ve şap virüsüne maruz kalma olasılığı yüksek olan hayvanlara özel önem verilmelidir.
- 1.3. Klinik incelemelerde, kuluçka dönemi ve duyarlı türden hayvanların nasıl barındırıldığı gibi şap hastalığının yayılmasına ilişkin hususlar da dikkate alınmalıdır.
- 1.4. Blm.11-Ek 1 uyarınca çiftlik işletmelerinde tutulan kayıtların detaylı olarak incelenmesi gerekmektedir. İncelemede morbidite, mortalite ve abortus, klinik gözlemler, verimlilik ve besin alımındaki değişiklikler, hayvanların alım ve satımı ve kontamine olma ihtimali olan kişilerin ziyaretleri gibi hayvan sağlığına ilişkin bilgiler ile anamnestik olarak alakalı diğer bilgilere özellikle dikkat edilecektir.

2. Serolojik Araştırma

Büyükbaş ve küçükbaş gevişgetirenlerde yapısal olmayan proteinlere (NSP) karşı antikor düzeylerinin tespit edilmesi NSP'lere karşı organizmada oluşan antikorlar tespit edilerek şap virüsünün popülasyonda sirküle olmadığını ari olduğunu göstermek amacı ile yapılır.

2.1. Genel Hükümler

2.1.1. Serolojik örnekleme, Şap Hastalığı Uzman Grubu'nun tavsiyelerine uygun olarak yapılacaktır.

2.1.2. Örneklemenin salgından sonraki hastalık surveyi çerçevesinde yapıldığı yerlerde, enfekte çiftliklerde duyarlı hayvanların elden çıkartılması ile ön temizlik ve dezenfeksiyon çalışmalarının tamamlanmasının üzerinden en az 21 gün geçmeden bu faaliyetler başlatılmayacaktır.

2.1.3. Duyarlı türden hayvanların örneklenmesi, net klinik belirtiler göstermeyen koyun, keçi ve diğer duyarlı türden hayvanların salgın içerisinde yer aldığı durumlar ile özellikle de bu tür hayvanların sığır ve domuz cinsi hayvanlardan tecrit edildiği yerlerde ve bu maddede belirtilen hükümlere uygun olarak gerçekleştirilecektir.

2.1.4. Araştırma tasarımını yaparken, örnek alınabilecek 2009-2010 Trakya bölgesi Şap Hastalığı Sero-Survey programı Blm.11-Ek 2'de verilmektedir. (12 Ekim 2009 tarihinde Carsten Pöttsch tarafından hazırlanmıştır)

Aşağıda 2.2, 2.3 ve 2.4.3 numaralı paragraflarda belirtilen esaslara uygun olarak hesaplanan örnekleme sayısı, uygulanan testin tanısal duyarlılığı da göz önüne alınarak artırılabilir.

2.2. Çiftlik İşletmelerinde Örnekleme

Şap hastalığının varlığından şüphelenilen ancak klinik belirtilerin görülmediği çiftlik işletmelerinde, koyunlar ve keçiler ile Şap Hastalığı Uzman Grubu'nun tavsiyeleri doğrultusunda diğer duyarlı hayvan türleri, en az % 95 güvenilirlikle, % 5 oranında prevalans saptamaya uygun bir örnekleme protokolü ile incelenmelidir.

2.3. Koruma Bölgelerinde Örnekleme

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliğin 21 inci maddesinden 34 üncü maddesinin sonuna kadar yer alan önlemlerin 35 inci madde uyarınca kaldırılması için, koruma bölgesi sınırları içerisinde bulunan ve örneklerin alınmasından en az yirmibir gün öncesini kapsayan bir dönemde koyun ve keçilerin sığırlar ile doğrudan ve yakın temasının bulunmadığı tüm işletmeler, en az % 95 güvenilirlikle, % 5 oranında prevalans saptamaya uygun bir örnekleme protokolü ile incelenir

Ancak, yetkili kurumlar, örneklemenin bu maddeye uygun şekilde sürü içerisindeki hastalığa yönelik, en az % 95 oranında güvenilirlikle % 2 oranında prevalans saptamaya uygun istatistik parametreler kullanılması koşuluyla, epidemiyolojik koşullar izin verdiği takdirde ve özellikle 35 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yer verilen önlemlerin uygulanması çerçevesinde, örneklerin, enfekte çiftlik(ler)deki duyarlı hayvanların elden çıkartılması, ön temizlik ve dezenfeksiyonun uygulanmasından sonraki en az dört günlük süreden önce alınmayacağına dair karar alabilir

2.4. Gözetim Bölgelerinde Örnekleme

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelikte 36 ncı maddeden 42 nci madde sonuna kadar yer alan önlemlerin 43 inci madde uyarınca kaldırılması için, özellikle koyunların ve keçilerin barındırıldığı ve klinik bulguların yokluğunda şap hastalığı varlığından kuşulanılması gereken gözetim alanı sınırları içerisindeki tüm işletmeler incelenmelidir. Bu inceleme için örneklerin, aşağıda sıralanan hususlar yerine getirilerek, çok aşamalı örnek alma metodu ile alınması yeterlidir.

- 2.4.1. Örnekler, alınmalarından en az otuz gün öncesini kapsayan bir dönemde sığır türü hayvanlar ile doğrudan ve yakın temasta bulunmayan koyun ve keçilerin barındırıldığı ve gözetim alanı dış çevresine yakın bulunan tüm idari birimlerdeki işletmelerden alınmalıdır.
- 2.4.2. Örnekler, gözetim bölgelerinde eşit dağıldığı varsayılan tahmini hastalık prevalansının % 2 olması durumunda, en az % 95 güvenilirlik ile en az bir enfekte işletmenin saptanabilmesi için yukarıda belirtilen gerekli sayıdaki işletmeden alınmalıdır.
- 2.4.3. Örnekler, örneklenecek her işletmeden sürü içerisinde % 5 oranında prevalans gösteren hastalığın % 95 güvenilirlikle saptanabilmesi için gerekli sayıda koyun ve keçiden, ancak işletmede 15'ten az sayıda koyun ve keçi bulunması halinde hayvanların tümünden alınmalıdır.

B - Şap Hastalığından Aşılı Arilik Statüsünün Geri Kazanılması

Aşılama uygulanan şap hastalığından ari bir bölgede bir şap salgını ortaya çıktıktan sonra, OIE'nin Karasal Hayvan Sağlığı Kodu Madde 8.5.8.'e göre aşılı arilik statüsünün geri kazanılmasında izlenecek adımlar aşağıdaki gibidir:

1. Aşı uygulanan şap hastalığından ari bir ülkede veya bölgede bir şap salgını ya da şap virüsü enfeksiyonu ortaya çıktığında, aşı uygulanan şap hastalığından ari ülke veya bölge statüsünün geri kazanılabilmesi için aşağıdaki bekleme sürelerinden birinin doldurulması gerekmektedir
 - a. Madde 8.5.40 ila Madde 8.5.46 uyarınca yok etme politikası, acil aşılama ve serolojik survey uygulanan durumlarda, yapısal olmayan şap virüsü proteinlerine (NSP) karşı antikor tespitine dayalı bir serolojik araştırmada virüs sirkülasyonunun olmadığı görülmüşse, son vakayı takiben altı (6) ay; ya da
 - b. Yok etme politikası uygulanmayan ancak Madde 8.5.40 ila Madde 8.5.46 uyarınca acil aşılama ve serolojik survey uygulanan durumlarda, yapısal olmayan şap virüsü proteinlerine (NSP) karşı antikor tespitine dayalı bir serolojik araştırmada virüs sirkülasyonunun olmadığı görülmüşse, son vakayı takiben 18 (onsekiz) ay.

KLİNİK İNCELEME FORMU

İLİ			
İLÇESİ			
KÖY/İŞLETME NO			
DUYARLI HAYVAN SAYISI	Tür	Sayı	
MORBİDİTE	Tür	Sayı	Tarih
MORTALİTE	Tür	Sayı	Tarih
ABORTUS	Tür	Sayı	Tarih
KLİNİK GÖZLEMLER			
VERİMLİLİKTEKİ DEĞİŞİKLİKLER	Tür	Ürün Tipi	% düşüş
BESİN ALIMINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER			
HAYVANLARIN ALIM / SATIMI			
KONTAMİNE OLMA İHTİMALİ OLAN ZİYARETÇİLER			
DİĞER ÖNEMLİ BİLGİLER			

Resmi Veteriner Hekimin Adı

Tarih

İmza

TRAKYA BÖLGESİ İÇİN TARAMA TASARIMI

Gelecekteki planlanan survey çalışmalarının doğruluğunu ve ilgililiğini sağlamak üzere bir örneklem stratejisinin tasarlanması

Hedefler

Büyükbaş ve küçükbaş gevişgetirenlerde yapısal olmayan proteinlere (NSP) karşı antikor düzeylerinin tespit edilmesi suretiyle şap virüsünün dolaşımından ari olduğunu göstermek.

Varsayımlar

- Şap hastalığı riski ve virüs dolaşımının büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için eşit olduğu kanıtlanamadığından, büyükbaş ve küçükbaş gevişgetirenler için ayrı NSP araştırmaları yapılmalıdır.
- Hayvanların köylerde gruplar halinde olduğu gerçeğini açıklamak üzere iki aşamalı bir örneklem stratejisi kullanılmalıdır.
- Epidemiyolojik birimler köy düzeyindeki büyükbaş ve küçükbaş gevişgetirenler olup, birincil örneklem birimlerini oluşturmaktadırlar.
- Hedefe uygun olarak, hastalık tespit yaklaşımı kullanılır: hepsi % 95 güven aralığında olmak üzere, 2009 yılında büyükbaş ve küçükbaş gevişgetirenler için % 2, 2010'da büyükbaş gevişgetirenler için % 5 ve küçükbaş gevişgetirenler için % 2 (Tablo 1). Köyler arasında, % 5'lik bir hastalık tespit düzeyinin uygun olduğu düşünülmüştür. Şap virüsü, epidemiyolojik birimler arasından ziyade, bir epidemiyolojik birim içerisinde dolaşır. 2003/85/EC sayılı Konsey Direktifi'nin Ek 3 Madde 2.4 [11]'inde de, gerek gözetim bölgelerinde gerekse izleme amaçlı olarak koyunlar için %5'lik bir tespit düzeyi kullanılmaktadır.
- 2009 tarama tasarımlarının gerekçesi: Hem büyükbaş hem de küçükbaş gevişgetirenler aşılanmış olduğundan ve şap hastalığına bağımsızlığı olmayan hayvanlar kadar net bir klinik belirti gösterememeleri beklendiğinden, büyükbaş ve küçükbaş gevişgetirenlerde NSP prevalansı için %2'lik bir tespit düzeyine karar verilmiştir. Bu tespit düzeyinin aşılama kapsamının büyüklüğü (2009 bahar döneminde büyükbaş gevişgetirenler için % 96 ve küçükbaş gevişgetirenler için % 92), dolayısıyla Trakya'da beklenen yüksek sürü bağımsızlık oranı ve koyunların şap belirtilerini sığırlar kadar net göstermediği hususlarına bir açıklık getirmesi beklenmektedir. Aşılı hayvanlar şap virüsünü aşısız hayvanlar kadar kolay bulaştırmaz veya şap virüsünden aşısız hayvanlar kadar kolay etkilenmez. Bu da, sero-dönüşüm hızlarının düşük olmasına yol açar. Virüs sirkülasyonunun yokluğunu kanıtlamak zorunda olan bir aşılama politikası uygulayan Brezilya'da da, 2007-2009 taramalarında benzer bir yaklaşım kullanılmıştır. Örnekleme parametreleri, % 95 güven aralığı içerisinde, % 10'luk minimum iç prevalansla (ya da 500'den fazla büyükbaş olan çiftlik işletmeleri için %5), %1'lik bir sığır sürüsü prevalansının tespitine izin verecek şekilde belirlenmiştir. Bu yaklaşım, önerilen Trakya taramasında da sığır cinsi hayvanlar için benzer duyarlılıkla sonuç vermektedir. Ancak, hem büyükbaş hem de küçükbaş gevişgetirenler ayrı ayrı araştırmalarda örneklendiği için, Trakya taramasındaki duyarlılık daha yüksektir. 2003/85/EC sayılı Konsey Direktifi'nin Ek 3 Madde 2.4[11]'inde de, gözetim bölgelerindeki koyunların serolojik örnekleme için % 2'lik bir tespit düzeyi kullanılmaktadır. Trakya'nın durumu ile karşılaştırıldığında, AB Direktifi büyükbaş hayvanlarla teması olmayan çiftlik işletmelerindeki aşısız küçükbaş gevişgetirenler üzerine odaklanmaktadır. Böyle bir durum, Trakya'da çok nadir görülür.

- Veterinerlik hizmetlerinin daha iyi verilmesi, şap hastalığına ilişkin farkındalığın artması, brusella gibi yeni hedeflere odaklanması ve tabii ki veteriner tetkiklerinin daha iyi olması nedeniyle survey sisteminin genel duyarlılığı artacaktır. Genel olarak taramanın duyarlılığını artırmak amacıyla, büyükbaş ve küçükbaş gevişgetiren taramalarının gelecekte rastgele seçilen köylerin oluşturduğu farklı örneklem setlerinde yapılması gerekmektedir.
- Her iki aşamada da kullanılan % 95’lik güven aralığı, yaygın bir istatistiki ölçümdür. Örneğin, epidemiyolojik birimler arasında ve kendi içlerindeki şap NSP antikor düzeylerinin tespiti için AB’nin Şap Direktifi’nde de kullanılmaktadır.
- Hayvancılığın yapısı ve dağılımı ile hayvan hareketleri farklı risk popülasyonlarının tanımlanmasını haklı çıkarmıyorsa, kullanılacak en uygun örnekleme stratejisi rastgele serolojik araştırma (*sero-survey*) olacaktır.
- Birincil örneklem birimleri, Trakya’daki tüm köyler içerisinde mevcut oranlar göz önünde tutularak seçilmişlerdir. Köylerin bu rastgele seçimi, GKGM düzeyinde yapılması ve listenin mülki idari birimlere verilmesi gerekmektedir.
- İkincil örnek birimleri, seçilen köylerdeki hayvanlardır. Sığırların seçimi, gerekli bireysel hayvan verilerini büyük ölçüde içeren TurkVet sistemi kullanılarak merkezden yapılmalıdır. Bu seçim, saha veterinerleri tarafından da doğrulanmalıdır. Temsili bir örneklem toplanabilmesini teminen, köylerdeki küçükbaş seçimlerinin rastgele yöntemle yapılması gerekmektedir.
- Taramalar, büyükbaş ve küçükbaş gevişgetirenler türüne ait genç hayvanları hedeflemelidir. Taramaya 4 aydan büyük ve 18 aydan küçük hayvanların dahil edilmesi tavsiye edilmektedir. Kolostral antikorların yol açabileceği etkileşimler nedeniyle, tarama için seçilecek hayvanlar en azından 4 aylık olmalıdır. Azami yaşın 18 ay olması da, “son 12 ay içerisinde şap virüsü sirkülasyonunun olmadığına dair kanıt bulunması” koşulunu karşılayacak zaman çerçevesinin temin edilmesini mümkün kılmaktadır. Böylece örneklenen sığırlar örneklemede belirtilen yaş aralığı içinde 0-4 adet, 0-1 adet şap aşılmasına sahip olacaktır. 2009 yılının bahar ayında büyükbaş gevişgetirenlere yönelik olarak yapılan taramada 24 aya kadar olan sığırlar kapsam dahiline alındıysa da, bu durum uygun olarak karşılanmıştır. Bu dönemde büyükbaş gevişgetirenlerin yaşları TurkVet’den tespit edilmelidir. Küçükbaşlar içinse, hayvan sahibinin verdiği bilgiler ve dişlerden yaş tespitinden faydalanılmalıdır. Her iki tarama için de, yaş verileri hayvanların genel görünümüyle karşılaştırılarak kontrol edilmelidir.
- NSP antikor ELISA diagnostik amaçlı kullanılan pek çok test gibi kesin sonuç veren mükemmel testler olmayıp, gerek epidemiyolojik taramanın tasarımında gerekse serolojik sonuçların değerlendirilmesinde NSP ELISA’nın tanısal tutarlılığı (sensivite) ve özgüllüğü (spesifite) dikkate alınmalıdır. Şap Enstitüsü tanı amaçlı olarak daha önce –validasyonu çok sayıda ve farklı kategoride serum panelleri üzerinde çalışılarak bilimsel olarak bir makeale ile sunulmuş Ceditest® FMDV-NS / PrioCheck® FMDV NS kullanmıştır. Bu nedenle gelecekte de bu test kiti ve bunun gibi büyük oranda validasyonu tamamlanmış test kitlerini kullanmayı planlamaktadır. Örneklem büyüklüğü için, uluslararası araştırmalara göre % 90’lık bir tanı duyarlılığı ve % 100’lük bir tanısal spesifite olduğu varsayılmaktadır. % 98’den yüksek bir test özgüllüğü için, yalancı pozitif test sonuçlarının çok az olması beklenmektedir. Tüm yalancı pozitif test sonuçları tekrar test edilecek ve pozitif kalmaya devam ederlerse OIE’nin Karasal Hayvan Sağlığı Kodu’na göre takip edileceklerdir. Test duyarlılık düzeyinin ayarlanması, yalnızca her köyden alınacak örneklem büyüklüğü için gerekli olacaktır.

Tablo 1. Örneklem Büyüklüğünün Hesaplanması

a) Birincil Örneklem Birimleri

	Büyükbaş Taraması (İlkbahar 2009)	Büyükbaş Taraması (Sonbahar 2009)	Büyükbaş Taraması (2010)	Küçükbaş Taraması (2010)
Popülasyon büyüklüğü (köy sayısı)	905			
Testin duyarlılığı	% 100			
Testin özgüllüğü	% 100			
Beklenen minimum prevalans	% 2	% 2	% 5	% 2
Güven aralığı	% 95			
Gereken örneklem büyüklüğü	138	138	57	138
Gerçek örneklem büyüklüğü *	152	152	57	138

b) İkincil Örneklem Birimleri

	Büyükbaş Taraması (İlkbahar 2009)	Büyükbaş Taraması (Sonbahar 2009)	Büyükbaş Taraması (2010)	Küçükbaş Taraması (2010)
Popülasyon büyüklüğü (ortalama hayvan / köy sayısı)	502	877	502 (örneklem büyüklüğünde değişiklik olmadan azami 600)	877 (örneklem büyüklüğünde değişiklik olmadan azami 950)
Testin duyarlılığı	% 90			
Testin özgüllüğü	% 100			
Beklenen minimum prevalans	% 5			
Güven aralığı	% 95			
Gereken örneklem büyüklüğü	62	63	62	63
Gerçek örneklem büyüklüğü *	64	66	64	66

c) Toplam Örneklem Büyüklükleri

	Büyükbaş Taraması (İlkbahar 2009)	Büyükbaş Taraması (Sonbahar 2009)	Büyükbaş Taraması (2010)	Küçükbaş Taraması (2010)

Gereken toplam örneklem büyüklüğü	8.556	8.694	3.534	8.694
Toplanacak toplam örneklem büyüklüğü (gerçekleşen örneklem büyüklüğü*)	9.728	10.032	3.648	9.108

* gerçek örneklem büyüklüğü, belirsizliği azaltmak ve potansiyel hatalarla örneklem birimlerinin seçiminin yanlılığı, saha örneklerinin toplanması, örneklem kalitesi, laboratuvar tanısı ve kümeleme konularına açıklık getirmek amacıyla birincil ve ikincil örneklem birimlerinden ilave örnekler toplanmasını içerir.

İlave Gereklilikler

- Örneklerin Bakımı

Her hayvandan kan alırken steril boş tüpler ve yeni iğneler kullanılmalı, her tüpe sadece o tüpe ait bir kod numarası etiketlenmelidir. Serum pıhtılaştıktan sonra mümkün olduğu kadar kısa süre içerisinde ayrıştırılmalı ve serin bir yerde saklanmalıdır.

- Verilerin Kaydedilmesi, Yönetimi ve Analizi

Veri kayıt formları, asgari olarak aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- Örnek No.
- Kulak Küpe No. (yalnızca büyükbaşlar, varsa küçükbaşlar için)
- Yer: İl / İlçe / Köy
- Hayvan Sahibinin Adı
- Cinsiyeti
- Yaşı (ay olarak)
- Şap hastalığına dair klinik belirti taşıyıp taşımadığı
- Önceki şap aşılması ve hastalık / klinik belirtileri

Saha ve laboratuvar verilerini içeren tüm veriler, analiz edilmek üzere elektronik bir tablolama programına ya da veri tabanı formatında kaydedilmelidir.

- İzlenebilirlik

Örneklen tüm büyükbaş gevişgetirenlerin kulak küpesi olup, TurkVet kullanılarak takip edilebilir.

Küçükbaşlar ise menşe sürülerine kadar takip edilebilirler. Büyükbaş ve küçükbaş gevişgetirenlerin takiplerini, epidemiyolojik araştırmalar tamamlayacaktır.

Diğer İstatistiksel Hususlar

- **Kümelenme**

Şap virüsünün ortaya çıkması halinde, epidemiyolojik birim düzeyinde yani esasen köy düzeyinde kümelenmesi beklenmektedir.

Duyarlı popülasyonun tamamı için sero-sürveylerin duyarlılık düzeyini artırmak amacıyla, her iki tarama da büyükbaş ve küçükbaş gevişgetiren sero-sürveyleri için rastgele yöntemle seçilen farklı köy grupları üzerinde gerçekleştirilecektir. Böylece toplam duyarlı popülasyonun örneklem büyüklüğü önemli ölçüde artırılacak ve kümelenmeye de açıklık getirilecektir.

Bu yaklaşım kullanılmak suretiyle, büyükbaş gevişgetiren taramasından alınan sonuçlar küçükbaş popülasyonunun epidemiyolojik durumuna ilişkin bilgi sağlayacak, küçükbaş taramasından elde edilen sonuçlar da büyükbaş popülasyonunun epidemiyolojik durumuna dair bilgi verecektir. NSP pozitiflerin takip tetkiklerine tüm duyarlı türler dahil edilmelidir.

- **“Küçük Sürü Problemi”**

Hayvan sayısı az olan köylerde pozitiflerin tespit edilmesi için gereken güven aralığının düşük olmasına ilişkin istatistiksel sorun, ilave örnekler toplamak suretiyle çözümlenmiştir. Bu nedenle, seçilen bir köyde varolan hayvan sayısı gerekli örnekleme sayısına ulaşmaya yeterli değilse, kalan örneklerin en yakın komşu köylerden toplanması yoluna gidilmektedir.

- **Survey Sisteminin Performansının İzlenmesi**

Türkiye’de şap hastalığının raporlanması, survey ve kontrolü en yüksek düzeyde Trakya’da gerçekleştirilir. EuFMD/FAO, “şap hastalığının Türkiye’nin batı kesiminde kontrol altında olduğunu” düşünmektedir.

Şap hastalığının tanısal performansı, URL yeterlik testlerinde değerlendirilmiştir. Şap Enstitüsü, 1995 yılından beri bu testlere katılmaktadır. 2004 yılından itibaren, NSP testi de bu testlerin içerisinde dahil edilmiştir. 2008 yılı NSP ELISA testine ilişkin sonuçlar, performansın “makul oranda duyarlı ve amaca uygun” olduğuna işaret etmektedir .

- **Survey Sisteminin Kesinliği**

Daha önce de açıklandığı gibi NSP serolojik surveyi, Trakya Şap Hastalığı Survey Sistemi içerisinde alınan birçok önlemden yalnızca bir tanesidir.

NSP ELISA testleri, diagnostik amaçlı kullanılan pek çok test gibi kesin sonuç veren mükemmel testler değildir. Tanısal duyarlılığı yaklaşık % 90 civarında, özgüllüğü ise % 98 civarındadır. Gerçekten hasta olmayan bir popülasyonda, yalancı pozitiflerin popülasyonun hasta olduğuna dair bir sonuca varılmasına neden olma ihtimali bulunmaktadır. Bunun gibi, yalancı negatif sonuçlar da enfekte bir popülasyonun hastalıktan arı olarak ilan edilmesine neden olabilir.

Bu nedenle tasarım sırasında testin duyarlılığı örneklem büyüklüğünün artırılması ve özgüllüğü de tüm yabancı pozitiflerin takip çalışmasına dahil edilmelerini gerektirir. Çalışmanın tasarımı, testin duyarlılığına örneklem büyüklüğünün artırılması suretiyle bir izahat getirir. Ayrıca Tüm yalancı pozitiflerin, takip çalışmalarına dahil edilmesi gerekir.

- **Survey Sisteminden Kaynaklanan Diğer Hususlar**

Tarama yaklaşımı ('hastalığın tespiti') nedeniyle sistem, NSP pozitif köylerde %2'den azını ve diğer köylerde ise %5'den azını kaçıracaktır.

- İki aşamalı bir örneklem yaklaşımındaki genel güven aralığı yalnızca % 90'dır (2 x % 95).
- Sero-surveyler, yalnızca geriye dönük bilgiler verir.
- NSP serolojisi, her bir hayvanın bireysel durumunu değil, sürünün durumunu belirleyebilir.
- Şap hastalığını taşıyan hayvanların tespiti, yıllık tarama NSP çalışmalarıyla sınırlıdır.
- Klinik survey ve NSP seroloji, Trakya'daki aşıli gevişgetiren popülasyonlarında aşısız hayvanlarda olduğundan daha az duyarlıdır.
- Enfekte bölgelerden Trakya'ya gevişgetiren hayvan hareketi vardır. Bu hareketlerin büyük olasılıkla kontrolsüz olduğu tahmin edilmekte, ancak bertaraf edilememektedir.

Trakya surveyinde tüm önlemler bir araya getirilirse, şap virüsü sirkülasyonunun yokluğu da iyi bir şekilde belgelenebilir ve şap virüsünün epidemik atakları erken aşamada tespit edilebilir.

Trakya survey sisteminin kesinliğinin daha da artırılması amacıyla, OIE soru formunda belirtilen koşullar ile survey koşullarının sıkı bir şekilde takip edilmesi gerekmektedir.

STOK TAMAMLAMA: ENFEKTE İŞLETMELERE YENİDEN HAYVAN GİRİŞİ**GİRİŞ**

Bu bölüm; itlaf, temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri tamamlandıktan sonra enfekte işletmelere yeniden hayvan girişine ilişkin prosedürleri ele almaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. Yeni Hayvan Girişi Ne Zaman Başlayabilir?
2. Yeni Hayvan Girişi Nasıl Yapılacaktır?
3. Yeni Hayvan Girişi Sonrası Klinik İncelemeler
4. Serolojik Örneklemeler
5. Bekçi Hayvanlar

1. YENİ HAYVAN GİRİŞİ NE ZAMAN BAŞLAYABİLİR?

1.1 Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliği 12. Maddesi uyarınca, işletmeye yeniden hayvan girişi, enfekte tesisin en son temizlik ve dezenfeksiyonunun tamamlanmasından en az 21 gün sonra başlayabilir.

1.2 UHKM, Ulusal Epidemiyoloji Uzman Grubu ile işbirliği içerisinde, varolan türler ve yerel koşullar ışığında bir politika belirleyecektir.

2. YENİ HAYVAN GİRİŞİ NASIL YAPILACAKTIR?

2.1 Hayvanlar hayvan sağlığı kısıtlaması bulunmayan alanlardan gelmelidir.

2.2 İşletmeye alınmadan önce hayvanlardan kan örneği alınmalı ve test sonuçları şap hastalığı için seronegatif olmalıdır.

2.3 Tesisteki tüm birim ve binalara hayvan girişi yapılmalıdır. Bu mümkün değilse, hayvanlar birimler arasında yer değiştirebilecektir.

2.4 Farklı birim veya binalar için aynı anda giriş yapılması gerekli değildir.

2.5 Tüm birim ve binalar yeniden giriş prosedürlerini tamamlayana kadar, hiçbir hayvan işletmeyi terk edemez.

2.6 Hayvanlar, söz konusu çiftlik işletmesine lisanslanmalıdır.

3. YENİ HAYVAN GİRİŞİ SONRASI KLİNİK İNCELEMELER

3.1 Hayvanlar aşağıdaki periyotlarda klinik muayeneye tabi tutulur:

- İlk 14 gün içerisinde her 3 günde bir kez.
- Daha sonra, son hayvan girişi yapıldıktan sonraki 28 günün (dört haftanın) bitimine kadar haftada bir kez.

4. SEROLOJİK ÖRNEKLEME

4.1 Son hayvan girişi yapıldıktan dört hafta sonra, aşağıdaki gruplardan kan örnekleri alınması gerekir:

Tüm epidemiyolojik koyun ve keçi grupları (95/5)

Yerel Epidemiyoloji Grubu tarafından önerilen diğer hayvan grupları

4.2 Klinik ve serolojik sonuçların tamamı negatif olursa, kısıtlamalar kaldırılır.

4.3 Negatiften pozitif bir sero-dönüşüm gerçekleşirse, klinik hastalığın yokluğunda bile, salgın ilan edilmeli ve Bölüm 6 (Hastalık Doğrulandıktan Sonraki Kontroller) ve Bölüm 10 uyarınca hayvanlar itlaf ve imha edilmelidir.

5. BEKÇİ HAYVANLAR

5.1 Hastalığın nüksetme riskinin yüksek olduğu riskli durumlarda bekçi hayvanlar kullanılmalıdır. Bu gibi haller:

Yeniden hayvan girişinin, asgari dinlenme süresinden hemen sonra yapıldığı haller

Binalar eski olduğu ve hayvanlar dışarıda tutulduğu için, çiftlik işletmesinin temizliğinin ve dezenfeksiyonunun güç olduğu haller.

5.2 Yukarıda 3. ve 4. maddelerde bahsi geçen klinik ve serolojik izleme prosedürleri, bu hayvanlar için de geçerli olacaktır.

KAMUYU BİLGİLENDİRME VE BİLİNÇLENDİRME

GİRİŞ

Halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi, şap hastalığının başarılı bir şekilde önlenmesi veya kontrol altına alınabilmesi için çok büyük önem taşımaktadır. Bu bölümde, olası bir şap tehditinde ya da bir şap salgının ortaya çıkması halinde halkı, basını ve çiftçileri bilgilendirmek ve desteklerini almak için izlenmesi gerekli yol ve yöntemler yer almaktadır. Böyle bir çalışmanın odak noktası, salgın halinde Basın Müşavirliği tarafından yürütülecek şap hastalığı bilgilendirme programıdır.

İÇİNDEKİLER

1. Hastalığın Görülmediği Zaman

2. Bir Şap Salgını Uyarısında İzlenecek Genel Yaklaşım

3. Salgının Ortaya Çıkması

- Merkezde
- Taşrada

1. HASTALIĞIN GÖRÜLMEDİĞİ ZAMAN

- 1.1 Şap hastalığı tehditine karşın halkın sürekli bilgili ve bilinçli olmasını sağlamak gerekir. GKGM tarafından hazırlanan ve hastalığın tehlikelerine karşı uyarılarda bulunan posterler ve broşürler, GTHİM'lerinde, hayvan pazarlarında ve diğer ilgili mekanlarda sergilenmelidir.
- 1.2 Hedef kitle; öncelikle çiftçiler, hayvan satıcıları ve serbest çalışan veteriner hekimlerdir. KKGM, ayrıca, GTHB ve GTHİM'lerince periyodik olarak yayımladığı dergilerde de şap hastalığının kontrol ve eradikasyonuna ilişkin makalelerin yayınlanmasını sağlamalıdır.

2. BİR ŞAP SALGINI UYARISINDA İZLENECEK GENEL YAKLAŞIM

- 2.1. Şap hastalığına ilişkin iletişim, tanıtım ve bilgilendirmelerde GTHİM'lerin proaktif olması gerekir. Böylelikle halkın olaylardan tam anlamıyla ve doğru olarak haberdar olması sağlanırken, bir yandan da uygulanmak zorunda kalılabilecek zorlu ve kati önlemlere karşı kamusal ve politik destek sağlanmış olacak ve halkın kaygıları yok edilecektir.
- 2.2. Olası bir şap salgınına veya şüphesine ilişkin haberlerin ilk birkaç saat içerisinde uygun iletişim kanalları içerisinde yönetilebilmesi çok önemlidir.
- 2.3. Aynı şekilde, GTHİM tarafından verilen mesajların sık sık tekrar edilmesi ve açık, tutarlı ve kolay anlaşılır olması da çok önemlidir. Halkın güvenini sarsacak bir bilgi eksikliğinden ya da boşluğundan kaçınılmalıdır.
- 2.4. İletişim mücadelesinin üç büyük aşaması olacaktır: yoğun olarak basına odaklanılan başlangıç aşaması, istikrar dönemi ve son olarak daha rutin bir iletişimin yaşandığı iyileşme aşaması.
- 2.5. Özellikle de ilk aşamada medyanın talepleri oldukça ağır ve yoğun olabilir. Bu alana yeterli kaynağın ve dikkatin verilmesi gerekmektedir; çünkü hastalığın önlenmesi

veya kontrol altına alınması için gerekli halk desteğinin sağlanmasında basın rolü çok önemlidir.

3. SALGININ ORTAYA ÇIKMASI

Olası bir şap salgınında, alınan kontrol önlemlerinin açıklanması ve önlemlerin uygulanmasına destek sağlanması açısından kapsamlı bir tanıtım ve bilgilendirme faaliyetinin yürütülmesi gerekecektir. Buna ek olarak, gerek ulusal gerekse uluslararası basın UHKM ve YHKM'lerinin çalışmalarına yoğunlaşacaktır. UHKM Başkanı'nın sorumluluğu altında, UHKM ve YHKM için birer Basın ve Halkla İlişkiler Yetkilisi görevlendirilecektir. Basın ve halkla ilişkilere dair herşeyden bu yetkililer sorumlu olacaktır. Bu kişiler, hastalıkla ilgili olarak halka açıklanacak veya basın toplantılarında sunulacak bilgileri hazırlarken Yetkili Makamlar ve uzman gruplarından aldığı tavsiyeler doğrultusunda hareket edeceklerdir.

Özellikle de çoklu salgınların yaşandığı hallerde, iletişim çalışmaları için basın bürosu deneyimi olan personele ve diğer ilave kaynaklara ihtiyaç duyulacaktır. Bu ihtiyaç, GTHB'nın Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ile eşgüdüm içerisinde karşılanacaktır. Merkezde görev yapan Basın ve Halkla İlişkiler Yetkilisine günün 24 saati ulaşılabilir olacaktır.

3.1. Merkezde (UHKM)

a) Basın Toplantıları

Medya kampanyası, merkezden yönetilecektir. Bizzat Bakan ve Bakanlığın üst düzey yetkilileri tarafından ulusal düzeyde yapılacak günlük basın toplantılarının organizasyonu da bu kapsamda yer alacaktır. Bu toplantıların amacı:

- Hastalığın durumu hakkında güncel bilgilendirme sağlamak,
- Alınan son önlemlerin ve kontrollerin detaylarını vermek ve
- Mevcut kaygılara yanıt vermektir.

Önceden hazırlanan soru ve cevap brifing materyalleri dağıtılacaktır.

Bunlara ek olarak, kontrol önlemlerinin uygulanmakta olduğu hareket alanlarına basın gezileri düzenlenecektir. Böylece, basının, kısıtlama altındaki alanlara hastalığın daha da yayılması riskini de beraberinde getirecek olan kontrolsüz erişiminin önlenmesi sağlanacaktır.

b) Basın Bültenleri

Günlük basın toplantılarını tamamlayıcı nitelikte basın bültenleri hazırlanacaktır. Bu bültenler, ulusal ve uluslararası medyanın ihtiyaçlarına da yanıt verecek nitelikte olacaktır.

c) İnternet

GKGM'nin web sitesinde şap hastalığı ile ilgili bir sayfa yer alacaktır. Aynı bilgiler, Şap Enstitüsü'nün web sayfasında da bulunacaktır. Bu bilgiler, hastalığın son durumunu, olayların kronolojisi, basın bültenleri, hareket detayları, izinler ve benzeri bilgiler ışığında geliştirilecek ve güncellenecektir. Sayfa üzerinden, standart poster ve bilgilendirme ilanlarına da erişilebilecek, bu materyaller gerektiğinde ilgililer tarafından bilgisayarlara yüklenip basılabilecektir. Sayfada, ayrıca, biyolojik güvenlik önlemlerine ilişkin bilgilendirmelerin ve seyahat edenlere, çiftçilere,

hayvan satıcılarına, serbest veteriner hekimlere ve tüccarlara yönelik tavsiyelerin yer aldığı özel bölümler de bulunacaktır.

Web sitesinin bakımını sağlamak ve diğer web sitelerindeki bilgileri izleyip gerektiğinde düzeltme yapmak üzere bir personel görevlendirilecektir.

d) İlan ve Duyurular

Basit ve anlaşılır mesajların verildiği TV, radyo ve gazete ilanları ve duyuruları hazırlanacaktır. Bu ilan ve duyurular, yerine göre, ulusal ve yerel medyada yayımlanacaktır.

3.2. Taşrada

- a) Bilgilendirme gereksinimlerini yerine getirmek ve merkezdeki Basın ve Halkla İlişkiler Yetkilisi ile işbirliği içerisinde yerel basın toplantıları için gerekli eşgüdümü sağlamak amacıyla YHKM'lerinde birer Basın ve Halkla İlişkiler Yetkilisi görevlendirilecektir.
- b) Kontrol ve/veya eradikasyon çalışmalarından en çok etkilenenlerle doğrudan iletişim sağlanmasını kolaylaştırmak üzere gerektiğinde çiftçilerle toplantılar yapılacaktır. Uygun görüldüğü takdirde, bu toplantılara basının katılmasına da izin verilebilecektir.
- c) Yerel gazeteler ve radyo istasyonlarıyla erken temasa geçmek önemlidir. YHKM'nde görev yapan veteriner hekim, çiftçilere ve halka bilgi vermekte yerel basını kullanmalıdır. Yerel basın yoluyla çiftçilere ve halka verilebilecek bilgiler arasında alınması gereken genel ve özel önlemler, bölgelerdeki hareketin ayrıntıları ve uygulanmakta olan çeşitli kontrol önlemleri sayılabilir.
- d) Yerel, ulusal ve uluslararası basın YHKM'nde görev yapan personelden doğrudan bilgi alma gayreti içerisine girebilir. YHKM'nde görev yapan tüm personel, hastalıkla ilgili bilgilerin gizli olduğu ve GTHB personelinin hastalığın kontrolüne ilişkin bilgileri hiçbir şekilde ve hiçbir koşul altında UHKM'nin onayı olmadan dışarıya vermemesi gerektiği hususunda ikaz edilmelidir.
- e) GTHB'nın Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri ile işişare içerisinde, UHKM yerel bir sözcü görevlendirebilir.

İLETİŞİM

GİRİŞ

Bir şap salgınının başarıyla yönetilmesinde etkili ve etkin bir iletişim stratejisinin rolü çok büyüktür. İşte bu nedenledir ki, farklı kitlelerin taleplerine yanıt verebilmek için gereken strateji ve operasyonel öğelerin açık ve net ifade edilen genel hedeflerle birleştirilmesi gerekmektedir. Olası bir salgında UHKM'nin iletişim sürecindeki rolünü anlatan bu bölüm, Basın ve Halkla İlişkiler konusuna odaklanan Bölüm 13'ü tamamlayıcı nitelikte olup birlikte değerlendirilmelidir.

İÇİNDEKİLER

1. Bilgi İhtiyacı

2. Hedef Kitleler

3. Yapısal Düzenlemeler

1. BİLGİ İHTİYACI

1.1 İletişim süreci, aşağıdakileri kapsayacaktır:

- Bilginin edinilmesi
- Analizi ve kullanılabilir hale getirilmesi
- Kısaltılması ve farklı kitlelerin ihtiyaçlarına göre işlenmesi
- Bilginin iletilmesi

1.2 İçerideki ve dışarıdaki birincil hedef kitleler aşağıdadır:

- Kriz yönetimine doğrudan katılan kişiler
- Seçilmiş Hükümet üyeleri ve diğer siyasi temsilciler
- Kamu kurum ve kuruluşları
- Çiftçiler ve zirai topluluklar
- Yerel, ulusal ve uluslararası medya
- Kilit sektörler, özel ilgi grupları ve profesyonel örgütlenmeler
- İlgili uluslararası kuruluşlar (AB, OIE ve FAO), yabancı devletler ve idareler
- Halk

1.3 Tutarlı ve etkili bir iletişim, salgının iyi bir şekilde yönetilmesi ve farklı kitlelerden alınan desteğin, anlayışın ve işbirliğinin derecesi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olacaktır.

1.4 İletişim stratejisi; kilit bilgileri alıp, bu bilgileri gereken yerlere hızlı ve doğru bir biçimde ve farklı grupların ihtiyaçlarına uygun şekilde iletilmesini kapsamalıdır. Hedef grup kim olursa olsun, iletişimin tutarlı ve sağlıklı olması gerekir.

1.5 Bilgi gereksinimleri, genellikle, salgının ilk aşamalarında en şiddetli olma eğilimindedir. Bu bağlamda, gereksinim duyulacak en kritik bilgiler aşağıdakiler olacaktır:

- Salgın(lar)ın içeriği, ölçeği ve yeri
- Durumun nasıl geliştiği
- İhtiyaç duyulan ve alınan önlemler ve müdahaleler

UHKM tarafından dışarıyla gerçekleştirilen tüm iletişimin, güvenilir, doğru ve güncel olması gerekir. Taslakları hazırlayan taraflar, bilgi kaynaklarına tutarlı ve sürekli erişim ihtiyacı içerisinde olacaklardır.

1.6 Salgının kontrol altına alınması için uygulamaya konan çok sayıdaki önleme destek sağlayabilmek amacıyla, salgının başarıyla kontrolünün farklı paydaşlara sağlayacağı faydaların açık ve net olarak belirlenmesi, sayılarla ifade edilmesi ve duyurulması gerekecektir.

2. HEDEF KİTLELER

UHKM, aşağıdaki gruplarla ve bu gruplar arasındaki işbirliğini kolaylaştıracaktır:

2.1 Kriz yönetimine doğrudan katılan kişiler

Burada, Veteriner Hekimlerden ve sahada görev yapan diğer personelden sürekli bilgi alımı söz konusudur. UHKM tarafından yapılacak değerlendirme ve alınacak kararı takiben, talimatlar ve tavsiyeler GTHB personeline ve diğer taraflara iletilecektir.

2.2 Seçilmiş Hükümet üyeleri ve diğer siyasi temsilciler

Gerek Hükümet'in gerekse devleti ulusal ve yerel düzeyde temsil edenlerin bilgi ihtiyacının karşılanması gerekecektir. Bu taleplerin karşılanmasında da,

- Zaman zaman Bakan tarafından diğer Bakanlara yapılacak bilgilendirmeler
- Sözlü brifingler
- Meclis gensorularına verilecek yanıtlar ve
- Yazılı sorulara verilecek yanıtlar için kısa bilgi notlarının ve benzer dokümanların hazırlanması söz konusu olacaktır.

2.3 Kamu kurum ve kuruluşları

GTHB ile diğer Hükümet birimleri ve devlet kurumları arasındaki karşılıklı bilgi akışının sağlanması ve böylece herkesin şap krizinin yönetiminde sahip olduğu rolü iyi oynayabilmesi, görevlerini yerine getirebilmesi için gerekli bilgiye erişim anlaması gerekecektir.

2.4 Çiftçiler ve zirai topluluklar

Çiftçiler ve zirai topluluklar, olası bir şap salgımından en doğrudan etkilenen ve en kısa zamanda başarıya ulaşabilmek için tam işbirliğine ihtiyaç duyulan paydaşlardır. Bu kapsamda, bir dizi hedeflendirilmiş iletişim çalışmasının yürütülmesi gerekecektir. Söz konusu çalışmalar yerel düzeyde çiftçilerle yapılan toplantıların yanı sıra UHKM ve çiftçi temsilcisi örgütleriyle sürekli işbirliği, basın bültenleri (özellikle

de ticaret konusuna odaklı basın ve tarım programları) ve ilanlar suretiyle gerçekleştirilecektir.

2.5 Yerel, ulusal ve uluslararası medya

Konunun medyada yer bulması, halkın salgının ne kadar iyi yönetildiğine ilişkin görüşleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olacaktır. Bunun karşılığında da, sorunun hızla çözümlenmesi için gerekli olan halk desteğinin düzeyi etkilenecektir. Basına verilecek bilgiler, aşağıdaki yöntemlerle sağlanacaktır:

- Basın bültenleri (başlangıçta günlük olarak)
- Basın toplantıları
- Bireysel olarak sorulan sorulara yanıtlar
- Görüşmeler
- Medyanın talebi üzerinde verilen yazılar

2.6 Kilit sektörler, özel ilgi grupları ve profesyonel örgütlenmeler

Olası bir şap salgını, farklı sektörleri ve ilgi gruplarını değişik şekillerde etkileyecektir. Özellikle de tarım-gıda, turizm ve seyahat sektörleri ile çeşitli etkinlik organizatörleri ve spor kulüpleri salgının kendileri üzerindeki net etkilerine ilişkin olarak en kısa zaman içerisinde bilgilendirilmelidirler. UHKM, işletmeler veya mekanlarda uygulanacak prosedürler ve mal ve insanların taşınmasına yönelik kısıtlamalar hakkında salgının erken aşamalarında tavsiye ve görüş bildirilmelidir.

Bir etkinliğin (örneğin spor karşılaşmaları gibi) gerçekleştirilmesinin yasaklanması veya devam ettirilmesine ilişkin kararların alınarak ilgili taraflara zaman kaybetmeden bildirilmesi çok önemlidir. Bu tür kararların bildiriminde makul ve açıkça ifade edilmiş nedenlerin kullanılması, etkinliği düzenleyenlerin ve diğerlerinin etkinliğin katılımcıları veya seyircilerinden olumsuz tepkiler gelmesini önleyecektir.

2.7 İlgili uluslararası kuruluşlar, yabancı devletler ve idareler

OIE raporları ve gerektiğinde Komisyon'a yapılacak bildirimler de dahil olmak üzere, olası bir şap salgınına dair tüm uluslararası iletişim UHKM'nin sorumluluğunda olacaktır. Bu iletişimin tamamı, GKGMGM'in makamı vasıtasıyla yapılacaktır.

2.8 Halk

Halk, kriz yönetiminin bir ortağı olarak kabul edilmelidir. Halk, olası bir tehlikenin içeriğinden ve ölçeğinden zaman kaybetmeden bilgilendirilmesi ve durum ilerledikçe de güncel şekilde bilgilendirilmeye devam edilmelidir. Bunu yaparken kullanılarak en etkili yöntemler, basın ilanları, basın bültenleri, görüşmeler ve brifingler olacaktır. Kamuoyunun görüşlerini izleyebilmek ve yasadışı ithalat veya hayvan hareketleri gibi konularda gerekli bilgileri alabilmek için iletişim kanalları tesis edilmelidir. Web siteleri bu açıdan çok önemli bir rol oynamaktadır.

3. YAPISAL DÜZENLEMELER

3.1 Farklı gruplara yönlendirilen iletişimin içeriği ve düzeyindeki tutarlılığı sağlamak amacıyla, günlük UHKM inceleme / yönetim toplantılarında mevcut durum ve önceliklerin tartışılması gerekli olacaktır.

3.2 İletişim materyallerinin üretilmesine ilişkin asıl sorumluluk, UHKM'nin olacaktır.

YASAL DAYANAK

GİRİŞ

Şap hastalığının kontrolüne ilişkin çalışmaların yasal dayanağı, 5996 Sayılı VHBSGYK ve Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik'tir. Bu bölümde, kontrol önlemlerinin yasal dayanağı, yapılması gereken bildirimler ve 5996 Sayılı VHBSGYK ile Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmeliği ile yetkilendirilen görevlilerin sahip olduğu yetki ve sorumluluklar özetlenmektedir.

Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik

Yetki Kanunu: 5996

Yayımlandığı R.Gazete: 04.02.2011-27836

BİRİNCİ BÖLÜM**Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar****Amaç**

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, şap hastalığına karşı hazırlıklı olmak, hastalıktan korunmak ve hastalıkla mücadele etmek için alınması gereken tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; virüsün tipi ne olursa olsun şap hastalığı salgını durumunda uygulanacak asgari kontrol önlemleri ile şap hastalığı konusunda çiftçilerin bilinç düzeylerinin, yetkili birimlerin ve tarım sektörünün hazırlık durumunun artırılmasını amaçlayan belirli koruyucu önlemleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 4 üncü maddesine dayanılarak ve şap hastalığının kontrolüne ilişkin 2003/85/EEC sayılı Konsey Direktifine paralel olarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 –

İKİNCİ BÖLÜM**Şap Hastalığı Salgınının Bildirimi, Önlemler ve Kontrolü**

Şap hastalığının bildirim

MADDE 5 –

Şap hastalığı salgını şüphesi durumunda alınacak önlemler

MADDE 6 –

Şap hastalığı salgını şüphesi durumlarında işletmeye giriş ve çıkışlar

MADDE 7 –

Önlemlerin diğer işletmelere genişletilmesi

MADDE 8 –

Geçici kontrol bölgesi

MADDE 9 –

Koruyucu eradikasyon programı

MADDE 10 –

Önlemlerin devam ettirilmesi

MADDE 11 –

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Şap Hastalığı Salgınının Doğrulanması ve Alınacak Önlemler

Alınacak önlemler

MADDE 12 – (1)

Temizlik ve dezenfeksiyon

MADDE 13 –

Şap hastalığı salgını olan hayvanlardan veya bu hayvanlarla temas eden hayvanlardan elde edilen ürünlerin veya maddelerin işlenmesi ve takibi

MADDE 14 – (Epidemiyolojik araştırma

MADDE 15 –

Şap hastalığı salgınlarının doğrulanması durumunda alınacak ek önlemler

MADDE 16 –

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Özel Durumlarda Uygulanacak Önlemler

Şap hastalığı salgını durumunda, duyarlı türden hayvanları barındıran özel işletmelerde veya çevresinde geçici veya sürekli uygulanacak önlemler

MADDE 17 –

Kesimevlerinde, sınır kontrol noktalarında ve nakil araçlarında uygulanacak önlemler

MADDE 18 –

BEŞİNCİ BÖLÜM

Farklı Epidemiyolojik Üretim Birimlerinden Oluşan İşletmeler ve Temastaki İşletmeler

İşletmeler

MADDE 19 –

Temas işletmeleri

MADDE 20 –

ALTINCI BÖLÜM

Koruma ve Gözetim Bölgeleri

Koruma ve gözetim bölgelerinin kurulması

MADDE 21 –

Koruma bölgesindeki işletmelerde alınacak önlemler

MADDE 22 –

Koruma bölgesinde hayvan ve hayvansal ürün hareketleri ile nakilleri

MADDE 23 –

İlave önlemler ve muafiyetler

MADDE 24 –

Koruma bölgesinde üretilmiş taze ete ilişkin önlemler

MADDE 25 –

Koruma bölgesinde üretilmiş et ürünlerine ilişkin önlemler

MADDE 26 –

Koruma bölgesinde üretilmiş süt ve süt ürünlerine ilişkin önlemler

MADDE 27 –

Koruma bölgesinde duyarlı türden olan hayvanlardan toplanmış sperma, ova ve embriyolara ilişkin önlemler

MADDE 28 –

Koruma bölgesinde duyarlı türden olan hayvanlar tarafından üretilen gübre ve dışkıların nakledilmesi ve dağıtılması

MADDE 29 –

Koruma bölgesindeki duyarlı türden olan hayvanlara ait post ve derilerine ilişkin önlemler

MADDE 30 –

Koruma bölgesinde üretilen koyun yünü, geviş getiren hayvanların kılı ve domuz kılına ilişkin önlemler

MADDE 31–

Koruma bölgesinde üretilen diğer hayvansal ürünlere ilişkin önlemler

MADDE 32 –

Koruma bölgesinde üretilen yem, saman, kuru ot ve saplara ilişkin önlemler

MADDE 33 –

İstisnaların tanınması ve ek sertifikasyon

MADDE 34 –

Koruma bölgesinde önlemlerin kaldırılması

MADDE 35

Gözetim bölgesindeki işletmelere uygulanacak önlemler

MADDE 36 –

Gözetim bölgesindeki duyarlı türden olan hayvanların hareketi

MADDE 37 –

Gözetim bölgeleri menşeli duyarlı türden olan hayvanların taze eti ve bu etlerden üretilen et ürünleri için uygulanacak önlemler

MADDE 38 –

Gözetim bölgesindeki duyarlı türden olan hayvanlardan üretilen süt ve süt ürünlerine uygulanacak önlemler

MADDE 39 –

Gözetim bölgesinde duyarlı türden olan hayvanlar tarafından üretilen gübre ve dışkıların nakledilmesi ve dağıtılması

MADDE 40 –

Gözetim bölgesinde üretilen diğer hayvansal ürünlere ilişkin önlemler

MADDE 41 –

Gözetim bölgesinde uygulanan ek önlemler

MADDE 42 –

Gözetim bölgesinde önlemlerin kaldırılması

MADDE 43 –

YEDİNCİ BÖLÜM

Bölgeselleşme, Hareketlerin Kontrolü ve Tanımlama

Bölgeselleşme

MADDE 44 –

Bölgeselleşmede uygulanacak önlemler

MADDE 45 –

Duyarlı türden olan hayvanların tanımlanması

MADDE 46 –

Şap hastalığı salgını durumunda hareketlerin kontrolü

MADDE 47 –

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Aşılama

Şap hastalığı aşılarının kullanımı, üretimi, satışı ve kontrolleri

MADDE 48 –

Acil aşılanmanın başlatılması kararı

MADDE 49 –

Acil aşılama koşulları

MADDE 50 –

Koruyucu aşılama

MADDE 51 –

Aşılama bölgesinde klinik ve serolojik tetkikler

MADDE 52 –

DOKUZUNCU BÖLÜM

Şap Virüsü ile Çalışan Laboratuvarlar ve Kuruluşlar

Laboratuvarlar ve kuruluşlar

MADDE 53 –

Laboratuvarlar ve kuruluşların denetimi

MADDE 54 –

Şap enstitüsü müdürlüğü

MADDE 55 –

ONUNCU BÖLÜM

Şap Hastalığının Tanısı, Acil Eylem Planları ve Gerçek Zaman Uyarı Uygulamaları

Şap hastalığını tanısı

MADDE 56 –

Acil eylem planları

MADDE 57 –

Gerçek zamanlı uyarı uygulamaları

MADDE 58 –

ONBİRİNCİ BÖLÜM
Kontrol Merkezleri ve Uzman Grubu

Ulusal/merkezi hastalık kontrol merkezlerinin kuruluş, işlev ve görevleri

MADDE 59 –

Ulusal/merkezi hastalık kontrol merkezinin teknik gereksinimleri

MADDE 60 –

Yerel hastalık kontrol merkezlerinin kuruluş, işlev ve görevleri

MADDE 61 –

Yerel hastalık kontrol merkezlerinin teknik gereksinimleri

MADDE 62 –

Uzman grubu

MADDE 63 –

ONİKİNCİ BÖLÜM
Antijen ve Aşı Bankaları

Ulusal antijen ve aşı bankaları

MADDE 64 –

Şap hastalığı aşılarının test edilmesi

MADDE 65 –

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hayvan Türlerinde Şap Hastalığı

Şap hastalığının önlenmesi ve kontrolüne yönelik ek önlemler

MADDE 66 –

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Düzenleme yetkisi

MADDE 67 – (1) Bu Yönetmelikteki şap hastalığına yakalanmış ya da şap hastalığından şüpheli hayvanların itlaf edilmelerine dair hükümler, Bakanlıkça belirlenen yerlerde uygulanır.

Yürürlük

MADDE 68 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme : MADDE 69 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.

**ŞAP VİRÜSÜNÜN İMHA EDİLMESİ İÇİN
ÜRÜNLERİN İŞLEME TABİ TUTULMASI****1-Et, et ürünleri, karkaslar'da yapılacak uygulamalar;**

Söz konusu ürünler ilgili Yönetmeliğin Ek-7/A sında belirtilen işlemlerden birine tabi tutularak kullanılabilir.

Eğer Ek-7/A'da belirtilen işlemlerden birine tabi tutulmamış ise söz konusu ürünlerin kullanılabilmesi için;

a) Etin iç ısısının en az 80 ° C sıcaklıkta ısıya ulaşacak şekilde ısı işleme tabi tutulması,

ya da

b)Hava geçirmez bir kap içerisinde en az 60 ° C sıcaklıkta ve minimum 4 saat ısı işleme tabi tutulması, bu sürenin 30 dakikasında etin iç ısısının en az 70 ° C olması gerekmektedir.

2-Sperma, ova, embriyo;

Şap hastalığından şüpheli ya da pozitif hayvanlardan elde edilen sperma, ova, embriyo kullanılmaz, imha edilir.

3-Hayvan yemi veya altlığı, araç-gereç, nesne, yün, post, deri, kıl, hayvan atığı, çamur, gübre veya hastalığı bulaştırabilecek diğer maddeler;

Söz konusu madde ve malzemeler, şap virüsünü inaktive eden bir dezenfektan ile dezenfekte edilir.

4-Sap ve saman;

a) Asgari 80° C sıcaklık ve en az on dakika süre ile kapalı bir haznede buhar uygulaması,

veya

b) %35-40 konsantrasyonda ticari tip solüsyonlar kullanılarak, en az sekiz saat süre ile asgari 19° C'de kapalı tutulan haznede üretilen formalin dumanı (formaldehid gazı) uygulaması,

veya

c) En yakın şap hastalığı vakasına iki km'den yakın olmayan binalarda, koruma altında paket veya balyalarda depolanan ve temizleme ve dezenfeksiyon önlemlerinin tamamlanmasını takip eden üç ayın tamamlanmasından önce ve her halükarda koruma bölgesinde sınırlamanın sona ermesinden önce binadan çıkarılmaması, gerekmektedir.